

2 ⁷⁴
Med. 630
LEONAR-

DI IACCHINI EM

PORIENSIS MEDICI EXCEL-

LENTISSIMI, IN CELEBR-

rima Pisana Academia olim profes-

oris Opuscula elegantissima,

Nempe.

Præcognoscendi Methodus.

De rationali curandi Arte.

De acutorum Morborum curatione;

Quæstiones naturales.

BASILEAE.

Ex Officina Petri Pernæ

M. D. LXXX.

METHODVS PRAE- COGNOSCENDI.

*Quis sit praecognitionis vsus, quot sint praecogno-
scenda, & quae Medicum praenosse expediat.*

Caput I.

MULTA de aegris tum futura, tum praesentia cognoscere Medicus debet. Hoc n. in primis honorificum; & diuina illa arte dignum videtur: si praeter omnem vulgi expectationem; saluum fore aegrum praedixeris, rursumque formides, ubi alij spem multam conceperant: et si ventura symptomata, & conflictationes, & morbis morborum, & tempora eorum praenunciaueris. iusmodi quoque praecognitio ad morbos curandos maximos vsus praebet. Nam siue victum instituas, ue generosum aliquod praesidium admoueas, tunc enim profecto quam minimum delinques, si neue praesentia, neque futura te lateant. Neque profecto illud leue existimandum est, si tali diuinatione permotus, sese facile Medico aeger committit, & illis constantissime pareat. Quod si quando lethalem morbum esse contingat, id vnum te immunem culpa seruabit, si nihil inopinato accidisse videatur: niuersa vero haec tractatio primum & maxime circa acutos morbos, qui cum febre eueniunt, versabitur: seu vere acuti sint, siue degeneres: quamuis & in reliquis morborum generibus non leui auxilio obis futura videatur; quod plane exercitatio ipsa monstrabit.

Est autem haec summa eorum, quae praenosse oportet. Primum num aeger euasurus sit: quem ubi casurum conieceris, quare, quando tum morboberabitur, & qualis erit solutionis modus, num illis, an simplex solutio: ubi simul esse summi vigo-

ris tempore querimus, & de futuræ crisis natura, & tempore: non secus & de eo, quem lethalem noveris, quæres & genus mortis, & tempus. Porro horum coniectura duplici signorum genere habetur. Primum circa morbi naturam versatur: secundum circa laborantis corpus. In his enim velut in causis, & vitæ discrimen, & spes omnis salutis continetur. Nam causæ evidentes, & generatim omnia externa, non alia ratione à nobis spectantur, & ad præcognitionem faciunt, quàm quòd vel morbi naturam aperiant, vel ægri statum.

De his, quæ circa morbi naturam considerantur.

Caput II.

Igitur à primo genere orsi speciem primam morbi spectemus, dehinc magnitudinem, tertio materiam, quarto motus qualitatem. Speciem quidem morbi, propria eius speciei symptomata, hoc est, quæ ab ea separari nequeunt, declarant: quibus etiam describi solet: ut pleuritici acuta febris cum lateris pungente dolore, tussis, & spiratione læsa. Sic ad reliquos morbos dignoscendos procedes, quorùm notas proprias antea tenere oportet. Confirmant tamen hanc coniecturam & pulsus differentiam, & quæ excernuntur, & accessionum formula: ægri præterea natura, & externæ causæ. Verùm methodum dignoscendorum affectuum alibi explicauimus. Vbi verò speciem noueris, statim magnitudinem illius considerato. Porro magnitudo aut simpliciter in morbo spectatur, aut vitium comparatione. Quæ igitur simpliciter magnitudo dicitur, ex propriorum eius speciei symptomatum magnitudine deprehenditur: ut magna pleuritis, in qua omnia pleuritica symptomata magna apparent. Verùm quia sæpe accidit, ut leue alioqui onus ad vires comparatum magnum dicatur: sic & in morbis, quamuis suapte natura mitēs sint, si imbecillis viribus, puta decrepitorum, aut infantium comparantur, magni dicuntur. Hic ergo

non

Videtur addendum ex morbi magnitudine.

in propriam magnitudinem morbi inspicimus, & quantum vires superet. Quo verò modo virium aut infirmitas cognoscatur, infra docebimus. orbi verò morem dicimus ex animantium similitudinæ, quæ maligna propriè, aut benigna pro morbi qualitate dicuntur. Sic enim morbos malignos & benignos dicimus, magnitudinem periculi imminuentis, vel securitatem significare volente. Si itaque sic generatim malignitas capiatur, omnis maior morbus totius morborum generis comparatione malignus quoque erit: & omnis malignus, maior. Est autem hæc alia magnitudo ab ea, quam paulò antè descripsimus: siquidem hæc totius generis, illa propriè speciei comparatione dicitur. Sed utæ proprio vsu vocis malignitas dicitur, citra euentem magnitudinem consistit: ut malignitas propriè dicatur, quæ furtim vitæ insidiatur: quales sæpe debiles ad sensum febres, graui cum periculo eueniunt. De qua etiam malignitate nobis modò rmo erit, ut quæ citra magnitudinem affectus aliandiu consistere possit: itaque & seorsum à magnitudine considerari. Num igitur benignus, vel malignus sit morbus, ea, quæ superueniunt, declinant, quæ etiam post apparentia nominari solent. orrd ex superuenientibus alia morbi morem sentuntur, quare & ipsum significant: alia verò ex commotione eueniunt: atque illam præmonant. vniuersa verò duplici genere comprehendimus: aut enim excrementorum differentia sunt, aut in symptomatum. Dico autem excrementorum differentias, vs crudum esse, vel coctum, vel prauum, vel istimum. Symptomatum verò, quoniam vel mitia to genere sunt, vel sæua, vel lethalia. Ex his igitur anibus de morbi more coniecturam facimus. De iibus particularim sermo fiet: vbi, quæ reliqua ne, circa morbi naturam exposuerimus. Reliquum erit morbi motum considerare: quem sanè translatione quadam velocem, aut tardum esse dicimus, constantem, vel inconstantem, æqualem, vel

inæqualem. Summum namq; vigorem morbi quasi metam quandam imaginati, vt eò peruenire morbus properet consideremus: itaque velociter, aut tardè moveri dicimus. Properare verò morbum ad statum coniectamus primùm ex morbi specie. Phrenitis enim, & tertiana, & in summa cæcis, qui à bile morbus, velox erit ob humoris sanè naturam. Contrà, scyrrhus, & quartana febris, & reliqui, qui ab atra bile, tardi. Post hæc accessionum naturam consideramus: siue cum febre morbus fiat, siue aliter periodos habeant: vt epilepsia, & arthritidis. Nam si inuadere ultra quàm sperabatur, properent, si posterior multo sit priore vehementior, si longior, si malignior: si quamminimùm ante subsequenteremittatur, velocissimè mouerè morbum dicite. Quòd si exigua sit excessus earum differentia, tardius. Si omnia multo tempore æqualia perseuerant, tardissimè. Mox & ipsius accessionis partes, quæ tempora dicuntur, contemplantur. ac ponatur primùm febrem intermittere: siquidem omnia sua tempora velocissimè transigat, velox quoque motus totius morbi erit. Sic enim conditionem causarum conijcies, quarum ratione velocius, tardiusue mouetur. Sin contrà, serò omnia, tardissimus: sin aliqua velocius, aliqua tardius, mediij ordinis fuerit. Pone rursus continuam febrem esse, necesse statim erit aliquot ex quatuor temporibus accessionis produci: quòd si vigor plurimum duret, (quod in ardente febre euenit, & in synochis quibusdam) velox motus erit: si diuturna sit febris, remissio tarda. Quòd si morbus periodos nullos habeat, illius motum ex incremento perspicies. Nam si velociter augeri videtur, velox quoque totius morbi motus erit: si diu sibi similis, tardissimè. Porro quàm celeriter morbus augeatur, clarissimè symptomata monstrant, tum quæ morbi propria sunt, tum superuenientia. Hæc enim vel in horas vehementiam acquirere videas, vel lentè augeri, vel similia perflare. Monstrant & excrementorum differentia, de quibus dicturi sumus.

Nam

Nam siue bonæ, siue malæ dicantur, si citò apparent, citò morbum moueri significant: si serò, tardius, primo Aphor. 12. quodd ex ijs quoque natura causarum morbi, eiusque conditio monstratur. Aequalis verò aut inæqualis motus morbi, partim illius comparatione iudicatur. Sunt enim qui vbi principium velociter præterierint, mox tardius augentur: quin & in eodem tempore inæqualitas motus euenire potest: vt si cum velociter augeri cœperint, impetum illum remittant. Constantes verò morbos dicimus, cum mutationes suas non temere, sed legitime faciunt. Est autem legitima mutatio vt ordine quodã recto quatuor illas ætates morbus transigat. At illegitima (vnde inconstans dicitur) si temere nunc remittatur, nunc augeatur: vel vbi solutus videatur, rursus repetat. Hanc verò constantiam, vel inconstantiam in primis symptomata significabunt, quæ sine ordine aut certa lege, nunc augeri, nunc minui videntur. Similiter & excrementorum mutationes significant: siquidem vel ritè & firmè appareant, vel sine ordine.

De signis, quæ ab excrementorum qualitate sumuntur. Cap. III.

NVnc de his notis, quæ ab ægro corpore sumuntur agendû: ac primum de excrementis: siquidem & morbi morem, & motum, multaq; alia præcognitionis capita inde habentur. Fiusmodi aut signa quandam veluti latitudinem constituunt, in qua ex altero termino simpliciter bona statuenda sunt, & valde bona, & optima. Rursus ex altero simpliciter mala, & valde mala, & pessima: mediam aut latitudinem occupant, quæ neutra dicuntur. Primi generis sunt, quæ spem faciunt plus, vel minus, aut certam salutem annunciant. Secundi generis verò, quæ periculum leuius, aut grauius monstrant: aut ineuitabilem mortem. Tertij, quæ ex sui natura nihil notæ dignum ad salutem, vel ad mortem afferunt.

LEONARDI IACCHINI

si d'ambigunt ita, vt cum alijs signis iuncta mortem, cum alijs verò salutem polliceantur. atq; in his primum coctionis prauitatem, cruditatem: que notamus. Alterum quidem terminum, id est, coctionem in bonorum censu statuētes: alterum verò, prauitatem, vnde malignitatem concipimus: in medio verò horū cruditatem, quæ modo neutra signa nominamus. Secundo loco inspicimus, vt cito appareant. Multum enim refert distinguere num citius, aut serius apparuerint. Tertio num constanter appareant, aut crebrò euantent. Vtrumque enim horum in morbis euenire conspiciamus; neque parum ad prædictionem refert hæc discreuisse. Quarto num tempestiuè excretio eueniat. Tempestiuè autem dicuntur excerni, quæ post coctiones excernuntur. Sed coniecturam certissime confirmat, si confert, & bene ferunt ægri. Confirmat plurimum & diei natura, in qua primum apparere cœperunt. Si quidem dies diem multum viribus, & bonitate excedit, tum indicando, tum in iudicando morbo, quod postea docebimus. Quinto num pro morbi ratione fiat. Alij namque morbi alias excretiones exigunt, alias que excernendi vias: si quidem rectè solui debeant. Hæc igitur omnia in excrementis animaduertere oportet. Sunt autem excrementorum genera quatuor, vrinæ, deiectiones, sputa, & quæ è cerebro per nares, vel palatum descendunt. Signa verò quæ ab illis sumuntur vel ex colore sunt, vel ex odore, vel ex modo substantiæ, vel ex quantitate, vel ex facilitate excernendi.

*Cur non ad-
dit sudores.*

De his, quæ ab vrinarum differentijs indicantur. Cap. llll.

CAETERUM melius erit in vnoquoq; genere exercere lectorem, initio ab vrinis accepto. Est autem earum vis significandi maximè in febribus: siue solæ subsistat, siue cum visceris alicuius affectu. Monstrant enim qualis sit vis concoctrix per venarum

METHODVS PRAECOGN.

in corpora extensa: siquidem eius coctionis vrinæ cremen- tum est. Igitur vrinæ aut simpliciter coctas nominamus, aut crudas, aut prauas: & in vno- troque horum quædam veluti latitudinem sta- tuimus: vt crudas, & quibus nullum coctionis ve- gium adest; & quibus obscurum, & debile est im- essum, dicamus. Rursus coctas alias, in quibus e- dens iam cōcoctio visitur; & quibus abrita adest. Præ- uas verò vel simpliciter dicimus, vel valde pra- uas, vel pessimas. Cruditas infirmitatem actionis opriè significat, coctio robur, prauitas malam in- mutationem. Cuncta verò hæc ex eo, quod lut metrum omnium esse debet, sunt extimanda: nec est ex ea, quæ optima, cuius comparatione & iudicæ magis, vel minus: & coctæ magis aut minus, prauæ dicantur. Ea est sanorum vrina cum probe concoxerint. Qui igitur in his inspiciendis exerci- tus fuerit, facile de omni latitudine iudicium fe- cit. Quod si quibusdam notis depingere eam libet, campus hanc & colore subflauo, aut ruffo esse: substantia verò adeo mediocri, vt neque crassam ne- que tenuem facile dixeris, neque instar aquæ pel- cidam, neque opacam. Quæ verò subsidunt, & raritate, & substantia mediocri erunt: colore ex- terno albicante, leuorem præferentia, atque æqua- litate. Quod si colore alio prædita sint: siue alia con- sistentia, ab hac plus, minusue degenerant, vt si quæ obsident prorsus alba sint. sunt enim cruda pituitæ boles. Si diuisa sint, si partes inæquales habeant, æquales enim alterationem significant. Similiter sitis improbatur, si pendent nebulæ instar, quæ obsidere debent: atque hæc quanto sublimius pe- tenderint, eo magis ab exquisita concoctione di- stare credentur. hoc loco biliosas naturas excipere oportet, quæ si præterea bilioso morbo laborent: id- eum in æstuoso cæli statu, vbi antea validis exercita- tionibus operam dederint, sat fuerit ad coctionem monstrandam tenuis nebula, quando exiguum, & nimè feculentum est, quod subsidere debet.

Quin & sola coloris ad bonum mutatio aliquando ad exactam coctionem monstrandam fat fuerit: vt vbi hæc, quæ diximus omnia, & valida vnâ conuenierint. At contrâ in pueris, & gulæ deditis, & ocioſæ vitæ, præſertim ſi hyemis tempore pituitolo morbo laborent plurima, & bona ſubſidere oportet ad abſolutam coctionem monstrandam: quod plurimum in his ſit, quodd caloris actionem poteſt effugere. Nunc autem ſubſidentium naturam conſtare alibi eſt explicatum. Iam eam quæ quaſi exemplaria harum eſt, & quales ab hac degenerent, depinximus. Ab hac igitur longiſſimè diſtant, & quæ abſolæ crudæ dicuntur, & quæ prauæ. Eſt autem crudæ maxime aquæ perſimilis, ſiue conſiſtentiam, ſiue colorem ſpectes. Hic enim nihil adhuc impreſſit calor, huic proxima eſt, quæ exiguam mutationem adæpta, alba vna repræſentat. mox ſubpallida. hæc omnes ſimpliciter crudæ dicuntur. Quæ ab his coctionem verius proximè reeedunt, obſcuram coctionem præ ſe ferre dicuntur: vt pallida vrina, & tenuis. Quodd ſi ab his turbidæ euadant, obſcura pariter coctio erit, ſed ſpem maiorem coctionis facient, quodd multam caloris, qui humores alterat, actionem monſtrabunt, & robur: præſertim ſi in vaſe repositæ non multo poſt perſpicuæ ſiant, & ſubſidentiam habeant. Ab obſcuris his coctionibus ſtatim ad euidentes proceditur: vt ſi quæ tenuis erant ſubſtantia, vel craſſa antea, & turbidæ, quandam mediocritatem acquiſuerint: vel ſi colorem ad melius mutant: vt ſi quæ ſubpallidæ erant, ruſſæ euadant. In hoc quoque genere rubra cenſenda eſt, ſiue ſola ſubſtantia vrinæ talis ſit: ſiue quæ in ea ſubſident. Proximè verò ad abſolutam coctionem accedit, quæ in cæteris quidem mediocris eſſe cenſetur, albam verò nebulam continet. In altero autem ordine prauæ dicuntur, quæ prauam (vt diximus) tranſmutationem referunt; e quibus extremum locum habet nigra vrina, præſertim ſi vnâ quæ ſubſident, nigra ſint, mox quæ pendent. Minus ſi ſola ſubſtantia vnæ

nigra

nigra sit: minus adhuc si fusca, vel liuens, vel viridis. Odore quoque prauitas deprehenditur. Praeuissimum sunt, quae prauam olent putredinem: prauissimam ex sedimenti substantia: quae vel furfur, vel assiosorem farinam imitantur. Excipere verò oportet in primis criticas excretiones, in quibus saepe aqua vtiliter excernuntur: vt si in melancholico orbo nigra mingantur. Secure verò talia excerni non debent deprehenditur; tum ex his, quae dicemus securam crisin facere: tum maximè quod antea totum morbi tempore salubria signa apparauerant, & vrinis coctiones praecesserant. Est insuper attendendum ne eiusmodi vrinarum prauae differentiae, ex affectu aliquo instrumentorum vrinariae emanent. Tunc enim non totius corporis status: sed priuatim earum partium affectus indicarent, quae haec de vrinis satis, quatenus ad prognosticum negotium attinet. Nam & alia fortè conseranda erunt, quae ad affectuum agnitionem faciunt.

Cæterùm qui ex vrinis iudicat, caueat oportet parentem, & fucatam coctionem: crudus enim humor subsidens bonum sedimentum imitatur: sed ille error deprehenditur; primùm colore, quem: maximè albicantem habet: hoc verò ex ruffo alium. Subsidentia quoque substantiam habent nimè fractam: sed velut continuam, vt diximus, antequam crudus humor antecedit. Præterea sedimentum bonum, suspensa nubes. Ad crudos vnum humores cum coquuntur, suspensio fieri incipit: itatur & pus subsidens in vrinis, sedimentum vnum: sed odore discernitur; & quia antea affecta vnum instrumenta esse oportet: & omnino parum, quae per vrinam expurgari solent. Nec minus id est cauendum, ne prauis illi coloribus ob naturae excretionibus fiant. saepe enim in melancholicis vrbis nigra excreta videas multa vtilitate. Cæterum talia secure excerni facile deprehenditur: tum ex quae dicemus securam crisin facere, tum quod toto

scribi tempore salubria omnia apparuerint, præcipue verò coctionis notæ.

De alui excrementis. Cap. V.

Ex alui quoque excrementis plurimum ad diægnationem iuuamur affectuum earū partium, quæ sub septo statim sunt positæ; hoc est ventriculi, intestinorum, lactium, fellis, vesicæ, & simarum partium iocinoris: quod hæ partes per eam viam sua excrementa expurgare soleant. nunc verò de affectuum cognitione non agimus: sed de præcognoscendi artes, quæ hinc quoque coniecturam facit in morbis earum partium, quas diximus. In his itidem optimum statui mus, quod & concoctum dicimus, & crudum, & prauum. Atque optimum quidem similiter ex eo, quod in sanis cum bene concoxerint spectatur, nihilque in victus ratione deliquerint: non qualitate inquam, non quantitate ciborum, non in varietate, non in hora, vel ordine: talia enim statim (quod ad colorem attinet) subruffa, aut subflaua erunt; nempe colore bilis affluentis mediocriter infecta. Substantia verò tenuis, crassique media, quantitate proportionem respondens assumpto cibo; nec tardans plus iusto, neque properans. Hinc consequitur quod neque cum strepitu excernatur, neque acris sentiat, neque mordeat. Huius ergo comparatione cruda dicentur maximè quæ cibi qualitates referunt; quoniam maximè laborare vim alteratricem earum partium demonstrat; quibus primùm concoctio delegatur. ab hac succedunt ea, quæ exiguam in cibo alterationem factam esse demonstrant. Tenuia quoque & aquosa cruda sunt, & quæ cum strepitu emittuntur, & flatulenta sunt instar bubuli stercoreis. Præter verò defectiones dicuntur decolores; quibus nihil est bilis permixtum. Præter quoque quæ sincero colore sunt, vt vehementer flauo, & cruentæ, & nigre, & liuidæ, & fuscæ, & virides. Male enim affici partes eas significant, & malam in alimèto transmuta-

inutationem efficere, nisi natura vniuersum corpus criticè eiusmodi excretionibus repurget, quòd de vrinis diximus. Cæterum animaduertere oportet, ne prauis illi colores, ex assumpto cibo originem traxerint. Præuæ etiã sunt variz, & impermixtæ, quòd varios quoque affectus adesse in illis partibus demonstrant; vnde nec facillè superari à natura posse. Pessimæ sunt, quæ pingue plurimum permixtum haberit, & vehementer foetent. Magnam enim viam extranei caloris colliquantis ostendunt.

*De his, quæ è pectore excreantur: Sputa appellan-
lant. Cap. VI.*

Sic sputa in pectoris, & pulmonis vitijs inspicere oportet: atque ea optima iudicare, quæ alba, quæ leuore prædita, & æquali consistentia fuerint. Summâ verò cruditas eius excrementi iudicatur ex arida tussi; in qua nihil excreatur: quòd crassitie, vel lentore humoris contingit. Proximâ huic est, vbi pauca & tenuia vix excreantur. At cum subflata, vel subrubra fuerint, euidentem coctionem demonstrant, præsertim si bene albo sint permixta. Nam quæ syncera sunt flaua, praua, iudicantur: quòd magnam partium intemperiem: aut humorem, qui non facile temperari queat, significant. quanto magis si vitidia sputa fuerint, si fusca, si liuida, si nigra? Talia enim exustione fiunt, vel caloris nativi extinctione: sic si male oleant & vehementer amara sentiantur. Illud enim prauam coloris putridi alterationem, hoc vehementiam exustionis significat. Præuam quoque est; varia colore; & impermixta esse: quo verò peiores colores fuerint; eò deteriora. Varias enim partium affectiones, eas quæ omnes soluta difficiles significant.

*De his quæ per nares, & palatum excernuntur.
Cap. VII.*

Quæ verò è naribus, & palato excernuntur, de paribus, quæ intra caluariam sunt, certò si-

gnificant. In his quoque laudantur, quæ colore bene permisto, vel etiam albo fuerint; mediocri verò substantia. statim verò & facillè excernentur, & mordacitate omni carere æger sentiet. Cruda maximè sunt, cum nihil externitur: postea si tenuia, & acrià excernantur. Prava dicimus, quæ pravo colore infecta fuerint, vt viridia, nigra, & male olentia, hinc atri sanguinis gutta è naribus stillans, mortem annunciat.

De his, quæ in morbis superuenire dicuntur, seu de superuenientibus symptomatis. Cap. VIII.

NEquè excrementa solum in ægro corpore considerabis, sed alia insuper omnia, quæ in morbis superuenire solent. His enim tum morbi more, tum motus qualitatem dignosci diximus. Horum igitur quæ symptomatis rationem habent, alia ad ægri corpus pertinent, alia ad functiones. & in ægro quidem corpore decubitus formam considerabis: num scilicet cubet, vt sani solent; nempe in lateribus leniter inflexis cruribus. an distentis potius, ac proiectis resupinus iaceat: num diu in eodem situ quiescat, vel continuè positum mutet, & brachia, manusque proijciat, eorum exemplo qui vehementer anguntur. Illud enim lenitatem morbi, hoc prauitatem monstrat. Tanto verò maiorem, quanto sine aperta morbi magnitudine eueniat. Magnam enim vim maligni morbi demonstrat. Mox cum manum corpori admoeris, si quidem media corporis vrantur; extremæ verò partes algore nimio teneantur, nec facillè reuocari calor possit, pessimum iudicatur, quod morbi magni sedem in visceribus haberi significat: Molem quoque corporis nimium diebus primis contrahuisse, idque citra euidenter causam, malum: quod morbus occulta vi vehementer corpus dissoluat, viresque deijciat. Sunt autem euidentes causæ excretionis immodicæ, si quæ præcesserint: seu sensiles fiat, vt vomitu deiectione, urinis, sudoribus,

ribus, sanguinis fluore; seu insensiles, vt quas inedia, vel vigilia, vel dolores, & in summa motus vehementes faciunt. Contrà verò nihil contabescere; neque id probatur: attamen malignitatem nõ monstrat, sed motus potius tarditatem. Pessimum verò est, si pustulae, aut tubercula, aut alia id genus, quæ apparuerant; repente delitescant. Monstrant enim naturam, quæ causas morbi pelleretentabat, multitudinem vel prauitate superari. Quòd si antea vltimaliqua aderant; vel ipso morbi tempore superuerant; si quidem male colorata fiant, vt liuida, vel nigra, pessimum iudicatio, quod caloris natui extinctionem monstrat: vt si vlcera antea madentia immodicè siccantur. Sic sudores frigidi, vel inæquales, vel foetidi vehementer praui sunt; præsertim in acuto morbo. Mox partes inspicio, quæ sese visui offerunt; ac vultum inspicio in primis, qui quàm longè ab sit à natura sui considerabitur: tantum n. prauitatis ostendit, quantū inde habet. Si itaq; vt de toto corpore diximus, nulla ex causa euidente, sed sola morbi ratione, acuta primis diebus naris fiat, & collapsa sint tempora, & genæ, prauū fuerit: sed priuatiim oculi præ omnib. signa prauitatis dabūt; si quidem natium illum splendorem amisisse eos videas, & velut emortui appareant; vt si caui admodum effecti sint, si alter altero minor; si præter voluntatem illachryment; si nigra quasi suspensa delitescant, si candida eorum pars rubra immodicè fiat, si peruertantur, si circumagantur; si tremant. Lingua quoque interpretis animi aliquid monstrat, prauitatem scilicet, vbi obmutescat, vel deliria loquatur, vel bartologia patiatur, vel resoluta, & vix mobilis fiat. Stridere quoque dentibus inter dormiendum præter ægri consuetudinem, malum est, vt si labia peruertantur, & contortū os fiat. Sic manantes nigro cruore gingiuarum, nigraeque, & siccae sordes dentibus inhaerentes, praua æstimantur. Ab his pectus considerabis, vt in respirando moueatur. Nam si respiratio eò difficultatis deuenierit, vt musculorum

genera omnia ad eam concurrant, pessimum erit: vel enim vires valde imbecillas, vel incendij vehementiam, vel vnà vtrumque demonstrat. Sed & causa esse potest, quæ prauitatem morbi adaugeant, siquidem non bene ventiletur innatus calor. Extremos verò artus aut tremere, aut conuelli pessimum est. vt si pollex ad mediam palmam concidere videatur. si frigus & liuidus eorum color, extremum malum significat. Contrà verò iucundus, hilarisque vultus; facilisq; ægri toleratio, & facilis respiratio, & æqualiter calens corpus. Demum omnia, quæ secundum naturam, aut à naturali habitu non adeo remota, bona iudicantur. Reliquum verò genus, quod ad functiones spectat, vt maximi momenti ad morbi morem dignoscendum, diligenter inspicio, ac primam vitalem facultatem dictam, vt robur habeat, è pulsū dignoscēs. Nam vehementes, robur: languidi infirmitatem monstrant. Non potest enim vehementia sine robore esse. In languidorum autem genere, maximam infirmitatem monstrant, qui vermium, aut formicarum motum imitantur. Quòd si ad languidos pulsus intermittentes succedant, prostrata iam facultatem ostendunt. Solent enim tales pulsus, viscerum quoque validis obstructionibus aliquando succedere, quando non infirmitatem facultatis, sed affectum instrumentorum demonstrant. Sunt & alia, quæ ex pulsibus præsignas: sed nunc quæ ad morem morbi attinent duntaxat attingamus, cetera verò suis locis scribentur. Monstrant quoque infirmitatem facultatis huius, animi deliquia; quæ si grauias sint, vt quæ syncopas dicunt, extremam morbi prauitatem significant. Animalis item facultatis robur, propriè ipsius functionem demonstrant, ac primam motricem æstimabis, vt facillè promptè que moueatur consideras. Tunc verò extrema eius infirmitas significatur, cum in pedes delabuntur. Pertinent ad idem genus & tremores, & conuulsiones, quæ quo magis superioribus corporis partibus euenierint, eo & maligniora censenda sunt. Quòd primum

nam facultatis principium læsum testatur, præcipue verò si circa faciem fiant: siquidem à cerebro statim nervos accipit, motricis quoque infirmitatem significant. Si urina, vel deiectio præter voluntatem reddatur, dum partes hæ huic operi dicatæ nullo proprio affectu teneantur. Sensus quoque hebetes, seu visus, seu auditus; subito facti, pessimum affectum monstrant: ut si extremæ partes quasi stupidæ torpeant. Hic præterea somnos, & vigiliæ considerato. Siue enim somnum neutiquam capiant: seu soporati sint ægri, præter modum vitiumque præter modum est, ut si turbati sint somni, atque terrificis imaginibus referti; si delirium excitent: aut aliter symptomata prava alia invehant, vel adaugeant. Pravitatem enim humorum significant, qui inter dormiendum in viscera concessere. Prætermodum quoque est delirare, aut obliuisci. prætermodum est dolorem non sentire: prætermodum cibum omnem auersari. prætermodum, ubi partes oris omnes existæ appareant, non sitire: eam mortuam enim facultatem significant, siquidem ad delirium non consequantur. De facultate verò naturali, excrementa iudicium faciunt, de quibus paulò ante dicebamus. coctionis enim signa ut bona, alia verò ut præua existimamus: quatenus morbi motem malignum; vel benignum demonstrant. qualis enim sit eius actio, his demonstratur, vel inquam abolitam esse, vel imminutam vel ceprauatam. Supprimi verò urinam, prætermodum huius facultatis symptoma esse potest, ut sudores immodici; & immodica per halitum digestio, aliquando tamen decipimur.

Quæ in æstimanda horum symptomatum prauitate animaduertere oportet. Cap. IX.

CAeterum in æstimanda horum prauitate, multis modis falli possumus. Nam cum soleant & morbi prauitatem sequi: sint & aliquando morbi propria, morbi que naturam sequantur, ut delirium, & vigiliæ phreniticæ, hoc primum distinguere oportet.

BB

ter, neque prauitatis morbi notam dicere, quòd totam speciem morbi consequitur. Neque enim inuoluntarius mictus in paralyfi, neq; gravis somnus in lethargo, prauitatis sunt signa, sed affectus solum. Distinguendum itaque num morbi naturam sequantur, vel morem. Erunt enim prima demonstratiua speciei signa; secunda verò prauitatis. sed hoc facile distinguitur. Nam quæ morbi naturam sequuntur, post apparent: semper equidem praua existimanda sunt, quòd magni morbi symptomata: sed longè deteriora, si superueniant, vt quæ prauitatem quoque morbo adiunctam demonstrant. Nec minus illud considerandum, num ea, quæ praua posuimus, aegro per naturam euehiant: Sunt enim quibus inæquales per naturam pulsus: sunt quibus parui & languidi: sunt qui dentibus stridere consueuerint: sunt qui palpebras inter dormiendum non committant: sunt qui supini cubent: quare in his nihil prauum significant. Quòd si particularem ægri naturam notis, non id solum utilitatis feret ad præfagiendum, sed & magnitudinem symptomatum intelligere poteris. Maxima enim fuerint, vbi longe à natura distant. Itaq; in homine composito, ferox responsio valde suspecta est: At in milite, & iracundo, non item. Quoniam verò in eodem genere multa est maioris, & minoris differentia: id quoque distinguere oportet. Sunt enim, vt diximus, quæ simpliciter praua: sunt valde praua, sunt pessima, quæ omnia ad morbi morè referuntur, quem malignum significant: vt contrà quæ bona, aut valde bona, aut optima, benignum, sumuntque eas appellationis differentias ex vi significandi. Maximam vim igitur habent cõtionēs eius morbi propriæ ad benignitatem monstrandam: vt contrà, ab urinis nigris nemo est saluatus, si morbi ratione tales minguntur. Est itaque in post apparentibus ordinè ponere, quo alia firmiora signa & maiore vi alijs dicantur: id autem vel ex magnitudine accidentium, vel numero. Maximo verò ista, seu vis primùm in propria symptomaticis

matris natura spectatur, vt formicans, vel intermittens pulsus, vel syncope. Mox acquisita magnitudine, vt si duas pulsationes intermittant. Numerus verò prauitatem quidem augere potest, sed si leuia sint, facile à bono aliquo signo hebetatur: vt contra malum aliquod egregiè, bona omnia, quæ apparent suspecta facit. Rursus cum critica symptomata, vnde quæque his, quæ narrauimus similia sint, ne temere de prauitate morbi iudicium ferat: distinguere hæc inter se oportet, quòd statim fiet, vbi quòd reliquum est de signis apposuerimus.

*De his, quæ secundariò, vel ex accidenti signis
fiant. Cap. X.*

Iuuat quoque ad præcognitionem, præter ea signorum genera, quæ posuimus, & naturam ægri spectare, & externa omnia: verùm hæc secundariò significant aliquid, vt ætas, primarum facultatum robur, vel infirmitatem: vnde prauitatem signorum adauget, vel minuit. Temperamentum verò, de morbi natura, & causarum notitiam parit: Inde etiam scimus quibus morbis capi facile possit, & à quibus causis facile patiat, qualesque humores acceruare soleat: vnde & ad præcognitionem iuuamur, tum quia & quæritur sit morbus ex eo metimur, & quàm celeriter moueri debeat, & crisis modus, neque in toto corpore id nosse iuuat, sed principum partium, ad robur earum hoscendum. Sic & ex corporis habitu antea perspecto, quantum ad sui naturam æger distet, accipimus. Sed & roboris vel infirmitatis est signum. densi enim habitus corpora, robustiora gracilibus, & rari habitus, & duri, mollioribus. Iuuat verò & aliarum partium robur, vel infirmitatem inspicere. Quæ si minoris notæ fuerint, possunt tum principes partes in consensum trahere, vt os ventris. est enim quibus imbecillum est, & acris sensus. est contra, quibus robustum. Id enim ad præcognitionem facit, vt artus si na-

tura sint imbecilles, & facilè fluxiones in eo corpore excipiant, quales sunt arthriticis. Inuat & considerare; num cacochymum corpus sit, vel plethoricum, aut humorum corruptela afficiatur; & qualis sit cacochymia, hoc est, num bili flauæ, vel atræ, aut potius pituitæ attinens. hinc enim de morbo, & causis, & eorum magnitudine coniecturam facimus. Externas quoque causas inspicere oportet. plurimum enim hoc ad præcognitionem facit, idque duplici ratione. Hæc etenim tum morbi naturam aperiant, tum ægritatum, tum solutionis rationem. Externa appello ambientis aeris conditionem, tum apertam in calore & frigore, tamen occultam in benigna, vel maligna qualitate, quæ tamen ex morbis, qui publicè grassantur, detegitur. Quare hos quoque considerabis, & eorum naturam; & magnitudinem, & morem, & solutionis modum inspiciemus. Causæ quoque aliæ procatartica morbi, tum naturam morbi, tum eius magnitudinem demonstrant: ut ebrietates, iræ, motus immodici, vigilie; & in summa, vniuersa antea acta vita. Præcedentes quoque affectus corporis inspicere expedit; siue etiam num affligant, siue deserint. Hinc enim robur metimur, & de præsentibus iudicium facimus.

Quæ critica symptomata ab his, quæ præueniunt morbi morem significant, distinguamus. Cap. XI.

CRITICA symptomata vel vnà cum criticis appellatis causis inuadunt, vel non multo antea. Criticas causas dicimus, motiones, quibus morbus indicatur, sudores inquam, sanguinis profluvium, abscessus, deiectiones: symptomata verò critica, quæ criticam conflictationem comitantur: quæ sanè eueniunt, tum quia inutile excrementum, nempe morbificam causam secernit, tum quia à se propellit; quæ omnia non leui labore peraguntur. Videbantur ergo hæc rei ignaris, illa eadem esse, quæ in præuen

prauimoris morbis antea conspexerunt: quare, vt
 terrifica, & lethalia vulgo imponere solent. At non
 decet generosum medicum terreri, sed contra, præ-
 dicere, quod res euasura sit, cunctisque spem facere.
 Vtrobique enim videre est vitiosas respiraciones, pul-
 sus inæquales, deliria, sopores, surditates, cordis
 morfus, visus hebetes, lachrymas, somnos perturba-
 tos, dolores, & alia eiusmodi, quæ antea prauum
 morbi morem indicare dicebamus. Vruntur periz-
 pe, & accessiones consuetam anticipant horam, &
 vehementiores sunt, & longiores. Expedi igitur
 distinguere, num critica hæc nuncia sint, an mortis.
 Id verò ex coctionibus distinguitur. Quæ enim an-
 te coctiones eueniunt, morbi prauit ratione fiunt,
 vt pote ipsius germina. At post coctiones natura non
 irritata, sed proprijs agens legibus ea excitat, nihil
 itaque timoris afferunt, sed proximam salutem an-
 nunciant.

*De morbi temporibus dignoscendis, & status
 præcognitione. Cap. XII.*

HÆcenus genera omnia, à quibus indicia sumi
 debent, explicauimus: superest, vt in his, quæ
 præcognoscenda ab initio diximus, lectorem exer-
 ceamus, si antea docuerimus quibus signis morbi
 tempora dignoscantur; & qua methodo summus
 vigor, quando futurus sit, præsentiat: siquidem
 ex hac notitia, & de crisi, quando futura sit, & qua-
 lis futura sit, inuestigamus. Morbi igitur tempora,
 similitudine ab animalibus sumpta, quatuor dici-
 mus: atque iisdem nominibus eorum ætates nomi-
 namus. vniuersum namque durationis tempus di-
 uidimus in primum augmentum, vigorem, & de-
 clineationem. Nullum verò horum, dierum nume-
 ro describi potest. Multum enim morbus à morbo
 distat, longitudine & breuitate temporum. sed ne-
 que sensibile tempus vniuersa perpetuo occupant;
 quinimò sæpe euenit, vt principij tempus sensum

fugiat, statimque ad vigorem morbus properet, Quibus verò notis vnumquodque temporum deprehendas, hinc apertum erit. In propria morbi ratione functionum læsio est: quippe hac morbi natura definitur. Læsiones verò, symptomata dicuntur; quare ex symptomatis eorum distinctio certissima habetur. Hæc enim utpote prima morbi effecta, necesse est pro sui augmento vel imminutione, morbi quoque ætates definire. Vniuersa igitur morbi generatio principium dicitur, quando & symptomata pusilla adhuc sunt, ut in eius morbi natura esse contingit. Etenim in principijs leuiora omnia. Cum verò crescunt symptomata, tum quæ propria eius morbi sunt simulque inuadunt: tum quæ superueniunt, morbum augeri dicimus; donec cuncta vehementissima euadant, quem summum vigorem nominamus; à quo tempore, vel subito morbus soluitur, nec sensilis aliqua declinatio apparet, vel sensim inclinare incipit; atque hæc est morbi remissio, seu declinatio. Fiunt autem hæc morbi tempora ex causarum motione. Accidit verò hæc mutatio, vel quia natura eas alterat, ac conficere nititur, vel quia continuè magnitudinem acquirunt, & vires. Si igitur natura alteret, & coctionem moliat, idem vniuersim morbificis accidit causis, atque id quod in suppurante tumore euenire videmus. Nam quò magis naturæ actio procedit, eò & maior est morbi imperus. & maiora symptomata, quousque metam alterationis attingat, quam coctionem nominamus, à qua & naturæ imperus remittitur, & morbi. At in scirrho, & cancro, & gangrena, & phagædenico ulcere, causarum motu sponte sua accidit, non naturæ alteratione. vel enim iuxta materiz influentis copiam, sua tempora habent, ut scirrhi: vel iuxta praëritatem; quam tempore acquirunt, ut in cancro. Significatio verò & his, & prioribus communis est: nempe ex symptomatis tum simul inuadentibus, tum superuenientibus. Inclinationem verò hi non habent, quemadmodum neque lethales morbi: nam

& hi

& hi omnes sua tempora ex prauitate à causis acqui-
 sita sortiuntur : symptomatis verò significantur. Ea-
 dem ratione & in morbis immaterialibus tēpora di-
 stinguimus: vt in Tabē. Est & alia ratio, qua tempora
 dignosci possunt, ex notis, quæ in excrementis spe-
 ctantur, cōiecturam faciens. Vbi .n. vel crudæ morbī
 causæ fuerint; vel obscuram adeptæ coctionē, prin-
 cipis dicitur: vbi verò iam euidentes notæ cernan-
 tur, augmentū. vbi iam coctio terminū attingit, sta-
 tus, seu summus vigor. Simul .n. & procedere co-
 ctionē contingit, & morbū increfcere. Sic .n. in fe-
 bre, & phlegmonis euenire videmus. Quam sanè si-
 gnificandi rationē (quamuis artificiosa) plurimū ta-
 men deficere videtis. Nec enim in omnib. morbis
 hæc signa cōspiciuntur, non in materialibus, non in
 luxationibus, non in frigidis tumoribus, nō in mor-
 bis lethalibus. At decet Medicum artem omnibus
 communem habere. Contingit præterea in his, qui
 concoquuntur morbis; vt ad portionem coctionis
 procedentis, cōtinuè remittatur morbus, sic in pleu-
 ritide contingit: sic in pulmonia: sic in paragmaſtica
 febre, atq; alijs multis affectibus. Nam tametsi co-
 ctionis procedētis rationē, increfcere debuiſſet mor-
 bus, euadit tamen inde mitior, quòd multum cau-
 sarum continuè abſumitur. Hæc de temporū agni-
 tione: statum quoq; morbi præcognoscendum dixi-
 mus, hoc est quàm longè abſit, & quanto tēpore ſit
 duraturus. Horū verò confuſam quandam noti-
 tiam ſtatim inter morbi initia habere licet: idq; hæc
 ratione. Primū enim morbi ſpecies id ſatis mon-
 ſtrat: ſiquidem quartanas febres diuturnum mor-
 bum eſſe; & ita longè abeſſe ſtatim. Tertianam bre-
 uem. Ab hac magnitudo ſpectanda. Magni enim in
 eadem ſpecie, citius paruis ſoluuntur: vt magna
 quartana qualis cōtinua eſt, & magnus cauſus. à ma-
 gnis enim natura plurimum irritatur. Quare vrget
 opus, totoq; nixū contendit, paruos verò negligit.
 Mox motus qualitas, quod maximum tibi erit indi-
 cium. Qui enim velociſter mouentur (ſiquidem

æqualis sit motus) etiam citò terminum habebunt. Quòd si ex acutorum genere sit; quòd intra quartumdecimum diem summum vigorem habebit, experientia monstravit. Coctiones quoque inspiciamus, ut citò, vel serò appareant. Inde enim velocitatem, & tarditatem motus morbi iudicari diximus. Aegri quoque naturam spectabis. In frigida namque ætate, & natura corporis, tardius mouentur morbi: unde & serius ad statum peruenient. Externæ verò causæ, quæ corpus, vel antea affecerunt, vel etiam nunc afficiunt: sicut & antea cetera vita vniuersa. De distantia, vel propinquitate status, aliquid prænunciant, quatenus causarum naturam demonstrant. Aestiuæ itaque quartanæ breues hac ratione fiunt: præsertim in homine parci victus, & exercitationibus dedito. Contrà verò ociosa vita, & hyemis tempus, morbos diuturnos facit; quanquam & propria ratione ambientis aeris status, aliquid indicare potest: siquidem causas morbi plus, minusue dissoluit, vel seruat. Porro tempus præfinire exactè, non semper prima die licet: quando neque primam fortè dierum periodus, quicquam certi apportabit. Nam sæpe ne ullam quidem mutationem facit morbus intra eum terminum, sed omnia æqualia; siquidem lentè moueatur. Sed neque id magni refert, quando sat fuerit, primis diebus nosse, num acutus, an diuturnus sit morbus, ne in victu erretur. Quòd si diuturnior adhuc sit: multas quoque periodos præterire necesse est; priusquam aliquid innouetur. At cum non longè abest, signa aliqua necessariò apparent; & multo magis, cum iam instat: id quæ in his diebus fieri, quos Indices vocant. Nam si in cæteris, nihil fidum nobis demonstratur. Omnes itaque dierum quaterniones animaduertito, num in his aliquid nota dignum appareat, quòd ad benignitatem, vel prauitatem monstrandam aliquid momenti habeat. Statim verò & eorum quæ visa sunt, vires, numerum, & magnitudinem inspicias. Si enim multarum virium sit, quòd apparet; aut nubecula alba

anica

antea non visa, maximum signum est, propè affore summum vigorem. Exactam verò notitiam habebis, vbi diei naturam, in qua primùm visa sunt, consideraueris. Si .n. magnam vim indicandi habeant, vt quarta, vel vndecima: profectò intra proximam dierum periodum status erit. Sed de dierū viribus, adhuc commentationis calcem seorsum agetur. His adde, & motum morbi, & externa omnia. Nam si ad celeritatem faciunt, eo magis tunc futurū statum prædicere poteris. Sin aliqua tarditatem efficiant, tanto serius aduentabit, quantum & virium tardanti causæ inerit. Sic itaque artificem tibi coniecturam confinges.

Quæ prædicentem cauere opus sit, Cap. XIII.

MOnere etiam antea prædicentem Medicum oportet, ne temere sententiam ferat. Turpe enim est falsum deprehendi: Attamen humanum censendum; siquidem rarum sit. Nam nihil in prædicendo delinquere, diuinum potius, quàm humanum existimari debet. Quæ igitur cauere oporteat, sic accipito; ac primum in salubri, suapte natura, morbo. Cum enim aliter euenit, ac præmonstratum fuerat, necesse est aliqua ratione impediri naturam, quo minus iuxta proprias leges agere possit. Sunt autem quæ impediunt, ea de quibus scripsit Hippoc. primo Aphor. primo, quorum caput vnum est; Animum, vel corpus ægri vehementer moueri. atque hæc vel ab ipso Medico committuntur, vel ab ægro, vel à ministris; vel demum casu eueniunt. Aeger quidem, dum præceptis non paret: Medicus cum præ inscitia, aut incuria, nec qualitatem remedium, nec quantitatem, neque horam, neque debitum vtendi modum præscribit; vel si ad ostentationem semper aliquid moliri circa ægrum videri vult. At cæteri delinquunt, vel incommoda victus ratione sex generibus comprehensa; quæ non naturalia vocant, vel domicilio, in quo æger decumbit;

sive calore, vel frigore obsit, sive somnum impediatur, Casus verò multa fert incommoda; tristitiam, iram, pauores, lætitiã, aliãque innumera. Hęc igitur omnia pro sui magnitudine, viribus, & numero, & motum morbi variare possunt, & magnitudinem & morem, ita, vt parui morbi, magni fiant; benigni graues, & demum lethales. Rursus his impediri crisis potest, aut deterior reddi, aut tardari, aut accelerari, quam & noui insuper morbi ex his commissis superuenire possunt, vnde præcognitio impeditur, Nam si sanis tutò delinquere non licet, quanto magis ægris? Quam ob rem ita prædicendum de ægro est, dum nihil delinquatur. Non desunt quoque ægro interna irritamenta, è quibus sæpe accidit, vt natura commodum indicationis tempus non expectet. Hęc sunt morbi magnitudo, & motus velocitas, quibus vehementer proritata, intempestiuè mouetur; præsertim si æger natura iracundus, & sensus acerrimi, Quamobrem non sine ratione scriptum est, In acutis morbis non omnino certas prædictiones esse, in longioribus verò eiusmodi subitæ mutationes, non fiunt, cum neque naturã ad eò proritetur, neque errata aut casus, si qui euenerint, magnum ad eò momentum possunt efficere: quamuis acuti morbi citius multò, quàm longi, exitus sui qualiscunque futurus sit, indicia præbent. Nihil verò est, quod æquè Medicum ludificetur, ac morborum complexus; cuius ratione euenit, vt cum antea coctionis notæ compertæ fuerint, insperato æger morbi alterius ratione intereat. Quòd vt deuites, proprias cuiusque morbi notas callere oportet, atque omnia signa inuicem conferre. Nam si quasi chorus quidam concinnant, periculum prorsus abesse significatur; præsertim verò principum partium robur: vel infirmitatem considerans; & earum, quæ ex his oriuntur, inuenies, num simplex, an multiplex affectus subsit.

Nec minus cauendi sunt qui propriè maligni, id est, latenter, & furtim vitæ insidiosè dicuntur, vt qui
placi-

placidi apparentes, atque aliquando coctionis notis perstantibus, occidere solent. Sed hos detegit principum partium læsio aliqua, quam præter rationem perstare videmus; vt prauas pulsus differentias, turbatos somnos, vitiatam respirationem. Stultè quoque vulgus opinatur, Medicum statim inter morbi initia cuncta præsentire debere. Fiunt enim sæpè urgente materia permutaciones, quibus insperato sanitas, aut mors euenit. Sæpè natura tantummodo signa sunt, non lethalia absolute dicenda, neque salubria. Donec itaque aliquid euidenter appareat, nil certi est enunciandum. Morem quoque morbi animaduertito, vt æqualis sit, vt constans. In his enim maxime præcognoscendi præcepta statuimus. Nam in his, qui temerè mouentur, nihil certi prædicere poteris, donec certam motus sui normam adipiscantur.

Num ager euasurus sit, coniectura. Cap. XIII.

Primùm igitur propositorum erat prænosse exitum, quem habiturus est morbus, cuius gratia speciem ipsius cõsiderabis: quoniam iam experientia compertum est, qui sint prorsus lethales morbi; vt iocinoris, scirrhus & consummata tabes, & cordis vulnera, & qui rursus maiori ex parte, vt apoplexiam: & qui demum periculũ inuehant, vt acuti omnes morbi, & in eo genere qui maius, minusq; discrimen apporment. Cõtrà verò alij toto genere salubres, vt quartana; secundo loco morè; num scilicet malignus, vel benignus appareat: siue malignitas cum magnitudine iuncta sit, seu citra magnitudinẽ. Quamobrè & notas omnes, quib. mos significatur, ex superuenientib. symptomatis & excrementis obseruabis; tum earum vim, atq; magnitudinem considerans ex malignitate maiori, vel minori his notis deprehensa, periculi magnitudinem colligens. Altera verò, eaq; euidenter coniectura est, vbi vires bis comparaueris. Nam pro earũ robore, vel infirmitate,

periculi magnitudo augetur, vel imminuitur adeo, ut quæ alioqui periculum solum monstrabant, profus euadant ex virium imbecillitate lethalia. Quin & neutra quoque signa; quales sunt cruditatis notæ in excrementis repertæ, si ad imbecillas vires comparentur, periculosa, vel lethales euadunt, pro magnitudine imbecillitatis virium, & cruditatis. Neque enim ante coctiones causarum morbi, legitime solui morbus potest. At ex longius absunt, quam ut vires perferre possint. Quod si cum cruditate multa, et orbus acutus oriatur, tanto magis certa mors imminet. Nam vires tametsi fortes diu labores tanto perferre non queunt: morbi vero causæ citò euinci nequeunt. Tunc verò periculum profus abesse significatur, cum in morbo, qui ab humoribus ortus sit, coctiones eius morbi proprie appareant. Cuncta tamen circumspicere oportet, quæ circa ægrum visuntur; num simul quasi egregius quispiam chorus concinat. Itaque non excrementa modò, sed & functiones omnes, & cætera, quæ ægro superuenire solent, considerabis. Si enim probentur omnia, in tuto res fuerit: sin aliquid graue, cum bonis simul appareat, de complicato affectu, aut latente quopiam graui morbo suspicio erit. Cauendum tamen interim est, ne à criticis symptomatibus aliquando imprudens terrearis, quæ ut à prauis distinguantur, supra diximus.

Quisnam futurus sit solutionis modus.

Cap. XV.

VTile verò est, ubi sanum fore hominem conieceris; modum quoque nosse, quo morbus soluetur. Sunt autem, qui crisi finiantur: sunt qui simpliciter soluantur. Est autem crisis præceps, & vehemens motus, quo vel confestim sanatur æger: vel maximum ad salutem momentum habent. Hanc enim proprie, & absoluto nomine Crisim dicimus; ut malam crism, quæ ad mortem, vel subito, vel post

post pugnam ad peius mutationem ducit. Nam si hoc ignores, facile naturæ opus impedies, aut tollendo profus, aut tardando: quin & perturbatiōnem quæ in ea conflictatione contingit, aded augeri aliquando ex errore contingit, vt mortis periculum afferat. Itaque crisi finientium morbum esse, magnitudo morbi demonstrat. Est autem ea magnitudo, quam in morborum genere sibi vendicant; quæ etiam periculo iudicatur. Qui igitur toto genere morbi magni sunt, crisi solui solent. At parui simpliciter solui, hoc est paulatim, & sine motu critico. Cæterum robustas vires esse oportet. Infirmiores enim vehementem hanc cōsertationem non agrediuntur: sed in salubri morbo paulatim causas illi superant. In lethali paulatim succumbunt; quasi resistentes, quo ad fiet, morbo, nunquam tamen certamen aggressæ. Oportet autem & medicum omnia hæc nosse; ne delinquat. Siue enim ipse, siue æger, siue ministri aliquid commiserint, pro ipsius vi, aut tollet crism, aut naturam eius mutabit, aut tardabit, aut importunè accelerare coget. sed hæc paulò antè monebamus.

Quando nam crism expectare oporteat.

Caput XVI.

NVM verò seritis, vel ocys crism habiturus sit morbus, illamet monstrabunt, quæ & morbi status: siquidē bona crism, status tempus expectat. Nam vbi mitiora omnia euaserint, nihil est cur protinus crism expectes, sed simplicē solutionē. At statutū diem crism, primūm præmōstrat morbi motus. Nam cum in vehementia accessionis fiat, necesse est, vt qui in paribus accessionē habent, in parib. quoq; crism habeant, ita & qui in imparib. Cæterum euidentius multo indicantia crism diem præmōstrant. Quæ: n. in diē contēplabili visa sunt, pro sui magnitudine, & numero, & virib. possunt id mōstrare: itaq; cōsuetiones quarta diē visæ in septima crism fore nunt

tiant. Sed statim diei naturam in qua primùm visa sunt inspicias. multum enim dies diem indicando excedit. Si itaque validum sit quod apparuit, vt subsidencia bona, & validum indicans, vt dies quarta coniectura maxima habetur, septimam crismam afferre, nisi quid impediatur, ab his motus velocitatem inspicias. Nam si celerrimè moueatur, non dubitandum erit quin id fiat: cuius ratione & tempus anni & ægri naturam considerabis. His enim atque alijs, motus morbi tardatur, vel concitatur, & inde status tempus: potest & crisis tempus differri, aut accelerari. Cùm verò iam dies instat, præcedere critica symptomata videas, de quibus antea diximus. Antecedit enim necessariò perturbatio. Quòd si interdiu futura sit, noctu eueniet, si noctu, interdiu: Perpetuò verò in accessionis vehementia crisis fiet: quanquam tum diei natura, qua alia aliam benignitate excedit, tum medici providentia, ipsiusque obtemperantia plurimam molestiam ægrum leuare solent. At cum propriè iam adest, & critica conflictatio cœpit, pulsus eam aperte nunciant, vt si alti, & vehementes fiant, vel magni quoque, & vehementes euaserint eorum, qui præcesserant, comparatione:

Qualem crismam expectare oporteat. Cap. XVII.

VTile quoque existimandum est, vbi Medicus præuideat, qualis futura sit crisis. Dico autem crisis qualitatem; quoniam magna est earum latitudo, cum alia optima est, quam præcipuè eligimus: alie verò ab hac degenerant. Optimam igitur iudicamus, quæ prorsus morbum soluit, idque sine ægri periculo, atque fideliter, per notam dignam excretionem: huic namque nihil ad bonitatem deest. Contrà verò, quæ imperfectè morbum soluit, minus laudatur: vel quæ non sine periculo fit, vel si fida non sit, vt pote à qua recidua expectetur. Si igitur conflictatio maximè expectatur, vnde & periculum

titulum ægro impendat (siquidem ex parte ægro prædixeris) minus multo terrebitur . Tu verò providus plurimis occurrēs , à quibus timendum foret , siue sint immoderate excretionēs , siue alia symptomata quæ simul accidunt . At si infida crisis iudicatur , vtile erit id prænosse , quo nihil negligentius circa ægrum agatur : ne inopinatò adueniens recidiva , longè deterius hominem afficiat . Primum igitur ad perturbationis magnitudinem prænosendam , notæ ab extremis sumptæ maximè faciūt . Cum enim coctiones antea visæ sint eius morbi propriæ , minore negotio crises fiunt , siquidem & euicit natura , & edomuit morbi causas . At in cruditatibus multa aderunt symptomata , multaq; conflictatio . Verùm , vt diximus , diei vis & natura , plurimam perturbationem tollit , atque adauget . siquidem septima die miscere omnia videmus , quæ expectantur : contra , sexta vitra expectationem ingravescere . Præcipuum verò laboriosæ crisis nuncium esto pulsus , in quibus multa inæqualitas sentitur : priusquam alti , aut vehementes fiant . Quod sanè in cruditatem itidem referre oportet : ob quam natura laboriosè nimis secernit morbi causas , atque excernit . fidam verò fore , & sine recidivæ metu itidem coctiones præmonstrant ; idque ea ratione , quam diximus : sicut & diei natura , in quo motus expectatur . Infida enim est tertia dies ; fida septima , & decimaquarta præ omnibus . Quòd si morbus vndeque simplex benignusque videatur , magnam coniecturam facit , crissim modis omnibus absolutam fore . At vbi iam adest , motioque inæcepit , ipsius bonitatem conijcies ; vbi morbo comparaueris : siquidem experientia vnà & ratio monstratit ; non omnibus omnes crisis modos conuenire , sed alios alijs exigi ; siquidem rectè indicari debeant : sin secus , aut malè iudicari , aut non fideliter , aut multo labore .

Crisis igitur diuiditur , quòd alia excretionē sit , alia abscessu . Fiunt autem abscessus , cum natura

excretionem molitur, neque probè succedit: quare in aliam partem morbi causas traducit. Quamobrem calidi morbi causæ; excretionem quidem finiri solent: frigidi verò abscessu. Primum quòd facilius calidi, mobilesque humores excernuntur è corpore: frigidi verò contumacius inhæreant. Huc accedit; quòd cum ægtè concoquantur frigidi. sic vt defessa labore natura exactam coctionem non expectat, & prius morbum solute enitatur. Euenit igitur excretionis loco abscessum ea de causa fieri. Porro excretionum non vnus modus est: multifariam enim sblet natura expurgare à morbificis causis nostrum corpus, cum proprio, & conuenienti motu agit, & sudoribus, inquam, & deiectione alui, & vomitu, & vrinis, & sanguinis fluore, tum è naribus, tum è venis sedis, vel vteri. Verùm ex his alia, alio morbo magis conducit. Quæ sanè distinctio partim ex natura morbi, partim ex affecta sede habetur: dum meminerimus tentare semper naturam; si proprijs legibus agit, per faciliores vias: quamobrem neque semper vnica excernendi ratio sat fuit, sed variaz tentantur, siquidem neque vna in parte excrementa collecta sunt. Cum igitur in tertiana & caussa bilis per extimas venas; & carnes fundatur, optima per sudores iudicatio erit. quod sanè experientia monstrat. Oportet autem calidos toto corpore effluere. Quòd verò in reliquis quoque ventis abundare excrementa cõtingit, aderit fortè vnà & bilis vomitus, & deiectio. Sic phrenitis sudoribus iudicatur, cum toto quidem corpore calidi affluant, sed præsertim circa caput. Idem faciunt & biliosæ deiectiones: sic phlegmone omnes, quæ circa præcordia eueniunt, sudoribus iudicantur. Sic febrium omnia genera: quamuis quotidianæ vomitum, & deiectionem pituitosam potius eligant: quando multus eiusmodi succus circa primas venas aceruatur. Quartanæ verò vtrinque, sed per inferna potius atra, & varia expurgare solent. At profluua sanguinis tum caussos, tum sinochas febres frequentissimè sanant: vt & phre-

phrenitim, & vniuersim, præcordiorum phlegmonas, si recta è nare profluant. At pulmonias. & lethargos rarissimè sanarunt, raro & pleuritim. Porrò quæ ex sedis venis profluunt, priuatim melancholicos morbos sanant: quæ verò per menses, iudicant (quamquam rarius) morbos omnes, qui narium profluuio iudicari solent. Vrinis commodè solui febres solent. Præterea morbi omnes, qui circa gibba iecinoris, & renes, & instrumenta cætera vrinaria teniunt, vt sima, deiectionibus, & cuncta, quæ ad ventrem, & mesenterium attinent, commodè purgantur: quamquam vomitus quoque his succurrere soleat, nihil tamen obstat, vbi magno impetu natura opus aggreditur, vnamquamque ex his vacuationibus vniuersum corpus expurgare, sed hoc maiori constitutione atque discrimine. Vbi verò iam excretio cœpit, cõfirmabit crisis bonæ expectationem; si quæ excernuntur, talia sint, quæ morbo conueniant, hoc est ipsæ morbi causæ, quas antea in vnoquoque nouisse oportet. Cùm verò motio prorsus cessauit, certissima optimi exitus pugnæ indicia aderunt. Nam & pulsus meliores fient, & se multo leuiorem, & agiliorem æger sentiet. & vultu hilariores: siquidem leuata est natura omni molestia.

Quo pacto nature motum presentias, quò tendat.

C A P. XVIII.

ID verò, vt si quid aliud, præsentire est vtile. Nam si crisis vndeque tuta non sit, periculo prouidentia occurrere poteris. Diximus morbi speciem excretionis formam demonstrare: Sed cùm iam crisis tempus apparet, critica ipsa symptomata id magis aperiuunt, quæ alia alias excretiones solent præcedere: vt si febris ardens crism sit habitura, cum & sanguinis profluuio, & sudore, & vomitu, & deiectione iudicari possit, tu vomitus proprias notas inspicias. Antecedit enim hunc capitis dolor, vertigines, oris ventriculi morsus, visus hebes & tenebrosus, nouis-

finè & inferius labrum tremit , & tenuis saliva ex ore defluit , nonnunquam & difficilis spiratio adest , & delira loquuntur . At vbi sanguis fluxurus est , facies rubet , defluunt lachrymæ , caput grauat , temporum venæ tenduntur , calorque multus , & pulsus circa arterias capitis sentitur : præcordia quoque sine dolore tenduntur , & alia superueniunt confusa , de respiratione difficili , & delirio . quod si ætate vigente æger sit , & hac via expurgari conuenerit , certio rem profluuij sanguinis coniecturam habebis . Pone rursus vrinas suppressi , ac rigore illo vehementi , crisis nuncio ægrum prehendi , siquidem neque vomitus neque fluxuri sanguinis propriæ notæ appareant , deiectiones alui inspicias : quæ si vnâ suppressæ sint vel imminutz , sudores expectare oportet , quos iam iam prorumpentes , molles pulsus , & fluctuantibus similes annunciant , quanquam & extima omnia caleant , & facies rubra sit : sentiturque è corpore calidus quidam vapor copiosus efferri . Deiectionis verò nulla indicia propria sunt . At vbi in morbo salubri crisis nuncia symptomata apparuerint , neque aliarum excretionum notæ appareant , id generatim colligitur , naturæ motum ad infernas partes tendere . Verùm multiplex hæc excretio esse potest , & per vterum , & sedis venas , in quibus & lumborum dolor cum grauitate aderit , commune sanè signum vtrisque , vteri verò proprium , circa pubem maximè fieri : vt in deiectione intestinorum morsus , & flatuum strepitus . Quodd verò crisis per abscessum erit , morbi primum species demonstrat : siquidem (vt dictum est) calidi , excretionem magis , frigidi abscessu soluuntur . Morbi motum quoque considerabis : Nam acuti excretionem , longi abscessu iudicantur : sed ambo hæc in naturam causarum referuntur . Si enim non facile à natura superantur , sed diu etudæ manent , morbus tamen magnus sit , roburque vitium adsit , abscessum expectare oportet . Nam si contra vel ætate vel alia ratione æger imbecillus sit , vel paulatim concoquentur , vel euicta natura occident . Facit

cit

fit & aeris conditio ad abscessus inducendos. Nam hyeme potius, quam æstate eueniunt. quæ verò parte abscedens humor sistetur, ex partium robore; vel infirmitate deprehendes. Itaque si mittentium vis valida sit, neq; æger insigniter debilem aliquam partem habeat, ad extremos artus, vel ad eutem abscessus fient, quando & maximè laudantur, si præsertim per directum fiant. Si verò aut quæ impellant, non ita valeant, aut proximè sita pars aliqua infirma, in illam abscessus fiet:

Exitiales morbos incertos motus facere:

Caput XIX.

In his verò; quos lethales cognoscimus, motus incerti aded sunt, vt præsciri nequeat quæ profusa tæura sit mortis ratio, quod tempus. Neque enim proprijs stasisque legibus natura pugnat atque innotetur, sed morbi proritacione. Igitur quod cum critico motu æger morietur, morbi vehementia, & virium robur demonstrant. Tunc enim proculdubio-
 trisima natura tentabit. At vbi inualidæ vires, ne tentabit quidem; vel primo statim congressu superabitur. Monstrant idem & coctiones debiles; quæ antè sunt visæ. Hinc colligimus posse naturam aliquid efficere, sed in ipsa conflictatione vincendam. Quis verò futurus sit crisis modus multò, antea cognosci non potest: potest tamen vbi imminet, idque ex proprijs symptomatis quæ crisis vnamquamque priuatim insequi solent. Verùm id quoque incertum est, sed neque si certò sciatur, quicquam vtile parari potest. Porro num ferius vel ocysus, diem æger obiturus sit, motus morbi declarat. Qui .n. velocissimè mouentur, primam dierum periodum non transeunt: virium tamen robur; mortis tempus aliquando tardat. Mortis verò diem indicatrix prænuntiat, sed nõ æquè ac insalubri. In illis .n. quicquid nota dignum in die contemplabili eueniebat, critici motum insequenti indicatorio futurum mod-

strabat. In his verò aliter. potius enim in diem aliquam infauftam motus cadet, vt si quarta lethale aliquod notabile appa-uerit, fueritque motus morbi velox, viresque inualidæ, in sexta hominem tollet. Si non adeò grane, aut vires validæ fuerint, ad octauam potius traductur. rari enim septima die malam crifim habent. Signat & mortis diem motus morbi. Nam qui in paribus mouentur, in illis quoque mortem afferent: contrà, qui in imparibus. Horam verò mortis mos part.ũ accessionis denunciat, vt in eo accessionis tempore euentura fit, quo æger peffimè habet. Sunt igitur qui circa accessionum initia se habent peffimè, vt quibus copia cruciorum confertim corruente in vifcera, obruitur calor, non fecus atq; à multis, & viridibus lignis flamma extinguitur. Sant qui in crefcente, vel vigente febre, idque ratione fymptomatum quæ tunc videntur maximè, quanquam & inclinante accoffione diffolui quofdam videas, nempe refoluta vi confertim ftaturatione. Cæterum in his, qui fine crifi pereunt, vel paulatim ingrauefcente malo natura fuccumbit, vel cum fubito magnam mutationem ad peius fecerint, poftmodum paulatim ad necem tendunt, vel fubito ex multa vi morbi, & virium infirmitate, citra etiam criticũ motum intereunt, quem etiam mutationis modum lethales morbi propriam habent.

Cui nam diei accepta referri crifis debeat.

Caput XX.

CUm de crifis fecuritate antea egimus, non exigiam coniecturã ex diei natura fumebamur: At cum non raro eueniat criticum motum multos dies occupare, incertum erit cui nam dies tribui debeat, nifi aliqua ratione dignofcatur. Pone enim feptima die febrem prehendiffe cum criticis fymptomatis, excretionem verò octaua incipere, atque in nonam extendi: incertum fanè erit, qualis ex natura

tura

tra diei sit iudicanda. Igitur in crisi tria maximè spectamus, primum tempus, quo conflictatio cœpit: secundum quando nam excretio, vel abscessus fieri cœpit, tertium tempus, quo morbus est solutus vel magnum ad salutem momentum fecit. Quòd si fortè eueniat, vt in vnâ diem tria hæc incidunt: nihil dubij relinquetur, si in diuersos, vt in exemplo proposito, suspecta erit ob diei octauæ naturam, quântò magis si ipsa octaua die morbus soluat. Sic igitur distinguere oportet, vt illi diei accepta referatur, cui plurima ex his tribus eueniunt. Itaque si octaua die, & excretio, & solutio euenierint, eius quoque diei crisis æstimanda erit: si verò tria in tres dies distribui contingat, illi maximè tribuenda erit, in quo excretio cœpit: siquidem is est maximus naturæ impetus. Nec parum confirmabit coniecturam crisis modus, siquidem septima faciliores, & meliores crises inferre solet, octaua laboriosas, atque imperfectas. Quòd si quid nota dignum æger commiserit, vel alia ratione erratum sit, statim suspicio non leuis erit, ne mutato motus tempore, ea, quæ à quarta, vel quinta die, in septima futura nunciabatur, in sexta, vel octaua eueniat. Contrà verò si morbus vndique salubris apparuit, nihilque sit erratum fieri vix poterit, quin septimæ diei tribui debeat, quam scimus naturam irritatam, non impeditam in tali morbi genere maximè eligere.

Morborum differentia ex motus qualitate acceptæ. Cap. XXI.

Postum sæpe antea est, multam esse dierum differentiam in quibus morbi solutio euenit: nec parum ad coniecturam facere, si eas probè nouerimus. quamobrem de his modò diligèter agendum, ea congruo ordine disponentes, quæ veteres experientia inuenerunt ac primum partitiones morborum proponantur, qui ex qualitate motus oriuntur. Igitur acuti morbi dicuntur quæ cum magni toto

genere sint, ad summum vigorem celerrimè propo-
rant. Cæterum celeritas multam habet maioris &
minoris differentiam. Itidem & tarditas. Hinc va-
riæ morborum differentiz oriuntur: alios namque
simpliciter acutos dicimus, alios valde acutos, alios
acutos degeneres, quos sanè vix acutorum appella-
tione dignamur. Itaque valde acutos dicimus, qui
quod longissimum est, hebdomada terminum ha-
bent: Acutos verò simpliciter, qui secunda hebdo-
mada terminum habent. Degeneres qui ad qua-
dragesimam diem protrahuntur. quanquam & id a-
liquando conspicitur, vt qui simpliciter acutus di-
citur, ad diem 20. perueniat, quod inter initia acu-
tus non erat, sed talis factus (exempli gratia) die
quinta, mox decimasextima est iudicatus: vel qui
die septima, acutus euasit vigesima. Potest & qui
statim ab initio acutus erat, dies aliquot intermie-
tere, vel leniri: rursusque acutiem, & magnitudi-
nem sibi asciscere, atque ita in vigesima iudicari: il-
lud tamen perpetuò verum erit, acuti morbi vim
duarum hebdomadarum tempus non excedere.
Cum verò dico finiri acutum morbum, intelligo, vel
vt profus soluatur, vel vt inclinet. Porro acuti dege-
neres dicti, qui à tertia hebdomada vsque ad diem
quadragesimum terminum habent, trifariam sunt.
Primum cum sæpè intermisit acutus morbus, atque
repetijt, vel continuus ab initio ad finem permanfit,
sed vehementia ab acutorum natura degenerabat.
Vltra hunc terminum morbos simpliciter diutur-
nos dicimus.

*In quo morbi genere critici motus expectandi sint
qualesq; expectandi. Cap. XXII.*

Q Viigitur intra 14. diem terminum habent,
vt motus velocitate præstantia & motus ve-
hementes faciunt per crises. Nam & morbi sæpè su-
bitò soluantur, & magna cum constitatione. Ab
his quò magis disceditur, eò & languet magis criti-
cus

eus motus. Tres itaque dierum ordines statuere conuenit, facillioris doctrinae gratia. Primus eorum sit, qui intra 14. comprehenduntur: secundus eorum, qui intra vigesimum: tertius ad quadragesimum extendatur. Nam morbi, qui ultra hunc terminum extenduntur, raro crisi finiuntur. Nam plerumque per concoctionem soluntur. Quod si crisis aliquando fiat per abscessum, multum à prioribus degenerabit. Nam primum abscessu potius fiet, quàm excretionem, neque adeò grandem perturbationem inuehet. Quod si excretionem aliquando fiat, neque illa vehemens erit, nec subitam morbi solutionem faciet: sed saepius imperfecta erit, & multos durabit dies. Contingit quidem (quanquam raro) quod & nos fatemur, in longis quoque morbis subitas, & vehementi motu solutiones fieri. Ceterum in his solis, qui ex multis morbi remissionibus, & repetitionibus in longum tempus protractis tandem crisi soluntur. At qui necessariò eueniet, ut aliquot dierum periodis antea vehementes euadant, ac velocitatem acquirant motus acutorum instar, febresque & symptomata superueniant his similia: ut verè dici possit, hos tunc acutos esse coepisse. At illud perpetuum verum sit in solis acutis morbis, validas, subitasque mutationes fieri.

Catalogus criticorum dierum, & eorum inter se comparatio. Cap. XXIII.

CRITICOS dies, & quam quisque vim in iudicando morbo habeat, experientia monstrauit, longa veterum obseruatione confirmata. Causam horum nullus hactenus inuenire potuit. Metimur aut eorum vim, ac dignitatem his conditionibus. Prima est, quod multos iudicent non raro: secunda quod bonas crises plurimas ferant, hoc est perfectas, fidas, tutas, antea indicatas, subitas, excretionem potius, quàm abscessu euenientes. Tertia, ut ad bonam crislm ferendam, magnū in corpore apparatus non exigant

non vires valde robustas, non expeditam illam concoctionem, neque omnia prorsus tuta, quæ in morbo visuntur. Dicimus perfectas crises, quæ morbo ægrum expediunt, fidas, quæ recidivam nõ faciunt. Tutas quæ cum magno & periculoso conflictu non sunt, iudicatas, quibus in præcedente quaternario criticum aliquod signum apparuit. Sunt autem ea coctionis notæ, vel excretio aliqua vel ambo. Qui igitur dies plurima ex his habuerint, erunt dignitate priores; post hos gradatim, vt pluribus horum, vel paucioribus destituuntur: vel si omnes habeant, multum tamen viribus ab alijs superentur. Quòd enim plurimos iudicare dicimus, vel turò, & fideliter, multam habent latitudinem. In primo igitur ordine selectissimi dies inveniuntur, è quibus septimus primum locum tenet: vt cui nihil ex propositis desit, & validas has dotes præ cæteris habeat. Ab hoc decimusquartus: dehinc nonus: mox vdecimus, Succedüt in secundo ordine vigesimus: mox decimusseptimus. Ab hoc quartus: dehinc tertius: ultimus, decimus octauus. hi sunt qui boni critici dici merentur, intra diem vigesimum. Et reliquis enim sextus naturam aduersam habet septimæ: siquidem magno cum periculo crism facit, & multum corporis apparatus exigit: sed neque perfectam, neque fidam. quamobrem & quæ excernuntur praua sunt, acris, cruda, scætentia: hoc vno septimo similis, quòd multos ægros iudicat: quanquam & in hoc longè à septimo superetur. Huic proximi natura sunt octauus, & decimus. Cætera quidem pares: sed hoc vincuntur à sexto, quòd rarius crism faciunt. Eiusmodi quoque naturæ sunt duodecimus, sexdecimus, decimusnonus, malitia scilicet præcellentes, & rarò facientes crism. Hæc itaque sunt dierum series duæ: felicium altera: malorum altera: Inter quos tertiusdecimus ambigit. Neque enim bonis prorsus est adnumerandus, neque prorsus malis. A vigesimo die ad quadragesimum alius dierum ordo numeratur, qui multò imbecil-

becilliores censentur, ad bonorū ordines, qui sunt ante vigesimum, comparati. Vel enim aliqua ex donibus illis deest, vel eas debiliores habent, cū multo rarius crismi faciunt. Sæpe verò vel imperfectam, vel quæ multos dies occupet. In his tamen & quondam dignitatis ordinem adducere est, vt alter altero melior æstimeretur. Primus igitur horum sit 21. ab hoc vigesimus septimus. Sequuntur hoc ordine trigesimus quartus: quadragesimus vigesimus quartus, trigesimus vnus & trigesimus, trigesimus septimus. Hucusque crises propriè dictæ eueniunt. At vltra hos potius abcessu quàm excretionem fiunt. Quòd si excretionem, subito morbum non soluet, sed multis diebus sese natura expedit. Horum verò ordo vigenarij replicatione conflat, atq; ex eo vim suam assumit: vnde & pares viribus ferè existimantur, quingentesimus inquam, & octuagesimus: centesimus, & centesimus vigesimus. Hic verò cum quatuor constet mensibus, radix efficitur alterius ordinis, qui per mensium quaterniones, atque hebdomadas numeratur.

Quos nam dies indices nuncupemus, & eorum vires. Cap. XXIIII.

Indices verò dies, media hebdomada locum habent: sic dicti, non quia ipsi quoque vim criticam non habeant, sed quia vim præterea aliam habent, quòd vim habeant nunciandi criticum motum in sequenti alio iudicatorio futurum: vt quartus, vndecimus, decimus septimus. Est & vigesimus dies tertiæ hebdomadæ finis, non primus & vigesimus. Constat enim tertia sex diebus duntaxat. Hinc & qui vigenarij replicatione critici gignuntur: neque hi integris hebdomadis constituuntur. Siquidem quadragesimus criticus est, non quadragesimus secundus. Hi igitur sunt maximi indices. At decimus octauus ipse quoque index existimatur, non quidem vigesimi sed primi & vigesimi. Vt aut in iudicanda

multa erat roboris differentia, ita & inter indices alij maiorem, alij minorem vim habent: prima itaque laus quartæ diei est, cùm indicat. Multa enim fide, quid in septima euenturum sit, prænunciat: quamuis & sexta quoque crisis ex eo indice euenire possit. Mox undecima: Dehinc decimas septima & decima octaua. Neque bonas crises solum annunciare possunt, sed etiam malas. Quæ enim praua quarta die euenierint, mortem aliquando septima futuram nunciant: sapius tamen sexta, vel octaua eueniet, vt diximus.

Qua ratione dies in morbis numerandi sint.

Cap. XXV.

Quoniam verò qui dies numerat, ab aliquo principio numerare incipit, necesse est nosse quònam sit morbi principium. Morbi verò principium statues, cum sensibilis actionum læsio in ægro apparet, quod alij dixerunt cum morbi ratione decumbere cogitur. dico autem morbi ratione, quoniam multi molliores etiam leuissimis de causis decumbunt, vt lassitudine, capitis leui dolore, aut ventriculi. Contrà verò duriores multi etiam à forti læsione non decumbunt siue etiam actiones suas obire cogantur, vt iter facere. sed nihilominus, sensibilis illa læsio apparebit, si ad se sanos comparentur. Quousque verò consueta agunt, quamuis parte aliqua laborent, vt dolore capitis, vel ventris, ægri absolute non dicentur, nec illud morbi principium. Non igitur simpliciter à febris initio sunt numerandi. Dies etenim in puerperis, à doloribus partus inchoamus, quòd hinc oriri morbos censemus febriles, & incidit sensibilis læsio. Sed si multos post dies euenit febris, ex alia occasione euenisse putandum, & ab alia sensibili læsione dies numerandi erunt. Sic si morbus à dolore incipiat, febris verò succedat, vt in angina, & coli, vel ventris dolore, est iudicandum.

Illud

Illud quoque experientia est inuentum in morbis, qui intermittunt, & redeunt, periodos numerari debere, non dies, vt tanti nobis sit in his morbis periodus, atque in continuis dies singula: vt quartus periodus viar, & dignitatem habeat quartæ diei, & septimus septimæ. Quòd si morbus inordinatas habeat intermissiones, & repetat, quod sæpe in longioribus morbis euenire videmus, incertũ est, quomodo dies numerare oporteat. Num verò eos quoque, quibus morbus intermittitur? Atque videtur Hippoc, horum diligens obseruator, dies singulos numerare ab initio morbi ad crifim. Anaxionem enim trigefimaquarta morbo absolutum ait, non vigefimaleptima. Abderitem verò illam virginem vigefima quarta, non autem vigefimaleptima liberatam affirmat. sed videtur vtrumque euenire in his, vt siue dolorum dies solos numeros, siue etiam intermittentes, in aliquam diem criticam incendant. Hæc de Præcognitione
 facta.

LEONARDI IAC- CHINI EMPORIENSIS ME-

DICI EXCELLENTISSIMI DE

Rationali curandi Arte.

RAT mihi animus optimi atque omni-
bus numeris ornatissimi Iuuenes, de reli-
quis partium affectibus, quàm primum
agere, vt vniuersam illam tractationem
iuxta veterù dogma explicarem: sed statim in men-
tem venit, quod longè antea facere institueram, non
esse amplius differendum. hoc est rationalem cu-
randi artem, quam Galenus 14. Therapeuticis libris
exposuit, breui, scèliq̃ue compèditio comprehensam
vobis proponere: rem profectò & ab omnibus do-
ctis expertam, & scèpè tentatam: rem inquam præ
omnibus vtilem & necessariam, quod statim mon-
strabitur.

*Ars rationa-
lis dicitur
Methodus.*

Cum enim omnes nos Galeno & Hippocrate du-
cibus rationalem sectam profiteri velimus, quo pa-
cto quis medicus verè dici poterit nisi Rationalem
artem, quam Methodum dicunt, calleat? Esto enim
omnia artis præcepta hic teneat, eorum tamen ra-
tionem non teneat, nihil ab Empirico distabit. Nam
vt ille antea obseruatis, & expertis subscribit, sic iste
præceptis authorum absque ratione subscribet, &
absque delectu, quo nihil perniciosius in artibus
cæteris, in medicina verò nihil calamitosius euenire
potuit, quod Hippoc. primùm testatus est, cum ait:
Nihil despiciendum, nihil temerè admittendum.
Multa enim veteres medici ob malam ratiocinandi
artem, & malè posita principia, inutilia præcepta
collegerant. At quid est, inquires, nihil temerè? Ex-
ponit Galenus libros tum Hippoc. ipsius, tum vete-
rum omnium, ita esse legendos, vt semper cum sen-
sui euentibus conferantur, & quæ his non qua-
drent,

*Hippoc. li-
bri, ac cæte-
rorum quo-
modo legèdi.*

drent, reijciantur. Quid dicam de iudicij firmitate, quam parit hæc ars methodo tradita? Propositis enim ubique innumeris remedijs, is solum de ijs iudicium ferre poterit, quale suscipiendum, quale dimittendum sit, qui methodum curandi norit, id est qui per rationis semitas artem didicerit. Itaque securus illis utetur, securus scriptores leget, atque ad certissimam trutinam eorū placita perpendet: quod sæpe præteritis annis vobis monstrauimus. Quid de remedium inuentione, quæ sæpe necessaria est, ubi antea descripta, & tibi nota desint? Vel si noua morborum genera suboriantur, nonne is solum tutò incedet, qui viam rationalem calleat? Nonne ut Erasistratus ait, hic siue ruri in agro, siue in vrbe maneat, siue in medio mari verietur, semper locuples remedium erit? profectò. Nam & nobis id sæpe summa felicitate contigit. Quid de nobilitate attinet dicere? quantū enim artifex ab inertī: quantum ille, qui causas rerum quærit, ab eo qui aliorum placitis mancipij ritu obedit, atque subscribit, tantum rationalis medicus cæteris anteibit.

*Erasistratus
dictum.*

Sed neque sine hac partium curationes rectè explicari poterant, aut institui, ut si ventris intemperies calida curanda sit, quomodo docebimus quicquam utile, nisi nouerimus à quibusnam indicantibus curatiui scopi haberi debeant? nisi nouerimus & quæ sit generatim intemperiei calidæ curatio, & quid sibi partis affectæ ratio exposcat. Mox cum quotidie remedia proponenda sunt, qualia sunt fomenta, venæ sectio, purgatio, repellendum est, deriuandum, reuellendum: atque hæc remedia, ut dicere solebat Herophilus, artem methodumque callentibus manus Dei sunt, cæteris verò incommoda, vel etiam noxia. Oportet enim congruum eorum usum præscribere, qui electione, quantitate, occasione utendi, & modo constat. Quo nomine maximè culpandi veniunt, quibus ante nos huius artis docendæ cura mandata fuit: quòd nunquam artem hanc vniuersum tradere tentarint, sed potius iuuenam ingenia

In numeris nugis intricarint, atque assuefecerint ad
 dedò, vt non iam quid ratio; & rei natura monstret;
 sed quid ille author scripserit, considerent, & stru-
 tentur.

*Hippoc. ra-
 tionalis artis
 primus in-
 uentor.*

Hanc verò artem primus inuenit Hippoc. atque
 ipseus seminaria iecit. Subsequenti vetò viri clari si-
 mi excoluerunt & exornarunt: post quos Galenus;
 post sexcentos ferè annos; controuersijs omnibus
 silentium imposuit, atque vniuersam absoluit. Cæ-
 terùm eo scribendi genere, quod Asiaticis in more
 esse solet; qui ob prolixitatem immensam, miram
 obscuritatem tyronum mentibus pariat. Sed neque
 vno in loco diligentem tractationem vel de indica-
 tionibus curatiuis, vel de remedijs facit: vt sparsim
 scripta præcepta in artis formam atq; ordinem col-
 ligere oporteat. Hanc rem aliquando aggredi Aui-
 cen. visus est, sed vel morte præuētus, quod docti
 existimant, perficere non potuit, atque vltimam ma-
 num imponere: vel quòd in ea artis parte, quæ Ae-
 tiologia dicitur, magis versatus, atque exercitatus;
 vt pote philosophus, partem hanc negligentius atti-
 gerit. In summa quantum effecerit hac parte, vos
 ipsi iudicabitis, cum priuatim singulos locos pro-
 ponemus, ac de his singillatim tractabimus. Ob id
 nos hanc proninciam suscepimus onerosam sanè at-
 que difficilem: attamen quæ vobis iucunda, ni fallor,
 atque vtilis futura sit, vel si medioeritèr metam atti-
 gero.

*Artis ratio-
 nalis ordo.*

Ordo verò eius artis proponendæ hic erit. Cum
 enim Galen. aliquando hanc artem mathematicis
 certitudine comparet, solet atque ipse è principijs po-
 sitis eorum more conclusiones deducere: nos quoq;
 ipsum imitati in primis positiones quasdam curati-
 uæ artis principia proponemus, quæ vel ex sui natu-
 ra confessa omnibus sunt, vel leui persuasione egent,
 vel in demonstrabilib. sunt collecta. Secundo loco de
 curatiuis scopis, seu intentionibus loquemur, de ijs
 scilicet, quæ sibi medicus ob oculos proponere per-
 petuò debet cum curat. Tertio artem docebimus,
 qua

qua illis satisfieri possit. Quartò remedium genera, atque usum, quibus in medicina est utendum. Quintò hanc artem Galeni more ad singula morborum genera applicabimus: quibus expositis ad partium curationes reuertemur. Læti: gigitur alacrique animo nostrum hoc munus suscipite, quod tamen si specie exiguum videatur, at breui potestate magnum à vobis iudicabitur, siquidem eam, quam speramus utilitatem inde cœperitis. Quod deus optimus omnium bonorum nobis auctor faxit.

Ut verò omnia continuè, & necessaria sunt, ita in memoria haberi possint, Epitomen vniuersæ curationis artis composui, in qua singula rerum capita, quæ tractaturi sumus, breui faciliq; compendio complectimur. Huius partes duas iam multi vestrum in manibus habent: reliqui vel à nobis petent, vel ab his, qui antea è nostro exemplari escriptere.

In primis verò sanitatem, & morbum definire oportet: siquidem vniuersæ huius artis finis est, collapsam sanitatem resarcire (vnde & resarcitiua à Galeno dicitur de Const. art.) quomodo hoc facere poterit, nisi norit quid sanitas sit, vnde recessit, & quid morbus, qui profligandus est? Hinc enim nos Rationales, utpote à rerum agendarum natura ordiri debemus. Quoniam verò symptomata in morborum notitiam nos ducunt, & affectionum locorum, ideo necesse est, & quid symptoma sit definire, & quæ eorum sint genera. Rursus si morbus tollitur non nisi ablata causa, necesse erit, & causam quid sit nosse, & quot sint efficientium causarum modi, quos medicus considerat. Est autem definitio in demonstrabilis, ut longo processu seruando post habeatur: leui tamen excitatione eget auditoris, quo eam accipiat. Hæc autem ex communi hominum sensu procedit, quomodo & Aristot. usus est, & perpetuò Galen. Considerando enim qui sani dici soleant, & qua potissimum re à cæteris distent, faciliè quid eorum vnumquodque sit, nouerimus. Dicimus ergo Sanitatem affectum esse secundum naturam.

Artis curationis vniuersæ epitome ab auctore edita Epitome.

Sanitatis definitio.

Quòd verò affectum dicimus, nihil referre ait, si constitutionem secundum naturam dicas. Græci καὶ ἀσθενῆς dicunt. Subiungimus, Quo functiones omnes secundum naturam fiunt: hoc est ut in libro de Const. artis Galenus scribit, quo omnes actiones sibi per naturam debitas sine impedimento facit.

2. de Temp.
1. de Morbis
2. de San.
tuen.

Quod sanè est additum, ne fortè senem ex naturæ decursu imbecillum cruribus vel oculis sanorum latitudine excludas. Est enim multa sanorum latitudo, multusque roboris excessus, si corpus corpori comparetur. Atque id non ex ætate modo, sed etiam ex propria natura corporis euenire solet, seu natura alius alio imbecillior sit, seu ex acquisito habitu.

Corporis partes.

Cùm verò corporis partes antiqua illa partitione, & ab Arist. maximè usurpata, in duo diuidantur genera, similes inquam, & instrumentales: sic ut non eadem sit secundum naturam constitutio, quam sanitatem dicimus, utriusque generi. Quod hinc patet: Quoniam enim similes partes ex primis corporis elementis componuntur, necesse est, ut in bona illa, & utili attemperatione eorum sanitas consistat, ut rectè dici possit, similitudinem partium sanitatem esse bonam, vtilemque temperiem primorum corporum, qua bene actiones edunt. At instrumenta, hæc quidem fruuntur ex accidenti ratione similitudinis ex quibus componuntur: habent tamen & propriam, quæ in integra eorum fabrica, vel compositione consistat, ut ita definiti possit: Instrumentalium sanitas eorum integra constructio est, quæ probè actiones edunt. Dico autem integram structuram, quæ ex debita magnitudine & numero similitudinis, & situ, & earundem conformatione: in conformatione verò figuram, & cavitates, & superficies comprehendimus. Habent verò hoc commune, ut ambo genera partium continua sint, non diuisa, si probè actiones edere debeant: nec enim diuisus musculus, aut nervus, crus contrahere poterit: nec si instrumentum totum in partes diducatur, sed si unitatem seruent. Quo fit, ut vniuersi corporis sanitas: siquidem explicari

Instrumentalium partium sanitas.

flicari debeat, (quod diximus, naturalem corporis
 constitutionem) ita definienda sit: Sanitas est bona
 similarium temperies, & instrumentorum integrā
 fabrica, cum utrarumque partium unitate. Partes ve-
 rō sanę dicuntur, similes quidem, cum probē tem-
 peratę sunt; & sibi continuę: Instrumenta cum be-
 nē constructa; & sibi continua sunt. Unitas enim
 tam bonam eductiōnem facit, tum si solvatur, ac-
 tionem vitiat. Quod igitur bona similarium tem-
 peries sanitas sit, patet: quoniam dispositio, vel con-
 stitutio earum est, qua actiones edunt, vel usus præ-
 stant. Hic enim sub actionis voce, etiam usum com-
 prehendimus, quando non omnes partes actionis
 habent, sed quędam usum solum. Illud verō asser-
 bat Galenus primo de Usu partium 9. Nam illi actio-
 nem tribuebat. Rursus lib. 7. Meth. qui tueri actio-
 nem vult, temperamentum tueatur oportet. Et se-
 cundo de Facul. Actio à temperamento manat, cō-
 moda ex bono, ex vitiatō incommoda. Et libro pti-
 lic: Partes ob certam quandam temperiem, actio-
 nem sunt nactę. quod ita intelligendum est, ut pri-
 mum animę instrumentum sit partis temperies;
 quam ex similibus habet: sed præterea & organi
 integram structuram requiri; & unitatem. Et enim;
 ut primo de Morb. differentijs disputatur, similes;
 quę ad instrumentum conformandum conueniunt
 non temere, sed ad finem aptissimē conueniunt:
 quod contra Emped. Aristot. disputauit, qui etiam
 de Usu partium, & ratione compositionis instru-
 mentorum eleganter egit: Galenus quoque libris
 decem & septem de his differuit. Certum igitur nu-
 merum, & magnitudinem, & situm habere eas oportet,
 ac bene conformatas esse. Cuncta enim hæc ad
 actionem conducunt: quod patet, quoniam aliquod
 horum si desit, actio impeditur. Atque hæc de sani-
 tatis definitione. Quid verō similis pars sit, & cur
 ita dicatur, & quę simpliciter similes sint, & in-
 compositę, quę verō solum ad sensum, alibi perscru-
 tandum est. Hinc enim fit, ut sæpē Galenus partes

*Similarium
 partium quę-
 dam simpli-
 citer sunt
 compositę,
 quędam
 autem ad
 sensum solum
 sunt:*

aliquas inter similes, modò inter instrumenta ntim-
meret, vt neruos, venas, musculos. Sic & instrumenta,
primo de Morb. alia magis, alia minus sunt compo-
sita, vt musculus leuem compositionem habet,
crus multam. hæc membra vocari ait Aristot.

Illud quoque animaduertendum est, sanitatem
indiuuam non esse, sed multam esse sanorum la-
titudinem, proinde neque similarium, quòd dici-
mus bonam temperiem, vnam esse, & indiuuam.
Quomodo enim puer à sene non distabit? Quomo-
do, (vt Galeni exemplo vtar) calidus iuuenis à ve-
tula frigida? Sunt ergo termini quidam præter quos
non consistit, sed intra eos multum euariat: quam-
obrem nec omnes sani, æquè sani sunt. Nec Achil-
les Therfici est assimilandus. Est enim in hac latitu-
dine vna, & optima sanitas, quæ media est, quæ alia-
rum metrum est, cuius comparatione cæteræ ma-
gis, aut minus laudantur: vnde fit vt alis, quæ est
huic proxima, in habitu esse dicatur, id est non fa-
cilè euariare: alia facilè mobilis, quæ facilè variet,
& labilis sit. Quam *isidorus* dicunt, distincta est in
lib. qui Thras. dicitur, & 8 Meth Sed & experientia
ita esse conuincimus multos labili sanitate ab ortu
frui, multos verò ex victus ratione tales euadere.
Dicimus verò actiones omnes: Definimus enim ibi
vniuersi corporis sanitatè. Nam si vnà tantum vitia-
tur, sanū corpus non erit: sed vel simpliciter ægram,
vel secundum partem: quod etiam neutram secundi
modi à Galeno dicitur in arte medica.

Morbis verò huic contraria, constitutio est corpo-
ris, nempe præter naturam, quo primò actiones ma-
nifestè leduntur. Quo loco primo intelligendum
est in iisdem generibus versari morbum, in quibus
& sanitas versabatur. Contraria enim sunt, quæ in
eodem genere maximè distant: quare & in genere
temperiei erit morbus, id est mala temperies: & in
compositione instrumentorum morbus erit. Cùm
verò numerus, vel magnitudo partium, vel situs, vel
earum constructio à naturali statu euariet aded, vt
actio-

actiones sensibilibus lædat, sic & soluta unitas, mor-
 bus erit, quæ etiam utriq; generi partium communis
 dicitur: quoniam similaribus, & instrumentis acci-
 dit, ut solvantur, & unitatem amittant. Hoc expo-
 nit Auic. quia accidit iuncturæ ut solvatur non læsa
 simili: quod tamen difficile est exemplo monstra-
 re, quando illæ vel ligamento aliquo, vel cartilagi-
 neo quopiam corpore coaluerunt. Sed & si iun-
 ctura sola solvatur, luxatio potius dicitur, quàm u-
 nitatis solutio: Cum igitur instrumentum totum
 quoddam sit, non ut aceruus, sed certa quadam ea-
 rum unitate hæc vitari potest unà cum simili solu-
 ta. At intemperies similarium propria, quoniam
 componi, vel temperari ex primis corporibus, solis
 conuenit similaribus. Gal. tamen auulsi onem pro-
 priam instrumentorum dicit, primo de Morb. diff.
 Respondetur, sensus est, hoc instrumentis solutis tri-
 bus solet: nõ negat quin unà etiam similares soluan-
 tur. Sic de Const. art. ad principium. At Galenus
 quoniam una secta arteria, & similis pars, scilicet
 arteriæ corpus diuisum est, & instrumentum est di-
 uisum. Sic si ligamentum ossium abrumptur, simul
 similis pars, & instrumentum abrumptur, & uni-
 tatem perdit. Contra, nonne etiam ubi intemperan-
 tia euenit, instrumentum quoq; intemperatum ef-
 ficitur? Respondetur nunquam instrumentum, qua-
 tale est, patitur, sed semper similares. Hic verò pati-
 tur instrumentum, ideo cõmunis. Non tamen sem-
 per cõmunis, ut si solum vulneretur pars similis,
 non abscindatur tota. Igitur cum similarium san-
 tas bona temperies sit calidi, frigidi, humidi, sicci, siue
 per hæc prima illa elementa intelligantur, siue quæ
 propria sunt animalium elementa, hoc est sanguis, pi-
 tuita, bilis, melancholia. (utriq; .n. verè dici potest,
 ut 2. de Elem. & in lib. de Natura humana Galenus
 testatur) hæc quidem una est, licet latitudinem ha-
 beat, à qua multis modis disceditur. Vel .n. in calore
 limites excedit, vel frigore, vel siccitate, vel humido-
 idq; aut qualitate sola, aut etiam influente materia,

*Elementa,
 quib. simi-
 lares partes
 componuntur,
 vel sunt præ
 mailla vel
 humores
 quatuor.*

Sæpè etiam ambæ qualitates componuntur, sitque intemperies cõposita, sic & in instrumentis in magnitudine certa quædam mensura statui nequit. Attamen terminos quosdam habet, intra quos sanitatis latitudo consistit, quos si partes excedant, vel infra nimum subsistant, morbus erit in magnitudine: sic de reliquis generibus dicatur, vt diuidendo facillè vniuersas morborum differentias inueniamus. Dictum verò in definitione est, quo primo læduntur causæ ratione, vt Galenus monet. Nam ea quoque dici potest actiones lædere, sed non per se, vel primò, sed quatenus, vel temperamentum corporis mutat, vel compositionem instrumenti, vel quia vnitatem soluit: & ita quatenus morbum parit, eatenus lædit actiones.

Quòd verò definitiones hæ sint acceptandæ, monstrat aliquando Galenus ex eo, quòd qui de sanis, vel ægris loquuntur, non alia ratione voces recipiunt, neque aliam differentiam inter vtrumque statum ponunt, se. nec ægros se dicunt, vel medicum aduocant, nisi ex actionum læsione. Subiungimus, Manifesta læsione, quòd aliquando Galenus sensibili dicit ob neutra corpora, quæ quidem læsionem aliquam habent, sed non euidentem, ideo ægri non sunt. Præterea & per anni tempora multum mutamur in actionum robore, non tamen extra sanitatem sumus: huiusmodi igitur leues læsione secludimus. Dicimus etiam affectum præter naturam esse, ne naturales imbecillitates includamus, quales puerorum sunt, & senum. Multum enim distant robore, si ad iuuenes comparentur. hic quidem in actione omni, ille verò in motrice saltem, & pulsatrice, sed & concoctione quæ ad ventrem attinet.

Cæterum vt hæc veritas amplius innotescat, dubia quædam soluenda sunt, quæ facillè Galeni studiosis oboriri possent. Primum est, quia videtur hæc definitio etiam neutros affectus comprehendere, quòd tamen absurdum est: quoniam probè à Medico interstingui debent. Siquidem & diuersam medi-

lici operam exigunt: neutra præferuari solùm, hæc
 urari: ad diuersos quoque artifices spectant, 7. Me-
 hod. de ventris imbecillitate. Nam minores illæ
 ziones, quæ neutrum faciunt, ad sanitatis tuenda
 nuntus spectant: ad curatricem artem, maiores,
 Cap. 8. Tech. omnia hæc sensu iudice æstimanda
 ant. Quod verò his competat definitio patet, quo-
 metiam illi affectus sensibiles faciunt læsiones.
 Quomodo enim insensibiles si medicû requirunt?
 terea adhuc sani quidem sensibiliter, seu mani-
 stæ læsas actiones habent, vt ambientis ratione:
 uo morbo affecti sensibiliter læduntur. Præterea
 ubium est, si aliqua pars priuatim afficiatur, vt a-
 io eius lædatur. Tunc enim morbo affecti ægro-
 am numero apud nos non ponuntur, sed neutro-
 am. Sequetur ergo vt aliquis morbum habens,
 morbo non denominetur. Quod si cõcedatur, quæ
 go prima ratio, cur ægrum corpus dicimus? Ter-
 o si morbus simile quoddam est, vt album & ni-
 um, certum est maioris, & minoris specie non di-
 are: quod & Galen. concedit primo de Loc. affec.
 uare seu sensilem læsionem faciat, siue adhuc non
 ntatur, morbus tamen erit. Exempli gratia, loci-
 oris scyrthus multos menses perdurat priusquam
 ntatur, sed nihil minus morbus dicetur. Quarto
 ubitatur de affectibus qui vel ab ortu, vel in utero
 uadunt, qualia de Galianchonibus retulit Hip-
 oc. lib. de Art. primo, & Galen. Aphor. 59, & 60.
 Quomodo igitur his ægri cum sint, definitio eorum
 cui conueniet, cum non præter naturam esse vi-
 antur, qui à generatione id habent? Quinto de
 nualescentibus ex morbo est dubium: quoniam
 actiones corporis fortè omnes sensibiliter læsas
 ibent, si præsertim vniuersi corporis fuit morbus:
 partis, saltẽm actiones illius partis, & tamen mor-
 o carent. Ad hæc, ita satisfiet ad primum, sensilis
 sio, si latius sumatur, omnẽm illam, quæ sensu
 rcipi possit comprehendit, quantum exigua sit: &
 læsiones quoque quæ neutrum corpus faciunt,

*locinoris
 scyrthus mul-
 tos menses
 perdurat an
 tequam sensu
 imatur.*

sensiles læsiones dicentur. Pressius tamen ex di-
 cuntur, quæ notabiles sunt, & multum à se sano di-
 stant, vt sensile idē sit, ac notabile, vel nota dignum,
 & sic capitur in morbi definitione. Quòd verò sic
 intelligere definitionem oporteat, non solum ex his
 quæ dubitauimus patere potest, sed etiam quia Ga-
 lenus ipse secundo Tech. 82. eadem symptomata
 genere, pro sui magnitudine ægrum vel neutrum
 corpus constituere ait. Numerat autem dolores, vi-
 gilias, lassitudines, quæ nimirum omnia sensilia
 sunt, tum ægro, tum astantibus, & medicis. Sæpe
 etiam prius deprehenduntur à medico, quàm ab
 ægris, vt in hist. medici illius, de quo Galenus agit
 4. de Loc. qui tuberculum in pulmone patiebatur.
 Quòd verò hæc sit sententia Galeni patet. Nam
 quod hic dicit sensile, alibi magnum: quod insensile,
 aliàs exiguum, vt cum vult 7. Meth. magnitudi-
 ne & paruitate læsiones distare, vt & 2. Tech. cum
 concedit cap. 82. affectus illos nunc ægra, nunc neu-
 tra corpora facere, pro virium robore, quo dotatur
 corpus, vt faciliè, vel difficilè succumbant. vel dic ad
 morbi genus reduci vt imperfectum ad perfectum.
 Ad tertium responderetur, intemperies illa calida vel
 frigida, vel phlegmone, habet quòd calor sit, habet
 quòd sit morbus: alia tamè ratio caloris, & alia mor-
 bi. nec itaq; morbus dicetur nisi ita augeatur, vt ho-
 minem offendat, & actiones lædat, vt Galen. de fe-
 bre loquitur. Si liceat igitur vt hac distinctione, qua
 ad declarandum propositum facit, dicemus, quòd
 substratum est, & veluti materia morbi, simile est,
 & ab ipso initio tale. Quòd verò veluti formale, &
 quiditas est illi, in tempore aduenit: vt si imagine-
 ris ab æstu solis febrem gigni, calore quidem afficiet,
 & ponet corpus in calefacto esse, non tamen febris
 erit, neque morbus hætenus. sic & lib. de Morb.
 diff. ait: Si tumor notabilis aded sit, vt offendat a-
 ctiones; morbus erit: sed num statim æger? nequa-
 quam, sed cum primum à consuetis actionibus to-
 tus impeditur. Hæc enim sanum corpus ab ægris
 differ.

differant, nisi fortè secundum partem ægros eos dixeris. Argumentum verò Galeni nulli morbo simile est, ergo ab initio eandem habet essentiam: fatemur, sed non statim omnis tumor, aut calor morbus erit, sed cum primùm lædit actiones. Ad quartum, si ad latitudinem sanorum hominum cõferatur, profus æger esse dicitur, quoniam actione destituitur, quanuis si ipsius propriam naturam respicias, extra sanitatem propriam non sit. potest & dici non sanum, sed neutrum simpliciter secundi modi. Ad 5. de Const. art. ad finem, conualescentes nullo affectu præter naturam tenentur, sed imbecilli sunt spiritu, & sanguine viduati, affectus verò deletus est. Contra imbecilla actio affectum aliquem cõsequitur corporis, vel naturalem vt in pueris, vel præter naturam vt in ægris, à quo ergo hoc loco perueniet? Respondetur, fortè à morbo, qui præcessit. Contra symptomata semper affectui iungitur, vt umbra corpori, & ad eius amissionem vt pote causam etiam ipse perit. ergo hic affectus morbus erit. Præterea hæc vacuitas sanguinis & spiritus est morbus, quoniam est intemperies frigida, & sicca, cum pars nativa influente calore viduatur. Ad primam instantiam dicas, non dici præter naturam affectos, quoniam ad sanorum statum continuè accedunt: ergo sic etiam quæ in declinatione. An non sunt ægri primo illo morbo, sed altero, qui sola virtus ratione eget vt curatur? Vide 7. Meth videtur enim in parte curatiua de his agere, vt pote de ægris. præterea macies est morbus in magnitudine. Post hæc causas definimus eas esse, quæ vim habent gignendi morbi, seu possint solum, non tamen adhuc gignant, seu generint, atque recesserint: seu partim generint, partim adhuc generent. Quodlibet horum generum causarum medicus considerat, quæ vim habet solum, vt generationem inhibeat, quod præseruare dicitur, quæ iam generant, vt amoueat quæ præterire, quoniam affectus qualis sit aperius.

*Causarū di-
uisio exami-
natur.*

Duisio verò in membra, quam causis assignamus, vulgaris est apud Galen. sed in explanatione causæ procatarctice, neque cum Galeno, neque cum cæteris convenire videor. Ipsi enim cum eo exponunt causas procatarcticas externas, vt 4. de San. tuen. ad principium, vt internam, antecedentem causam dicit. Quod si dicas ira, & timor inter procatarcticas causas numerantur à Galeno, primo de Diff. feb. quæ tamen internæ causæ esse videntur. Respondet Auic. primitiuas causas externas dici omnes, & esse vel ab externis corporibus, vel ab anima: quomodo verò quæ ex animi motu est, externa dicatur, declarat cum ait, Anima enim aliud est à corpore. Sed licet anima sit aliud, quid habes, nisi quod ex alio principio corpus afficitur? At extra corpus non est, quomodo ergo externa dicitur? Præterea exercitii, motus corporis est. Attamen inter procatarcticas causas numeratur. Rursus Ephemeræ omnes à putridis distinguuntur, quod à causa semper sunt procatarctica, primo de Feb. differen. sed aliqua ex bubone inguinum sunt, aliqua ex destillatione, 8. Method. & primo ad Glauc. ergo etiam hæ causæ procatarctice sunt. Alij ergo exponimus quid sit procatarctica causa, vt scilicet causa sit enidens, & nunc primum agere in corpus incipiat. His enim antecedentes distinguimus, quod ratione solum à primo artis discernuntur; hæ verò cuius apertæ. Præterea multò antea sensim corpus afficiebant absconditæ, vt cruditas, plenitudo. Siue ergo intra corpus ortum habuerint, siue extra, dummodo has condiciones habeant, procatarctice causæ dicentur. Quod si Galenus aliquando eas externas dicit, voluit significare eas nota aliqua plurimum veræ, sed non necessaria. Plerumque enim extra corpus sunt hæ causæ, vt sit quasi exemplum declarant, non definitio. Cum verò causa multiplex sit, cum de morbi causis querimus, de efficiente querimus, à quo scilicet gignatur. nam finem morbi non habent. Neque enim intenti à natura neque materiam, nisi in qua sunt.

unt, vt humanum corpus. sunt enim affectus formæ & accidentia. At materia ex qua gignuntur, rationem efficientis causæ habere videtur. Considerandum etiam circa causas, quod aliquando multæ in vnum affectum concurrunt ordine quodam, vt hanc primam sive, vel summam, & remotam, in quam referimus postremam, vt plenitudo obstructionis: obstructio putredinis, hæc verò febris. Putredo verò proxima causa dicitur. Num verò continens, uamque barbari coniunctam vocant, Græci *συνεχτική*, nec dici debeat, certum est quod non. nec enim posita ponitur: cum si in ampla capacitate putrescant, febrem non faciant: vel si in loco à corde remoto, & pauca sit materia. Nec remota remouetur: adhuc enim calor infixus persistere potest. hæc autem erat ratio continens causæ, vt Galen. innuere videtur. Neque huiusmodi multa exempla habes, nisi multas causas tanquam vnam causam accipias, & omnes vni causæ continens habeant.

Nunc verò symptomatum tractationem sic ordior: Ea describuntur, quod sint morbum consequentes affectus. Sunt autem de genere eorum, quæ occidunt: sed vt ab alijs, quæ per naturam corpori insunt, distinguantur, illud est adiectum, Vnde & veteres epiginema, id est succedens, scilicet morbo nominabant: quanuis successionis huius non leuis sit differentia, de Const. art. Alia enim necessario consequuntur, & statim cum morbo inuadunt: quæ etiam pathognomonica, id est affectum monstrantia dicuntur; aliqua mox adueniunt. Possumus verò facere genera symptomatum quatuor, Gal. imitati de symptomatum differentia capite 3. vbi dolo-rem quartum symptoma numerat, ac proprium tactus dicit. Nam primò illi conuenit, cæteris verò organis sensuum, quatenus tactu participant. Ex quatuor verò generibus qualitates mutatae, initia symptomata dicuntur & solum ad affectus, vel partem læsam significandam vtilia sunt. At cætera omnia genera insignia symptomata dicuntur: quoniam

curacionem aliquando interpellant, & variant. Habent verò symptomata suas particulares differentias ex diuisua methodo inuentas, vt in excrementis suppressio, & profluuium. In actione, quoniam vel perditur, vel vitatur, vel fit imbecilla, tali que partitione in omni actionis genere si quis vtatur, facilè omnes symptomatum differentias inueniet: qua ratione in lib. de Sympt. diff. inuenit.

Quinta definitio magni morbi est: intelligere verò morbi magnitudinem quæ dicatur, & penes quid attendatur, plurimum refert. Multa enim agenda indicat morbi magnitudo, seu vehementia, & paruitas, seu lenitas. sæpe enim audimus Galenum laudantem Hippocratem 4. Meth. quòd adèd diligens fuerit, vt non indicationes modò ab ipsa morbi natura sumpserit, sed & à magnitudine. Itaque & scopum mittendi sanguinem facit morbi magnitudinem tum ibi, tum in libro de Ven. sect. per totum, & 4. de Vict. 20. Quænam igitur est hæc morbi magnitudo? Scimus autem magnum & paruum dici ad aliquid. Aliqua in comparatione magna esse, quæ simpliciter magna non sunt: vt vnicuique pondus formicæ comparatum. sic aliqua si in genere cõparentur, parua dici, in sua verò specie magna, vt notauit Arist. Intelligere ergo oportet quæ ratione morbum magnum dicamus. Primùm igitur ponenda est definitio magnitudinis quæ absolutè dicitur, & non vtriusque comparatione. Hæc enim describi non potest, nisi dicas, magnum illum esse, qui naturam prostrernit & superat, vt describit Gal. lib. de Vniuersalibus morborum temporibus. At magnitudo absolutè dicta, per ea quæ essentialia sunt, sic definitur: Magnum morbum esse, qui magna affert symptomata: paruum, qui parua. Vt enim morbus per symptomata definitur tanquam per notiora, ita & morbi magnitudo commodè per symptomatum magnitudinem definitur. Magna verò seu vehementia, seu fortia symptomata sunt in primis quæ insignia, & præcellentia Galenus nominabat, 3. Meth. & ex

& ex his illa, quæ in generibus iisdem magnitudine
 excellent. Verùm hæc definitio, vt Galeni est, ita
 intelligi nequit sine vtilissima distinctione, quam e-
 go (quod sciam) primus induxi. Nam morbi, qui
 absolute magni dicuntur, vel sunt tales in toto mor-
 borum genere, vel in sua specie: sic enim & vulgò
 loqui solemus, cum aliquos dicimus (hauer gran
 male) in genere, nulla de specie mentione habita;
 aliquos verò dicimus (hauer gran febre) neq; ideo
 necessariò ijs asserimus (hauer gran male) Si ergo
 id probè distinguatur, statim & definitio nihil habet
 vbiq;. sic ergo & symptomata magna dicimus alia in
 genere, cum dicimus (hauer grandi accidenti) alia
 in specie, cum dicimus (hauer gran fete, ouero, gran
 dolor di capo) Hi ergo loquendi modi vsitati sunt,
 tum de morbis, tum de symptomatibus. Cum ergo di-
 cimus de aliquo quòd morbus magnus sit, nec aliud
 addimus, de genere morborum intelligimus, vt &
 cum dicimus nominatim, quis sit de quo loquimur,
 de magnitudine eius speciei loquimur: sic de sym-
 ptomatibus, iam igitur manifestè apparebit quis sit
 morbus magnus: nempe eum, qui magna asserit
 symptomata. Sunt autem ea, quæ in morborum ge-
 nere insignia sunt, hoc est, quæ medicum terreat,
 siue pauca sint, siue multa. Exempli gratia, princi-
 palium partium imbecillitates, vt pulsus intermittens,
 stupor, sopor, delirium, prauæ notæ, excrementa;
 & syncope, vt obinutescentia. In summa morbus
 magnus erit, qui periculum portendit, ne naturam
 superet. Sed quoniam superari natura contingit
 re sua imbecillitate, ab eo qui magnus reuera non
 est, vt si decrepitis tertiana febre febricitet: ideo
 non ex victoria, sed ex propria ratione morbum
 magnum asserimus, hoc est ex symptomatibus: quan-
 tis hoc etiam illi insit, vt de victoria periculum sit,
 non tamen omnino vincet, vt qui in comparatione
 magnus est, prorsus superabit. At parus erit, qui
 pauca, & ea leuia asserit. Magnus verò in sua specie
 morbus, vt magna tertiana, vel magnū vlcus nō sim-

pliciter ex symptomatum generali magnitudine definitur, sed ex eorum, quæ illius speciei sunt propria, id est, quæ ipsius definitionem ingrediuntur, ut magna pleuritis, ubi magnus dolor lateris, & respirat. o multum difficilis, & prava sputa. Fieri potest tamen, ut ambæ hæ magnitudines coeant, ut cum apoplexiam fortem dixit Hippocrates. Nam & toto genere morbi magna censetur, & in sua specie fauissima infert symptomata, ut respiratio, quæ vix sentitur. At contra, stat specie in propria magnum esse, genere verò magnum non esse, ut magna tertiana, & parvus homo modò potest toto genere magnus esse, ut leuis epilepsia & apoplexia: non itaque vnam magnitudinem ex alia inferre licet, sicut neque vnam paruitatem ex alia: ut neque parvus elephas paruum animal est: neque magna culex, magnum animal.

*Morborum
distinctio al-
tera.*

Succedit aliã distinctio ex 4. Meth. 6. quoniam morbi quidam secundum propriam naturam hanc magnitudinem habent, ut magna scilicet symptomata inuehant, & periculum afferant, ut gangrena, sphacelismus, ardens febris, Alij verò indifferentes sint, ut parui, & magni dici possint. sed ex sede affecta magni sunt & periculosi, ut phlegmonæ magnus morbus non est, vel scyrthus: sed si in parte aliqua præstanti vigeat, magnus fit, ut in ventriculo vel iocinore, Alij exigui quidem sunt si speciem spectes, ut hæctica febris, pestilens: quoniam magna symptomata non videntur afferre, sed re vera afferant, & magni sunt, sed non vulgò noti, ut Galenus ait. Debiles febres, & obscuræ sæpe valde malignæ sunt. Est autem vox ea ab animantibus transumpta, quæ *κακογυα* Græci dicunt, id est maligna, cum scilicet furtim insidiatorum more vitæ grassantur. Sic igitur expositus est locus difficillimus, quem neque Galenus satis exposuit, quando nec exempla feliciter inuenit. Nam articulorum vulnera non cacœthe, id est maligna, sed ratione partis læsæ magna videntur. Neque quæ suuntur vulnera, parpetud
magna

magna sunt ea magnitudine, sed ea solum quæ in specie, quam confundere non debemus. Nos verò commoda exempla attulimus. Quòd si dicas primus modus est non magnitudinis in genere, sed in specie: cæteri in genere. Contrà, tunc deerit vnus modus magnitudinis in genere, scilicet qui ex sui natura magni, & periculosi sunt.

Sed circa hæc dubitatur. Nam vulnera quædam cacothæ appellat 4. Meth. quæ vix curantur: ergo erunt magni morbi per te: ergo periculosi. At non est verum. quod enim periculum ægro afferunt, tum in crure, vel tibia sunt? Respondetur; afferunt parti perniciosam si non toti, vt & gangrena. Nam inle caries ossi imminet, & corruptio actionis. Vel hic, maligna esse & magnos morbos, sed accidit eis ratione ignobilitatis partis; vt vitam non lædant. Dubitatur tertio, de Cris. quarto, magnitudo inquit ex propriorum accidentium magnitudine nocitur, mos verò ex superuenientibus. Vnde primum alium erit, quòd magnitudo in genere, ex toto genere symptomatum pendeat, si ex proprijs noscitur: secundo sequitur, maiorem aliud esse à magnitudine, tu autem fecisti modum magnitudinis. Respondetur, tertio de Cris. & in lib. de Const. ar. magnitudinem in specie semper definit: vt quantum morbus auctus sit: & sic bene distinguit hanc magnitudinem à more. At lib. 4. Meth. 6. non ita: sed magnitudo hæc generalis est, pro omni periculoso: periculum verò aliquando ex sola malignitate pendet.

Est autem è magnis morbis genus verum, quod acutum vocant, quæ vox cum primum imposita fuit, in celeritate deducta videtur, & præcipiti eorum curu. Nam breuè tempus, seu præceptis dicere *ὄξύ κένον* solent, vt apud Hippoc. Voluerunt ergo significare motus celeritatem, quam in his videbant. Multum autem refert nosse quales statim morbi acuti dicantur, & qui non acuti, tum ob periculum conueniendum, tum ob remedia adiuuenda: præcipue

verò ob victus rationem. Nam de cæteris remedijs dixit Hippoc. In acutis morbis sanguinem mittere. De victus ratione Galenus cum status consideratione quàm propè, vel longè distet, metitur victus quantitatem.

Credet fortè quis, facilè describi posse acutos morbos mensurando certo quodam termino durationem, vt cum dicimus eos in 14. diebus iudicari, sed hoc minimè esset artifice dignum. Nec enim sic naturam morbi explicaremus, quæ non consistit in certa duratione: sed aliquid prius intelligendum est è quo profluit, vt sic, vel sic duret. Præterea multi exigui temporis sunt, non tamen acuti vt ephemera: nemo enim, inquit Galenus, hos acutos diceret. Ideo alius perscrutanda est eius natura. Præterea neq; aliquid utile haberemus, quoniam non nisi post terminum notum foret, num acutus, an diuturnus esset.

Ponimus itaque definitionem morbi acuti ex Galeno 2. Aphor. 23. vbi genere magnam morbum esse dicimus: sed properare ad statum celeriter, qua differentia distinguitur à diuturnis: hi namq; non properant. Dico verò properare similitudine ab animalibus quæ mouentur accepta, & omnino corporibus. Quæ enim citò finem attingunt, properare dicuntur, vbi spacium idem est. At morbi ad sanitatem, quasi spacium quoddam imaginamur, quod morbus acutus velociter perficit, tardè verò diuturnus. Id quod 2. Aph. magnum dixit 3. de Diebus, ad finem periculosum ait. Acutum enim morbū scribit celeritate motus, & periculo iudicari, primo de Acut 8. Exemplo monstrat quales sint, scilicet omnes magni, & velocis motus: & habere ait febres continuas. Quod verò dicimus acutum morbū magnam esse, ab ephemeris differre facimus, & tertianis, alijsque, qui velocitati acuti comparantur. Velocitatem verò hanc describere non possumus, neque verbis significare, sed termino quodam signamus, quem certo scimus transire non posse eum, qui sic mouetur,

tr, sed modum morus, qui describitur. Possimus amen narrare quæ sunt ea, ex quibus velociter, vel ardè moueri morbum dicamus, & quantum velociter, aut tardè moueatur. Galenus igitur ita describit 2. Aphor. 23. Celeritatis causa morbi magnitudo est, & symptomatum vehementia, ob quæ necesse est, vel vires aded prostrerni, vt ne tentent quidem pugnam contra morbi causas: vel tentent quidem, sed non superent: vel tentent & superent. Cæterùm hæc Galeni ratio optimè declarat cur acuti lethales citò finiuntur ob vitium, scilicet prostrationem, quæ breui fit ex symptomatis. sed quid de salubribus? Præterea adhuc in vltimam causam non resoluit. Inre enim quærimus statim, vnde in morbis acutis fiat tanta symptomatum vehementia, vt vires prostrernant? Dicimus nos in salubribus non eam solam esse causam breuitatis. Est vna per se causa: quoniam humor à quo fiunt tenuis est, facilè alterabilis, & coctilis, & facilis vacuatu: quoniam tenuis, calidus, mobilis. Symptomatum autem vehementia concausa est. Irritata enim natura, vt in doloribus facere solet, tota omni instrumento incumbit ad morbi causas: vt quod Galenus facere naturam ait status tēpore, id perpetuò in acutis faciat, quamquam magis in statu. Nam in morbis longis, quodammodo torpet. Aliquando sola symptomatum magnitudo causa est velocitatis vt in apoplexia, & lethargo. frigidus enim humor est, attamen citò sanantur qui sanari debent, quoniam toto nixu naturapugnat.

Ad aliud; Cum quæritur de causa vehementium symptomatum, dicimus primùm ex humorum natura id euenire posse: nec enim vna est causa, quando acres, mobiles, molestique admodum sunt. Potest & ex loco, qui afficitur, cuius ratione magna eueniunt, quoniam præstantes actiones læduntur. potest & ex prauitate, vt in venenosa materia accidit.

Dubitatur, si magnitudo symptomatum velocitatis motus est causa, cur hydrops, cui magna adsunt

symptomata & tabes, breues non sunt: adfunt autem; neque enim aliter morbi magni essent. Respondeatur, quòd graue, & molestum dicitur, maximè id habet cum insuetum est, vnde & affligit magis, & plus lædit. Inde etiam ex consequenti plus proficitur natura. Indicio est omnis morbus, qui in habitu est, & longus. Hinc fit primò, vt cum vehementibus symptomatis perdurare queant, & minus vires prosternantur. Symptomata igitur in morbis longis; magnis, esto quòd æqualia forent acutis magnitudine: attamen melius feruntur à natura, vnde & longi esse possunt: seu sanandi sint, vel secus: quoniam lenis irrepere, atque increuere: & hoc experientia monstratur. Hæc de natura acuti morbi.

Sed ex quibus velocitas motus dignoscatur, nunc audietis. Cum .n. magnitudo causã sit velocitatis; vel vnã ex causis: ergo quãtò eã magnitudo celerius augetur; tantò erit motus velocior. Contrà, si tardè augeatur. Sic in febribus augmenta monstrabat Galenus primo de Cris. si accessiones sese superent longitudine, vehementia, &c. tunc enim morbus augetur. tunc verò velociter, quando terebras eas mutationes cernimus. Contrà quando raras. Sic 3. de Cris. 4. si semper accessiones multum anticipent proportionem & vehementiores semper sint; citò erit indicium: sin contrà, sui similes magent; tardus est motus. quod & Hippoc. annotauit primo Aph. 12. Ratio est, quia si in morbo salubri crescunt celeriter symptomata, signum est naturam vehementer pugnare, quare breui superaturam. Contrà in lethali fiunt morbi ratione augmenta; ideo & ipsum semper plus opprimere vires, & dominari, quare breui hominem tollendum.

Quoniam verò acuti morbi natura latitudinem habet, ideo distinguendum est vltra in medico, qualia extrema latitudinis, qualia media. hinc enim diuersitatem multam accipit in operando. Omnia verò, quæ dicemus, parum ex Aphor. citato, partim ex Prognost. primo 28. Exactè verò 2. de Diebus

cre.

et. Gradus ergo quosdam in acutis ponere est; immo quidem in valde acutis, quos extremè acutus Hippocrates nominauit, qui intra septimam crin habent: vbi & latitudinem spectabis. eorum etiam quosdam tertia, quarta, vel quinta: qui rectè extremi dicentur. Sed animaduertere oportet: vt enim non solà motus velocitas acutum facit, sed præterea magnitudo: ita etiam extremè acutum cum extrema magnitudine symptomatum esse oportet. Nam tri potest morbus aliquis mitior; qui ob materię cilitatem; vel paucitatem breuissimè finiretur, nec tamen extremè acutus foret. Simpliciter verò acuti; qui intra 14. medijs horum, qui in medijs diebus degeneres verò dico eos, quos *δια μετὰ κρίσεως* fieri dicit, exponunt, ex decidentia: sed quid hac voce significare velint non norunt. ea sæpe Galenus vitur: sed & quales hi sint, à nemine hæctenus est expositum. Aliquando enim solum vnum genus eorum affert Galenus, qui scilicet imperfectè intra 14. iudicati, mox morbum protrahunt ad 40. multas particulares, & imperfectas crises facientes, vt Anaxion: tunc modum citat primo Progn. 28. Attamen alij nodi ab eo positi sunt 2. de Cris. cum scilicet lentius quàm verè acuti mouentur: & magnitudinem habet vnde acuti nomen capit, nō simpliciter, sed cum idiecto. Melius itaque nos exponimus vocem eam; regenerationem, & acutos degeneres nominamus, quoniam vehementia multum, & velocitate ab illis lesiunt. sunt autem hi, qui à 14 ad 40. iudicantur; vbi magna quoque latitudo vitur. Expositio 12c 7. Aph: 49. ab exquisitè acutis deciderunt, diurni non sunt.

Nunc principia quædam ponenda sunt, quibus latim acquiescit ratio; cum primùm voces intellexerint, quid significant. Primum quod secundum naturam inest dum corpus ægrū est, & perpetuò seruandum. Dico ea secundum naturam, quæ ad vitam vsum aliquem præstant, vt partium temperationum, & instrumentorum fabrica, & facultatum

robur. Vfus autem sunt operationes. Sed hæc infra exactius. Non intelligimus autem secundum naturam, quoniam ab ortu: nam & quæ longo tempore acquisita sunt, naturalia sunt facta, & ita seruanda interim. De hoc duplici habitu Gal. 2. de Temper. & 8. Meth. Hæc verò seruanda semper sunt, dum corpus ægrotat. Quod additur ex Gal. 8. Meth. vbi docet tēperamenta, quæ à mediocritate deflectunt, & ita optima non sunt (nam optimum vnum est, & medium) Siquidem per ocium fieri possit, id est multo tempore, & corpus nactus sis, quod velit, & possit obedire præceptis. in melius mutari posse: & hoc mangones, pædotribæ, & gymnastæ faciebant, ex victus ratione materiã auxiliorum sumentes. Addit si licet per ocium, quoniam breui id fieri non potest, quoniam cōsuetis gaudet natura. Semper, & hoc declarat Galen. 6. Epid. lib. 2. 22. super Hippoc. verbis, sensim ad contraria traducere, & interquiescere. Quare inter ægrotandum hoc fieri nequit. primùm, quoniam ad insueta transitus, facile nos lædit, quanto magis ægros? Præterea ægri, præceptis obedire non possunt, quæ consistunt in exercitijs, electione aeris, somnis, excretionibus, & animi motibus. Nam vel exequi nequit illa præ inualitudine, vel etiam non expedit: quoniam magis à materia horum præsidiorum læderentur. Hoc ergo est Galeni cōsiliū 8. Meth. 9. Has enim naturas 8. Meth. ait, quodammodo ambigere. Nam & si eos tangas, videntur febricitantibus proximi. Sed dices, si temperamentum illud secundum naturam est, videtur semper seruandum: tu verò dixisti seruandum tantummodo esse, dum corpus ægrotat: præceptum illud vniuersale esse videtur. Respondeo præceptum vniuersale esse, est verum, sed ea quæ secundum naturam dicimus, vitium habent, quia omnino optima non sunt, sed cum quibus stat sanitas qualiscunq; & actio: rationem habent eius quod non secundum naturam, quatenus ab optimo deflectunt. Ideo quando medicus corrigere tentat,

sub-

Subeunt rationem apud eum, quasi præter naturam essent, & morbosa. Subdit, quod præter naturam tolli. Dicuntur præter naturam, morbus, causa symptomata: quoniam corpus extra propriam naturam egressi faciunt, vel egressum significant. Patet ergo aperte, quod semper tollenda.

Alterum proprium est, seruari vnumquodq; suo simili, tolli verò contrario: vnde & alterum deducebat Hippoc. Contraria contrarijs remedio esse. & u. Metho. inductione eam esse verissimam ostendit, quanuis per se pateat, cum primùm noris, quid simile sit, quid contrarium. Statim enim contrarij ratio est, vt mutet, alteret, destruat, vt Aristot. quoque definiuit. At simile conseruat, aliàs simile non esset, sed rationem haberet contrarij. Cæterùm, quoniam fortè calidum calido, & frigidum frigido diceres simile, & tamén minus calidum à magis calido alteratur, & mutatur, & magis calidum à minus calido. Habet quippe contrarij rationem, quoniam omnimoda similitudo non est. Quomodo enim mutaret? Ideo Galen. addit 3. Tech. 86. vt sint gradu quoque & potestate similia, id est, æquè à medio sui generis distantia. Sed quia contrarium multis modis dicitur, quoniam sub hac generali ratione immutandi multi comprehenduntur modi, ideo distinguendum de contrario est. Primùm quoniam aliqua ex euidenti qualitate contraria sunt: quoniam per illas corpus immutant, vt calido, frigido, &c. Alia verò per occultam quandam inimicitiam, quam ex tota substantia dicere solet: Alia ex forma specifica. Prima illa inimicitia omnibus euidens: at hæc secunda experientia sola cõperta est, vt alimenta, 6. de San. tuen. ad principium. Apertè enim alia homini conueniunt, alia inimica sunt. Et quid dico homini, cum huic vinũ conferat, illi obsit, & alia cibariorum genera? Sic euenit, & de medicamento: sic & plurima venena. Dico plurima, quoniam alia ex euidenti qualitate officiant, quæ etiam nõ nisi quantitate nocet. Nam quibusdã etiã vtamur

quotidiano in victu, vt crocus, lactuca. At serpentia salua, & bufonis virus, & quorundam fungorum non ita. Sic & eorum remedia; quæ Alexipharmaca dicuntur. Nam hæc quoq; ex tota substantia venenis sunt aduersa, vt Lemnia terra, Armena gleba: & si verâ sunt ea quæ Amuleta veteres appellabant. Alia diuisio est, quoniam ex contrarijs alia agunt per se, & mutant, id est ex propria natura; alia ex accidenti. exemplo sunt omnia, quæ supra sunt posita. Nam non ex alio medio, sed ex propria natura agunt. At si frigida calfaciat, vel inedia corpus siccet, hoc ex accidenti fieri dicitur: quoniam accidit frigidæ vt calorem colligat, tum poros densando, tum ex antiperistasi. Accidit etiam inediæ, vt sanguinem minuât, itaque & corpora refrigeret, siccetq;. Tertia diuisio, eorum quæ per se contraria sunt: alia enim actu talia sunt, alia potestate. Definitio actuale dicitur, quod secundum speciem, id est imaginationem, vel secundum id, quod apparet, est tale. Sed & potestatem, vel vim, vel facultatem habet agendi & immutandi, vt aqua frigida. Vt enim sentitur, ita facultatem habet refrigerandi. At cicuta facultatem quidem refrigerandi habet, esto quod frigida actu non sit. Hæc ergo medicum distinguere oportet. Nec enim semper vno modo contrariorum vtetur: sed nunc vno, nunc altero, prout vsus poscet. Dices, si sit secundum speciem tale, vt lactuca calfacta, nonne contrarium dicetur? Etenim immutat. Respondetur, initio speciem quidem facit immutandi ex qualitate ascititia, sed tandem auget sua potestate quod præfuit, non autem mutat: itaque huiusmodi apparentia solum contraria, in vsum medicorum non veniunt.

Omnes verò hæc diuisiones Galeni sunt. Prima quidem 3. de Simpl. 5. & 13. Meth. 82. Secunda verò primo de Simpl. 2. & 10. Meth. Tertia autem primo de Simpl. & primo de Temp. 9. Sed videtur Galenus aliter definire; quod actu, vel potestate est tale. Actu dicens primo de Simp. quod in præfenti
tem-

tempore est tale, idq; ex sui natura, non a scititia qualitate. Potestate verò, quod futurum est tale, id est quod nunc nõ apparet tale, tempore verò apparebit, cum nostro corpori admotum pati aliquid cõperit. Tunc enim & ipsum agere incipiet. Nos autem videmur magis naturam eius expressisse, cum dicimus, Potestate dici, quod speciem, & apparentiam non habet calidi, sed vim calfaciendi. sic enim dicit Aristoteles solet, bilem specie, id est aspectu humidam, siccam verò facultate, & vi: & tamen nunquam in futurum sicca euadet, sed siccans potius.

Actu igitur tale est, quod habet vtrunque: potestate verò quod vim solum. Alia enim est caliditas, quam acquirit è corpore, id est exigua, vnde excitatur alia: sed siccitatem quomodo à corpore nostro habet, vt actu tale fiat, & siccet? Est enim ea naturalis potentia, quæ est secunda species qualitatis. Verùm hæc quæstiones inuehunt non modicas. Primum quod videmus, & testatur Hippoc. calidas naturas melius se habere ad hyemem, frigidas verò ad ætatem. 3. Aph. 2. ergo contrarij ambiente seruantur magis. sic & de ætatibus 18. Senes ad ætatem melius, iuuenes ad hyemem: & tamen ætas, & temperamentum sunt secundum naturam, ergo seruari debent: idque parte, contrarijs fiet, non similibus. In lib. quoque de Victu priuatorum tex. 7. authorem libri reprehendit, quod vult senes sicciora alimento vti: Imò inquit calido & humido vtantur, vt etiam præcipit 5. de San. tuen. ergo temperamentum senum non conseruatur similibus. Sic de temperamenti loquens 6. Epid. In calidis inquit naturis refrigeratio, a quæ potio, quies: & omnino vult regere eos contrario. Sed experientia testatur frigida animalia frigidis locis non superuenire. vt a sinos Scythia non fert, nec serpentina animalia, vel pauca: & à frigido ambiente, vel torpescunt semimortua, vel profus moriuntur exanguia.

Galenus igitur 8. Meth. cap. 9. sic scribit: Intemperatas naturas, licet & quales accepimus conser-

uare, licet & ad melius ducere. Appellat autem eas, quæ multum à medio recedunt. Nam quæ exiguum excessum habent, eadem ratione cum his procedendum, ut intemperatis, nempe seruandæ. Quod si ad melius ducere velis, satius id fecisse dum sani sunt, non morbi tempore: & hoc nos exposuimus, & causam addidimus. Idem repetit II. Meth. Solum igitur verum est, de optimo temperamento, quod semper se seruari possit. Non est verum de vitioso, sed bene cum ægrotat: aliàs permutari expediet, si ocium suppetat: idque contrarijs. Verum si ocium non sit ita, ut in ea sanitate, quam accepimus sint seruandi. Hic vrget quæstio, vrget verò & auctoritate & ratione. Primo quoniam sine discrimine proponit Gal. lib. de Victu priuatorum tex. 6. temperamenta naturalia, quæ extra mediũ sunt, contrarium victum exigere. Idem primo de alimentis in proœmio, quod similibus regantur: id solum verum est inquit, in medio temperamento, in cæteris qualescunque intemperaturæ sint, cõtrario victu est vtendum. Ad hæc dicimus, rationem subdit 3. de Alim. quoniam expediet corrigere has naturas, non seruire: Intellige, nisi quid impediatur, ut negotia. At in alio lib. de priuatis hominibus loquitur, quibus præcepta tradit: id est, qui negocijs addicti non sunt de quibus verum erit, contrario esse victu vtendum, ut ad mediocritatem deducantur.

Rursus igitur dubitatur, quoniã 6. de tuen. San. sic scribit in passiuis, humido scilicet & sicco: siquidem seruire temperamentum studeas quod inuenisti, vtere similibus: sin corrigere, contrarijs. At in actiuis: contraria semper dare expediet.

Sunt enim hæc, inquit, efficacissimæ qualitates, & similibus alimentis facillè in morbosam intemperiem abeunt. Ideo etiam in negociosis, in quibus permutare non expediet, contrario victu erit vtendum. Contra quàm dixerat 3. Tech. quod in quocunque excessu, seu in actiuis sit, seu in passiuis, similibus semper conseruatio fiat. Respondetur, Hu-
mida

humida temperies quibusdam corporibus optima est, & utilis plus quàm media, si essent: ideo si media, se conseruandam indicat, quanto magis hæc humida? Hæc est in pueris, & in his seruari maximè est ex vsu, ni prorsus morbosa sit, & morbos faciat. De his ergo Galenus loquitur: vnde & de humiditate puerorum statim meminit. Similiter naturale est mulieri humido esse corpore præ viris; ideo nisi salubrem mediocritatem excedat, seruanda similibus, de Vict. salubr. 24. At calida, vel frigida temperies nulli corpori commoda est: iraque nunquam propria ratione de se seruanda indicat. hinc quantum ex se est, semper contraria exigit. Sic locum intellige 2. Tech. 23. Signum noscendi temperamenta est, quòd læditur facilè à similibus, iuuatur ex modico contrariorum vsu: non negamus tamen, quin si seruare animus sit, similibus id fieri debeat, vt Galenus 3. Tech. monuit: & erit vtile præceptum, quòd conseruatio fiat per similia, genere inquam & gradu, vt diximus. & Galenus cap. 86. annotauit, cum vult ea similia æqualiter à medio declinare.

Alia etiam causa est quare cõsulat contrarijs vtis quia in passiuis non facile error committitur, quòd lentè hæc qualitates imprimunt; non sic in actiuis. At nõ errare difficile est: etenim exactè similia quis inueniat? ideo satius est ad frigida declinare. itaque præceptum illud verū est 3. Tech. sed in arte seruare non potes. Contrà; sint negociosi, quibus permutare non conducit: quomodo vteris? Respondetur, Vtar non aded, vt permutare possit, sed furorẽ qualitatum cõhibere. Quòd verò sic intelligat, patet. Nam de calida, & humida natura loquens, ait: Si permutare velis, cõtrario victu vtere: si conseruare, simili. Intelligit aut si velis vbi modicè aberrant: At cum dicit, In actiuis contraria semper dare expedit: quod dicit semper, non intelligit in toto victu, sed semper, id est seu alterare, vel seruare velis; nõ quòd contrarijs semper vtatur, sed aliquando cõtrariorum vsu admittat, ne dū seruas, in morbosum affectū la-

batur. & sic intellexit Auer. qui id consulti lib. 6. II. de Regimine corporum calidorum. Non enim debent vnquam conseruari solùm, sed admiscere ea, quæ præferuent: quauis semper, si fieri possit, deberent corrigi, hi maximè, quibus vna qualitas superat: quoniam sunt proximi, vt ab externis causis morbo incidant. Ad ea verò experimenta supra adducta de naturis calidis, & frigidis, dico primò, quòd illæ alterationes aeris non sunt similes, sed excedentes: vnde facillè illis morbosæ succumbunt. Nam naturæ intemperatæ facillè cognato suæ naturæ morbo laborant. Præterea sunt temperamenta procliuia ad lapsum, quæ modicò contrariorum vsu iuuantur. Contra hyemem non est modicum iuueni. Respondetur, Melius in tempore remissione, sed comparandò hyemem æstati: melius hyeme, quia pessimè æstate. Ita de regimine dicatur. Quærimus enim semper modicè corrigere hos, præsertim dum valent. Sed dubium est de senibus. Nam si corrigere siccitatem eorum studes, quomodo in eorum victu salita, & ita siccantia Galenus admittit lib. 5. 2 Respondet Galenus de Victu priuatorum, senilem ætatem contraria indicare, propterea quòd intemperantias duas patiuntur, quæ ambæ corrigi postulant. Prima est naturalis siccatio, & frigus: secunda excrementitia humiditas ob frigiditatem. Vide secundo de Temp. vbi hæc disputat: & 6. de San. tuen. Ideo solidis humectari volunt, sed semper cauere ne multa humiditas aceruetur. Ideo cibi natura humidiores saliti sint, præsertim si glutinosi: quando non conficiuntur, & seniles morbos gignunt podagras, & nephritim.

Videndum postea est, quamnam medicinæ partem profiteamur. Nam cum vna eius pars, quæ physiologia dicitur, naturam rerum, & causas contempletur, tum corporum, quæ curanda sunt, tum materiæ medicæ, per quam fit curatio. Hanc vniuersam supponimus. Rursus altera de signis, tum præsentium rerum demonstratiuis, tum futurarum prognos-

*Medicina
paries.*

gnosticis, quam itidem supponimus. Est tertia quæ
 iam homini tuendo præest, quam propriè medici
 nam dicimus: quoniam immediate finem medici
 spectat: hoc est, Sanitate frui corpus. In hoc ergo *Medici finis.*
 genere est medicinæ pars, quam intendimus. Cæ-
 terum hæc finis generalis, Sanitate frui, distinguitur
 per modos, quibus sanitate frui efficit. Vel enim
 eam illæ sam seruando, vel præcauendo ne in mor-
 bum labatur, & àmittatur, vel eam amissam resti-
 tuendo. Hinc tres primæ partes sunt, conseruatix, *Medicina*
 præseruatix & curatix, Quodque horum eundem *prima par-*
 finem respicit: sed diuersimodè asequitur. Ille exi-
 gua vitia, & vix sensibilia corrigit, dum talia sunt,
 quando etiam neque momentum corpori aliquod
 afferunt; sed si incrementum sinantur, eò peruenient,
 ut actiones lædant. Sunt autem hæc minora vitia
 contracta ex internis causis, & externis quibusdam,
 quæ evitare nequimus. Internæ sunt continua cor-
 poris siccatio, quæ à conceptione fit, propter sic-
 cum elementum, quod in mistura præualet, scilicet
 ignis; & conformari ex humida materia non po-
 terat, quin siccaretur. Perdurat verò hæc siccatio
 vsque ad mortem. Altera causa est substantiæ corpo-
 ris nostri fluor, vel effluuium, quod facit calor insi-
 tus, dum humidum depascitur, & in vaporem solu-
 uit: vnde & tertia causa prouenit. Nam ob id neces-
 se est, quod defluxit resarcire: resarcimus autem ci-
 bo, & potu: qui cum prorsus similis non sit, muta-
 tione eget, in qua excrementa colligi est necessa-
 rium, à quibus incommoda sanitati eueniunt. Ex
 his quoque sunt exercitia, vel quietes, & reliqua, qui-
 bus necessariò corpus alteratur, ut & externum am-
 biens. Has ergo exiguas alterationes corrigit, qui sa-
 nitatem seruat. Quod si in horum usu erratur, fiunt
 & maiora vitia, adeò ut morbis proxima sint, ut do-
 lores, vigilæ, lassitudines, siue plus iusto quis ca-
 piat, seu minus: siue frigidum nimium occurrat, seu
 excrementa detineantur, vel plus excernatur. Hæc
 verò artis pars prophylacticè dicitur: quoniam im-

minentes morbos præcauet. Præcauet autem dum
 gliscentem iam in corpore causam affert, vt excre-
 menta aceruata. Sunt enim hæc morborum veluti se-
 minaria quædam, quæ & morbum facient, nisi tol-
 lantur. Tollit autem, prophylactice per contraria
 lib. de Art. const. Cùm verò iam aperte læserint ac-
 tiones, morbi dicuntur: & his prima pars artis præ-
 est, quæ curatrix nominatur, cui nos intendimus:
 quæ factum iam morbum respicit. Sub hac verò e-
 tiam mistum genus comprehendimus, ex curatrice,
 & præseruatrice. Nam aliquando hoc mistum offi-
 cium ad medicum pertinet, cum simul & factum mor-
 bum, & futurum respicit, in his scilicet morbis, qui
 causam fouentem habent, vt in febre. Hæc Galenus
 decimo Method. ad principium. & 13. Ther. Instru-
 menta verò, id est præsidia, bifariam sunt inuenta;
 vel ratione inquam vel experientia. Quodque enim
 altero horum modorum est inuentum primo Aph.
 sexto, Aphor. 38. primo Ther. 3. & tertio 5. Est autem
 experientia ex sensu eidentibus inuentio. Ex his
 enim vniuersale præceptum colligit, quæ sensu usur-
 pauit. Vnde bene Aristoteles ex multis memorijs
 experientiam fieri ait, primo Metaph. Fit autem
 obseruatio, vel ex his, quæ casu nobis obijciuntur,
 vel ex his, quæ consultò euenere. Casu dicuntur,
 quæ nihil molentibus nobis fiunt: Consulto, quan-
 do remedium quærentes temere inuenimus. Fit po-
 stea & ex horum imitatione, hoc est à simili. Hac so-
 la Empirici contenti erant: neque de rei natura ali-
 quid ratiocinabatur. Nos verò eam admittimus, sed
 non sola sumus contenti; sed ratione multa inuen-
 ri fatemur, multa vtraque via. Vnde & Rationales
 medici dici volumus facta à præstantiori denomi-
 natione: non quòd sola ratione contenti simus. In
 quibusdam enim nihil ratio potest. Et sunt quæ su-
 præ enumerauimus quatuor genera: ideo in illis ex-
 perientia subscribimus. Contrà multa sunt, de qui-
 bus verè dici non potest, quòd experientia sint in-
 uenta. Neque enim casus vllus euenire potuit, quo
 vide-

*Instrumen-
 ta artis.*

videremus homini affixam cucurbitulam, & imitari euentum intuiti. Sic in componendis medicamentis quantum claudicent, legendus Galenus 3. Method. Neque enim casu, sed ratione recta per debitas proportionem admisceri est necessarium. Sunt quæ vtraque via inueniri potuerint, vt frigidam in febribus bibere. Empiricus experientia inuenit, quia multos obseruauit sic affectos, & cum his signis (limitabant enim vndique sua præcepta) frigidæ potionem curatos. At rationalis ait, frigida perpetuum febris remedium est, quia calidus morbus, & quantitatem, & occasionem dandi ex ratiocinatione habebit: quia hæc natura morbi hoc exigit, hoc tempore: & hæc natura frigidæ aquæ est. Sic de sanguinis missione dicto.

Iuant verò se inuicem hæc instrumenta. Nam si quid intuiti sumus, siquidem illi quoque ratio consentiat, statim assentimur, & ita felicius nos experientia vtimur, quàm Empirici. Illi enim multo tempore vix certi fiunt, nos breui. Sic & vbi ratio præsidium aliquod inuenit, si statim adhibitum in corpore id efficere videamus, certi sumus vtile nobis esse præsidium vt ratio inueniat, comprobet verò experientia quæ inuenta sunt: vt duobus oculis exactius, certiusque cernamus. Quæ verò ratio inuenit, de quibus maximè agendum nobis est, dicuntur methodo inueniri. Nihil enim aliud est Methodus, quàm rationalis via ad aliquid inueniendum. Comparatur autem methodus ex indicationibus. Est autem indicatio eorum, quæ nobis agenda sunt insinuat, ab ipsa rei natura collecta; vt experientiam excludamus, vt vult Galenus 2. Meth. hoc est persuasio à ratione proueniens, qua medicus quid sit agendum nouit. Format verò syllogismum factitium, assumens indicantia, colligens quod ab illis indicatur. Sunt igitur & quæ indicantur syllogismorum conclusiones, & quæ indicant, syllogismi assumptio. Totius verò rationis vis ex immediato principio pendet: quòd contraria contrariorum re-

media: hoc verò ex altero deducitur, quoniam quod præter naturam est, tolli se poscit, tollitur verò contrario. Vnde quid scopi, vel propositi nomen medicis significet, aperimus, cuius vocem toties in ore habent. Est enim quod medico proponitur. Proponitur verò aliquid dum consultat, aliquid verò dum ad agendum se accingit: vtrumque scopum dicunt. Nam & Galenus magnitudinem morbi, & robur virium scopos ait mittendi sanguinis. Intelligit scopos, ad quos respicientes consultamus: ideo scopi à nobis consultandi dicuntur. Rursus medici scopus est, nosse quid agendum, & quomodo, & quo tempore: quos curatuos scopos distinctionis gratia dicimus.

Cum medicus rationalis ex rei natura remedia inueniat, vt monstrauius, necesse est nosse quæ, & qualia sint ea, quæ inquit: mox de his, quæ ea, quæ queruntur, indicant, agemus. Sunt igitur ea quæ queruntur hæc in primis, quid sit agendum, vt, num vacuandum, calfaciendum sit: & est quidem id primum ordine quod occurrit, sed quod exiguam notitiam præstet medico, vt videatur plebeio quoque communis esse, & ita nihil artificiale in se continere. Statim enim à natura ipsa morbi indicantur, vnde & illi talia querunt remedia: cum æstuant, se in fluuios proijciunt; siti vehementer vexati, bibunt: imò & bruta hoc eis indicante sensu, remedium exquirunt. At dignum postea artifice est, statim querere, quibus id fieri debeat. scuisse enim solum generis quod refrigerandum est, id verò non magis vtile quàm inutile esse poterit, nisi qualia esse debeant, rectè noris: multa enim sunt, quæ refrigerant, vt alia mitius, alia vehementius, alia actu, alia potestate solum, alia ex accidenti: & in vnoquoque horum generum multa est differentia. Iuuat ergo diuidendo qualia refrigerantia esse debeant inuenire, adusque vltimas differentias. Vbi hæc noris, noscenda est quantitas, id est quantum sit refrigerandum. Nam si intra limites consistas, sanitatis me-

tam

tam non attinges: si vltra procedas, naturalem quouque ægri temperiem vitiabis. Quantitas ergo diligentissimè est perquirenda.

Ad hoc quarto loco occasio, id est quo tempore id facias: nec enim quouis tempore id facere licet, sed opportunè. Nam sic exhibita præsidia iuuât: sin secus lædunt. Est autem hic animaduertendum ob Galenum, qui videtur dicere occasionem & quantitatem idem esse, nec plures scopos ponendos, 3. Tech. cap. 86. Nec enim vult has quæstiones sese includere, & vnam earum esse superfluam: sed quòd certa quantitas sciri nequit, nisi etiam sciatur tempus simul, vt tempus præfinisse oporteat, & abhinc quantitatem. Nam cum continuè status ægrorum mutantur, quis potest probè nosse quantum sibi medicamento exposcat æger, nisi norit, quo tempore præcise sit dandum? hic est Galeni sensus verus. Veh igitur illis, qui temere quantitatem mittendæ sanguinis vel medicamento statuunt, & multò antea per plures dies statuunt. Quantum in ægros peccant? Quinto loco, quomodo id fiat, quæritur. Multi enim & diuersi sunt modi, quibus medicamenta applicari solent, alia confertim, alia sensim, alia irrigatione, alia fotu, alia liquida, alia sicca: & sic de varijs applicandi formis: multumq; refert ad curationem vtròuis modo quis vtatur.

Addimus & sextum scopum, ordines curationis. Cuius quidem Galen. meminit 3. & 7. Meth. Hoc autem non semper in cuiusuis curatione quæsiuisse necesse est, sed solum in affectibus complicatis. Vbi inquam multa, & varia sunt, quæ monstrant, nec satis liquet à quo sit inchoandum: attamen hoc nosse est necessarium: quædam enim curati sine alijs non possunt. Neque enim morbus tollitur, nisi prius causa auferatur: nec caro noua gigni, nisi à subiecta carne: & tollantur sordes, & intemperantia quæcunq; sit: neque vulneris labra vniri, si quid intersit. Qui igitur hæc perfectè inuenire norit, perfectus artifex erit. Et Empiricus quidem obseruatione se inue-

nisse dicit: Rationalis verò methodo ex indicationibus contexta. Hæc à natura rerum indicantur. Quot verò, & qualia sint quæ indicant modò monstrandum, genera primùm proponendo, & mox per diuisiuam artem singulas differentias inuestigando. sicut enim melius in memoria hærebunt.

Genera igitur tria sunt. primum ea, quæ secundum naturam ægro insunt: quorum enumeratio est, temperamentum, vires, habitus corporis, consuetudo viuendi, seu antea facta vita, naturæ proprietates. quæ singulam embra ita declarantur. Temperamentum enim secundum naturam ægro dicimus, quod modò sanus obtinebat, seu sit idem, quod à prima origine sortitus est, seu aliud acquisitum tempore. Acquiritur autem nouum, & permutatur antiquum ex victus ratione vniuersa, quæ multo tempore corpus alterauit, priori temperamento contraria, cum homo sanus viuebat, & munia sanorum exercebat: quanuis multa in latitudine, tum sanitas, tum temperamentum sanitatis causa versetur. Quot autem sint modi temperamentorum, & medium inquam, & quæ à medio hinc vel illinc recedunt, satis notum est ex libris de Temperamentis.

Viros, intelligo facultatum robur: quod quomodo se habeat consideremus. Intelligo eas, quæ corpus gubernant. primum trium inquam principiorum, è quibus vita pendet: in quibus etiam ordines dignitatis Galenus statuit 7. Meth. vt videamus cuius principij robur maximè indicet. Cordis enim facultatis hoc est vitalis facultatis, qua ipsum mouetur, & arteriæ in primis ratio est habenda; ne dum sanare contendimus, interim eius imbecillitate non pereat. Tandiu enim viuimus, quandiu mouetur cor. Cerebri vis non adeò nobis necessaria in ægris est, vt in sanis: quoniam consueta munia agere si nequeant, non curamus. De iocinoris facultate, vnde corpus alitur præcipuè sumus solliciti: cum morbus materialis est, vt probè alimentum concoquatur. Cum verò eæ partes priuatim laborent, ipsarum viri-

virium habenda ratio est, vt cerebri. Vide discursum Galeni 2. ad Glauc. 2. Attamen generatim hoc intelligendum: quòd vna facultate è tribus pereunte, breuit reliquas perire est necessarium. Intelligitur breui absolutè à cerebro ob respirationem, quæ per musculos fit, non à iocinore: quoniam serò, & lente aliorum comparatione, vt 5. de Loc. primo. Sed non modò has principes consideramus, sed eas quoque quarum opus totì vtilitatem affert ad vitam necessariam: vt spina motricem facultatem deferens, vnde respiratio. Venter æquam vim habet iocinori, renes non aded præstantem: at magni vsus ad vitam, ob morbos imminentes. sic Lign.

Nunc de habitu corporis dicendum. Consideramus enim cuiusmodi sit naturalis eius habitus, num mollis carnis sit, an duræ, sic num rari, an densi habitus. Quomodo autem hæc cognoscantur, ex secundo lib. Temperamentorum habetur. sic de obeso, vel carnosio dicimus. Hæc enim omnia in vsu remedium conducunt, si quis ea norit.

Ætatem quoque sæpe considerauit Hippoc. vt 4. de Vict. 20. & 2. de Vict. & primo Aph. seu in victu, seu in remedijs adhibendis. Quot verò sint ætates, & quid vnaquæq; indicet, ex mutatione quam circa corpus facit, Galenus 2. de Temp. & 3. Aphor. exposuit: & nos infra dicemus, cum de earum indicatione agemus. Consuetudo quoq; non tam viuendi, quàm remedium spectatur. Vtrobique enim vim multam indicandi habet, vt monstrauimus. Consistit autem in victu, id est in sex non naturalibus generibus, & eorum vsu, à quibus necessariò corpus nostrum alterari dictum est, atq; hanc contra Thesalum maximam vim habere monstrauit Galenus 1. Meth. & Hippoc. sed & vulgò etiam ab omnibus est obseruatum. Hæc sunt quæ in toto corpore considerantur. Sed si priuatim pars aliqua corporis laboret, primum vt in toto, ita & in ea temperiem considera, & vniuersam constructionem. Multum enim variant temperatura partes, & pro eius varietate re-

media. Sed & ex constructione non minus. Confistit autem hæc in numero, & magnitudine partium; & debito earum situ, & figura, & superficiebus, & cavitatibus. Hæc enim omnia secundum naturam sunt, & in usum aliquem natura instituit, ut sigillatim Galenus monstravit.

Instrumenti præstantia. Nec minus ipsius instrumenti præstantiam considerabis. At quomodo præstantia noscitur? ex utilitate, quam nobis affert. Utilitatem verò consideramus, quatenus ad vitam magis, minusve conducit. Potes itaque discurrere in omnibus instrumentis, & sciens eorum actiones, & usus, facile præstantiam iudicabis. Considerabis & partis laborantis robur, quod etiam ex robore actionis distinguitur: Demum ut sensibilis est, vel stupido sensu. Multum enim in hoc partes distant: & hinc multum medicamentæ evariant. Hic igitur est omnium, quæ secundum naturam, acervus, à quibus perpetuò aliquid indicatur.

F I N I S

6VL

GVILIELMVS GVIDOBALVS

DVS MEDICVS, HIERONYMO

Montuo Medico, Philosopho do-

ctissimo S. D.

GISTI mecum superioribus die-
bus, doctissime Hieronyme, vt Leo-
nardi Iacchini, viri sanè omnium;
quos vnquam nouerim, Galenicis
praeceptis addictissimi commenta-
ria aliquot, quae Lugdunum proficiscens Typogra-
phis daturus mecum detuleram, tibi haudqua-
quam denegarem. Idq; eo obnixius petebas, quod
Leonardum multa scripsisse dicerem, non tamen
multa edidisse, quae vulgò legerentur. En vt libe-
ralior, quò tardior fuerim, iure censear, plura
quàm exegeris oculis subyicio. Habe enim disputa-
tionũ Enchiridion, in quo, ni fallat, ea in rei me-
dicae principe parte, quae Graecis διατητικὴν dici-
tur, abusus ita cōpertos facile nanciscaris: vt eos,
nedum mediocriter eruditus, sed etiam totis viribus
eius industria notos haud dubie dicere possis. Acce-
dit postea Problematum libellus, in quo nimirũ
rerum naturalium quaestiones adeò lucidas factas
temperies, vt virum Pietruscum antiquis Phi-
losophis nullo labore conferendum
credas: Vale.

ff

LEONARDI IACCHINI MEDICI EMPORIENSIS, DE ACUTORUM MORBORUM CURATIONE DISPUTATIO AD FRANCISCUM GARBVM suum.

MITTO ad te, mi Garbe, disputationes, quas olim de Acutorum morborum curatione conscripseram: ut eas (si quidem tali conuentu dignae videbuntur) una Petro Francisco Paulo, & Christophoro Raddae, ceterisque sodalibus eruditissimis legendas praebes. Habebitis enim fortasse ex earum lectione, quo semel (quanuis sales his longè lepidiores non desint) symposium vestrum comdiatis. Meministis enim, scio, historia omnem, quomodo ex contentione illa, quae mihi cum celebri urbis nostrae medico contigit, originem traxerit. Neque vobis modò praeteritorum laborum recordatio insuavis esse debet, cum iam invidia omnis deuicta est: cum nouella illa planta admodum late propagines misit, ut nullus amplius Sophistis locus supersit. Ceterum non tam propria ratione libelli huius lectionem vobis omnibus gratam fore confido, quam Iacchini vestri, quae vnicè diligere solentis. Ego verò, ut de me aliquid dicam, iucundam satis vitam ago, totus Musis deditus & Apollini. Neque enim bona corporis valetudo, qua nihil optatius aliàs à deo optimo mihi contigit: non amici eruditi desunt, quorum consuetudine fruar: non desunt quoque qui vellicet, mordeant: verum iam diu animus occalluit. Quid enim vespis & crabronibus adsuetus, culicem curet? Vale, & Sodales omnes meo nomine saluta.

Leo

63
LEONARDI IAC-
CHINI · MEDICI EMPORIEN-
SIS DISPVATIO, DE ACV-
TORVM MORBORVM
CVRATIONE.

PRO O E M I V M.

VANTVM veritatis studio offi-
ciat, malos præceptores sortiri, du-
dum ratione & exemplis monstravit
Galenus. Cùm enim sua tempestate
quàm plurimi eo pestis genere la-
borarent, atque inde bonis discipli-
nis negocium facefferent: dum in his ruditatem, in
alijs contumaciam, & prauitatem taxat, pro vitij sci-
licet ratione, multis in vtrunque hominum genus
inuectus est. Porrò prauitatis arguebâtur Sophistæ,
quòd veritati, quæ iam in propatulo foret, obsiste-
rent: eamque impudentissimè modis omnibus op-
pugnarent. Ruditatis verò ij, qui neque eam agno-
scent. Hæc cùm scriberet Galenus, mirū est quàm
apertè nostræ ætatis medicos, & eos qui non multo
antea decesserunt, nostris oculis subiecerit. Aded, vt
nonnunquam nobiscum vixisse eum dicas, si quan-
do mores, ingeniumque, & vitam demum omnem,
verbis depingit: in eo præsertim libro, quem *περὶ
προγυμνάσεων* inscribit. Qui namque ex nostris claris-
simi habiti sunt, è quibus multi adhuc viuunt, nul-
lis veterum, ambitione, avaritia, calliditate, malitia,
fuerè secundi. Præter cætera tamen peruicacia insi-
gnes, & ignorantix suæ defensores acerriimi. Nam
quod ad disciplinas attinet, in sophismatibus conse-
nuerant, spurcissimisque aded authoribus addicti
erant, vt nihil sibi in pretio foret, quod barbariæ

non olere. Aristotelem verò, Platonem, Hippocratem, aut Galenum, summis quidem labijs laudabant: quod celebres viros silentio prateriisse pueret: cæterum scripta eorum, ne per somniũ quidem viderant. Hinc deprauata disciplinarum instituta, veluti per manus tradita, ad nos tandem peruenere. Nam quid quæso aliud patrum diligentia comparatum est, quàm vt pro cultis, apertis que, inculta, & vetricosa: pro nitidis, sordida: pro veris, falsa, & superstitionibus plena, irreperant? Quæ tametsi nobis grauia forent; attamen ferri tantisper poterant. Sperabamus enim: siquidem bonis literis (vti cœpit) fortuna arrideat, difficultates omnes, quæ à sophistis imminet, vnus ætatis spatio finientas. Quo magis animus erat post diutina dissidia, arma deponere, ac rei euentum tacitè expectare. Cæterum calumnias, conuitia, hostiles inquam, atque indefessos animos, quis æquo animo ferat? Quis rursus generosos viros, meritis laudibus fraudari? Vt interim taceam plurimos, partim longa persecutione deterritos; partim nouis artibus illectos, in barbarorum castra quotidie confugere. Quò fit, vt Reipubl. literariæ interesse putem; vti pro virili dimicemus, ne intenpestiuo isto silentio; aut manus dare videamur, aut labefactatos quosdam protus concidere sinamus. Cæterum vt crimine ab vno, ò lector, omnes noris quales sint, quibuscumq; nobis negotium est: congressus cuiusdam meminisse statui: vt qui vnà cum magnæ apud vulgus authoritatis viro, non pridem habitus sit. Is iam antea è leuitatis, ac petulantia processerat, vt in spem veniret, obliterandæ Galeni gloriæ. Quare publicè cœpit cohuitijs impetere, & ridiculis titulis debonestare eum virum, quem (vt cæteros sileam) magnus ille Simplicius, tribus quondam clarissimis cognominitis insigniuit. Nunc quidem *καλυμνιστῆς*, nunc *φιλοποιώτατος*, nonnunquam *θυμῆσιος* appellant: quasi nefas foret, absq; honorifica adiectione ipsius mentionem habere. Ast iste palàm Galeno obloquitur,

quitur, dicaces quosdam atque impudentes iuvenes nactus, qui Galenum inficitæ, & ruditatis arguere audeant: Arabes verò scriptores euehant: polliciti se plurima propediem edituros, à quibus Galeni gloria periclitetur. Quibus pertentatis, cum ne vel minimum quidem profecisse se cerneret: non secus ac si furis ageretur, apertis telis in nos, nostraque intruere cepit. Atque equidem nescio qua sorte factum sit, uti me ex Galenica familia postretium, tunc primum è latebra exiens scorpio, offenderet. Cum enim hisce diebus, sorte quadam vnà nobilem mulierem inuiseremus, videretque vir alioqui sagacissimus, summam agendorū omnem mihi committi: cœpere tandem ea animi iudicia erumpere, quæ magna vi multo antea cohibebat. Me verò fortassis honestius erat isthæc negligere: volui tamen aliquando eorum mores atque eruditionem, iactantamque toties experientiam omnibus innotescere: simul uti Homeri consilium susciperem, qui aliquando ait:

ἀνθρῖ παμνύαδας, ὅτι τις πρότερος χυλιπήνη.

Quare totius disputationis historiam fidissimæ narratione conscribam.

P R O T H E S I S.

Mulier ætatis adhuc consistentis acuta febre laborabat: atque hæc duarū tertianarum, quæ post meridiem increverent, formulam seruabat. Temperamento humida erat: inediā, uti asserabant, satis facile ferens: victu tamen pleniore paulo ante vsa: Octauum iam mensem grauida: viribus baud imbecillis: Tempus anni, ortus Pleiadum. Ego itaque vbi consedimus, capita rerum breuibus complexus, ita cœpi: Siquidem curatiuos scopos (uti par est) pensitemus, nulli dubium, quin morbi ma-

ff 3

gnitudo, quod ad se spectat, venæ sectionem indicet. Suadet item putredo, ætas consentit, victus qui præcessit, vna & tempus anni, quodammodo media sunt. Id vnum dehortatur, quod grauida sit: nempe virium respectu, quæ in eiusmodi corporis statu, si alimonia destituantur, facile lapsus eunt. Neque præripere prægnanti, fœtui ve expedit, quod maiore re discrimine postmodum sarcire cogaris. Quare satius fuerit (Galeno autore) sinere vtrunque frui parto per sanitatis tempus sanguine: cum præsertim abundantiam tenuiore victu breui imminuere liceat: sic enim vnicuique indicationi fiet satis. Itaque vsque ad morbi summum vigorem, quem ex ipsius magnitudine, & specie, & modo motus, non longè à septima futurum conijcere est: ptisanæ cremore, vel pane ex aqua, si id fastidierit, alendam censuerim. Quæ etiam bis quotidie assumere longiusculum paracmasticum tempus ægram permittit. In auxiliorum verò censu, acetam mulsam, quod aquæ plurimum reciperet, in quo etiam apij radix medicriter incoqueretur, propinare. Id namque vrinaria excrementa, citra vim, proritare potest, tepidiorque suo calore concreta fundere, semicruda concoquere, astricta remittere, satis valet. Quæ omnia curandis febribus sunt, vt si qua alia, opportuna. Alium iterum, quod astricta sit, mollissimis climatis ducere expedit, qualia ex aqua, oleo, & melle parantur. Nam valentioribus seu ablutionibus, seu pharmacis vti, neutiquam expedire puto: tum quia ante coctionem dimouere succos, noxium existit: tum quia non satis adhuc constat, quò natura vergere debeat. Sperandum postremò, cum symptoma-
ta non

*ta non adeò minacia secum ferat morbus, neque
mali moris sit, virtusq; vim ipsius facillè ferre
videatur, ni error accidat, in salus
tem finiendum.*

AN T I T H E S I S.

AD hæc ipse: Quòd ad sanguinis missionem at-
tinet (iam enim circa morbi notionem, & mo-
rem, & quæ ad corporis naturam pertinent, inter
nos conueniebat) in tuam sententiam lubens venio:
verendâ inquam, imò omnino omittendam. Quin
potius demiror, quo pacto tibi in mentem venerit,
quasi eam Hippocrates omnino non tollat, dum ait,
Gravidam misso sanguine abortum pati. Cùm verò
addebas, Putredinem sanguinem mitti suadere: per-
trita illa sententia permotus videris, qua optimum,
Galenus ait, in omni febre, quæ ex putredine est,
venam incidere. Noui etenim iuniorum ingenium,
quibus mos est, sententias quasdam, inexplorata
authoris mente, haud sine laborantium iactura sus-
cipere. Nam si his verbis temerè subscribas, longè
errabis: quando neque Galenus ipse id obseruat, vbi
februm curationes aggreditur. Quanto igitur me-
lius maiores nostri, qui cuncta experientia com-
probarunt, eò sententiæ peruenerunt, vt dicerent:
Non in synochis modò, sed generatim in vnaquaq;
putridarum februm differentia salubrem esse san-
guinis missionem: ne fortè tibi persuadeas, in solis
synochis vtilem esse. Id vnum non omittam, cur
venæ sectionis loco, vbi id facere non audebas, al-
uum non solueris, in principijs præsertim, vt docet
Hippocrates. Quod sanè præceptum ita hætenus
patres custodire, vt si fortè fortuna in morborum
initijs omissum sit, procedente quoque tempore
consuerint non dimittendum. Cæterùm audio scio-
os quosdam, è quibus tu fortè es, omnem eiusmodi
mmutationem abhorrere. Verùm quòd contentio-

sos animos, & inuictam peruicaciam apprehendimus, ad reliqua, quæ proponebantur, reuertar. Quæ igitur de victus ratione differebas (pace tua dixerim) haud temere admittenda videntur. Ego namque Galenum & medicorum optimos imitatus, plurimum consuetudini tribuo: hî nanque, neque dum corpus minus valet, nec nisi per longum otium, vsum mutari permittunt. Quid igitur, obsecro, victum omnem suetum subito immutasti? quantitate & qualitate, tum nutrimenti, tum potionis longè euarians. Aut quonam pacto ptisanæ succo, matrem vnâ & grandiore iam fœtum seruari posse cõsidis? An potius necesse erit vtrunque deficere? Sed quid multis moror? quin potius sectamur vetustissimi Hippocratis sententiam, qui plus, grauiusque errari ait in tenui victu, quàm in paulo pleniore. Quamquam à vini potu, quòd capris dolore tentetur, abstinere optimum sit, ac pro eo granatorum succum propinari: quippe qui cum iucundus sit & caput minimè tentat, & putredini, vt si quid aliud, aduersatur, vt scribit Auiçenna, tum alibi, tum vbi pestulentibus febribus opem fert. Nam de ptisanæ succo, quem tu præ cæteris selegisse videris, quid opus est verba facere? Mitto quòd insuetus cibus, quòd tenuior multò quàm res ipsa exposcat, sed quòd Galeno autore, in proposita laborante omitti debeat. Hoc inquam, haud leue æstimandum est, tibi præsertim, quem miror (cum te Galenicum iactes) locum hunc latuisse. Is igitur eo libello, quo dicato opere de ptisanæ præparatione, viribusque, & vsu, disputat, apertè ijs ptisana interdicit, quibus astricta est aliuis. Quare cum ægra hæc nil sponte deiciat, lædetur proculdubio ptisanæ vsu. Quanto igitur melius, quanto consultius fiet, si maiorum vestigijs in hærentes, victum ita instituamus, vt quam minimum à consuetudine absit, euitatis duntaxat mali succi cibarij? Hoc enim ægris conducere, & ipsi longo vsu inuenerere, & nos hætenus comprobauimus. Quid enim mihi exempla quarum, quasi

res

res ipsa festibus indigeat? Quasi numerum eorum recensere quis queat, quos maximis correptos morbis, tum ego ipse, tum præceptores mei persanauimus. Quos quidem interire parerat, siquidem lethale sit (ut dicitis) acuta laborantes, consuetis cibarijs enutrire. Non præterierim, quin & de cibandi hora, quid sentiam, exponam. Expectare enim febris inclinationem, quod tu suadere videris, nemo prudens laudauerit, ut quæ nimis longè absit. Vbi itaque febris increfcere cœperit, maturandam re-nutritionem iudico, nec gratis fame diutius cruciandum puerulum. Ita nanque veteribus mos fuit, ut si quando febris tempora protraherentur, principio & summo vigore euitatis, in ipso incremento nutrirent. Cùm hæc, sublata de industria voce, Hetruscis verbis pronunciaffet, assensisse quoque confidentes mulerculas, nempe puerili pietate permotus, atque omnia isthæc læto quodam murmure excepisse cognosceret: tempus dari ratus, quo conceptam iam antea ferrugineam bilem euomeret; turgentibus iam præ ira oculis, atque ore spumanti in me laxis hibernis cœpit irruere. Nam de medicamentis, inquit, si verum fateri licet, inconsideratè ac nodum videris potionibus apium incoxisse. Neque vllam vel minimam indicationem, ab eo quòd grauida sit, tibi assumpsisse. An modò te fugit, apium cotiledonas vuluæ aperire, & abortum facere? Nam quòd menses moueat, Galenus testatur. Auicenna verò præter hæc, malum quoque prægnantibus esse ait, & comitalem insuper morbum excitare grauissimum sanè tenello foetui incommodum. Quid igitur læti obsecro parentibus eueniet, siquidem epilepticum puerum exceperint? Porro quàm vtile sit apium febribus curandis, Galenum sciscitare: qui libro Therapeutices 8. non minus febribus aduersari dicit, quàm Neperam & Origanum. Adhæc cùm, prout tempus & locus exigebant, respondere cœpisssem, sermonem illico abruptit: atque indignabundus, ac si temeritati & inscitæ nostræ

succenseret, inaspicatos ait sese nobis ægros committere: nempe audacissimis viris, & qui sibi omnia tribuant, admisceant, addant, auferant, temperent pro arbitrio vniuersa, quasi naturam rerum in manibus habeant. Quæ cum dixisset, uti plus inuidiæ mihi pareret, suiq; desiderium auerere, abiit. Porro longè aliter, atque ipse animo conceperat, euenit. Nam paterfamilias vir doctus, eiusmodi quoque belluarum genus optimè callens, curationem omnem mihi permisit. Itaque eadem curationis serie seruata, ad septimam diem sanitati restituta est. Paucis verò diebus interiectis, valentem foetum edidit. Ego itaque hæc abs te perpeffus (iam enim ad te sermonem omnem conuerto, senex clarissime) tamen uberrimè retaliare sæpius mihi licuerit, statui potius rem omnem literis mandare: mea interesse ratus, si quidem haud amplius mulierculis, & in docta plebe, verùm doctis viris arbitris, causam dicamus, simul ut veterem, & Galenicam disciplinam à rabidorum canum morsibus pro virilitate,

Quantam vim, ac quam dignitatem in curandis ægris consuetudo obtineat. Loci præterea nonnulli ex Hippocrate & Galeno declarantur. Colligitur, per mutandam consuetudinem, haud tamen importunè.

LGITVR disputationis nostræ initium dicta esto, posteaquam in eam multis modis inuectus es. Reprehendis viuendi rationem, quam præcepimus, quòd præter consuetudinem sit, quòd admodum tenuis, quòd cibarijs pærum còmodis vsus fuerim. Ego verò, ut à còsuetudine incipiam, sicut longè ab his digredior, qui cum Thessalijs consuetudinem negligunt: ita minus vobis consentio, qui cæteris ferè posthabitis, omnem victus rationem ab vsu desumitis. Cùm verò vtriq; decipiàmini, pluris tamen errorè vestrum facio, quo scilicet plurimi peri-

periclitantur : de qua re fortassis aliàs latius Nunc enim satis fuerit rerum capita perstringere: è quibus haud magno negotio Hippoc. & Galeni sententiam quiuis exploret, quorù etiam cõmentaria cõsulenda arbitror: atq; ea præsertim, in quibus de acutorum victu accuratissimè disputatum est. Eos sanè disquisitio eadem angebat : vt qui citra controuersiam in morbis curandis, ad insueta ægros deducant. Nam quis quæso consuetum victum permutari neget, si æger ad quartam vsq; vel septimam in integra media seruetur: vel si sola ptissana, aut ptissanæ succo, aut oxymelle regatur: vel si in molli strato noctes, diesque quiescat, exercitari suetus? Hæc igitur, atq; eiusmodi ægris præcipiebant: tametsi compertum haberent, magnam esse consuetudinis potestatem.

Quòd enim incommoda multa sequantur eos, qui consuetudinem repentè permutant, longa disputatione monstrabat Hippocrates: seu cibum præter solitum capiant, siue ieiurent: siue insueta cibaria portionesque ingerant: seu exercitentur plus solito, aut quiescant. Necesse igitur erat, vt qui toties aduersus consuetudinem peccauerat, partes suas tueretur. Quod & facit ab ea libri parte, qua inquit, Pars contraria iuuanda est. Nam licet consuetudinis fautor præcipuus fuerit Hippocrates: ne tamen veritas multitudine argumentorù obruatur, nodum hunc dissoluere enititur, breui sanè, vti assolet, & obscura oratione. Dixerat enim iam antea aduersus quosdam, qui consuetudinem ea ratione permutandam censebant, quòd magnæ illi mutationi, quæ ex sanitate in morbum est, magnam quoq; in victu permutationem opponere oporteat: Verba eiusmodi,

τὸ δὲ μεταβάλλειν μὲν εὖ ἔχει μὴ ὀλίγον ὀρθῶς μέντοι
 μεταβιβασομένη, καὶ ἡ μεταβολή. Ἐκ γὰρ τῆς μεταβολῆς ἡ
 προσάφρησις τῶν γινυμάτων ἔτι μᾶλλον. Quæ commodè
 sic vertas: Ipsum verò permutare, bona nõ pauca
 nobis affert: dum tamen permutatio rectè fiat: & ex
 mutationib. præcipuè, quæ in ciborù adiectione est.
 Quibus docet, tempestiuè victum permutandum,

Lib. 2. Acut.

Lib. 2. Acut.

præsertim si cibos adijcere est animus. Non multo
 verò postea plurima addit, è quibus satis liquet,
 quandònam permutatio consuetudinis necessaria
 sit: quando rursus, vti summum malum, euitanda.
 Summa verò eorum, quæ sparsim ab eo dicuntur,
 iuxta Galeni sententiam, eà est: Permutandam sæpe
 in morbis victus rationem; neq; id verendum, mo-
 dò id tempestiuè fiat. Fiet autem tempestiuè ea mu-
 tatio, siue maior, siue minor, quando in corpore
 quoque ægrotantis insignis aliqua mutatio facta
 fuerit. Hoc vno obseruato, ne repentiè (quantum
 tamen per velocem morbi motum licet) contingat.
 Sic enim minus sanè lædet. Quæ verò incommoda
 ex mutatione consuetudinis euenire dicebamus,
 omnia inde contingere ait, quòd intempestiuè fa-
 cta sit, priusquam scilicet status ægri permutetur.
 Quasi (vt Galen. infert) commodè fieri velit, cum
 in alium statum corpus ducatur. Hos status expo-
 nens ipsemet, quaternario numero comprehendit.
 Primus sanorum est, è quo ad Secundum, qui labo-
 rantium ad vigorem vsque est, peruenitur: Tertius
 ad morbi integram solutionem terminum habet;
 Quartus demum conualescentium est. Manifestum
 igitur ex his, non esse eam consuetudinis potesta-
 tem, vt victum immutari prohibeat. Quanquam id
 verum sit, vt si per morbi vim concedatur, consuetis
 maximè sit vtendum. Suam enim vnaquæque in-
 dicatio potestatem habet: estque solertis medici
 officium, validiores sectari, dum non nihil interim
 & cæteris quoque satisfaciat. Neq; est quòd mirere
 Galenum tantopere in Therapeuticis libris, con-
 suetudinem efferentem: adeò, vt vim ipsius maxi-
 mam aliquando dicat. Ijs enim nihil aliud habere
 voluit, quam persuadere non esse negligendam, neq;
 temere omittendam. Similiter Hippocrates partes
 eas, quæ pro consuetudine sunt, multis argumentis
 tutatus est. Iam enim mos inualuerat consuetudi-
 nis omnino negligendæ: quod ex ipsius sanè verbis
 conijcere est. Nam quod lib. Therap. 9. Galen. ait

μεγιστην & κυριωτατην vim habere eam, υπερβολικως
 dici putandum est : ad eos scilicet, qui nulla ipsius
 habita ratione, & in victu præcipiendo, & in auxilijs
 inuestigandis aperte à consuetis desciscabant.

*Disputatio de acutorum victu, quod ad quantita-
 tem, & qualitatem attinet. Comparatio item
 succi ad integram prissanam : & ponderis ratio
 quæ conijci possit.*

Reprehendis rursus institutum à nobis victum,
 veluti plus iusto tenuem, ac si inde ægram defi-
 cere periculum sit. Quoniam verò tuam hanc sen-
 tentiam, nullis argumentis comprobabas: si quidem
 auctoritati tuæ Galenicam obiecero, mirum ni vnà
 & criminis, & tu' p'p'ionis absoluar. Hippocrate igi-
 tur & Galeno arbitris, in aream descendamus, si li-
 bet: atque ab ipsis quarramus, quamam via nihil
 (quod saltem nota dignum sit) in victu delinqua-
 mus. Respondunt (arbitror) h's verbis: Conijce-
 re autem oportet, & fortitudinem & modum cuius-
 quæ morbi, & laborantis naturam, & viuendi mo-
 rem, tam in cibis, quam in potibus. Quibus sanè
 prima illa complexus est, ad quæ respiciens, quàm
 minimum à iusto modo recedas. Cum enim mo-
 dum morbi, aî, & speciem, & motum, & morem
 intellexit: per hominis verò naturam, & ætatem &
 temperamentum, tum naturale, tum acquisititium,
 sexumque, & habitudinem corporis comprehendit.
 Si quis itaque singillatim vnumquodque horù con-
 sulat, satis vereor, ne apud probos medicos, plenio-
 ris victus potius quàm tenuioris arguar. Cum enim
 ætatis foris inclinanti iam proximæ, corporis habitu
 subpingui, vixdum exacto Vere, cum iterum acuto
 morbo premeretur, mediocrique nutrimento insue-
 uisset, foretque paulò plenius ijs diebus nutrita, quæ
 sanè omnia tenuioris victus indicia sunt: cum rur-
 sus grauida foret, atque hinc vberioreth victum ex-
 posceret, mediocris viuendi modus omnium col-

Lib. 2. Acut.

latione colligi videtur, sed qui tenuitatem potius respiciat. Erat autem hic proculdubio per ptissanam. Sic enim de ea Galenus ait, in lib. 1. de Acutorum victu: ἀκριβῆς τὸ μέτρον τῶν ὑπερβολῶν καὶ ἀριστον, per ptissanā, inquam, mediocrem modum: hoc est, oxybaphi mensuram, eodem autore. Neque enim id quoque monere prætermisit, omnium bonorum nobis autor, quasi præfagiret, futurum aliquando, ut Barbarorum illuue abolita arte, omnia confusa, atque incerta forent. His positis, aut ni fallor, satis apertè monstratis, nempe quòd & mediocri victu uti debuit, quòdque mediocris is demum sit, qui per ptissanæ oxybaphum: superest ut ostendamus, nihil in victu instituendo à nobis erratum. Posuit, ut supra diximus, Galenus quoddam veluti exemplum mediocritatis, utpote qui quantitatem eam satisfacere ijs arbitraretur, qui mediocrem victum exigent. Neque enim satis erat, si acutos morbos, aut per acutos, hoc vel illo cibarij genere nutriendos dixisset: ni & pondus, mensuramque addidisset. Nos verò, quòd vestra diligentia, senes peritissimi, cum alijs plurimis artis instrumentis, tum parandæ ptissanæ modo careamus, coacti semper sumus ad eius succum confugere, modum augentes, ita ut pro ptissana nobis deseruiat: melius rati leuem hunc errorem committere, quàm magno ægrorum damno ad deteriora cibaria confugere. Necessarium itaque nobis erat, ut de succo ptissanæ, itidem exemplum aliquod apud Galenum inueniremus. Porrò ipsum aliquando memini homini ferè iam defecto succi ptissanæ cyathos tres propinasse. Quam quidem mensuræ rationem ita supputare possumus: Succu ptissanæ oxybaphum, quod melli proportionem respondeat, uncias tres & dimidiam pendere videtur: at cyathus uncias duas, duabus fermè adiectis drachmis. Quæ si vera sunt, iam sorbitionis eius pondus unciarum sex cum dimidia ferè extitisse videtur: neque inuitus crediderim, Galenum id debita opera obseruasse. Oxybaphum enim ptissanæ sicuti du-

plam

plam nutriendi vim habet, ita & mediocris modus esse dicitur, cum tamen dimidium ferè pendat. Cōsequens igitur his quæ dicta sunt, circiter septimam vnciam, aut paulò infrà, eam mediocrem succi portionem esse. Quem modum licet nonnihil prægressi simus, cum neque lethalè noxam in de ægram subituram conficerem, volui aliqua ex parte morsus tuos effugere: satis gnarus, in acutis morbis, præsertim ita affecto corpore, non omnino certa esse præfagia salutis, aut necis. Hæc obiter de pissanæ & succi, tum virtibus, tum vtendi modo sint dicta, quæ tametsi nil certi, si mihi præferant: fuerint saltem præludia quædam, è quib. a iis vel à nobis, si quando plus otij nacti erimus, vel clarioribus ingenijs, hoc quoque medicæ artis caput illustretur. Nam cum maximè necessarium sit, hominum consideratione penitus excidit, nihilque est quod æquè negligatur.

Locus ex Hippoc. aphorismis : In tenui victu ægri delinquant. quo disputatur, an tenuis victus magis periculosus. multaq; ex secundo de Acutorum victu explicantur.

Quod verò adiecasti, Consilium Hippocratus tibi cordi esse, proinde horrere te victum tenuem: iam locum non habet: quando monstratum est, quem instituimus, non modò tenuem dici non posse, sed mediocritatem potius excedere. Cæterum res ipsa dignitate digna est: neque in errore adeò graui silendum iudico. Igitur quòd Hippocratem suspicias, vir præclare, consilium laudo. Nam quo, quæso, autore securius morborum curationes aggrediaris, aut quo tutore alio calumnias æquè deuites? Sed vide, amabo, ne dum te Hippocraticum fingis, Varignanas, aut Sauonarolas illos tuos oboleas. Meministi in obsecro, eorum quæ nuper obieci tibi, cum ex Hippocrate locum illum citasses? legisse (inquam) me, ex eodem

autore, eiusmodi verba : Multo minus adiectioni
 vacare oportet. Nani & penitus auferre laepe pro-
 dest: porro consulenti plenorem viquequaque vi-
 ctum, verba ea non esse. Quibus auditis, non secus
 ac laqueo præpedita vulpecula, in eam tandem vo-
 tem prorupisti: Num igitur contraria aliquando
 sentit Hippocrates? Igitur loca hæc, quod etiam-
 num multorum animos perturbant, paucis exami-
 nare est animus: haud profectò in tui gratiam: quip-
 pe quem multo antea nostra fastidire, ac sinistro o-
 culo spectare, non ignorem. Quanquam id mihi
 omen haudquaquam infaustum existimandum sit.
 Nam te iamdudum (vix ex multis conijcere est)
νίτλα νανῶς ἔχου. μεῖνε interim Poeta solatur cum
ait, ὁ Πόλεμος γὰρ ἔργου εἰς τὸν ἔχοντας. Quantitatem
 igitur nutrimenti; quam tuto ægro offeras, artificij
 quadam coniectura est assequi, quod etiam paulò
 antè dicebamus. Antiqui tutò nutries, si à recta vi-
 uendi formula quàm minimum distes. Quam e-
 tiam adedò diligenter obseruandam voluit Hippo-
 crates, vt ex ea vna omnem ferè saluandi ægri spem
 pendere iudicet. Cæterùm cōiecturam eam allequi
 (inquit Galen.) non vnicuique est æquè facilè, sed
 spectatis tantùmmodo viris, & qui natura prudentes
 cum sint, in ea arte probè exercitati fuerint. His in-
 quam, quibus non luxus, non laqueata domorum
 tecta, non ingentia prædià cordi sunt: sed vetustis-
 simæ, & sanctissimæ artis decus, Galeni quæ, atque
 Hippocratis, quibus ducibus effulsit; inclyta me-
 moria. Cùm igitur eiusmodi viros monstrasse haud
 facile sit, ægrorum pericula miserati, ambo verba ea
 adiecere; quæ tibi modò proposui. Quæ etiam ad
 eos scripta esse Galenus voluit, qui parum felici in-
 genio existunt. Is itaque studendum ait, vt in nu-
 tr.endis ægris, siquid per imprudentiam peccatur;
 ad parcitatem potius at. neat: quòd scilicet longa
 obseruatione compertum habeant, exuperantias pa-
 retere nonnuquam noxas inemendabiles: Contra,
 si qua noxa ex parciori victu subeat, facile emendari.

Nam

Lib. 2.
Acnt. 20.

Lib. 2. Acnt.

Lib. 2. Acnt.

Lib. 2.

Nam cum primùm dilab. vires cēferis, cibi exiguum
 offerens, agrum restitues. Hæc contulit Galenus;
 Quod etiam aliquando opere monstratum scriptis
 mandauit. Cū enim squalens ille, qui Thebalto-
 rum iniuria cō deductus erat, vt vix oculos attolle-
 ret: non dubitauit tamen absque cibo eō imbecilli-
 tatis deducere; vt velut lignum iaceret, ac vix im-
 pedientem sentiret: quod certus foret, posse se, cum
 libuisset, paruo negotio noxam omnem tollere. Ali-
 b. itaque, Læsiō (inquit) quæ ex inedia, neque adeo
 velox est, neque ita euidentis, sicuti quæ ex cibo.)
 Cæterum vt omnibus animo inhæreant quæ dixi-
 mus, non abre fuerit, noxas recensere, quas ex ple-
 niore victu euenire ipsimet prodiderunt. Si dolor
 magnus & continuus (inquit Hippocrate) homi-
 nem habet, & sputum glutinosum; ni quis uolorem
 vel secta vena, vel alui subductione soluent, pt. ista-
 nam autem dederit; præcipitem ager in mortem.)
 Quod verò de pissana ait, nemo dubitarit, de alijs
 quoque edulij intelligi debere, quæ pissana gra-
 uiora sunt. Noxas igitur lethales, minus commodā
 nutritio efficit. Multos namque agros reperiri. Ga-
 lenus ait, quos si ab initio, nutrias, ante quar; tam
 præfocabis. Nonne vides Philonis filiam, cum be-
 nefico morbo laboraret, quod intempert uè cœna-
 uerat, periisse? Cū igitur tot, tantaq; immineant,
 si quando in grauiore morbo pleniore victu, quàm
 par erat, vtamur: contulit admodum suadent vt
 probatissimi, vbi quod adamussim conueniat, con-
 iectasse non licet, ad te uem victum declinare: eius
 namque noxas facillè emendari. Quin & principis
 medicorum Auicenna, vt hinc tandem *σαλινωδίας*
 canere incipiam, sententiam hanc scissis eē vt so-
 let, explicauit his verbis: Cū ignoras morbi natu-
 ram, tenuiore victu utitor. Quo loco ita meram o-
 ptimi interpretis attigit, vt multis potius errandi
 exiterit occasio: è quib. nimirum & vos tenes estis;
 vt mox monstrabimus. Cū igitur Hippocratis &
 Galeni hæc proculdubio mens sit, superest vt mon-

Lib. 10:
Ther.

Lib. 2. Acutis

Lib. 1. Acutis

Lib. 1. Acutis:
3. Epid.

stremus, non aduersari his, quæ in libro Aphorismorum primo scripta sunt: In tenui (inquit) victu ægri delinquant, idèd magis læduntur. Quod autem magis lædantur, in causa esse ait, errores grauius ferri: quocirca sententiam omnem claudens ait: Ob hoc igitur tenuis victus, atque admodum exquisitus, eo qui paulo plenior, magis vt in pluribus periculosus. Primum itaque memoria teneri veliam librum Aphorismorum, rerum tantummodo capita colligere, quæ alibi demonstrata sunt. Quamobrem obscuriora sæpius existunt, ni quis loca, vnde sententiæ illæ acceptæ sunt, ob oculos proponat: quod & hac parte contigit. Igitur Hippocratis tempestate peccabant tum ægri ipsi, tum medici, circa victus rationem, vt ex secundo de Acutis accipere est, quodd intempestiuè in ediam imperarent: aut rursus intempestiuè nutrent. Nam cum morbi ratione detrahere oporteret, adijcere cogebantur: vt-pote qui intempestiuè detraxerant. Sic Thessalij primis diebus corpora fame siccabant: postmodum aduentante iam statu, in quo ad tenuitatem vergere oportuit, ad victum pleniorē transire cogebantur. Atque vtinam nostra tempestate non adforent Diatritarij quamplurimi: tuque in primis, qui tanta tibi tribuis, eiusmodi calumniam effugeres. Sed ad errores de quibus in Aphorismo scribitur, reuertor: Quidam per morbi acuti initia (verba sunt ex libro secundo de Acutis) comederunt: alij quidem eodem die, quo laborare cœperunt, alij postero: atque alij quidem quod sorte obuium fuit: alij verò Ciceronem sorpserunt. Sanè hæc omnia deteriora sunt, quàm si altero modo quis victum institueret. Caterum quæ tunc temporis peccantur, minus multo lædunt, quàm si quis primis duobus vel tribus diebus vasa integrè inaniuerit, mox quarto vel quinto victum eiusmodi instituat. Hoc est, priusquam morbus maturus reddatur. Inde enim quarti & quinti meminit, quodd status in valde acutis ad eos dies perueniat. Meminit quoque de his erroribus

bus eodem libro, vbi ait: Medicos autem video cō-
 traria è diametro facere his; quæ oportet. Omnes
 enim vno ore iubent, in morborum initijs per duos,
 aut tres dies, aut etiam plures inedia siccare lā-
 guentes: demum sorbitiones potusque præbere.
 Et rursus: Sunt igitur hæc magna altoqui testimo-
 nia; quòd non rectè victus rationem laborantibus
 medici instituant. Sed in quibus ægris inanire vasā
 non expedit, quòd sorbitionibus regi oporteret, va-
 sa inaniant: in quibus verò non oportet ex vasorum
 inanitione ad sorbitiones transire, in his transeunt.
 Iam igitur manifesti sunt errores, quos committi vi-
 dit Hippocrates sua tempestate: qui iterum Galeni
 ætate per Diatritatios, Thessalo duce, inuecti sunt.
 Nec minus rursus apud nos reuixere: quod vnus-
 quisque videt. Nemo enim vestrum est, qui ad va-
 sorum inanitiones; atque ad pleniorē victum æ-
 gros quotidie intempestiuè non deducat. sed de his
 nonnulla aliàs. Cùm igitur visum sit; quomodo
 in tenui victu ægri peccent, quòd scilicet ipsum in-
 tempestiuè assumant: videndum modò eodem au-
 tore, quo pacto error hic multò deterior existat;
 quàm si in pleniorē victu sit erratum: atque eò sit
 grauior, quòd tenuior fuerit. Nam melius (inquit
 ille) esse affirmo statim sorbitiones propinare cœ-
 pisse, quàm vbi prius venas inanieris: postmodum,
 tertio, quarto, quinto, sexto, vel septimo. Compa-
 rare sanè volens errata in victu, ac docere; deterius
 esse: siquidem intempestiuè à tenuiore victu ad
 pleniorē transferas, quàm si è pleniorē in tenuio-
 rem commutatio fieret. Et alibi: Multiplex in ven-
 tre læsio fit, quando ex multa inanitione repente
 plus iusto aliquis offerat: estque noxa multo maior,
 quàm si ex pleniorē victu; ad vasorum inanitionem
 perduceres. Rursus: Ingens malum est; si
 quis ægro ob dolorem; aut morbi acumen imbecillo,
 potum, aut sorbitionem plurimam, aliudue
 esculentum propinarit, ob vasorum inanitionem
 imbecillum factum esse arbitratus. Turpe

Lib. 2. Act. 1.

Ibidem.

quoque est, non advertere eum, qui ob vasorum inanitionem laboret, atque inde victus genere affligere. Hoc enim erratum periculi nonnihil affert sed longè minus altero.) Cùm igitur in victu instituido erretur, & quod intempèstivè inedia præcipiatur, & quia intempèstivè renutritur æger: prior tamen error damnum longè maius pariet. Jam enim

Lib. Aph. 1.

apertum est, quo magis statum versus pervenitur, eo tenuius victitandum. Hæc itaque sunt, è quibus Aphorismum collegisse videtur Hippoc. quem nimirum opportunè adiecit. Nam cùm paulò antè dixisset, tenuem victum in acutis, in quibus nõ convenit grauem esse: extremè verò tenuem omnino grauem, crederet non immeritò quispiam, victum admodum tenuem; ab eo prohiberi: non advertens eum iptum interim scribere, Extremis morbis ex-

Ibidem.

quisitè extremas curationes convenire.) Et rursus, Vbi morbus valde acutus est, tenuissimo victu utendum. Præcipere etiam, Vti nonnunquam ab omni

Ibidem.

prorsus cibo abstinendum.) Quare opportunè profectò adiecit, qua ratione victus tenuis ægros offendat. Quoniam (inquit) in victu tenui errant. Error autem est, dum eiusmodi victus formulam c. bi intempèstivè deligunt: quare magno postmodum detrimento ad cibos traduci coguntur. Atque hos errores gravissimos esse dicebamus, eò maximè, quòd circa statum committuntur. Rectè igitur in

Ibidem.

calce totius Aphorismi colligit, victu exquisitè tenuem, plurimum minus tutum, quàm paulò pleniorè. Si enim rari morbi sunt, in quibus extra periculum tenuissimum victum instituas: erit nimirum ut plurimum periculosior. Quare quanquam victus tenuis nonnunquam ex usu sit, nonnunquam & ipse exquisitè tenuis, quamvis rarius: at tamen nemo temere hæc in morbis audeat: verùm diligenter perpendat, nunquid ad vigorem usque cum eo victu æger perdurare possit: aliàs gravissimè peccabimus, in statu cibum dare coacti, cùm præsertim ex inedia vires collapsæ fuerint. Hæc sunt, quorum

Lib. 1. Aph.

com-

comitione facere voluit suæ ætatis medicos Hippocrates: pericula sanè monstrans, quæ instant: ni quis & in quibus conueniat, & quo tempore conueniat, diligenter præmeditetur. Dubitabit fortasse aliquis contraria scribere Hippocratem suspicatus. Nam secundo de victu acutorum, periculum ægro minatur, si in morbis nonnullis paulò plenior diæta instituat. Rursus in Aphorismis, securiorem asserit victum paulò pleniorẽ. Iterum eodem libro, noxam quæ ex parciori victu, corrigit faciliẽ, scribit Galenus ibi verò grauius errari aiunt, in tenui victu. Quod si noxa quæ ex parciori victu, circa statum sentiatur, cogeri vires cibo rescire: quod sanè graue damnum paulò antè iudicabant. Ad hæc in hunc modum fiet satis. Victus tenuissimus nonnunquam necessarius, sed rarius: idèò rarè periculo non vacat. At si interim cum victu vtendum tenuissimo est, victum vberiorẽ quis parat, noxas maximas perpetrabit. Sicuti verò tenuissimus victus, quod rarè periculo vacet, non nisi præmeditatè instituendus: ita si quando mediocri quoque victus genere sit vtendum, neque exactam illam viuendi formulam quis satis norit, minus profectò peccabit, si à mediocritate in parcitatem inclinet. Quæ verò secundo obijciebantur, facile diluuntur. In aphorismo enim de victu tum tenui, tum tenuissimo intelligunt, quem toto morbi tempore, ad statum vique instituunt. At libro secundo de acutis, Si quando, inquit, in eo victu, qui (exempli gratia) tenuis rectè præcipitur, paulisper ad id, quod tenuis est, te conuertas: faciliẽ si qua noxa subeat, emendatur, cum primùm vires dilabi senseris.

ACUT. 2.

1. Aphor.

Locus ex Libello de ptissana: simulque eius vires. Comparatio iterum ipsius ad cætera edulia, & ad alicam priuatim: de qua nonnulla obiter.

Sperest vt de ptissana nonnulla dicamus, quam improbas, quòd insueta est: quodq; vbi atri:

sit alius sit, nocere possit: cui rei Galenum testem
 affert. O igitur exercitatum senem (nam à postre-
 mo hoc cœpisse iuuat) ô naturæ peritum. Vidésne,
 amabo, quanta euentus differentia sit, quamuis
 iisdem præceptoribus vsi sint, atque iisdem lectio-
 nibus versati? Quid veteres autores euoluisse iu-
 uat, malè affectas mentes? An potius plus damni,
 quam lucri exportabitis? Sic enim consueuistis,
 vt subobscuras vel vitio interpretis, vel præ breuitate,
 sententias exquisitis: quo claros viros peruicacia
 vestra, & mendacii testes adscitatis. Attamen de-
 cuit philosophos, nullo etiam dum præmonstrante,
 probè nosse, pessimam omni astrictione carere, de-
 teriora vi præditam facile descendere. Hoc tamen
 si libet, Hippocratus quoque & Galeni autoritate
 comprobabo, qui pessimam lubricissimam, vi de-
 teriora præditam, atque in acutis morbis saluber-
 rimum scripsere. Quibus sanè dotibus cremorem
 aiunt integræ pessimæ præstare. Si igitur astrictam
 alium tantum abest, vt pessima lædat, quia potius
 iuuat, ac leniat, videndum quid sibi Galenus colo-
 co voluerit. Fecerat sibi (vt arbitror) siue Galenus,
 siue alius Galeni nomine, *des avayuyoy* commen-
 tariolum, quo breui capita eorum, quæ de pessima
 scripserat Hippocrates, complecteretur: non qui ad
 editionem exornatus foret. Scripserat igitur an-
 tiquus autor primo de Victu, in hunc modum:
 Quibus cibus statim inclusus est, si quis non vacua-
 to eo, sorbitionem dederit, dolorem si adest, auge-
 bit. Paucis deinde interiectis: Si quem, inquit, nu-
 per cibatum, ita vt nondum alius detecerit, febris
 prehendat, à sorbitione tantisper abstinendum, do-
 nec ad infernas intestinorum partes cibum descen-
 disse conteceris. Quibus nimirum nos monerè
 voluit, cibum haud tutò offerri, præsertim in acutis
 morbis) ni summa alius aut sponte, aut medici o-
 pe vacua reddatur. Quòd si valde acuti morbi fue-
 rint, non modò ventris vacationem præire ciba-
 tionem præcipit: sed & generosa omnia præfidia,
 si quo

1. de Vict.
 c. 11.

Si quo morbum egere iudicas. Aitenim: Si lateris
 dolor continuè angit, & ad calfactoriorum vsum
 non remittitur, neque sputum procedit: sed extre-
 mè viscidum est, & incoctum: ni quis dolorem vel
 secta vena, vel alui subductione soluerit, ptissanam
 autem ita affectis dederit, præcipitem aget in mor-
 tem. Rursus paulò antè: Qui ptissana vtetur, ab
 vsu eius non desistat: ni vel ob medicamentum, dis-
 maue desistere oporteat. Quod autem de ptissana
 tibi ait, de omni quoque edulio dictum esse Gale-
 nus credidit. Accidunt (inquit) hæc non modò si
 quis ptissana intempestiuè vtatur, sed multo magis,
 si quid ptissana deterius ederint, vel biberint. Quòd
 verò liber ille de Acutis, tantummodo loqueretur:
 idè de ptissana præter cætera meminit. Quare si
 his qui nil sponte deiiciunt, ptissana interdicit, ie-
 iunare eos perpetuò oportuit: ab alio namque ciba-
 rij genere offendentur magis. Qui enim pane aut
 alica nutriunt, ptissanæ beneficijs carent: è quibus
 illud profectò maximum, quod *ἀλυσματὶς* sit, fa-
 cile què descendat, atque vnà biliosa excrementa,
 mediocrem què pituitam detergat. Hæc alia effice-
 re nequit, vtpote quæ visciditate meatibus inhæreat,
 tarde què descendat. Itaque experimento compro-
 batur, vim emplasticam, potius quàm deterforiam
 sibi inesse. Iam enim confectionem ipsius, & vsum
 satis edocti sumus: nota què est bigrana illa *Zæa* ex
 qua conficitur: eam què pridem Petrus Victorio viro
 de literis optimè merito, mihi què charissimo,
 non sine ipsius voluptate, monstrauit.
 Cæterum de his plura fortas-
 se, quàm par erat,

Astringentia febricitantibus inimica esse, falsoque dici putredinem persanare. Rursus de acidis, & eorum natura: qua loco de aceti usu, viribusque nonnulla. Demum de pestilenti febre, quantumque in eius curatione iuniores decipiantur. Loci nonnulli tum ex libro de natura humana: tum ex eo, qui de optima corporis constitutione est, explicantur. Quaedam etiam ex lib. Therap. 11. & libro de Februm differentijs, obiter declarantur.

Igitur in censum veniant modò, quæ tu quasi utilissima proponebas. Laudabas granatorum succum, quod natura refrigerans, quod caput minimè tentet, quod sanandæ putredini idoneum: quam sententiam Aueniennæ autoritate confirmabas. Porro ad adeò grandem, atque adeò vulgatum errorem quis contineat? Iam enim non eò duntaxat deuenire medici, vt acida offerant: sed ea quoque, quæ non leuem acerbitatem obtinent, quale omphacium, & Medica mala, & multa prunorum genera. Atamen in eo libro quem paulò antè versabamur, ea quæ exasperant, Galenus febris nocere ait: ea sunt acida, acida, astringentia: neque quæ in astringente vti cibo, ni vel symptoma, quod animi deliquium afferat, vel immoderatum alui profluuium irgeat. Esto igitur consilium auctoris ignobilitate apud vos nullius precij: at demonstrationum robur nullus contemnet. Quæ (inquit) astringunt, corpora densant, viasque & alimenti, & distributionis occludunt, quas referari oportuit. Porro si quando ad inhibendum animi deliquium astringente alimento vtatur: vt si in acutis morbis bilis fluxione, ps ventris affigitur, scire licet, medicum tantisper aduersum symptoma pugnare, sicuti nonnunquam calida vina propinat, quò aduentanti iam syncopæ occurrat. Cæterum vetus dubitatio est, ob quam pluri-

7. Acut.

ibidem.

10. Therap.

12. Therap.

plurimū eò sententiæ deuenere, vti crederent, putredinem vniuersam, priuatim verò quam pestilentem appellant, frigidis, siccisque persanari: acidos, acerbos que succos, atque omnino astringentes, in eum vsū comparantes. Sunt qui poma ipsa esui præbeant, atque eò à mortis periculo securiores putent, quo quis plura ingesserit. Atqui nullus horum pœnituisse vnquam lese, sacrosancte iurant. Nam quid quæso (siunt) æquè putredinem tollere potest, ac frigidum sicco iunctum? vtpote quæ calido, atque humido, præcipuè glicat. Rursum acetum, febricitantibus magno vsui esse videtur, nullusque ex veteribus eo non vitur: quare neque iidem acidos succos prohibere oportet. Quod enim de astringente retribus aduersissima obijciebas, in acidis nimirum locum non habet. tantum enim abest vt astringant, vt disseccare, atque altè penetrare possint. Quibus vt fiat satis, sanandæ putredinis scopos paulisper considerare est opus. Sunt igitur ij, vacuatio, & concoctio. Nam cum humores putrescunt, multo corruptionis modos adinuenire est: Primus eorum, quæ illò corruptionis peruenere, vt corrigi villo pacto nequeant: atque ea omnino abijcere expedit. Facit id natura sponte sua, effluxu sensili, vel insensili: diductis nimirum impedimentis corpus expurgans. Cui sanè operi & medicum fauere oportet, tum vias referando, tum proritando, siquidem proprii muneris obliuiscatur. Ideo ab initio tertianarum febrium, apium potionibus Galenus incoquit. Ventris iterum deiectionem, vomitumque proritat, quoquò versù natura vergat. Sunt secundo loco succi, qui adeò vitati sunt, vt promptissimè putrescant: neque eò deduci ab innato calore queunt, vt alimento esse possint. At possunt interim naturæ prouidentia plurimum prauitatis exuere, reddique mitiores, quò impellenti naturæ obsequantur. Quod si quid adhuc minus vitij admittit, poterit vbi malitia euicta fuerit, alimento esse. Fauemus huic naturæ operi, cum probi succicibos offerimus, cum

3. *Microte-
chneq.
Apb. lib. 2.*

1. *ad Glanc.*

putredo calori obuiam imus, cum corpus vndeque-
que perfluum, & perspirabile reddimus. Inde enim
qui innatus est, vires assumit. Hæc omnia abunde
u. Therap. tradita sunt. Vfus verò astringentium in
hisce naturæ operibus eatenus opem ferre potest,
vt potius impediat. Primum enim vacationes om-
nes remorantur: Dehinc meatus seu sensiles, seu in-
sensiles, qui tota carne cuteque funduntur, con-
nuere faciunt: demum concoctionem qua ratione
iuuabit, quod calorem innatum non fouet, quin-
imò qualitibus aduersum est? Humida enim non
squalens innati calidi natura est. Acerba igitur, &
omnino quæcunque astringentia vi prædita sunt (in
quo sanè genere austera comprehendimus) feбри-
bus, præcipuè putridis, inimica esse putandum:
quanto magis vbi non putredo solùm, sed pestilens

2. de Fict.
Acus.

Ibidem.

putredo inuasit? De acidi verò natura meritò du-
bitatur, quòd vis eius sit penetrare, & dissecare cor-
pora: est enim ipsius consistentia tenuis. Insuper
non rectè videtur acidum exasperantibus adnume-
rari. Nam quod exasperat, omnino astringit & den-
sat. Itaque sensus quoque monstrat acerba & auste-
ra, linguam exasperare, non acida. Dicendum acidi
saporis naturam frigidò constare. Frigidum verò

Meteor. 3.

Aristoteles *συνάγιστα καὶ συννεκιστά* appellat. Am-
plius, fructus (quod sciam) omnes, quos acidus di-
cimus, satis apertam præ se ferunt acerbioris, aut
austeritatis notam: neque id præter rationem: ex
acerbo enim aut austero, nuper prodijt acidus sapor,
dilutione quadam (quanquam & corruptione pro-
uenire soleat aliquando) id in omphacio præcipuè,
non parum quoque in granatorum succo reperire
est. Quòd & Galenus testatur, qui vniuersim astring-
gente vi participare ea ait, quanquam minus cæ-
teris dulcia.

4. de Simp.
Medic.

Ibidem.

Demum tantam habet cum austero &
acerbo cognationem acidus sapor, vt vix vnquam
ab ijs absolui reperiās. Neque audet Galenus in
tensu plantarum adeò numeroso, aliud quàm oxy-
lapathum, & oxalida pro exemplo proponere.

Qua-

Quanquam si verum fateri velimus, neque oxila- *Lib. II. ad*
 pathum ipsum omnino acerbitate careat. Est au- *Simp.*
 tem alia omnino planta, ab ea quam oxilapathi no-
 mine Dioscorides descripsit, pemora & umbrosa
 amans, caule sesquicubitum alto, folijs quatuor aut
 sex in terra sparsis Arisarop similibus: Sapore verò cæ-
 terisque notis oxalida, quam acetosam vocant, imi-
 tatur. Quod verò obijcitur, non exasperare acida,
 verum fortasse fuerit, siquidem merè acida sint, ne-
 que aliam qualitatem immistam habeant: quan-
 quam nec si quoque id vitij omnino effugiant. Quæ
 enim densant, coguntque corpora, statim & exa-
 sperant: quanquam non æquè, ac ea quæ sui cras-
 situdine inæqualem quandam astringentem effici-
 unt, neque altè penetrant, cuiusmodi acerba sunt,
 & austera. Tametsi penetrare quoque, nulli ex fri-
 gidis nota dignum adest, aceto excepto. Quamob- *l. P. B. Acy.*
 rem inter acida, acetum minus obest cæteris. Neque
 ipsum quoque noxa vacat ob acritudinem, quam
 sibi ascivit. Quocirca suadet Galenus oxymelite so-
 lo vtendum, quòd scilicet aceti mordacitas mellis
 lenitate obducta perdometur. Quòd verò Auicennæ
 testimonio partes tuas tueris: missis primùm
 multis quæ in capite de febribus censura digna so-
 rent, id vnum solummodo attingam, quod maximè
 ad nos pertineat: Num scilicet in curatione pesti-
 lentium febrium astringentis vtendum sit. Hoc enim
 velut omnibus ratum tibi sumpsisse videtur. Præci-
 pue ob ratiocinationem eam, quæ de putredine v-
 niuersim monstrabat: siccantia inquam & refrige-
 rantia, putredini aduersa esse. Huic quoque Gale- *cap. de terra*
 nus fauere videtur, qui in grandi illa pestilentia, *lemnia.*
 glebæ Armeniæ potum apprime salubrem fuisse as-
 seruit. Est autem ea frigida siccaque, sicuti & terra
 omnis: proinde & astringens. Præterea in libro de
 humana natura præcipit Hippocrates, vt in pesti-
 lenti cõstitutione corpus quam solidissimum pares,
 vtq; minimè aeris admittat: ita .n. minus ambiente
 lædetur. His adde Gal. autoritatem, qui in libro de

Optima corporis constitutione, eos dicit, ingruentibus extrinsecis malis, plus esse obnoxios, qui habitu corporis rariore fuerint. Sunt autem eius verba eiusmodi: ἴμπαλιον ἢ τῶν ἰξοθυνημάτων ἀπασιν τὸ μὲν ἀραιότερον ἐν κλωτῶ. ερον, τὸ ἢ πυκνότερον διασπαδί-
 στρον. Quare satius fuerit in pestilenti aere verlan-
 tibus rorpus densare, quàm rarefacere. Primum igitur ratiocinationem eam, quæ à natura putre in-
 desumitur, diluamus. Quòd itaque frigida, siccaq; corpora minus putrescant, nulli dubium. Quare quæ extra animalis corpus in libero aere Boreæ exponuntur, diu putredinem non sentiunt. At in animalis corpore, quò fieri queat, ut ad motis astringentibus incolumes permaneant? Ita enim transpirant minus. Igitur putredinem potius accersunt, quàm possint repellere. Quamobrem neque in præuisione locum habent frigida siccaque: siue extrinsecus corpori admoueantur, seu intrò assumantur. Neq; iterum putrida corrigunt: nam hæc à corpore abiect oportet: modò illa potius remorantur & cohibent, uti dicebamus. Non igitur eo exemplo, quod Galenus undecimo Therap. posuit, corpora Boreæ exponere suademus, & omnino frigidis, siccisque uti. Quinimò abiecto eo, quod in corpore computruit, concoctionem reliqui procurare, hoc autem facimus maximè cum transpirationem molimur, qua sanè calor innatus gliscit, & fouetur. Quòd si libero aeri animalis succos exponere liceret, iam tum frigidò, à putredine præseruarentur. Gleba verò Armenia, tanquam sic cum medicamentum, ad multa utilis est, neque mirum si siccitatis etiam ratione ad febres pestilentes utiles utilem sentiunt: omnino enim quæ putrescunt siccati postulant. Aut potius latente sua vi venenatæ illi putredini occurrat. Quòd verò refrigeret, aut astringat, neque sensus monstrat nec Galenus scribit. Locum verò ex Hippocrate in libro de Humana natura, dum ambiguitates temere euitant, interpretes corruerunt. Disserebat ea parte de morborum origine, atq; alios ex victus ratione: alios ex

ex ambiente nos aere produci scripserat, cùm modum præscribit, quo sese vnusquisque à vulgaribus morbis tueatur, his verbis : Corpus autem vt minime turgeat, sitq; maxime imbecillum, curare. Quæ verba cùm suspecta forent (neque enim animo concipere poterant, quid ad salutem conferret, Corpus reddi imbecillum) pro verbo illo ἀδυνάτωρ, legit prior interpretēs σαγνύταλον, transfertq; Quam solidissimum. Rursus posterior, cùm de aere, qui inspiratur, sermonem faceret autor, Studendum inquit, vt quàm minimum aeris inspirent, eumq; peregrinissimum: dictione commutata, ἀξιοτάτω legit, Quàm familiarissimum, interpretatus. Tanta potest hominum audacia. Res igitur sic se habet: Præcipit Hippocrates, Inedia corpus ficcari: moderatè tamen, & quantum per sanitatem licet. Ita enim verba audire oportet, aliàs insalubre præceptum foret. Quod autem dicit maximè imbecille, intelligit iuxta eandem intelligentiam, vt calor & sanguis non abundant, sed plus solito imminuantur. Quod tamen κατ' ὀλίγον fieri vult, ne corpus ægrotet. Solent enim repentinæ illæ mutationes noxas parere non modicas. Si enim (inquit) tali habitu reddatur, aeris inspiratione minus egebit. Aerem verò maximè natura alienum, & peregrinum vult eligi: locum, in quo morbi vigent, permutari consulens, vtq; ad salubriorem aerem te conteras. Quod verò postremò ex libro de Optima corporis constitutione obijcietur, minus nos perturbat: quia inò perpetuò verum est, quod infert, Corpora, inquam, ea optimè degere, quibus in raritate, & densitate medicis est habitus. Porro si eum ratiorem reddideris, extrinsecis occurrentibus feceris obnoxiam: calori, inquam, & frigori, alijsq; qualitatibus, quæ sensum latent. Sin densiorem, putredinis periculum instat. Si igitur morbos præcauere est animus, iam habitus corporis ita conformandus erit, vt modicè in raritate & densitate se habeat. Ita enim non adeò ambientis prauitate tentabitur. Quòd si qua putre-

do subeat (neque enim inspirationem infesti aeris in pestilenti statu omnino effugere licet) quod optimè transpiret, non ita vehemens fuerit: facile quæ si quid corruptum est, tam sensili, quam insensili effluuio absumentur: Atque hoc est quod in libro de Febrium differentiis ait, Officium medici, pestilentes febres præcauentis, esse ἀπὲρὶστος τῆ ἐν πύρι μέλισσας τὸ σῶμα efficere: quibus si addas ex libro de Humana natura: Studendum ut quàm minimum aeris, eumque quantum fieri potest peregrinum, inspiret, optimam profectò præcautionem ad pestilentes febres institues.

Qua hora cibare egros opportunam sit tam in acutis tum in longis. Errare etiam qui incremente febre egros nutriunt. Neque ullam esse adeò longam accessionem, in qua nutrire cogaris: id quæ in omni natura. Postremò de gravidarum victu disputatur.

Sed iam tempus admonet, ut de hora offerendi tibi nonnulla dicamus. Neque enim te modò; verùm & quos hætenus noui, omnes (exceptis Academicæ alumnis) grauitè errare scio. Id est, quòd si quando febris inclinationem, paulò setius fore conijcitis, veriti ne dum mitior hora expectatur, interim æger deficiat, incremente calore cibatis: satis super hæc factum arbitrati, si principij & vigoris noxa euitetur. At magnus ille Hippocrates profusè contraria docuit: Tempus, inquit, offerendi alimèti plurimi faciendum, præcipuè in acutis: quoniam errores in his periculum afferant: eorum namque vi multi necantur.) Porro homo ille cuius nomen primo Epidem: subicit, mortem obisse Galenus iudicat, quoniam negligentius cœnauerat. Iterum libro 4. de Acutis: Artis quæ victum instituit maxime interest, intentiones & remissiones febrium captare & obseruare, tum in acutis morbis, tum in longis.

longis: vt tempora in quibus cibum dare non licet, caueamus. Quænam igitur, inquit, opportuna hora est acuta febre laborantibus? An cum calor ad pedes descenderit? Cum, inquam, pectus, & venter, & omnino quæ in medio corpore sita sunt (quatenus febricitanti licet) moderatissimè se habent. Neque ergo in febrium initijs, neque in incrementis cibandum: idæque optima ratio. Is enim qui tunc viget calor, nõ modò concoquere natus non est, verum putrefacere potius, atque exurere. Est enim bene temperatus humidusque concoquens calor. Quod si quando apud Galenum legeris, febrilem calorem concoquere, κατὰ μετὰφασιν dictum esse scito. Quis igitur aded demens fuerit, vt eo euincente, cibum offerat? præsertim cum circum præcordia debaccharur. hæc ferè Galenus: quibus monstratur incrementi horam æquè cum vigore ipso peritimescendam. Cæterum præter hæc, apertè inclinationem febris expectandam, voluit Hippoc. lib. 1. cum ait: Tempus sorbitionis esse, cum calor ad pedes descenderit. Et rursus lib. 4. vbi aliam quoque inclinationis notã adiecit, dicens: Vbi omnia quiescunt. nam si alio tempore dederis, perniciosa erit. Galenus quoque in Acutis, inquit, Ob imminenti nouæ accessionis discrimen, sat fuerit obseruasse, vt calor in pedes descenderit. Sic enim interpretor κατὰ λαβῆν τῆν θερμῆν εἰς τὴν πόδαν. At in longioribus melior remissionis pars expectanda est. Instant aduersarij, ac durum videri aiunt, si quando quies aut inclinatio nimis longè absit, renutritionem eoque differre. Pone enim prima hora æquinoctialiprehendere, inclinare vesperi, & vix nocte media cessare: quis, quæso, aded audax in hanc vsque horam ieiunium seruet? Quod si pluribus diebus ita facere cogaris, quod si grauidam cures, aut alia ratione minus validam: non modò audax facinus, sed extremæ dementiæ fuerit. Dicimus, magni referre, in quo quis morbo, quæue in natura versetur: ita vt nonnunquam longiorem abstinentiam vereamur

Lib. 1. & 2.
de Acut.

Lib. 1. Acut.

1. Aphor.

4. Aph. & 5.

Lib. 6.

Acut. 4.

Lib. 10.

Thesi.

1. de *Vict.**Acut.*10. *Ther.*12. *Ther.*11. *Ther.*3. de *Cris.*4. de *Vict.**Acut.*12. *Ther. ad**Glauc.*

aliam ne tridui quidem inedia nos deterrebit. Nos
ne Galenus quosdam vigente adhuc febre nutrien-
dos censeret? ne scilicet longiore inedia in syncopem;
aut torridum marasimum dilaberentur. talis profes-
sio erat eius temperamenti natura, ut: d suspicand-
um foret. Ipse quoque febri: tantum quæ syncopæ pe-
richitabatur, panem ex vino exhibet: Non, inquit;
quod affectum curemus, sed quod imminens pericu-
lum euitemus: huc enim morbi species impellebat:
De indicatione vero quæ à cõuetudine, exemplum
positum non reperi. Neque enim tanta eius vis est;
ut prævertere tempus opportunum nos cogat. Quan-
quam ipsius quoque, ubi reliquis scopis non est lo-
cus, velut in synocha, ratio habenda est. V rùm has
rari inuenire est: quo fit, ut vniuersale illud præce-
ptum non vitiet: in accessionum initijs atque incre-
mentis admodum lædere cibus potest. Si quando
enim ex primo virtutis scopo in ipsa accessione ci-
bum dare cogimur, attamen inclinationem saltem
expectamus. Rursus de accessionum natura dispu-
tans: Nunquam, inquit Galenus. hoc tempore ci-
bum damus: sed quierem, si eius naturæ febris sit;
vix expectari possit, expectamus: sin minus, inclina-
tionem. Atqui verisimile est, non latuisse hos viros;
multarum febrium accessiones longas esse, multas
enim eiusmodi describunt. Videtis igitur, viri soler-
tissimi, quantum præcepta maiorum prætergressi
sitis, qui neque in simplicissimis quoque tertianis
abstinetis, quod minus ægrum adhuc calentem nu-
triat. Tanta ætate nostra *βυλιμια* irrepfit? Atta-
men nihil est quod intempesti: uè cibare nos: exce-
pto grandi virium lapsu; quem syncopem vocant:
Neque vlla est aded longa excessio, quam præterire
sine cibo non liceat: his exceptis corporibus, quæ
quod citò dissoluantur, alimentum desiderant. Quan-
quam & in his turpe est, medicum isthac non præ-
uidisse: siquidem ab initio ægri curationem susci-
piat. Nam priusquam febre corripiarur, virium pro-
uidentiam habere oportuit, Galeni exemplo. Hic
enim

enim aliquando ; quamuis vt Theffaliorum error 10. Theſſ
deprehenderetur, cibādi occasione omiſſa, febre iam
correpto cibum dederit (hoc enim ſemel commit-
tere letale non erat) poſtmodum tamen acceſſionis
horas præuenit, quod facere antea conſueuerat:
Quare neque hiſte naturis claudicare ſententia ea
videtur, Non eſſe, inquam, in acceſſione cibandum.
Verum ſi aut per imprudentiam, aut quia tunc pri-
mum ægro occurras, inexpectatò accedat febris, ſit-
que eius naturæ æger, quæ in ediam tolerare ne-
queat, in acceſſione quoque cibum dare non verear-
is: nempe vt malus malum deuites. Quod ſi iu-
niorum teſtimonio delectaris, nonne Ale medico-
rum cephas Auicenna, notha Tertiana effectus alter-
nis diebus cibum dari ſuadet? non alia ſanè ratione;
quàm quod acceſſio ea longius protrahi ſoleat, ve-
litque ægrum à febre liberum nutrire. . At grauida
erat, inquires: proinde veriſimile eſt, non minore af-
fici noxa quàm picrochola corpora, quæ ſanè diſſo-
lutione periclitantur: multum enim languis in
eo ſtatu abſumitur. Vt igitur nodum hunc diſſolu- 2. Aphor
amus, animaduertere oportet quæ Galenus de foeta-
rum victu ſcribat: Mulierem, inquit, grauidam capi
acuto morbo letale eſt. Ex longis enim interuallis
cibum dare (ita enim morbus exigit) abortus peri-
culum eſt, alimenti defectu pereunte. Quod ſi vt
foetum ſeruemus, cibum ſæpius dare non verebi-
mur, febres continuas victu intempertiuo augentes,
matrem necabimus. Statim enim quiſpiam ex Ga-
leno quæret; Qui fiat, vt ſyncope imminente, aut
præſente, nullo non tempore nutrire liceat, neque
inde letalis noxa timeatur, in prægnante non liceat?
etenim non licere, verba ea demonſtrant: Si vt fo-
etum ſeruemus, cibum dare non verebimur, ægram
necabimus; febrem augentes. Ad hæc reſpondebit
(arbitror) licere in his quæ præ ſuccorum tenuitate
ſyncopen facile incidunt; quouis tempore cibum
dare; ſiquidem ex inſperato contingat: præcauiffe
enim ſymptoma longe melius erat. Quod ſi ſæpius
h h

hoc committatur, vbi acuta fit febris, profus letale fuerit: nam lib. 12. Therap. ait, insanabiles eos esse, si vires inualidæ sint, & viscerum aliquod phlegmone captatur. Idem de foeta laborante acuto morbo dicamus. Si enim vires minus valeant, necesse erit vel ipsam alimento, vel fortum inedia confici. Idcirco letale dixere, grauidam mulierem acuto morbo vexari. Letale, inquam, quod plurimum: sunt enim succulentæ quædam, & largiore antea victu usæ, quæ in breuiore morbo quam minimû tenuiore victu lædentur, neque prima profectò ratione, nec foetus. Nos igitur non hanc modò, sed non paucas quoque præter hanc conspeximus ex acuto morbo euasisse. Nec leue exemplum est tolerationis ægræ illa, cuius 3. Epidem, mentionem habuit. Quod si ex tenui victu abortiri periculum est, ex pleniore verò mulierem interire: quid quæso præligere præstat? An mulierem custodire? nam si hæc intereat, ambo perire necesse est. Quare in victu prægnantium cum vtrinq; discrimen imminet, indicationi potius, quæ à morbo acuto est, inseruire expedit. Sed hæc de victu satis.

An in prægnante sanguis mittendus. quo loco Apborismus explicatur. De puerorum quoque natura nonnulla obiter. Rursus, cur putredo venam secari suadeat. Locorum ex VIII. & XI. Ther. comparatio, & explicatio. Colligitur in omnibus putridis, nostra præsertim ætate, vtilissimum esse mittere sanguinem.

IAm enim de præsidij loqui tempus admonet. Tu igitur admiraris, quasi res monstruosa mihi in mentem venerit, cùm de sanguinis missione consultabam. Neque enim videri consulto opus esse in his, quæ veteres profus reiecerunt. Ego verò pacato iam animo mihi dicas velim, num tu aliquando venam vtero gerenti secueris: aut saltem alium id circa discrimen tescisse rescueris. Nos profectò (quiquid

quid tandem respondeas) plurimas vidimus, multas videre amici, vel Pleuriti, vel Pulmonia, vel Angina, alioue quopiam acuto morbo correptas, non modò abortum perpeffas non esse, sed euidentiffimam vtilitatem ex vena fecta fenfiffe: idque non in primis menfibus modò, quo tempore ratio ipfa, & Hippocrates, minus periculi imminere fatentur: sed fexto menfe & feptimo, cùm foetus grandior exiffit. Neque id nunc facere renuebam, verbis Hippocratis perterritus: aut quia mihi perfuadeam fanguinis miffionem in hifce corporibus omnino euitandam (quanquam cautius multò id fieri oportear) sed quia iam videbatur ad confidentiam morbus properare, natura morbi caufas mox euincente, quòd fcilicet in vrina, aperta & constantia coctionis figna apparerent. Non itaque maiore auxilio opus esse videbatur, quòd periculo eximeretur. Artamen veteres prægnantem miffo fanguine abortiri aiunt. Refpondeo: Non decet fapientes viros nudis verbis moueri, vbi rationem quoque veftigaffe licet. Ea proculdubio eft, quoniam alimento deftituitur foetus, & interit: ob quam fanè caufam victum tenuem, non fine periculo prægnantibus obferuari aiunt. Cæterùm ficut in breuiori abftinentia, cum reliqua confentiunt, nihil eft periculi: itidem nec in parca fanguinis detractiõne, cùm cætera luadent. Cur verò fimpliciter pronunciant, grauidam miffo fanguinè abortum pati, paucis exponam. Sanguinem mittere, non fecus ac vnumquodque aliud auxilium, magnam pluris & minoris differentiam habet: venam enim fecat, & qui fe librà pondus haurit, & qui femilibram: quam etiam exiguam detractiõne plurimè ita ferunt, qui ne librà quidem detrahi abfq; noxa tolerarent. Cùm itaque antiquis medicis de vena fecanda fermo eft, fcribuntq; corpora quædam eam admittere, quibusdam verò negari: eiuſmodi detractiõnem intelligunt, quæ nota digna fit, quam nimirum fanguinis miffionem, iure dicas. Illas enim ad eò parcas, immò exiguas detra-

lib. 5. Aph.

hh 2

ctiones, quibus vulgò medici nostri vtuntur, ne sacrificatiōnis quidem nomine dignati forent, vti ex mensuris, quas aliquando pro exemplo ponunt, conijcere est. Quòd verò hæc Galeni & veterum mens sit, inde conijci potest in libello de Sacrificatiōne, Inutile (inquit) est bis per annum venam secare: prohibere tamen qualemcunque sanguinis detractionem non decuit, qui eadem quoque die iterari venæ sectionem aliquando suadet. De integris igitur & effatu dignis vacuationibus necesse est dixisse. Si igitur ætas & corporis habitus, victusque qui præcessit, vnà & cœli status consentiant, quis dubitabit, obsecro, prægnanti sanguinem mittere? quanquam parcus id fiet. Idem de pueris quoque iudicium est, qui nondum annum decimum quartum excessere. Quòd enim ea corpora citò dissoluantur, multumque humidi per halitum digeritur, sanguinem ijs mitti vetat. Nos igitur, cum cætera suaderent, in magnorum morborum in t. ijs, his qui ferè 12. agebant, detraimus: semel cum Pulmonia laboraret puer, bis in Angina: atque id vel hirudinibus sedis venis admotis, aut cucurbitularum vi: matius, præsentiusque discrimen ex morbo, quam ex dissolutione imminere rati. Quod & ita euenit non modò enim lædi non deprehendimus, sed iuari magnopere. Optimè tamen pensandum est, corpora eorù promptissimè dissolui. Attamen stultum omnino foret, si in quocunque cœli statu, aut temperamento, aut corporis habitu æque pertimescendam sanguinis detractionem crederemus. Sicuti verò in his, quibus imbecilles vires sunt, vt quibus apprimè vitiosus sanguis inest, & parca detractione, & iterata vtitur Galenus: quales sunt quos per Epicrasim sanat, aut qui crudis pleni sunt: Ita & ipsius exemplo, vbi puero sanguis detrahi debet, vel grauidæ, eadem vtetur via, quòd in ea minus sit incommodi.

Cur verò morbi magnitudo sanguinem mitti vtgeat, putredo quoque suadeat, & hortetur, disputa-
tum

3. Ther.

1. de Vict.
Acut.

10. Ther.

In lib. de
Ven. sect.

tam abundè nobis in ijs libris est, in quibus Galeni loca explicauimus. Neque ab re modò fuerit, paucis rerum capita attigisse, quibus nimirum apertum fiat, qua ratione per motus, generatim suadeat, in putridis febribus sanguinem miti. Quicquid enim Sophistæ in huius loci explicatione commenti sunt, nihil faciendum cenleo, quod ex sequentibus manifestum erit. Porro sententiam illam adeò ratam firmamq; veteres voluere, vt fidissimus Galeni paraphrastes Paulus, cum primum putridarû febrium curationem aggreditur, statim scribit: τῶν δυνάμεων ἰσχυρῶν ὑσῶν τὸν ἐπισηπασδοσι περιπέλοισι φλεβοτομήσιον αὐτικά. χωρὶς ἀπειψίας, τῆς κατὰ γαστέρα. Vt igitur videamus, quantum vtilitatis secum ferat Venæ sectio in eo morbi genere, meminisse eorum est opus, quæ libro 8. scripta sunt. Curabat eo loco Galen. Diarias ex obstruct. one, quæ διὰ μηκυνωμένην παρακμήν, iam suspectæ esse cœperant: in quibus, primo loco venam secari iubet, quamuis nulla adsit plenitudo: sic enim, inquit, plurimus vitiosus succus detrahitur, vnâ cum sanguine vacuatus: Tutoq; vt possumus his, quæ obstruct. ones soluant. Eadem profectò rationes sunt, quanquam mutatis verbis, quas lib. 11. propositum monstrat. Quod enim lib. 8. plurimùm vitiosam succum vacuari ait, hic naturam leuari onere dixit: neque enim oneris nomen ad multitudinem referre oportet, sed potius succi vitium significat. Solent enim quæ molesta sunt, oneri esse dicti. Rursus quod scribit lib. 8. & quæ foris ad obstruct. ones tollendas admouentur, suspectæ esse, & quæ propinantur: hic ait, mediij corporis providentiam ante vacationem parum tutam esse. Quanquam & alia quoque non exigua commoda in his febribus afferat venæ sectio, hæc tamen vt quæ excellant, ijs locis tetigisse voluit. Tu verò his mentem assentiris, tum quia nec generatim verum putas, quod scribitur: tum etiam, quod Galenum id perpetuò obseruasse non vides. Num igitur vniuersales scopos semper sibi proponere debet,

Theor. 11.

I. ad Glanc.

*Lib. de Venâ
sect. 4.
Acus.*

*4. Acus. lib.
de venâ sect.*

*lib. 3. Aph.
6. Therap.*

*8 Therap.
6 11.*

*4. Aphor.
2. ad Glanc.*

1. Simp. 5.

qui ritè de secunda vena consulat ? Sunt autem hi, virium robur, magnitudo morbi, ætas florens. Nam quibuscunque adsunt, siue acuto morbo, siue longiore detineantur, sanguinem mitti exposcunt. Intelligo morbi magnitudinem, quæ vel imminet, vel iam adfit. Rursus, Vires robustas appello, quæ in præsens sufficiunt, nec faciliè dilabuntur. Hæc ubi pensauimus, siquidem morbus magnus sit, statim sanguinem mittimus. Si verò quamuis ex sui natura magnus nõ sit, periculum tamen est, ne procedente tempore magnus euadat, venam itidem secare expedit. Prioris sanè generis sunt, internæ omnes inflammationes, febres acutz, morbiq̃ue nonnulli, qui citra febrem acuti existunt. Posterioris verò Diaræ, quæ ob valentes obstructions in sinochas faciliè vertuntur. Porro intermittentes febres quamuis salubres esse dicantur, attamen vel ob aeris maligniam, aut ægri intemperantiam, siue astantium insentiam, nonnunquam ob naturam laborantis, & cõtinuas, & magnas fieri quid vetat? Nec quisquam est vel mediocriter in operibus artis eruditus, qui hæc sæpè fieri non viderit. Quanquam alia quoque periculi causa est, eaq̃ue non leuis, quæ ex auxiliorum natura ortum habet: vbi obstructions, præcipuè validiores, tollere est animus, seu intus assumentur, seu extrinsecus admoueantur. Igitur propter has, atque eiusmodi causas, Galenus in febribus putridis sanguinè mitti suadebat: quod in omni febre aliqua ex causa periculum oriri poterat. Cæterùm non videntur æquè in omni febre isthæc per timelenda: exquisitè enim tertianæ quàm minimum prospectione ea egere videntur. tum quia interputridas simplicissimæ ferè, & breuissimè, per seipsas ad statum & crasim properant (neque igitur magna auxilia exposcunt) tum quia in bilialis temperamentis, & calidissimo coeli statu plurimum accidit: tum demum quoniam qui putrescit humor, non modò obstructions facere natus non est, sed soluere potius atque aperire. Quamobrem si qua in

hiscæ

hisce corporibus accidat, sicut leuior erit, ita nimirum minus operæ desiderat vt tollatur. Quanquam nostra ætate, sicuti rariores visuntur exquisitæ, ita cum adsunt, suspectæ sunt magis: nempe ob plenitudinem, quam ex largiore victu corpora contraxerunt. Quo fit, vt quemadmodum minus tunc balneis vtimur, autore Paulo, ita magis necessaria sit sanguinis missio. Nos itaque hæc aduertentes, plurimis exquisita tertiana correptis sanguinem missimus, idque vtilissimè. Cum aliàs viderim, eos qui hoc auxilium neglexerant, magnos, & vix expugnabiles morbos sæpè incidisse. Cur verò in quotidiana subituerit, nemo est qui non videat: si quidem naturam corporum, quibus euenire solet, consideret. Quanquam neque in ea negatur, sicuti neque in his qui crudis abundant. Verùm de his aliàs suffus dicetur. Hæc enim ad exercitationem potius, quam pro necessitate sint dicta. Scimus enim libellos, qui Glauconi sunt inscripti, enchiridion quoddam esse: quare & multa omitti, quæ ex curatiua Methodo repetere oportet.

In lib. de Venæ sect.

In præmio 2. lib.

Purgationem ab initio minimè tentandam: neque aluum mouendam, si sponte deiciat. Interim quæ intempestiuas purgationes incommoda insequi soleant, enumerantur. De mitioribus iuniorum medicamentis purgantibus, quid iudicandum sit. Colligitur, raras febres excretionem perferari.

Quoniam verò de vulgata illa imminutione obiter sermo incidit, non ab re fuerit, de ea quoque nonnulla dicere: cum præsertim fautores non ignobiles adhuc habere sentiam: vt qui sanctissimo quoque iuramento affirmant, imminutionem, quæ deiectione paratur, ex usu esse. Atqui res ipsa ad nos præcipuè pertinere videtur, qui ne leuiter quidem aluum inter initia proritare soleam,

hh 4

si quidem sponte deijcet. Quare ne vel purgationem eam, vel eius auctoritate peculiari quosiam odium prosequi videar, ne uel superstitione quadam inani detineri; breuibus (uti coepi) loca ex Galeno & Hippocrate afferam, quibus eò sententiae deuenierim. Sunt autem ea ferè ex libro de Acutorum victu. Cum enim aliquando scriberet, qua ratione morbi inter initia tractari debeant, Cum (inquit) urinae tenues fuerint, purgandum non est. nam purgationem (ut Galenus ait) prorsus euitare oportet. At quamnam, quæso, purgationem euitari iubet, num elleboris-mum? Profectò ne clystere quidem iniiciendum putat: ut enim, Clystere inijctis, si videatur hoc est, si alius nil sponte deijciat: hanc enim glossulam Hippocraticam esse, & subintelligi debere Galenus docet. Rursus ad eò dimotionem omnem in vehementioribus morbis pertimescit, ut potius quietem præcipiat: utque sese quàm minimum in lectulo iacent, neque purgationes moliantur. Quòd si forte in longiori morbo purgationem illam usui esse putas: monet Galenus contrarium, his verbis: In his verò qui iam ægrotant, si quidem morbi longi existant, nunquam concoctio expectanda non est. Itaque & in quartanæ curatione clysteribus vitur ab initio mollibus, neque validiorem aliquam purgationem pertentat. Cæterum melius fortasse fuerit, ut postquam sententiam istam, toties Galeno celebratam, proposuit Hippocrates, Concocta (inquam) purgari debere: rationes quoque colligamus, quas sparsim posuit, ne solis nudisque verbis subscribere videamur. Primus ergo ratiocinationis modus difficultatem spectat: Cum (inquit) humores crudi adhuc sunt, si dimouere tentes, nihil à natura auxiliij expectato: ipsa enim post concoctionem & secernit, & impetum ad excretionem facit. Et rursus: Sepius humores vni sedi affixi sunt, à qua dimoueri nequeunt priusquam concoquantur. Rarò verò concitantur; & ad sui excretionem initio proritant. Quare rarò fit, ut in morborum incipijs mobiles sint, faci-

4. de Vitis.
Acut.

Ibidem.

In libro de
purgatio.
4. ad Glauc.
4. Apher.

4. Aph.

facileque pellantur: aut natura ad propellendum eo tempore impetum faciat. Quæ duobus lanè & vtilem, & facilem purgationem reddunt. Quàm bellè libro de Acutis quarto, quòd ita experientia didicisset, in hunc modum: Quicumque statim inter morbi initia phlegmone oblitissas partes soluere pharmaco aggradiuntur, à parte quidem phlegmone laborante nihil auferunt: affectus enim, quòd crudus sit, non cedit. Quæ verò morbo resistere possunt, & sanitati attinent, absumunt. Altera ratiocinatio noxas & incommoda considerat, quibus premi solent, qui in principio morbi purgantur. Ex his non leue est, quod in propositis verbis adnotauit, cum inquit, Ea quæ sanitati attinent, absumunt: absque eo quòd morbi causæ vel minimum opprimantur. Nam tamen *Lib. de diff. Feb.* verba ea de phlegmone dicta sint, quòd febrilis affectio multis modis illi assimiletur, ad febres quoque Galenus transferre solet. Sed quid, quæso, aliorum verbis modò innitimur, ac non potius excretiones illas spectemus, quæ, quòd ante coctionem accidunt, symptomatum soboles dicit Galenus? *4. Aph.* Has igitur mirum est diligentes hos viros non aduertisse, cum quotidie accidunt. Id, inquam, auxiliij ab ijs expectandum esse, quod secundo prædictionum scribitur: Excretio, inquit, quæ ante coctionem est, nunquam prodest: quòd si impiacidor fuerit, præter hæc nocebit. Mitto modò, quòd purgatio ea seu per naturam, seu arte fiat, vires deijcit, appetentiam tollit, tormina excitat, nonnunquam dysenterias quoque & febres: quæ nimirum vniuersa veteres diuersis locis adnotarunt: nosque ni omnino cæci sumus, quotidie cernimus. Non minorem noxam purgatione ea oriri scribit Hippocrates libro Acutorum quarto, quòd quæ restant, cruda magis redduntur. Si enim (inquit) maueris, morbus crudus permanebit. Huius rei causam Galenus elegantissimè, uti assolet, exposuit: summa verò eorum quæ *4. de Tuen. val.* dicitur est: Quoniam quæ concoquenda sunt, vexari non debent. Quamobrem eo loco motionibus

1. de Cris.
diab.

2. Apher.

3. Prog.

3. de Cris.

vniversis interdicit. Postremum idque maximum incommodum est, impediri, aut omnino tolli crises, cæteraque naturæ auxilia. Quod cum satis apertè experientia monstret, ratio quoque suadet. Quomodo enim operi naturæ faueas, quando nondum ad quam partem sese vertat ignores? An potius sæpè impedimento fueris? Quanquam ubi innotuit, quid aliud (obsecro) curæ esse debet, quàm parare vias, & fluxile corpus efficere? cæterum dum iudicantur, sinere: quod si non integrè iudicata sunt, eadem via quæ supersunt ducere. Porro quid vnquam aded stultum, aut ita noxium excogitatum est, quàm cum febres vniversas deiectione per sanare aggrediuntur, cum naturam, quam nimirum imitari debes, raras febres ventris profluuiio solvere videas? Longiores enim aut per concoctionem, aut per abscissum finit: (Atqui sanatio quæ per concoctionem vrinis maxime perficitur) acutas rursus excretionem. Verùm excretio ea multiplex existit: nam & sudoribus, & sanguinis fluore plurimæ sanantur, nonnullæ quoque vomitibus: quare pauca fuerint in quibus ventris excretionem procuret, morbum iudicatura. Quare nos quoque rarò ventris deiectionem purgante pharmaco irretabimus: idque ubi concocti succi sint, nihilque egregium natura polliceri videatur. Quod sanè in diuturnis, ubi minimum vi morbi irritatur, sæpè euenit: nec non in acutis, ubi statim præterierint. His fortasse permoti quidam, fortiora medicamenta odere: purgationem tamen aliquam admitti volunt, sed quæ mollis admodum sit: eo scilicet pharmaco, quod aluum mollire queat, & excrementa tum quæ in ventre, tum quæ in primis venis colliguntur repurgare. Eiusmodi apud eos sunt, Manna, Siliqua, quam Casiam dicunt, Rhabbarum: sed & composita aliqua, vt quod ex dactylis conficitur, vel quod Catholicon nominatur. Nos verò mollire aluum, siquidem astricta sit, optimum esse iudicamus: sin sponte deiiciat, sinere. Quod si paulò largius deiicere expedit, vt cum per

4. de Vill.
acut.

eas partes putrida excrementa natura quotidie expurgare tentat: molli clysmate, etiam inter initia, ventrem proritare docet Galen. Porro detergeri, ac I. ad Glanv. deijci ea, quæ in ventre, & primis venis collecta sunt, cum utile esse putem: id tamen pleraq; præstant, quæ in censum ciborû potius, quàm medicamentorum veniunt: ea apud veteres in primis sunt, Mulsæ & Ptissana, quæ sanè biliosis excrementis, & mediocri pituita tum ventrem, tum primas venas expurgare valent. Quod si valentius remedium desideras, oxymel sat fuerit, quod etiam à ratione cibi admodum alienum non est. Quare ne dicant amplius umbræ hominum caruisse clarissimos viros mitioribus auxilijs, proinde & purgationem inter initia vetasse. Quin potius expedit, quod quasi duces cœlitas nobis demissi sint, eos imitari, non in methodo modò, verùm in auxiliorum quoque materia, qua quondam felicissimè sunt vsi. Nam quæ pauloante proponebantur, seu simplicia spectes, siue composita, noxa cæterorum proculdubio non carent: calida .n. sunt, & sitim faciunt: insuper & venosæ qualitatis, turbatione & nausea quam excitant: retro item odore, & sapore iniucundo speciem ostendunt. Quamquam neq; fortassis purgatoria vis ijs inesset, ni veneno participarent, vt Aristoteli placuit. Quoniam verò sanctissimi senes sacramento quoq; cõfirmant, nihil vnquam noxæ vidisse sese agris ex eo opere inferri, non si purgationem eam, quam propriè immutationem vocant tentassent: Quid quæso aliud respondere possumus, quàm quod, ni fallor, æquè satisfaciat, contrà scilicet deierare, innumeros lædi à me visos, quosdam verò non alia de causa perijsse? Decepti sunt aut boni viri, cum vidissent aliquando bene cessasse, ita vt dato inter initia pharmaco, febris desierit. Quod sanè mirû non esse testatur Hip. Quib; (inquit) vrinæ crassæ sunt, & nebulosæ ab initio, hos, si cætera cõsentiant, purgabis. At his verbis cõcoctas vrinas significauit, autore Gal. Quare perstat adhuc sententia ea, Cõcocta purganda, & omnino

2. de Vill.
 Actus

mouenda esse, non cruda. Neque id tempus probè initum dixeris; ut in libro de Crisib. est disputatum: principium enim propriè notis coctionis finitur. Sunt enim febres nonnullæ, quæ vnà primæ accessionis inclinationem cum totius morbi inclinatione fortuantur. Nos igitur (siquidem ea egerè æger videatur) imminutionem quidem fecere odoceamur, atque id circa morbi initia. ita enim inquit: Cùm morbi inchoant, siquid mouendum videtur, moue. Cæterùm id plurimum per venæ sectionem mouendam Galenus iudicat, rarò autem medicamento purgante. Neque enim licet, præterquam vbi succi concitantur: atqui rarò turgere ait. Quoniam verò turgere, non nisi in acuto morbo contingit, iccirco dictum alibi est: In acutis rarò, & in principijs, purgatione vtendum. Et rursus: Tenues humores initò vacuabis; in crassis autem & viscidis coctionem expectato. Dicit autem, Vacuabis: hoc est, vacuasse licet: quoniam in his solummodo turgere conspicitur.

2. Aphor.

1. Aphor.

Lib. de purg.

De Apij natura permulta. Interim aduersus Auicennam non nocere prægnantibus Apium: neque comitalem morbum excitare. De menses, & Vrinam mouentibus disceptatio. Ibidem loci nonnulli ex Galeno explicantur.

SVperest vt nonnulla dicamus ad ea quæ contra Spotiones nostras obiecisti. Igitur omnes vnà ex Apij natura pendere videbantur, vt quod vteri acetabula aperiat, quòd morbum comitalem gignat, quòd febribus sit inimicum. Quòd si deliria eius capitis persequi velim, metuo equitèdem, ne (vt in prouerbio dici solet) cum delirantibus stultus efficiar. Quis, amabo, non videat Auicennam Apij speciebus Battrachium admiscuisse, viresque confundere non ipsius modò, sed Petroselinii quoque, & Smirnij? Aut quis risum temperet, audiens collo
appen-

appensam Apij radicem dentes exterere, aut non lædi scorpionis morsu, qui Apiam deuorarit: aut rursus radicem apij soluere, non folia? Sed quid multis labororem moror, quasi testibus egeam? quasi eruditiores omnes eius volumina semicrudam quandam vomitionem non æstimarint. Quod cum aliàs monstrauimus, vberius tamen id factum foret, ni Guilielmus Guidobaldus, nobis amicissimus pariter ac doctissimus, amicè his verbis nos aliquando admonuisset: Ecquid, inquit, negotij vobis est aduersus hunc hominem, quem breui nostis perpetuè somnum dormiturum? Sed ad Apium reuertamur: quòd enim prænantibus aduersum esse ait, ex Dioscoride perperam acceptam videtur, qui de Smirnio scribit, impositam eius radicem abortum facere. Quòd si hoc Dioscoridi condonemus, id tamen Apio non tribuit, sed Smirnio, quod sanè Apio multò est validius. Neque iterum si assumatur id facere ait, sed si vuluæ imponatur. Porrò multa nouimus, quæ quidem ebibita corpus non lædunt: si tamen cui admoueantur, venas aperiant, exulcerant, corrumpunt: cuius causam ex libris de simplicibus medicamentis quærere oportet. Tu verò exercitatissimè Auicenna, cur si prænantibus obesse iudicabas, aliàs cum prænantibus opem ferres, eclegmata ex Apio propinas? Quin & quod multo minus quis credat, ex odorata nuce, & Castoreo, Aristolochia, Cardamomo, Pyrethro, Thapsia. At decebat medicorum ducem statas, firmasque sententias proferre: aut te togatum senem non adèò tristi ac seuro vultu nobis succensere, neque vt Apium deuitemus, admonere. Illud enim quod imprudenter, ne dicam imperitè, è Serapione acceptum est, quòd scilicet epilepsiam Apium moueat, merum delirium est: cum præsertim Galenus eo morbo affectis Apium in cibo sumere consulat. Quòd verò ipsius verbis obiecebas, Apium menses mouere, & ictericantibus esse inimicum, non tæcus ac vinum, sic soluitur: Primum enim nosse oportet, quando apud veteres

8. Therap.

autores legitur, urinam ciere, aut menses aliquod medicamentum, illico vim ipsius pensitandam esse: neque enim æquè omnia id efficiunt, verùm magna est pluri & minoris differentia. Sunt enim quæ per sanitatem iuuant, promouentque solùm si quando parcius natura vtriuvis excernat: nam si omnino excretionēs illæ supprimerentur, neutiquam satis forent. Idem & in ventrem deijcientibus considerare est: quædam enim tantummodo officij sui naturam admonent, quædam & impellunt. Nonnulla itaq; urinam ciere, aut menses dicuntur, quoniam si secundum naturam se habeant instrumenta quæ his operibus deseruiunt, abundare ea facient. Huius naturæ Apium esse videtur. Non modò enim prægnantibus, quibus natura duce menses supprimuntur, mouere nequit: sed neque si aduersus naturæ gubernationem morbosa aliqua vi detinerentur. Quare minus timendum est, conceptionem offendere: quod etiam experientia demonstrat. Cùm enim nostrates mulieres affatim eo vtantur, nullam tamen lædi inde aduertimus. Nunc ad alterum dubitationis caput accedamus, quæ cum ex verbis Galeni vim omnem habeat, mentem ipsius optimè explorandam censeo: quod & suprâ, vbi de ptissana agebatur, admonui. Videmus enim ipsum, quem modò dixi, Apij vsum vetare in febribus, eo tamen aliquando vti. Quin & vbi generatim putredinem sanare docet, inter cætera radicem Apij laudat: ita enim scribit, Seligenda ea medico sunt, quæ citra valentem excoactionem suprascriptas vacuationes præstent. Cuiusmodi (inquit) sunt ptissanæ cremor, & aqua mulsæ, & oxymel, & Apij radix in aqua, quæ potui datur, incocta. Sed & quod minus quis credat, cùm libro 8. Apium inter ea, quæ febrem augent (vti diximus) enumerasset, non multo post subdit, A balneo aquam, in qua Apium incoctum fuerit, propinandum. Dicendum igitur, febris vim nonnunquam tantam esse, vt ad ipsius sanationem, calfacientem omnem materiam prorsus euitare

U. Therap.

euitare oportet. Sic itaq; lib. 11. scribitur: Cùm magnitudo febris vrget, nullo, vel leui calfaciente, vtendum, sed aquam frigidam potui dare oportet: si vero mitior febris extiterit, eam saltem materiam deligere oportet, quæ minus calfaciat. Fatemur igitur & nos, calidum omne feбри, qua febris est, aduersari: proinde ne que temere propinandum. At in tepidiori febre, vbi indicatio, quæ ab ea est, cæteras nõ exuperat, non Apio modò vtitur, sed Issopo quoque & Origano. Quanquam magni refert quo quis modo vtatur: seu scilicet madefacias tantummodo, siue incoquas, quod & Galenus aliquando obseruauit. Quod verò ait, Sicut & vinum: haud equidem æquè nocere intelligit, sed quòd in numero, censuræque noxiõrum reponi iudicet, quibus vinum quoque adnumerat.

1. ad Glauco.

DIGRESSIO.

Respondet ad ea quæ obijci solent, summamq; colligit quæcunq; ad acutorũ curationem spectant: quibus apparet quantum interfit veterum curandi ratio ab ea qua iuniores vtuntur.

EXurgis postremò, quasi victoria potitus, & consuetum Hymnum canens, in laudes prorumpis tuas, nostræque deprimis: iactas longum vsus, profligatos vestra opera ac diligentia morbos iactas, funera retices. Porrò quòd toties verba ea vulgi auribus inculcastis, iustum erat aliquando respondere. Siquidem vti vobis maledicendi otium est (vtpote quos nulla egregia disquisitio detineat) indem nobis respondendi foret. Enimuerò vestra hæc ratiocinatio primo occurfu haud mediocrem vim habere videtur. Experientiam .n. nemo vnquam satis laudet: neq; tot, tantosque viros in errore tandiu persistisse facillè persuadeas. Solent enim viri cordati ab his, quibus offenduntur, breui abstinere. At neque medici eo victus genere hætenus offendi ægros

sensere: nec ægri in se erratum deprehenderunt. Stultum itaque fuerit vini & carniū abstinentiam imperare, siquidem consuetis tutò uti licet. Licere verò experientia per multa secula comprobavit. Adde largiorem victum robur tueri, cui vel maximè animum aduertere medicus debet, utpote sine quò nihil toto nixu proficias. Non desunt ex eorū schola, qui curationes nostras quotidie vellicent. Ecquæ (ajunt) medendi formula? Quòue iure medici appellationem sortimini? An potius certaminum spectatores estis, quasi in theatro quopiam constituti, testes euentus? Num quæso diuinatores, an medici dicimini? aut quorsum acciti estis? ad diuinandum inquam, an ad curandum? Attamen satisfacisse arbitramini, si salutem aut mortem, si crises, si accessionum magnitudinem, & tempora præcognoscitis. Atqui isthoc natura non eget, verum auxilijs, quibus sibi robur adijciatur, morbi verò elidantur vires. Sunt etenim adeò pauca rerum capita, quibus utimini, ut nemo adeò rudis sit; qui sex mensium spatio medicus non euadat. Merito itaque vulgo contemptui estis. Quam enim spem de vobis ægri aut familiares possunt concipere, quos vident rei euentum silentes expectare? Hinc conuicijs sæpius impetimini, æger desperat, ars nihil penditur. His atque eiusmodi fabellis facilè priuatos homines in suas partes trahunt. Nam cum in viro medico & doctrinæ vbertatem, & longum usum desiderent, neutrius verò ex his iudicium ferre queant, ut quæ à vulgi sensu nimis sint semota: nota quadam. (uti putant) firmissima iudicium fulciunt: est autem ea, Senium. Quocirca senem medicum absq; alio delectu præferunt, in eam lapsi fallaciam, in quam crebrò incidunt, qui sine artis ope syllogizant. Hinc factum est, ut multi cum primum multitare cœpimus, nobis acerrimè obliterent, ac seniorum partes usque ad arma defenserent: eoque res processit ut (quod Quinto medico clarissimo euenisse ferunt) parum absuerit, quin velut *αυαγήτης τῆς νοσήλας*; *vrbe*

Urbe pelleremur; Sed reuertamur vnde digressi sumus, rursus ratiocinationes eas assumentes: Ex nimium ab experientia robur omne accipiunt. Cæterum quàm facile decipiantur qui experientia tantummodo innuntur; Galenus sæpè admonuit: Non quòd inductionem, qua expertores vtuntur, labefactare velim: ea namque ducè primæ artium notiones stabiliri solent: sed quòd multis modis artificem decipi accidit, dum vniuersalem illam notitiam colligit. Quòd si viris doctis haud temerè credendum iudicas, cum sese expertos esse pronuntiant: quid quæso de vobis sentiendum, qui ne prima quidem disciplinarum elementa, non humaniores literas, non dialecticam, non physicam attigistis? Ego verò neque plus vestræ, de qua glori mini; experientia fidem habendam puto; quàm pharmacopolis circumforaneis, aut medicis mulieribus: nam & ipsi expertos se credi volunt: præsertim vbi Hippocratem; & Galenum contraria sentire nouero. At nos (inquiunt) hac via neminem hucusque læsimus: Nos contra: Non sunt letales noxæ vbiq; expectandæ. Morbi enim quidam ad eò salubres sunt; atq; ita (vt verbo Hippocratis vtar) *ἐπιήκει*, vt quàmvis multis modis pecces; neque in perniciem ages: Sunt iterùm corpora quædam ad eò robusta, vt quiduis erroris impunè ferant. Inde medicum illum laude dignum censet; qui in acutis morbis, quorum sanè vi multi necantur, probè se gesserit: quasi impunè in his, qui acuti non sunt, ferè erretur: contra illi errores grauius ferant. Esto igitur, vestra opera non semper ad necem æger lædatur: attamen in lectulo contabescere, morbosque & symptomata indies magis affligere; cachexiam ægros incidere; fortè floccipenditis? Nec mirum sanè: si quidem largiores pecunias ea ratione hauriatis: neque parum honorificentia vobis accedat, cum quos ipsi auxistis morbos; aut peperistis mille modis, impedita natura vix tandem sanat. Quam bellè igitur scripsit Hippocrates; Multos ex sua ignorantia ditari. Cæ-

teram verisimile esse aiunt, longo temporis spaciō
errores, si qui latent, detegi, atque ita evitari. Quæ
quidem quàm prudenter dicta sint, tute videas. Ego
enim malè institutis ingenijs quiduis potius in men-
tem venire noui, quàm seſe erraſſe. Quod ſi tandem
animaduertant, attamen fateri pudet: neque igna-
ros ſe deprehendi æquo animo ferunt: neque qui
triduanum ieiunium imperabant, ideo deſtitere,
cùm ſæpè malè tractari ægros cernerent. Nec ſi fra-
cturas Hippocratis ætate ita deligabant, vt phlegmo-
nias & gangranas accerſerent, reſipièere aliquando:
vt pote qui id factu optinum iudicarent, quod & an-
tea conſueuiſſent, & præceptores ſuos facere vidif-
ſent. Cùm enim minus proſperè ſuccederet, in a-
liam quampiam cauſam retrudebant. Sed nonne
vos quoque eadem attingit labes, viri optimi? qui
pharmacis deiectorijs, medicatisque omnigenis po-
tionibus febricitantes aſſiduè vexare ſoletis? Num
quia vitari ac retrocedere coſtioneſ, quòd labi vi-
res, quòd deiici ventris & iecinoris robur, quòd de-
mum non raro mors irrueret, veſtram inde ſenten-
tiam muſtaſtis? Quin potius non raro vos audiuī,
quo peccata veſtra operiretis, imaginaria quædam,
imò riſu digna cauſari: nunc in ægrum culpam om-
nem intorquere, modò in aſtantes, nonnunquam
in cœlum ipſum. Nemo igitur ſibi perſuadeat, ma-
los uſus temporis diuturnitate tolli: atque eo, velut
argumento firmiſſimo, conſueta ſectetur: non raro
enim ſe falli reperiet. Cùm verò curationes noſtras
irrident, facile eſt in eos tela omnia retorquere:
quod exemplo fiet, ſi prius ægrum pro exemplo ſta-
tuamus, qui acuto quidem morbo laboreſ, cæterùm
ex ſui natura ſalubri. Pone igitur, hunc medicos ſe-
cunda die conuocare. Primum viuendi formulam,
tametiſi paulò parcioſiorem inſtituent, quàm per ſa-
nitatem conſueuerit: haud tamen facile vino inter-
dicent, non pane, non farre, ſæpius verò nec carni-
bus. Poſthæc abſtaui ventrem iubebunt: idque adeo
molliter, vt toto poſtmodum morbi tempore alius
ſicce-

siccetur. Summo mane pharmacum deiectorium
 propinabunt. quod sanè Benedictum appellant.
 Id alij ex sola Casie filiquæ medulla propinant: alij
 Rhabarbarum addunt: nonnulli vt supra dicebamus;
 & compositionem quæ ex dactylis, addunt, vel aliud
 eiusmodi: quo largius aluum ducente, gaudent me-
 dici, lætantur amici, exultat spe bona plenus æger,
 medicorum promissis satis fidens. Ast illa interim
 die appetentiam deiectam experitur, nauseam, fra-
 ctas vires, febrem demum multo sæuiorem. Iam
 mane potionem, quam Syrupum vocant, mille ad-
 mixtam medicamentis; atque olfactu ipso horribi-
 lem propinabunt. Mox accedentes vbi vrinas per-
 turbatas; præter expectationem, aut gratioris pu-
 tredinis notas præseferentes inspexerint (quod sæ-
 pè euenire his peractis, solet, si morbus non admo-
 dum benignus, mitisque fuerit) vbi iterum noctem
 peruigilem, æstumque immodicum, aliaq; sympto-
 mata sæuiora. citra ægrum deprehenderit; de se-
 canda vena disceptabunt. Quis igitur adeò faciendus
 sit qui cõtentiones, rixas, turbata supercilia receseat?
 omnia rimantur, vt si quæ possint, tantum discriminis
 effugiant: Multa ex Auic. in medium afferunt, quæ
 timirum à venæ sect. deterreant. Præcipuè tamen
 de coitu sollicitos videas: Vbi verò de mittendo san-
 guine demum consensere, ac si præceps auxiliû mo-
 liri velint, cognatos atque amicos, tum viros, tum
 mulieres adesse iubent: neq; enim absq; horum as-
 sensu venam secare ausint. Ipsi verò vtpote pericul-
 t magnitudine perterriti (ita enim à medicis didice-
 rant) haud facile consentunt. Igitur sentor disqui-
 sitione omnem ijs coram recitat. Colligit demum,
 quicquid agant, inuitos aggredi: cogere morbi sæ-
 uitiam. Quibus auditis perterrefacti, tandè in sen-
 tentiam eunt, ea lege; vt citra quartam vnciam subsi-
 stant. Quod tamen polliceantur, furtim tamen ad
 quintam aut sextam perueniunt, eum præiertim vrinas in
 purpura rubetes cõspexerint. Nam si ex nõ fuerint;
 non temerè sanguinem miti apud eos videas: **Qui-**

dam sunt qui nephas esse existiment. Iam status
 imminet, morbusque in dies deteriora minatur: ita
 ut medicos quoque perterrefacias; Iamque morbi
~~maximas~~ execrari incipiunt, ut qui nulli diligentiae
 ac prudentiae; nullisque adeo grandibus auxiliis ces-
 serit. Quo tempore secta eorum, qui paulo saniores
 habendi sunt, ad noua praelia sese actingunt, neque
 auxilia maiora pertentant, quibus scilicet aegri mors
 imputari possit (Alij enim fortiter dimicandum rati
 egregio quopiam pharmaco, saepe animam, quod
 ego statim fieri aliquando vidi, radicitus euellunt)
 Tunc igitur quicquid ad nos India transmittit, Mar-
 garitas inquam, Smaragdos, Saphyros, aut si qua
 pretiosiora homini quanquam auarissimo fuerint,
 nam & aurum ipsum, medicamentis iniiciunt: Tunc
 cor securusque perfundunt, quod robur membris resti-
 tuant, uti scilicet strenue dimicetur, vimque arceant
 veneni, si quod lateat. Hinc renes, hinc testes, tam-
 et si extraeiem esse videantur. Post haec matronas
 alloquuntur, iam morbum in multos dies perdura-
 re aiunt, iam labare aegri vires, refectione opus esse,
 uti morbo resistere queat. Quibus omnes libentis-
 sime annuunt atque illico sese accingunt, quasi prae-
 lium inturzae. Carnes tundunt, eliquant, extillant,
 demum se praeparant, ac si Athletam, qui mox Pan-
 cratia obire debeat, praepararent. Tunc enim plus
 roboris praestari putant, cum quis plura ingesserit,
 eaque *ἰστροφισμότερα*. Itaque diei noctisque horas
 ita partiuntur, ut ne vna quidem praesidijs, aut cibo
 aeger destituatur. Cibant mane vespereque, cibant
 meridie, & nocte media. Interim perfundunt, in-
 unguunt, fricant, medicatas potiones, & eclēgmata
 propinant. Demum nullus est quieti locus, videtur-
 que armorum tandem onere pugil opprimi. Haec
 est lector candide longa illa fabula, quam sedulis
 mulierculis, quod apud eas gratiam promereantur,
 mane recitant, recitant vespere. Hac sibi vel maxime
 placent: hanc per manus traditam veluti thesaurum
 seruāt: huic soli student: Inde .n. tum spectatae fidei,
 tum

rſi diligētia inſignes habentur. Porrò defuncto ægro
 tantum abeſt vt culpentur, quin potius optimæ fru-
 gi medici exiſtimantur, atque vi multa, multaſque
 ſolertia aduerſus morbum dimicaſſe, victos demum
 morbi malignitate. Quare ex erroribus & laudem,
 & lucrum, & amicitias captant. O ſecula, O cæcita-
 tem. Illi enim cùm clarè videant quantum à vete-
 rum inſtitutis deſciuerint, dum multiplicia & admi-
 randa præſidia moliuntur (neque enim id inſiciari
 poſſunt, ſi vel ſemel Galenum, aut Paulum legerint,
 vbi febris curam adhibent) in nos tamen conui-
 cia iactare nõ ceſſant, quaſi opportunis auxilijs egros
 deſtituamus: quaſi artem dehoneſtemus, operam
 ferè omnem naturæ dimittentes: quaſi importuna
 auſteritate ægros necemus. Quò verò errorem er-
 rore tegant, eò inſanæ ducuntur, vt medicam diſci-
 plinam, quam nobis Galenus ſcriptam reliquit,
 multis modis mancam dicere audeant, multaſque
 deſiderari quæ ad curationes conducant. Vbi enim
 de his, quæ extrinſecus adhibentur perſuſionibus
 ab eo ſcriptum? aut vbi potiones illæ, quibus in fe-
 bricitantibus quotidie feliciffimè vtimur? vbi de-
 mum deiectoria pharmaca? quæ sanè aded neceſſa-
 ria eſſe putant, vt his demptis, nihil opis medico
 ſuperſit. Ita enim audiui quondam primatem me-
 dicum, qui paulò antè Bononiæ deceſſit, quem et-
 iam ſcioli quidam diuinum appellant, dicere ſoli-
 tum, quaſi ſalus vniuerſa in ventris deiectione con-
 ſiſteret. Inde colligunt grandè illam blaſphemiam,
 qua errores ſuos miſera medicorum turba tueri ſo-
 let, Non poſſe quenquam ſolo Galeno duce medi-
 cum fieri. Alij neque hîc deſiſtunt: ſed neque Ga-
 leni & Hippocratis præcepta ſatis tuta eſſe dicunt.
 Cui ſententiæ Alexander quidam Trallianus faue-
 re videtur, qui aliquando Galenum reprehendit;
 quaſi de Viſtu noxia præceperit. Nos verò aliter do-
 cuit Hippocrates (vt ab initio ordiamur) cui etiam
 libenter ſubſcribimus, poſtquam & uſu ipſo ita rem
 ſeſe habere comperimus: Natura, inquit, omnino

sufficit: peccatur aduersus eam extrinsecis cataplas-
 matis, inunctionibus, perfusionibus, totius aut par-
 tis. Galen. quoque, Committuntur, inquit, pecca-
 ta ab his medicis admirandis, qui nil arte dignum à
 se fieri arbitrantur, ni quis ad ægrum vbi accesserit,
 præcingat sese ac cataplasma imponat: venam secet,
 ventrem abluat, inungat, perfricet, nutriat. Hi igitur,
 inquit, quoties ægrum adeunt, toties peccant.
 Eadem ferè è libro Therap. 11. scribuntur. Ex qui-
 bus apertum est, fuisse quoque eo tempore qui illu-
 uiam hanc præsidiorum circumferrent. Verùm hos
 omnium qui fuerunt vnquam clarissimos, paucis
 fuisse contentos: atque id à nobis obseruari voluif-
 se. Nullaque alia profectò de causa rursus inuecta
 sunt, quàm ostentationis & lucri, quæ nimirum
 pluris, quàm ægrorù salutem multi faciunt. Quam
 obrem Paulus, qui Galeno posteriores omnes lon-
 gè antecellit, ne verbum quidem addidit ad ea quæ
 tum in Therapeuticis libris, tum in ea arte quæ
 Glanconi inscribitur, de febris legerat. Nos ergo
 hos imitati, haud quidem egenos nos fatemur, ve-
 rum parcos potius, vti scilicet nil superflui fiat, nil
 necessarium omittatur: sic enim naturæ præsidio
 erimus non impedimento: quod de vobis Galenus
 scribit, qui aliquando hostes naturæ, ægrique vos
 appellat. Inter maxima verb & præcipua impedi-
 menta minus commodam cibationem esse existi-
 marunt viri illi consultissimi: de qua re cum supra
 nonnulla dixerimus, nunc quoque, quando epilo-
 gum canere est animus, summam rei attingemus.
 Eos itaque video in acutis morbis, quos curandos
 susceperant (erant autem ij qui non omnino insa-
 lubriter se habebant) neminem vino aut carne nu-
 triuisse, quamquam viribus foret inualidis: quin
 potius monstruosum victum Petronam medicum
 instituisse aiunt: neminemque eum sectatum, qui
 ægros cardibus & vino, & omnino consuetis cibarijs
 replebat: cum tamen multos videam Petrona longè
 nocentiores. Ille namque statim à morbi initio vi-

ctum

Cum eum instituebat : hi verò cum primū vi morbi
 circa statū vires concidunt : quem nimirum grauiorē
 errorē esse suprā monstrabatur. Rursus non pa-
 ne, non alicā nutriebant : nisi quando priffana nau-
 seam ægro cieret, vel succus ipsius : quando & tene-
 ras lactucas, & panē ex aqua, & pisces saxatiles offe-
 rebant. Quæ profectò acutorū victum ad statū vsque
 explebant, vnā cum mulsā & oxymelle, & apomelle,
 quæ breuioribus morbis, & quibus plus discriminis
 inerat, propinabant, ni vires defectæ forent. Hi sunt
 quibus septima die vel ante iudicatio instat : ita .n.
 libro 1. de victu terminum ponit. Nam licet aliās ad
 quintum vsq; diem mulsū sufficere dicat, neq; vl-
 tra illam : id tamen in plurimis se intelligere mon-
 strat, cum ait lib. 1. Mihi longa experientia innotuit
 quosdam ad septimā vsq; diem solis potibus perdu-
 rare. quanquam hi pauci existant: plurimos verò ad
 quartā & quintam. Quòd verò vsq; quo morbus in-
 clinet quosdā solis potib. regendi sint, qui vel potus
 rationem tantūmodo habeant, vt aqua, vel medica-
 menti vel oxymel : vel nutrimenti quoque vt mulsā,
 Hippos. testatur cum ait, Sorbitionem non dederis,
 donec morbus mitescat. Et Galenus, Eorū (inquit)
 qui acuta laborant, quidam tota priffana egent, qui-
 dam cremore, quidam neutro horū: atq; hæc ex-
 perientia sibi cōperta esse ait. Quò magis mirari so-
 leo quosdā qui solo vetustatis nomine sibi gloriam
 vendicarunt, cum re vera neq; veterib. neq; autorib.
 adnumerari mereantur: vt qui nihil artis, nihil me-
 thodi scriptis præferant : qui cum Galen. dogma
 profiteantur, multis tamen modis longè inscijs aber-
 rant: audent tamen impudentissimi Galenum laces-
 sere, quasi inedia ægros necantē. Sunt tamen ratio-
 nes ipsius eiusmodi, vt refellente nō egeant. Nos ta-
 men testamur, multos in magnis morbis ultra quar-
 tum solis potib. seruatos euasisse : Multos quoq; in
 grandi illa pestilentia, quæ per annos ferè nouē Ita-
 liā deuastauit, vsq; ad septimā & nonā sine cibo per-
 mansisse, donec remittente se morbo, mentis com-

4. de Vict.
Acut.

Ibidem.
1. de Vict.
Acut.

potes facti cibum assumerent: cum alij, qui vrgentibus amicis obtemperabant, atque vti fieri assolet replebantur, perirent. Cæterum huius hominis nugas fortassis aliàs tractare otium erit. In summa, res, quod ad victum pertinet, ita se habet: Siquidem ægrum quem curas, existimas non posse vsque ad statum sola mulsæ potionē seruari, vel quia longius absit, vel quia imbecillus, sitque morbus non sine periculo, quiq̃ue maiori auxilio egeat, pro mulsâ succum ptissanæ dedidisse oportet. At si mitior fuerit, ptissanam ipsam: nec citra necessitatē ægros famę crucies. Rursus quibus ob eas, quas prædiximus causas, statim ptissanam, aut cremorem exhibet circa status tempora, illos quidem ad cremorem traducit, alios verò ad mulsam. Solet autem in eiusmodi morbis tempus vigoris vnica accessione finire, aut saltem altera. Qui verò conijcias, quo victu ad statum peruenire æger non adeò fractus viribus possit, monstrauit Galenus apertissimè primo de Acutorum victu: vbi & eorum quæ in ediam ferri monstrant, & quæ non ferri, catalogum reperies. Hic est profectò Acutorum victus, quem veteres obseruabant: neque alia edulia nisi coacti, vel symptomate quopiam, vel ob ægri fastidium offerebant. Vinum verò haud memini acuta ægrotanti dedisse quentquam, nisi in laterali morbo ad sputum promouendum, vbi sese malum remisit: atque omnino vbi iam coctiones notæ appareant. Seni enim quem aliquando curabat, vinum aquæ instillauit, vti tempore vini, noxas aquæ fugaret, de quibus libro Therap. 7. abundè. Erat enim sibi ætas loco symptomatis. Quem hodie non nihil immutauimus ob ægorum delicias: cogi mut tamen quoad possumus, ne à censu ciborum recedamus, quos in acutis pro ptissana, & ptissanæ succo aliquando concedit Galenus, quorum etiam supra meminimus. Altera quæ febribus adhibetur prouidentia, de medicamentis præcipit: ac primum quidem inter ea quæ bibuntur; num (quæso) Galenus præter ea, quæ à cibi ratio-

ii. Therap.

ne

ne aliena non sunt, propinabit? prissanam scilicet, *11. Ther. 13.*
 oxymel, apomel, mulla: quibus sanè, cùm per febris
 magnitudinem liceat, radices plantarum, aut folia
 incoquebat, macerabat, intingebat: ea nimirum se- *Ibid.*
 ligens, quæ citra caliditatis noxam obstructiones
 soluerent. Quòd si febris eius naturæ foret, vt ad
 sese omnem medici operam arriperet, quales illæ,
 quas ardentes propriè nominant, neque his uteban- *Ibid.*
 tur: sed quàm primum occasio foret, frigidam po-
 tui dabant. Porro de purgantibus medicamentis,
 quid attinet dicere, vbi morbus acutus sit, cùm raro
 ijs egeamus: neque aliter, quam cùm succi ad excre- *1. Aphor.*
 tionem initio concitantur? Ni fortè post iudicatio-
 nes, causâ morbificæ relictum sit: sed iam acutus
 esse desierat. Si quando igitur opus foret eo vti: iam
 innumera præstò erant, cum simplicia, cum compo-
 sita, quorum notas adhuc apud Paulum reperias.
 Nam Galeni in eâ parte libri interciderunt,

De his verò quæ extrinsecus medio corpori im- *10. Therap.*
 ponuntur, seu cataplasmata, seu perfusiones sint, seu
 quæ inunguntur, longè aliter Galenum sentire vi-
 deo ab his, quæ vos facere soletis. Ipse enim distin-
 ctione adhibita, si quidem ardor vrgeret, quæ refri-
 gerant imponit, eaq; quam simplicissima, & iurops-
 sâ: quale est Intybi succus ex polenta, & cæratum
 Rosaceum: hæc enim ferè apud eum sunt retrige-
 rantium exempla, è quibus tu quoque multa tibi
 conformare queas. At in reliquis, quæ æstuosæ non
 sunt, relaxantibus vitur, quæ scilicet intenta remit-
 tant, & astricta rarefaciant. Sæpè verò non præcor-
 dijs modò, sed vniverso corpori adhibet. Hæc sunt
 profectò præsidia, quibus ægrum fulcire opus est:
 reliqua enim quæ vobis commenti estis, preciosa
 inquam illa epithemata, sæpius noxæ fuerint quam-
 obrem nulla methodo præeunte præparata sunt, ve-
 rum ad ostentationem potius & lucrum. Nescioque
 an manus potius ijs abiuere expediret, quàm cor,
 aut iecur, quæ nimirum suo tantum modo odore de-
 lectant. Hæc est vestra illa vbertas, quam iactatis.

Porò Galenus medicos præsijs vheres laudabat: hoc est, qui in vrbe, & ruri, & in mari remedijs non destituerentur, neque à libris, & pharmacopolis eà petere inopia cogentur. Cui rei nixu omni quotidie studemus, cum plantarum notitiæ incumbimus. Neque nos vulgi auram captamus, aut ipsius expectatione mouemur, vti creditis, qui nimirum de vobis facitis coniecturam. Quin potius studemus pro virili nostra medicinam veterum imitari. Quod si secus euenerit, atque hominum malitia contigerit, iterum præstigia & ostentationes, & barbarum omnem cultum reuiuiscere (quam labem Deus maximus auertat) quid super est, quam vt præceptoris mei exemplo, qui sanè eadem aliquando perpeffus est, me consolet? Ita enim inquit: *Ευμνήσθησιν οὖν πολλοῖς ἢ οὕτως παρασκευασμένων ἀσθενησάντων ἐστὶ, ἢ τῶν ἄλλων, οἱ τοὶ τελεμῆκασιν ἀληθῆσαν ἀλιπρηνῶς, οὐ λήθητι τῶν ἔξωθεν, ἀλλ' αὐτῶν λήθησιν ἑαυτῶν, ὅταν ἀπαξ πειραθῶσι τῆς κατεχούσης τῶν ὑν βιοῦ ἀδικίας, καὶ γινώσκουσιν σαφῶς, ὡς οὐδὲν εἰσονται τοῖς ἀνθρώποις ὄφελος: ἔξαναχωρεῖν τοῦ ἢ πολλῶν σερφιστοῦ, ἢ ὡσπερ ἐσχημῶνι μεγάλῃ ἢ ζάλησι δισυμάτων, ἑαυτοῦς ὑβὲν σώσει ἀνιδουσαν, οὗτοι δὲ τοῖς πολλοῖς μὲν ἀγνωστοί: Γνώριμοί ἢ ἐφιλοιοὶ μάλιστα μὲν ἢ πρῶτον θεοῖς, ἔπειτα ἢ ἀνθρώπων τοῖς ἀειδαίοις ἐν ἡσυχίᾳ βιοῦσιν, ἢ ἰσὶ τῶν πάντων τοῖς πανούργοις ἐνδοκίμοις παρά τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις.* Hoc est: Necessesse igitur est plurimis ita animo institutis, & alijs quicunque sincera mente veritatem colunt, non inquam externorum gratia, sed ob eam ipsam ita euenire, vt cum primum experti fuerint prauitatem, quæ nostra ætate vitam inuasit, norintque apertissime sese nullo vsui hominibus esse posse, à multitudine secedant. veluti si procella valida, & ventorum turbinibus se saluare studeant, erunt profectò ij multitudini quidem ignoti: cæterùm noti maximè & amici, primùm quidem & maximè Dijs, postmodum viris optimis, quietam vitam agent, finentque callidos homines vulgò gloriosos esse.

Quanquam haud scio, an vos potius artem medicam

dicam dehonestetis, quorum opera eò deducta est, uti ab omnibus ferè nullius præcij æstimetur. Ita enim in præcognitionibus exercitati estis, ut mulierculis nihilo meliores sitis: atque utinam vos longè non excederent: quod & sæpe visum est. Quoties enim ægro dum ageret animum pharmacum propinaturi accessistis, in eo spem salutis polliciti? Quamquam eo ebibito, sæpè mors irreperet: aut saltem dum ager assurgit, oborta syncope perierit. Quanto igitur melius, quantoq; decentius erat, ut vos, quibus curæ est artem medicam ad dialecticas disputationes traducere, quique satis grande ingenij vestri monumentum edidisse putatis, si Iacobiticas & Vgonias fabulas insectemini, studere tandè uti quod in hac arte diuinissimum existit, tandem è tenebris euocaretis? id autem prognosticatio est. Sic enim inquit Hippocrates, Optimum esse, medicum præcognitione uti: tum quia pluri apud ægros & astantes erit, promptiusque se se medico committent: tum quia præcognosse ad curatione est vtilissimum: ut latius & in lib. de Cris. & de Iudicatorijs diebus est demonstratum: ad eò ut sine præcognitione neq; dieteticen rectè instituas, neque auxiliorum vllum. In hoc profectò tum nos, tum amici nostri elaborauimus: Sed quid in tam grandi arte efficere potuimus? neque enim præceptorem inuenimus libris exceptis, à quibus omnia petere difficile est, & longum tempus exposcit. Profecimus tamen non nihil, ad eò ut sæpius iudicationes, earum que horas, & modos prædixerimus. Neque hæc mihi vitio vertat quispiam, quasi artem ostentare velim, vel exercitationem iactare. Cæterum ut nemo eam artis partem, velut vanam, aut quam comprehendere nequeat, negligat: sciatque & mediocria quoque iugentia eam (haud tamen sine labore & diligentia) consequi posse: pauca hæc scripsimus.

F I N I S.

LEONARDI IAC-
CHINI MEDICI EMPORIEN-
SIS QVAESTIONVM NATV-
RALIVM LIBELLVS.

*Ad Ludouicum Bonuissum Patri-
tium Lucensem.*

*Q*uestiones has, quæ ad naturam
perscrutamdam pertinent, amicus le-
gendas tradere decreuisssem, tu primus
mibi occurristi, ad quem mitterentur.
Nam & tibi primùm deberi iudicabam, Ludouice
charissime, quod in Furciano tuo sint disputatæ.
Naque enim memoria excidisse scio, qui, qualesq;
viri in eo rure conuenerint: quotq; & quàm varij
sermone de rerum natura inciderint. Non igitur
eo solo nomine gratæ tibi esse debebunt, quòd ibi per-
tractatæ sint: sed vt dum patria abes, & loci memos-
ria dulcis recurset, & amicorum: non secus quoque,
ac si in Furciano modò esses, & cum Vincentio No-
bile, Sebastiano Pezino, Francisco Robertellio, Fran-
cisco Cathano, qui tunc ibi aderant, disceptares: vo-
luptatem non modicam ex eiusmodi recordatio-
ne suscipias. Tu interim cura, vt ad
nos sanus breui reuertaris.
Vale.

AD LECTOREM.

NOLIM mihi vitio verti, amice Lector, si quas quæstiones offenderis (quanquam pauca sint, alia ratione à veterum quopiam explicatas. Neque enim sum nescius, me nonnunquam in respondendo ab Aristotelis præscripto descivisse. Idque non indignum homine philosopho existimo, ut de se ipso idem dicat, quod olim Horatius:

Nullius addictus iurare in verba magistri,

Quo me cunque rapit tempestas, deferor hospes.

Quare vnicuique permittimus, & nostra reprehendere, & nova pro arbitrio comminisci.

LEONARDI IACCHINI MEDICI EMPORIENSIS
 QVAESTIONVM NATVRALIVM LIBELLVS.

I.

VR INSTRVCTA acie, ubi congre-
 di tempus adest, clamorem pri-
 mum attolli, & citatiore gradu mo-
 ueri: mox ubi propè instat miles,
 cursu hostem impetere iubent?

An quòd motus calorem, hic verò
 audaciam excitat? è contrario si frige-
 scat sanguis, timidus, segnes, ac veluti
 rigentes reddit? Porò nihil æquè
 frangit hostiles animos, atque alacris
 congressus. Indicio est, quòd aduersus
 iam inclinantes hostes, vel aliqua
 ratione perterritos, ignauissimi qui-
 que audaces euadunt. Scitè igitur
 Cæsar de Thessalico còsistitu loquens,
 Pompeium reprehendit, quòd
 lentè & si lenter in hostem copias
 mouerit.

II.

Cur sonos & tubarum, & tympani, vel si quos

grauiores ars excogitauit, pugnaces facere opinantur?

Num quia illis animos cōponi putant, furij agitato & ira: atque vnà torpore omni discusso corporis molem agiliorem reddi? Neq; id immeritò: Sonas enim quòd præ cæteris animæ sedem attingat; pro sui ratione molire, demulcere; pèrterrefacere; somnum conciliare, turbare animos, iram ciere facile potest. Quibus sanè modis & corpus vni afficitur, languet, inflammat, horret, contremiscit. Videmus enim ferræ stridorem, tametsi nihil terribilè secum ferat, horrorem quendam, atque inæqualitatem, cùm primum auditur, toto corpore excitare.

II:

Cur furentes, aut vehementiore ira, vel morbo-
sa quapiam vi, aut ebrietate, alioqui ignaui, formidabiles fieri solent?

An quòd qui insanit, timore vacat: qui verò nil timet, fortis præter modum euadit? auget nanque vires audacia, quas frangit metus. Si itaque hic absit, meritò & audacia in animo ingens, viresq; corporis ferè insuperabiles fient. Quare cùm vultu gestibusque minax quiddam, atq; impaudum præferant insani: præcellentes vires, præcipitemque eorum audaciam, qui compòs mentis fuerit, iure expauescet.

III.

Bellicatormenta; quæ sibi iuniores effinxerunt; admirationi vnicuique sunt, cum horrifico illo strepitu, tum impetu eo, qui vel fidem longè excedat: siquando, quo pacto extrudat, dissipetque, & omnia tametsi durissima comminuat, animò peruolas.

Hæc igitur vniuersa ex natura ignis præcipuè euenire videntur: quippe quem in maximam agi molem, atque amplissima locorum spatia occupare; dum gignitur, sit necessarium: vtpote corporum omnium maximè tenuem. Pone ergo materiam aliquam, quæ facitè ignem concipiat; in æctum quem:

quæmpiam locum, vi multa cogi, dehinc ignem admoueri: igitur momento & ignis fiet, & vasta locorum spacia occupabit. Simul enim fieri ignem, & debitam sibi magnitudinem asciuisse oportuit. At si temporis momento in grandia spacia diffundi debet, siquæ patet exitus, ea vi multa erumpet. Non ignarus horum eius machinæ autor, omnibus ritè excogitatis, in æream, ferream uè machinam materiam, quæ faciliè ignem conciperet, vi coegit, ora exitus, totius comparatione angusta commentus, quò velocissimæ ignis eruptioni non suppetant. At tamen necesse erat velocissimè erumpere: siquidem (vti positum est) spatij vastitatem velocissimè occupasse oportuit. Sphæram obiecit, tum vt cauum, cõuexo aptè quadrans, omnemq; obstruens meatum; ignem cohibeat, atque inde impetum, qui explicari nequeat, nanciscatur: tum vt extrusus lapis, ob eiusmodi figuram celerrimè rotetur: hac enim ratione validius multò feriet. Iam igitur tum eas, quæ propositæ sunt, tum alias quoque quæstiones, siquæ occurrant, diluere facile fuerit. Quod enim vi multa erumpens ignis, vnà lapidem ac circumfusum omnem aerem impellit, horrificus illè fragor, & obsectorum corporum comminutio oboritur: ille quidem vehementi agiratione, hæc verò motus velocitate, quæ nimirum tanta est, vt vix animo concipi queat: nam quoduis impulsrix, velocitate auctior semper euadit, passim docet vltus.

V.

Cur si nusquam pateat exitus, aut admodum exiguus, ipsemet machina tamen durissima; diffringatur? qua ratione & cuniculis muros, montesque diffringere commenti sunt.

An quòd ignita materia arcto vase amplius cohiberi nequit: neque iterum velocissimæ eruptioni meatus responderet? Idem fiet, siquando aut maiore copia, quàm par sit, aut maiore vi materia intrudatur. Nam si iusto amplius os pateat, aut nullus, aut certè multò segnior impetus apparebit.

VI.

Cur tamen si tam breui tempore machinam ignis attingat, atramen statim tota incenditur?

An quòd ignis, si quà licet; erumpere tentat? quare vel in angustissimos quoque meatus penetrare enititur.

VII.

Qui fit ut nonnullos, qui non modò nullis nos beneficijs affecere, sed neque antea quidem de facie nobis cogniti sunt, amemus? An gerit vnusquisque in vultu, velut in tabella; depictum animum; colligitque etiamnum rudis homo indolis seminaria quædam, quibus animi quoque mores cõiiciat? hinc amicitia, hinc odij primordia existunt. Surrepit autem innata hæc notitia & inscijs quoque nobis: quamobrem nec si rogeris, satis rationem afferre possis; cur hunc studijs prosequaris; hunc verò abhorreas. Indicio est, quòd si forma insignes fuerint; his quoque iucundi sint, quibus nulla de voluptate sollicitudo est: iucundos namque animi sui mores vultu præferunt, tamen si non rarò iudicium decipi contingat.

VIII.

Igitur sæpe accidit, ut quos primo statim cõgressu oderimus, miscescente indies animo charissimi demum sint nobis. Contrà quosdam qui initio chari fuerant, procedente tempore oderimus. Prior enim ille vbi secum familiaris vixeris, poterit morigeris suis dictis factisque placere, atque amorem tempore conciliare. Euenit quoque non rarò, ut qui minus eleganti sunt forma; eos dote aliqua ingenij natura compenset, qua sanè gratiosi sint. Hæc itaq; initio latitabant, ut quæ non perinde ac forma, statim conspici possint, sed longa potius consuetudine elucescunt. Sic igitur & quos nobis forma commendabat, quod scilicet animi morum fidem faceret, detegit consuetudo: plurimum enim ab innatis moribus educatio animos seaucit.

Cur

IX.

Cur nonnulli amore inuiti detineantur, nec vlla validos (vt ille inquit) Veneris valeant effringere nodos?

Amor habitus quidam esse videtur, qui animum tantopere deuinxit, vt iugi motu & vehementi in id quod amat feratur. Eiusmodi habitum assidua eiusdem formæ contemplatio peperit: postmodum admiratio & cupido eò deduxere, vt vel inuitos detineat. Sicut enim in habitibus reliquis, luce mentis obruta, omnino vi habitus, atque ex ipsius impulsu feruntur animi: ita & amori nemo obluſtari valet. Necessitatem hanc luculenter expressit Lucret. cum ait:

Nam si eſt abeſt quod amas, praſiō ſimulacra tamen ſunt

Illius: & nomen dulce obuerſatur ad aures.

Hinc fit vt petiſſe atque habitus cæteri, magnis duntaxat animi motionibus, temporisq; longitudine aboleri queat.

X.

Cur aliquæ, tametiſi vel ex ætate, vel morboſo quopiam affectu turpes euaserint, adhuc tamen amentur?

An igitur falſum eſt quod phyſici dixerent, Venerem cupidinem parere? An peperit proculdubio Venus amorem hunc? Verùm quæ corpus dehonestant, qua via qui cæcus eſt agnoſcet? aut quorſum agnoſcat, qui improbare nequit? vel cur improbet, quæ mox amplexari cogetur? Rectè igitur Flaccus, Amatorem (inquit) amicæ, turpia decipiunt, cæcum vitia: aut etiam hæc delectant. Fit tamen ſæpius longo temporis interuallo, vt vitia illa corporis antiquæ Veneris memoriã deleant, atque inde marceſcat amor.

XI.

Cur amantes exemptum ſibi cor reſtitui precibus efflagitant? An quia cor & agnitionis, & appetentiæ ſedes vulgò eſſe cenſetur? At cuncta hæc in vnum

id, quod amatur, concesserunt. Nam si quid viderint, legerintque, aut cogitarint: si quid demum animo moliantur, dulcia illico simulachra occurrunt, quæ ad sese cor totum, hoc est, omnes cordis præcipuas vires arripiunt. Hinc itaque quasi furto sublatum sit, lævaque oppressum seruitute, sibi restitui postulant.

XII.

Cur qui perditè amant, leui alioqui momèto succensere solent? An quia iniurias, tametsi leues, graues iudicant? durum .n. est, atq; admodum angere solet, si quid ille in te cõmittat, cui maximè placere studeas. Cæterùm sicuti qui aduersus habitus propensionem quippiam facere enitebatur, dolet statim: ita & amanti mox rixarũ, & odij pœnitet: rursusque supplex iugum, subacta ceruice reposcit.

XIII.

Cur vsu venit nonnunquam, vt illam ament, cuius potiundæ nulla nobis spes est, cum nusquam aditus pateat? Attamen Cupido aut præteritæ voluptatis memoria, aut futuræ expectatione, tum excitari, tum foueri solet.

An amoris primordia, propterea quod tenuia admodum sunt, & exigua, nos latent? Quare non secus, ac feræ montibus errantes, in plagas imprudentes ferimur. Et si igitur spes nulla fruendi est: at ipso tamen aspectu primùm species oblectat, mox absentis memoria recursat. Voluptatem itaque (vt ait ille) præ sagit muta cupido.

Hincq; dies gliscit furor, atq; ærumna grauescit.

Hanc mutam scitè dixit, quod tacitè irrepit, & paulatim indies incrementa suscipiat. Dum igitur adhuc perstabat ratio, necdum amore fuerat labefacta, nunquam ea sperasset, aut immodicè concupisset: Ast vbi sic afficitur, nil inexorabile, nil inextinguibile sese offert, abundeque spes suppetit cuiusvis rei, quanquam arduæ, potiundæ.

XIII.

Cur si amanti voti cõpotem facias, amorè breui languescere senties?

An

An quia parua fit ardoris violenti pausa, parumper (vt inquit Luc.) qua interim & sese recipere animus queat, exactiusque admissa luce scrutari, si qua sunt quæ animum eius, corpusue dehonestent? Neque enim dita celari potest, quam famulæ longè fugiunt, furtimque cachinnant.

XV.

Cur qui in omne voluptatis genus prouunt, vt scurræ, vt comestatores, vt lenones, minus amore capi soleant: cõtrà liberaliter institutos, & ingenuos viros, non rarò pessimè afficiat? An quia quod morbum sanare potest, idem si etiamdum fiat, longè potest auertere? Animum igitur ad plurima variaque distrahere, quàm longè amorem fuget, cum vsus doceat: doctissimè tamen admonuit Lucr. vbi ait:

*Sed fugitare decet simulachra, & pabula amoris
Abserrere sibi, atque aliò conuersere mentem:
Nec retinere semel conceptum vnus amorem.*

XVI.

Num his aduersatur, quod in adagio dictum est, sine Cerere & Baccho frigere Venerem? (Et rursus, ἐν κινή γαστρί τῶν καλῶν ἕως οὐκ ἔστι: ποιῶσι γὰρ ἡ κίτρις πικρά.)

Vtrunque profectò hominum genus minus vim amoris admittit, quibus scilicet victus inops, & ventri dediti. Inopia nanque tum corpus semixgrum reddit, tum ex necessitate aliò auertit animum. Rursus qui vino madent, curarum obliuiscuntur. Dissipat nanque Euius (vti Flaccus inquit) curas edaces: nimirum igitur, si amorem obliterare, necdum arcere queat.

XVII.

Cur amorem flammæ ignisque vocabulo significari mos est: seq̃ue absumi incendio amantes queuntur?

An quòd sequaces, grauesque, alteque animo defixas curas, aptius explicare nequiere? An quòd quæ ignis semel corripit, tum grauissimè afficit, tum ad internicionem quoque exedit? Porro amo-

ris comites, sollicitudines, iræ, cupiditates, desperatio, spes rursus, vigilæ, inedie, non secus atque ignis, quicquid roboris, quicquid humoris viuifici inest, citò absumunt.

XVIII.

Cur ardentius amant qui amorem cohibere coguntur?

An quia nulla ex parte potiuntur? nam extremis quoque lineis amare tutò vix licet: at ea ratione mitigationem reddi dictum est, si inquam amans aliqua ex parte fruatur. An quod multò peius afficitur, qui ne vllum quidem levamen habet? quod neminem consulere, aut alloqui audeat.

XIX.

In timore pariter atque ira principio in penitiora retrahi calidum omne cernimus. Tametsi in iratis audaciam, promptitudinemque efficiat: Contrà in his qui expauescunt, vires tum animi, tum corporis funditus euertantur. Corpus enim vniuersum contremescit, alui & vesicæ excrementa, sponte sua dilabuntur, perit memoria, vox faucibus hæret.

Atqui videntur cuncta ea ratione oriri, quòd pereunte spe omni, atque audacia, anima suorum oblita munerum, corporis curam omittat. Quocirca & nonnulli præ metu interiere. Itaque tametsi initio sanguinem in medium, velut in arcem cogat, ficti & in ira: tantum abest, vt ibi feruorem, & calidum augeat: quin potius quòd à nulla vi regatur, sponte sua, velut in his qui morti proximi sunt, delabitur. Quare vniuersa animantis organa, donec respiscat anima, rursusque administrationem suscipiat, ad motiones penitus inepta visuntur. Scitè itaque Poeta cecinit:

Palluit, & gelidus totis in præcordia sanguis.

Quod enim minimè ferueat coactum, neque vti in iratis accidit, in summa corporis rursus effertur, iure gelidum nominavit.

XX.

Cur igitur in prouerb. dicitur, *Timor addidit alas?*

AN

An falsum est timorem vires augere? verum spem potius, quæ sese offert aliquando, dum timore premimur. Spes nanque nonnihil ilico audaciæ producit: quare calor euocatur, gliscitque. Iam enim vires colligit animus atque impetum facit, quæ omnia increscunt, simul ac spes auctior extiterit. Quoniam igitur corporeæ motiones vnius voluntatis imperio parent: quid mirum segnes trementesque prius, mox audaces, perniciososque fieri? quando illuc vires animi omnes corporisque contendunt. Plurimum verò ad celeritatem conducere existimandum est, quòd incommoda, si quibus interim afficiantur, minus sentiunt. Non altæ rupes, non saxa obuia, non vepres, non flammæ fugientem deterrent, aut remorantur. Nonnulli enim (vt eos mitam, qui præruptis montibus se præcipites dedere, aut fluminibus absorpti sunt) cursus celeritate, & longitudine, præfocati interiере.

XXI.

Cur iratis quibusdam oculis micat acribus ignis; alij verò pallent? In his qui irascuntur, omni ex parte corporis in cor ferri confertim sanguinem certum est: atq; idè extima omnia sanguine nonnihil defitui, vti de timentibus diximus. Contingit tamen alios longiori tempore, alios breuiori pallere, rursusque rubore suffundi. In quibus nanque bilis abundat, quòd minus sanguinis obtineant, diutius pallent: qui verò sanguine pleni sunt, breui sanè tempore. Primùm igitur in cor, velut in arcem coactus, ex vltionis desiderio sanguis efferuescit: Inde audacia increscit, atque ad extima rursus, præcipuè verò sensuum organa sanguis spiritusque impelluntur: tum quia viciniora, tum quòd his maximè, vt instrumentis vtitur anima. Verum nonnunquam motiones eæ tanta celeritate sunt, vti visum effugiant.

XXII.

Cur eos qui diutius ex ira pallent, implacidiore s trioresque indicamus?

An quoddam argumento eo, corporis temperaturam conijcimus? quod enim pauci sanguinis sint, atque atra vel amara bile abundantes, benignitate succi illius quàm minimum participant. Sanguis enim tam etsi pronos ad iram animos effingat: clementes tamen, & placabiles reddere solet.

XXIII.

Cur ocyus ex ira sese colligunt nonnulli, alij contra serius?

Citius profectò ij, qui leuissimis de causis irasci solent: vel sibi id per naturam, vel ex malo habitu contigerit. Horum nanque animus paruo momento huc vel illuc impellitur. In causa aiunt esse Phisici vel capitis paruitatem, vel omnino totius corporis breuitatem. Illud quidem, quod cordis feruorem cerebri tepiditate temperari non finit, vnde & in iram proclive est. Alterum verò, facit vti in angustum coactus sanguis, natura calidior sit, facileque efferueat.

XXIIIIF.

Cur quos puduit, rubore ilico vultu suffunduntur (inde enim erubescencia dicta est) cum pudor timoris genere comprehendi videatur, timentes verò palleant?

An pudor mistus quidam affectus, ira timoreque est? succenset namque tum alijs, tum sibi, qui detegi ea videt, quæ noht. Quod igitur ira timorem in conflictatione ea animi exuperet, sanguis quoque dum modò introrsum, modò extrorsum mouetur, in summa tandem corporis protrusus figitur, quousque animi motus sedetur.

XXV.

Mores hominum pro regionis, quam incolunt, diuersitate, non diuersas modò, sed & oppositas (vè ita dixerim) rationes subire videntur. Qui nanque ad Arctum incolunt, immanes sunt, & efferato animo: temerè quoque in omne vitæ discrimen ruunt: attamen animo simpliciores illos cernere est, & minimum vitæ fraudibus exercitatos. Qui verò ad

ad Meridiem, timidi sunt, assentatores, perfidi, infidiosi, simulare ac dissimulare edocti. Huius rei causam, non immeritò quis ambientis aeris conditionem esse existimauerit, quæ scilicet plurimum situs ratione euariet. Quòd enim ex corporis temperamento (cuius nimirum ambiens prima causa existit) mores quoq; animi discrimen sortiantur, iam antea naturæ coniectores (*φυσιογνώμονες* Græci dicunt) posuere. Sunt igitur Septentrionales viri calore præpollentes, viribusque: Australes contrà imbecilli. Quam rem cum corporis habitus satis monstrat, tum ratio ipsa confirmat: quæ nimirum ex ipsa rei natura fidem facit. Frigus nanq; durare, robur præstare, calorem que augere animanti potest: Aestus còtrà, emollire, debilitare vires, & omnino calidum innatum imminuere. Quod enim in nobis temporum vices efficiunt, idem in ijs cœli natura. Porrò frigidiuscula animalia, quanquam timida & imbecilla existant, attamen ingenio acri visuntur, quòd minus perturbationis sentiat anima. Commouet enim calidum, turbatque ingenium, quod ebrii & irati restantur. Quare tum ex necessitate (cœli inquam ratione) hæc omnia còtingere videntur: tum melioris gratia, optima scilicet naturæ dispensatione, ita institutù est, vt quæ timida sunt & imbecilla, astu & artibus sese tueantur. Contrà quæ calida cum sint, viribusque pollent, atque audacia, quòd nullo alio egeant, simpliciori ingenio prædita sint. Quam rem cum in omni animantium genere natura obseruarit, tum præcipuè in homine verum esse còspicitur, quòd eius mores nobis magis innotescant.

XXVI.

Animantium alia quidem perpetuas inimicitias inuicem exercent, alia verò statis duntaxat temporibus: è contrario nonnulla & cum ijs quæ sui generis, & quæ alterius sunt, ineunt societatem.

At qui duæ præcipuè dissidij causæ assignari posse videntur, altera eibi ratione, ob venerem altera. Igitur inimicitiz, quæ ob cibi quæstum oriuntur,

perpetuæ inter ea animalia sunt, quibus iisdem ali, & iisdem versari locis natura dedit: præsertim si victus inops, neque adeò paratu facilis fuerit, ut in ijs, quæ venatione pascuntur videre est. Nam si rursus pabuli copia suppetat, fieri poterit, uti gregatim pascantur animalia, siue eiusdem generis sint, seu diuersi: ut oues, ut capræ, ut iumenta omnia. At quæ propter Venerem accidunt, haud equidem perpetuæ sunt inimicitiz: sed cum primum iniri foemina patitur, quo tempore mares, non sæuiores modò euadunt, sed & riuales omnes insectantur, atque oppugnant.

XXVII.

Cur igitur fieri dices, ut in eodem animantium genere, mas tametsi laceffitus, foemellam non feriat?

An quoddam mas generosior, foeminae petulantiam contemnat, atque vlcisci dedignatur? An quod ueneris appetentior, ob diutinam expetitæ voluptatis expectationem, iniurias æquo animo fert? vix enim exigua anni portione foeminae iniri patiuntur, homine excepto: Contrà mas semper est coire paratus. Quin & ea de causa foeminis subblandiri mares solent, quò apud eas gratiam promereantur.

XXVIII.

Cur exectione, adeò tum habitu corporis, tum moribus immutantur animalia? mollitie nanque, & voce omnino foeminis quàm similimi: moribus quoque ita euariant, ut secordes pauidique, atque vno verbo *à Dupes* efficiantur.

Mirum profectò est, ex initio adeò exili, grandem illam insequi commutationem naturæ. Est enim quod exciditur quodammodo superuacuum, si vitam spectemus: ac tantummodo propagationi deseruiens. At videmus nihilominus alia quoque euenire eiusmodi, quæ fidem magis excedunt; quando nulla ex parte affecto corpore, moribus animal adeò immutari contingat, ut licet mas sit, foeminam omnino præferat. Gallina namque si semel marem excus-

excusserit, aut pugnans vicerit, cucurritu primum gallos imitari incipit, postmodum & reliquas foeminas supersilire audet. Contra mas victus, quasi iri possit, sese in terram demittit: quod quidem quasi portentum rustici execrantur, atque occidunt. Neque cessat ferocia hæc, & alacritas, donec in corpore quoque notis quibusdam elucescat: crista enim rigidior erigitur, & cauda, mas contra demittit, & languet. Cum igitur sola animi mutatione tanta in animante diuersitas contingat: quid mirum fuerit obsecro, si vbi flagrans amor, & libido è medio tollatur, ignauum atque iners fiat, feruore inquam vniuerso sanguinis languescente: deinde pereunte virilitate omni, corpus plus iusto humidum, ac molle, atque vno verbo foemineum euadat? Quod autem ita sese res habeat, indicio est, quod si qui marium natura minus auidi venereorum sunt, vultu, gestibusq; , & voce, non dispares castratis videntur: contra foeminae natura libidinosiores, hirtæ magis sunt & durioris carnis, voceq; & motione mares serè æquant. His adde quod quo tempore mares ad coitum concitantur, quo (inquam) tempore virilitatem maximam præferunt, duriores carnem, gustuq; & olfactu virosiorem obtinent: calore scilicet præter modum eo tempore excitato, atque exurente. Quod si qua viribus præstant, vt quæ serratos habent dentes, & carne vescuntur, sæuiores tunc temporis, & audentiora experimur. Parit itaque libido sanguinis feruorem, audaciam, alacritatem: inde durum, hirtumq; corpus efficitur. Quod si libido extinguitur, secus omnia euenient.

XXIX.

Cur frequentius coeuntes, & si coitus appetentiores sint, quàm reliqui, minus tamen ex eo voluptatis capiunt?

Cupido coeundi turgente vasq; seminario innascitur, cum semen ad excretionem sui irritat, titillatq; . Sicuti verò in reliquis, quæ cum onerosa sint, è corpore excernuntur, eo plus delectationis sentitur,

quo plura & acriora congesta erant: itidem & in feminis excretionem contingit. Cùm enim voluptas inde oriatur, quòd leuari se animas sentiat, ab his quæ ad excretionem sui proritabant: siquidem crebrò excernantur, duplici sanè ratione minus inuehunt voluptatis: tum quia exiguo temporis spatio oneri fuere: tum quia cùm citò excreta sint, minus sibi acritudinis ascivere. Cur verò adhuc plus cæteris coitum expetant, intemperantiam in causa esse oportet: etenim appetentia, voluptatis memoria excitata, nullisq; detenta habentis, sanguinem spiritumq; eò protrudit, cupidinemque accendit coeundi. Quocirca nonnulli in immodico venereorum vsu, semicoacta adhuc & cruenta sanguinis loco excrevere. Tantum enim potest in animatis corpore cupiditas, ut naturam quoque, quæ corpus regit, leges suas aliquando prætergredi cogat.

XXX.

Igitur iure admirabitur quispiam, quonam pacto adeò magnam voluptatem, quamque omnis natura animantium cupidè sequitur, ut ait Lucretius, nulla alia ratione fieri putemus, quàm ab excremento quopiam quod sensum infestabat. Multa tamen eiusmodi rerum naturam perscrutanti occurrunt, quæ si perpendas, proculdubio admirari desistes. Nam si quando sicca, aut humida excrementa acriora ex corporis temperamento extiterint, vel sorte quapiam præter voluntatem diutius contineantur, cum postmodum excernuntur, non mediocrem profectò inuehunt voluptatē, ubi sese animans eo angore liberatum senserit. Quòd si cui partem admodum sensilem ferus aliquis pruritus vexet, qualem lepra, psoraue, aut impetigo infert: mirum quantam ex scalpitu & frictione capiet voluptatem: inde enim diffatur, quicquid acre cuti inhaeserat. Igitur cùm delectatio ea, quæ venereorum vsu insequitur, non aliam profectò originem fortiat, tanto vtiq; maior erit, quanto pars ea, quam prolificum excrementum, dum retinetur, vexat synceriores sensu prædita est. Quòd verò impetus

tus ille, quo animalia omnia, quasi furore quopiam correpta, in coitum ruunt, nulla alia de causa fiat, quàm quòd natura quippiam valde onerosum deponere gestiât : indicio est, quòd graciles & biliosi, & omnino quibus acre semen est, plus pinguibus humidisq; ad coitum irritantur.

XXXI.

Cur ieiuni cum celerius rem venereâ perficiunt, tum maiorem voluptatem sentiunt? plurimi enim à largiore coena ne concumbere quidem potuerunt.

An quia ieiunis calidum, & acrius est semen? Porro quod calidum sit, citò excernitur: quod verò acre, plus excretionem ipsa (vti monstratum est) oblectare debet.

XXXII.

Cur nonnullis cum coeundi maximo tenerentur desiderio, præter spem, ne minimum quidem penis intendi potuit?

An id accidit, cum loca ea magna ex parte calore destituuntur? calore namque egent, vt intendantur. Solent autem affectiones animi quædam, aut omnino calidum refrigerare, aut in aliam regionem euocare. Eiusmodi sunt, Timor, Reuerentia, Ira, Cupido modum excedens, qualis amantes afficit. Timor namque refrigerat: cæteri verò affectus calidum omne in summas corporis partes impellunt.

XXXIII.

Cur spontaneæ feminis profusiones, quæ nimirum cum voluptate fiunt, vigilianti non accidunt?

An ita consuevit natura vti per quietem potius, ea quæ superuacua sunt, excernat? Porro prolificum excrementum, quod vel multitudine distendat, vel acritudine mordeat, oneri esse solet. Hinc per notas sibi vias maiore vi natura propellitur. Si quis enim ea, quæ interim occurrant simulachra, excretionem hanc feminis cære putet, longè decipatur: cum potius eam à corporis commotione

quodammodo accersiri credendū sit. Tentigo nanque quæ in seminario vase ex multo, aut acriore semine oritur, excernendi primū libidinem cietū huius mox impulsu, veluti ex promptuario quodam vis seruatrix spectra depromit. perinde ac Galen. aliquando ait, ἡτρωθέντων Φαλλαρίας (nempe quæ per quietem aduenit) διψᾶσι πάνυ συμβαίνει. Neque aliter rem hanc exponere visus est Lucretius, cum ait:

Irritata tument loca semine, sitq; voluptas

Excere id, quo se contendit dira libido.

Incitat irritans loca turgida semine multo:

Idque petis corpus mens, vnde est saucia amore.

Quamquam quod postremò addit, petere inquam mentem id vnum quod amat, quòd simulachra ea temerè occurrant, neque plurimum verum est, nedum necessarium.

XXXIIII.

Cur seminis morbosa profusio (γροσθησία Græci dicunt) prorsus absque voluptatis sensu fiat?

An quia semen confertum non prouit? voluptas nanque & dolor, celeres mutationes exposcunt. An quòd vasorum incontinentia, quam paralysem vocant, contingit, à qua nimirum & sensus magna ex parte hebescit?

XXXV.

Cur hos quidem rarius, hos verò crebrius, alios serè nunquam somnare contingit?

Somnia nec penitus vigilantibus nobis, neque altum somnum dormientibus occurrunt: quare antelucano tempore, vbi scilicet cibus iam confectus est, plerunque fiunt. Quòd si qui capite ita natura affecti sunt, vt altiore somno facile opprimantur, rarius visa videbunt: eritque eorum somnus morti quàm simillimus, vt Homerus inquit, quòd scilicet ne minimus quidem extet sensus: quam rem ita se habere, inde percipi potest, quòd ægri & atra bile vexati, ieiuni item, & qui curis, & mœrore anguntur, plurimum somniant: nam & leuem, & breuem somnū dormiunt.

Cur

XXXVI.

Cur somniorum modò reminiscimur, modò peritus obliuiscimur? An tum demum reminisci facile possumus, cum à somno statim expergiscimur? euoluimus enim animo visa, & reputamus. Quòd si somnus protrahatur, visorum delentur imagines, eorù exemplo quæ quis in speculo viderit: ea namque velocissimè memoria itidem excidere solent. An eorum reminiscimur, quæ mane confecto iam cibo visuntur? Cùm enim à cœna multus, turbidusque vapor subuolet, si qua tunc per visum apparent, similia his erunt, quæ per crassiorem nebulam vix perspiciuntur: nam quæ in clara luce cernimus, memoriæ multò altius inhærent.

XXXVII.

Cur per visum nonnulla sæpè nobis occurrant, quæ neque antea in mentem venerant, neque excogitari quidem vlla ratione poterant? Somnia tamen ex spectris quæ in memoria recondita sunt, oriri omnes arbitrantur.

An similis est somniorum generatio ei, quam in animalium primordijs comuniscitur Empedocles, quando fortuito quodam concursu euenisse ait: *ἢ τὰ θυγατρὸς ἀνδρὸς ἐκείνου?* Si qua igitur vel oculis vel animo fortè fortuna aliquando occurrarint, ea per visum iungi vnà temerè contingit. vnde vana illæ finguntur species. Ita namque vltus docet, rarò admodum, fieri, ob hunc videlicet aded fortuitum concursum vt tempora, locaque gestis probè quadrent.

XXXVIII.

Qui fit vt inter dormiendum alij profus concidant, contrà alij eadem, quæ per vigiliam, munia obire valeant?

An somnus (quod & antea diximus) aliàs modò simillimus est, quando non sensus modò omnis, sed & vis motrix omnino deficit, respiratione excepta, quam etiam nõ sine difficultate emittunt, quod stertor indicat? Qui itaque sic habent, tantum abest, vt vigilantium actiones imitentur, vt ne mouean.

tur quidem . Nonnunquam autem media quadam inter vigiliam & somnum affectione tenentur : atque hos tamen si vigilantium opera exequi videas, haud tamen exactè imitantur . Si nanque loquantur, si canant, blæfas, mutilasque voces profundent : si verò perambulent, ebrios dixeris . Si qua igitur, multo antea longo vsu edocti , per quietem facere enitentur, at perficere tamen nequeunt : quocirca actionum potius rudimenta ea , quàm actiones dixeris . Possunt tamen aliqua ex parte imitari : quoniam uti dicebamus, nec mouendi in ijs facultas, nec sentiendi penitus sopitur .

XXXIX.

Cur adolescentuli , cùm primum ex èphebis excessere , vocem asperam emittunt, quæ postmodum procedente ætate mitescit ? An dum ex acuta in grauem vox permutatur , media quædam vocis natura gignitur ? Hæc autem ex extremis ipsis constat, acuta esse destitit, neque adhuc grauitatis notas manifestas præsert . Cæterùm quemadmodum in tactu ea aspera sunt , atque horrorem contactu incutiunt , quæ partes suas inæquales , & sibi inuicem subsultantes habeant : itidem & in voce asperum & lenem reperire est . Aspera nanque vox eadem ratione auditum offendit , quòd inæqualitatem quandam ex concursatione extremorum obtinet . Porro quòd illo primum tempore permutationem eiusmodi vox subeat , caloris efferuescentia in causa est : à quo nimirum & arteria plus extendi potest , & plus aeris dimoueri : at interim nondum valet in extremum alterum vocem traducere . Talè itaq; vocem emittunt , qualem hirci , cùm præsertim ad coitum concitantur : nam Græci ea de causa *ῥεῖνον* dixerunt .

XL.

Cur & ægri , & valde perterriti , vocem acutiorrem reddunt ?

Vox & sonus omnis (ut paulò altius ordiamur) duplicem habet differentiam : quarum altera ab eius (ut ita dixerim) quantitate desumitur : altera qualitate .

litem spectat. Quæ igitur à quantitate, differentiæ ex sunt, quibus scilicet ex vocibus hanc quidem magnam, elatam, elatamque dicimus: illam rursus parvam, submissam, obscuram. Acutum verò & graue, quamuis quantitatem ex ipsa appellatione significare videantur, re ipsa tamen vocabula sunt qualitatis. Horum sanè modorum vocis duplex genere causa reddi potest: Altera ex multitudine eius, qui efflatur, aeris: altera ex arteriæ vocalis laxitate. Etenim arteria his quidem laxior est, his verò angustior. Aer verò modò in emittenda voce plurimus, modò exiguus propellitur & expiratur. Expirantes nanque vocem reddimus. Cæterùm quòd arteriæ laxitas grauem, angustia verò vocem acutam efficiat, & pueri & mulieres ostendunt: ex viris quoque quicumque vel ab ortu ipso, vel castratione pinguescunt: illis enim suapte natura exilis arteria est: his verò pingui obsessa conuiuet, quare acutum sonant. Idem & musica instrumenta demonstrant, in quibus id quod graue est, & acutum, laxitati & exilitati fistularum proportionem respondet. Porro cantores si quando acutam vocem edere contendunt, vi comprimunt arteriam, redduntque angustiorum: quòd si grauem, deprimunt contra guttura laxantque. Cæterùm acuta vox & grauis, differt rursus & magnitudine, & exilitate: quam differentiam à quantitate desumi dicebam: quam etiàm ex multitudine vel paucitate efflati aeris provenire, nemini dubium puto. Vnusquisque enim experitur, magnam elatamque vocem maiore vi fieri: quòd scilicet plus aeris dimouere opus sit. Itaque qui viribus valent, ea ratione faciliè vocem efferunt cum libet, supprimuntque. Qui verò imbecilli casu aliquo redditi fuerint, ita vt neque arteriam laxare, nec multum aeris dimouere queant, acutam vnà & exilem vocem edunt.

XLI.

Cur eos qui acutam atque elatam vocem edunt, rancidie illis tentari videmus?

An quia dum plurimus confertim efflatur spiritus, gutturis extrema colliduntur? quare musculi qui eas partes mouent, ad vocis conformationem, commotione ea distracti, defluxiones promptè excipiunt: non secus atque hi, quos sicca tussis infestat, qua sanè ratione raucedo oritur.

XLII.

Cur quibus elata vox est, audaces natura, & iracundi existunt? An quia circa præcordia plurimum caloris obtinent? Elatam nanque vocem inde fieri diximus, quòd multum aeris efflatur: quòd quidem à vehementiore calido fieri necesse est. Quòd igitur iratis aliquando iræ nimirum impetu accidit, id in ijs per naturam: extollunt enim irati, præ calore qui circa cor efferuet, vocem: timidi contra præ refrigeratione summittunt.

XLIII.

Cur vox acuta maiore ex interuallo audiatur?

An potius nõ quæ acuta solummodo est, sed quæ vnà magnitudinem quoque adiunxit, à longè auditur? Nam qui grandiori spatio distantes alloquuntur, magnam & acutam vocem edere solent. Porro quòd acuta sit, citò valideque permeat: quòd verò magna, integra multo spatio perdurat: neque enim multus aer, facillè dispescitur aut euanescit: at sonus absque aeris motione longius audiri nequit.

XLIII.

Cur viris inter canendum, tametsi acuta occiperint, sensim in grauem vox delabitur: at pueris ex graui potius in acutam procedit? An quia grauem vocem pueri, non nisi vi multa edunt: contra viri acutam? Hoc autem ex his quæ diximus, satis liquet: quare vocis organa breui defatigari in vtrisque necesse est, atque hinc facillè in contraria dilabi.

XLV.

Cur quæ in vnoquoque genere optima sunt, & quasi metrum reliquorum, fastidio esse nobis solent? sic in gustatilibus dulce, sic in consonantiarum genere diapason, atque in coloribus album?

An

An cùm contraria ex diametro inter se distent, neutrum tamen eorum sensui gratum esse videtur, sed tantùm quæ mediam quandã naturam obtinent? Ex contrariis nanq; alterũ, nempe quod melioris obtinet rationem, languefacit sensoria, atq; emollit: quod verò deterioris, exasperat atque offendit. At gestit leniter dimoveri anima, quod quæ media sunt abundè præstant, quòd scilicet extremorum maxima ex parte vim habeant & facultatem. Hinc miscellatum in sonis Musici, tum in saporibus Coqui adinvenere, uti sensus ipsos citra tedium diu oblectarent.

XLVI.

Cur ex odoribus hi quidem semper, hi verò non semper delectare solent? Suffitus nanque aromatatum, nunquam suavis non est. Contra esculentorum nidor, jejunos quidem, & cibi avidos delectat: at saturis non rarò fastidio est, & nauseam movet. An quòd odorum nonnulli propria ratione obtinent suavitatem? quare nunquam ea destituuntur. Ast alii, qui alimenti solummodo ratione jucundi sunt, quibus inquam ducibus cibum sibi quærunt animalia, nil mirum est, si quidem repleto ventre eos aversemur.

XLVII.

Cur florum nonnulli paulo remotiores olens suavius? ut nigra viola, ut mentha, ut ocymum?

An quia nimio humore abundant, quo nimirũ odor hebescit? Si quid igitur calidi, tenuisq; halitus subest, id latius diffundi potest, quæ sanè odoris materia est. Ast aqueus cùm crassior sit, primis hæret marginibus, atque ibi odorato halitui sese admiscens, quòd inodorum sit, odorem interim tollit.

XLVIII.

Cur multa ex præcellentibus odoramentis, quibus vel ad unguentorũ confectioes, aut ad suffitus utimur, naribus propius admota, offendunt: pauxillum verò dimota, mirè delectant?

An quòd vis eorum validior est, quàm ut ferri facile queat? Sensoria namque universa, moderatione

quadam gaudere videmus. Sive igitur qualitate fo-
la, seu halitu quoque medio ad nos odor perveniat
(utrovis nanque modo olfactum fieri certum est) si
propus admoveantur, motu suo vehementiore,
quàm par sit, offendunt. Qui rursus morus, quo à
prima illa sui origine plus distat, eo ignavior evadit
quare & minus offendit.

XLIX.

Cur excrementa eorum, qui allium gustaverint,
diebus nonnullis allia olere sentiuntur. An non ita
accidit, si quis nepetam, organúmye, aut aliud ejus-
modi odoratum comederit?

Nonnulla qualitates aded valentes obtinent, ut
ab innato calore aut ægrè vinci queant, aut omnino
nequeant: ejusmodi sunt & quæ vim venenatam ob-
tinent, & quæ omnino medicamentosa potestate
prædita sunt. Hinc igitur eorum, qui opium bi-
berunt, corpus omne opium redolet: subit enim
venas neutiquam immutatum. Allium igitur ex his
est, quæ ob medicamentosam qualitatem vix lon-
go tempore confici possunt: nil miú igitur siqui-
dem diu propriam servet naturam & transmutatio-
nes multas subterfugiat.

L.

Plantarum partes, seu germina sint, seu folia, flo-
résve, vel poma vel radix, aliæ Indies odorati ores e-
vadunt, aliæ brevi odorem amittunt.

Quam rem inde oriri putandú, quòd tenuem o-
dorem nonnulla obtineant, quiq; facile cum humo-
re evanescat. Alia verò firmiorem sanè odorem sorti-
untur, quiq; sol diori fundamento innitatur. Dum
igitur virides sunt, humentq; immodicè, humoris
abundantia odor obtunditur. Porro humor mode-
rata siccatione corrigitur. Solent autem odoré tan-
dem ipsa quoq; amittere, si vi solis, aut vetustatis pe-
nitur contabescant. Qua in re primas partes sibi ro-
sa vendicat, utpote cujus odor inter cæteros flores
diutissimè perduret. Proinde & temperamenti ipsi-
us conditionem meritò Theophrastus admittatur.

Cur

LI.

• Cur qui largam resinam potarunt, siquid mererint, suave olet: qui asparagos comederunt, deterrimè?

An quia resina visciditate, & medicata qualitate sua vix ab innato calore potest immutari? Quod igitur ipsius tenuius est, atq; odoratius, venas subit, sanguinisq; serò dilutum, odoris gravitatem, si qua inerat, exiit: inde renes & vesicam petit. Asparagi verò citissimè conficiuntur: quamobrem putredinis non nihil citò acquirunt. At cum multa præter asparagos sint, quæ putredinem faciliè sentiant, ut brassica & fungi, & hortensis smilax: sola tamen asparagi putredo (quod noverimus) vesicam petit, quòd vitæ ciendæ urinx non leve ex planta obtineat.

LII.

• Cur ex plantis hæc quidem annuæ sunt, ut frumentaceum genus, & olera sermè omnia: hæc rursus biennio, aliæ demum ad multos annos perdurare queunt?

¶ Videntur fecunditate immodica annua veluti effœta perire. Sicuti enim in animante nimia seminis profusio, & corpus contabescit, tenuim que celerius invehit: itidem & plantæ, si quidem pro magnitudinis ratione largius quàm par est fructificet, arescunt. Quam rem in frumentaceis præsertim usu evenire videmus. Inde enim radix us invalida est, quoniam vim omnem in procreationem effundit. Indicio est, quòd ex vivacibus plantis multæ arescant, si quando largiorem quàm par est, fructus copiam edant.

LIII.

• Cur fieri dicas, ut tamen si quæ arbori inseritur gemmula, alimentum omne inde suscipiat: sua tamen poma, non aliena germen edat?

An quæ sisse justum potius fuerat, cur plantæ quædam sponte sua aliis adnascantur, neq; aliter provenire queant, ut polypodium, ut dryopteris, ut viscū propriam tamen naturam adeò servent, ut quæ

dam ex his fructum quoque edant? Putandum itaque
 que alimentum quod ex iusta arbore hauritur, quam
 quam pro natura illius confectum sit, adhuc tamen
 in germine ipso immutari, conficique, quasi novis
 radicibus exsugatur: arbor verò sibi sit terræ loco,
 unde scilicet hauriat. Est autem terra plantis velut
 inconfecti cibi promptuarium: radix oris vicem ge-
 rit: in trunco verò omnia tum conficiendi, tum di-
 stribuendi organa continent, medullam scilicet cor-
 ticemque, & quod librum vocant & fibras, quæ ve-
 nis proportionem respondent. Caterùm cum ob ali-
 menti vim corpus universum non plantarum mo-
 dò, sed & animalium non nihil immutetur, nil mi-
 rum si germen quoque ab arbore, cui adnascitur, non-
 nullam subeat mutationem. Quamobrem & qui de
 insitione præcipiunt, non quid cui vis inferi, sed na-
 turæ affinitatem observari jubent. Nam si secus fiat,
 aut brevi arescunt: vel si fructificent, longè natura
 sua abalienatum fructum senties.

LIII.

Cur serenitates, quæ noctu cœperint, inconstantes

An quia non sunt autore sole, sed alio syderum
 quopiam flatu, excitante, nubesque discutiente? Por-
 rò ille infernorum omnium Dominus, veriat cuncta
 vi sua, movetque. Venti igitur qui post meridiem e-
 xurgunt, quòd ea diei hora maximè vigeat sol, ac do-
 minetur, & vi maxima pollebunt, & perdurare po-
 terunt.

LV.

Cur vesperi orta Iris, satis fidum est serenitatis
 præsagium, quæ manè infida, mendaxque censetur?

An quia cum apparet Iris, nulla obduci nube, aut
 aeris crassitudine Solem est necessarium, atque è se-
 rena cœli parte lucem nubes diffundi? Si igitur se-
 renitates, quæ vesperi cœperint, securiores: erit & I-
 ris vespertina fida satis serenitatis nota.

LVI.

Cur græves primo suo adventu serenitatem præ-
 nunciant?

AN

An quia secundo vento volare, ob corporis gravitatem coguntur? Itaque non serenitates modò, sed & pluvias ex ipsorum volatu prælagire est. Cùm verò sub Arcturum ad nos festinat ex septentrionali plaga, necesse est flante maximè Borea huc impelli.

LVI.

Cur pruinae pluvias in maxima quoque serenitate prænunciant: nives contra pluvias hybernas finire solent?

Tunc pruinae cadunt, cùm flatus universi silent, stagnatq; aer: neq; enim multus crassusq; vapor tepido hyberni solis calore extenuari potest, neque iterum vento dissipatur: quamobrem necesse est noctis frigiditate densatum decidere, ac circa terram congelascere. Hic igitur indies auctus, & consistentia crassior, tandem solis vim penitus frustrabitur, atque ad aquae naturam revertetur. Nives verò ad Aquilonem præcipuè cadunt, à quibus excitati flatus, non pluvias modò, nubesque arcere queunt: sed vehementi illa discussione aerem ipsum tenuissimum reddere.

LVIII.

Cur adventante pluvia lapides quidam, quasi rore perfusi, madescunt?

An id præcipuè fieri videtur, cùm diutinae imminet pluvia? cùm, inquam, Austrinis flatibus aer omnis udus, crassiorque efficitur: quamvis si pius mutationem eam minimè præsentiamus. Qua in re multa ex brutis sagaciora reperies: nostri ingenii vires, ea forsasse ratione compensante natura. Sive enim imbris gaudent, seu oderint, manifestò monstrant prænosse sese eorum adventum: veluti ansetes clangore, lascivia insolita sues hilaritatem ostendit: contra apes intra alvearia se còtinent, ac mœstæ submurmurant: sic muscæ plus solito ora infestantes, vixque verberibus fugatæ, pluviam æstate prænunciant: prægravantur enim aeris madore minutula hæc, atque imbecilla animalia. Quin & in hominum genere, si qui nervis, aut articulis laborent,

nocentes pluvias multo antè præsentiant. Cùm itaq; aer in aqueam naturam properet, multoq; ac crasso vapore admisceatur, potest nimirum levi momento frigidi cujusvis occurfu in aquam densari. Cur verò non ab omni lapide in aquam transmutari videatur, soliditati tribuendum est. Si enim spongiosi sint, humorem omnem exlugunt; siccantq; inde mutatio ea nos latet.

LIX.

Cur decrepiti eorum, quæ in iuventa gesserint, vel didicerint, oprime meminere: quæ verò nuper acta, ilicò memoria excidunt?

An quia de his, quæ olim florente ætate gesta sunt, quendam veluti habitum contraxerunt? ea namq; multo tempore memoria repetita versarunt. Modò verò sensus admodum hebetes obtinent: nequeunt itaq; exactæ, illæ & vehementes rerum species altius affigi memoriæ, atque inhærere: non aliter, quàm si quis in speculo vultum proprium inspicat, vel in obscuriori luce alterum, aut per somnium, aut semivigil: statim enim obliviscitur. Tenui nanque illa, & obscuriora rerum simulachra evanida sunt, facileq; delentur.

LX.

Solent ea ætate reperuascere nonnulli, quod vitium quadam instrumentorum imbecillitate provenire putandum: contingit enim multis modis animæ sedem seu ea cerebrum, sive cor sit, commoderatione ea, qua sanitas, viresq; corporeæ consistunt, destitui. Vnde mens quoque languere solet. Porro pueris nimia humiditas in causa est, senibus verò frigiditas. Solet autem senilis hæc affectio præcipuè pingues attingere, quæque multo excrementitio humido abundant. (Nonnulli enim graciliores, in extrema quoque senectâ ingenio valent.) illi igitur amplius, atque ocys refrigerantur: multum nanque humidi igniculum illum, qui animæ primum instrumentum est, præfocat atque extinguit. Nam eadem de causa citius quoque intereunt.

Num

LXI.

Num igitur adolescentes, memoria viris perfectis præpollere dixeris? Atqui ita esse, ad eò pervulgatum est, ut unusquisque puerorum memoriam præcipuè admiretur.

An potius credendum est animæ functiones universas (concoctricem medici excipiunt) in perfectis ætate perfectas quoque esse. Fieri tamen aliquando, uti animi vires in plurima distrahantur, ad eò ut non æquè omnes perficere queat. Id præcipuè juvenibus accidit, quàm minimum pueris. Hæc eadem causa est, Cur bruta nonnunquam majora memoriæ indicia præferat, qualia in canibus præcipuè: sed & jumentis omnibus & stolidissimo quoq; assello visuntur: nihil enim his curæ est: neq; voluptate alia detinentur, ab ea quæ à cibo, aut Venere proficiscitur.

LXII.

Cur mulierem barbaram execramur, viros verò imberbes?

An quia monstruosum omnino est, mulierè referre virum, aut virum mulierè? An potius, quia ea conjectura mulierè audentior em, viribusq; valere judicamus: quippe in qua calor ad eò gliscat, ut usque ad extremas partes fundi possit, humoremque perdomare, atq; exurere? Confessum enim est ob frigiditatem innatâ, mulieres glabrescere. Nam calore hirta sunt corpora, ni humor, qui pro materia est, deficiat. Porro audacia si malitiæ iungatur, cavenda est. Est enim, authore Aristotele, mulier, *αισθησις* *ε* *ψ* *δ* *ισ* *ι* *α* mare ipso: & omnino *κακουροτις*. Cæterum mares alii caloris defectu glabrescunt, quos modis omnibus fœminis similes videas: quales eunuchi, vel qui natura his assimilantur. Alii rursus ob siccitatem, quales admodum biliosi, aut melancholici existunt. Morosum igitur animum, atq; incivilem ea demonstrant: Siquidem temperaturas eas ubi excellerint, vitia omnia insequi consuevere.

LXIII.

Cur mulieres, quas Græci *αἰριαὶ* dicunt, nos virgines dicimus, parcius per menses natura expurgari solent?

An quia plurimum caloris obtinent, pro sexus ratione, quo sanè & nutrimentum foelicius concoquere valent, & venarum excrementa per halitum digerere?

LXIII.

In omni animantium genere matres impensius prolem diligere visuntur. In plurimis nanque mas foeminae jungitur, quousque ad coitum concitari ipsam senserit; neque praeterea rem familiarem vel minimum curat: quasi non prolis, sed voluptatis duntaxat ratione inierit societatem. Quo fit, ut non nulli mares à primo statim conceptu conjugia solvant, atque inciviliter cum foeminis agant. Sic gallinacei, sic pavones, sic quadrupedes cicures, & piscium pars non exigua. Nonnulli verò officii quippiam initio praestant, ut incubationem: sed id quoque admodum negligenter, ac per id temporis tantummodo, quo foeminam cibum capere urget necessitas: siquidem cibus foris quaerendus est. Porro à partu ferè omnes vagi sunt, & rem familiarem penitus negligunt: quin & nonnunquam natos persequuntur, arcentque. At foemina diu prolem agnoscit, ac modis omnibus tuetur. Videtur itaque parentum in natos charitatem salutis gratia naturam instituisse: sed matris praecipuè, quòd id maximè natis expediret. Cùm enim animalium, hæc quidem statim ab ortu sibi victum quaerit: hæc verò parentum opibus indigeant: Rursus horum quædam lacte initio aluntur, quædam foris partis: apertum est, omnia hæc aut necessariò foeminae opera egere, aut melioris gratia. Necessary quidem in his, quæ lacte aluntur: in reliquis verò gratia melioris. Nam quia voracior est, venerisque plus appetens, vagari marem oportuit: foeminam verò aut prorsus omne aut plurimum alituræ onus suscipere. Si enim lacte victitandum est,

est, solam matrem foetus desiderat: sin foris quærendus cibus, neque progredi nuper nati valeant, semas socium paulisper præbet, quò foemina sufficere queat. Sin progredi valeant statim & cibum sibi quæritare (quòd imbecilla adhuc, multis incommodis obnoxia sunt) mater sese ducem exhibet, quo ad adolescentia robusta fiant.

LXV.

Quidam cum de salute penitus desperassent, egregia facta edidere: fortunaque commutata, hostes aliquando superarunt: quocirca & in proverbio dicitur, Vna salus victis, nullam sperare salutem. Quæret igitur quispiam, qua ratione id fieri queat, cum desperat: o potius timorem adaugeat, viresque tollat: si quidem spes audaciam, viresque auget.

Cæterum eorum, qui de vita desperant, non una conditio esse videtur. Qui nanque animo tolerandis malis, contemnendisque periculis fortiore fuerint, tantum abest, ut instante ruina torpescant, quin potius in rabiem versi, ulcisci quoquo modo se gestiunt. Statim itaque timor in furorem vertitur, furorem verò vires mirum in modum augere, antea dictum est. Sunt quos pudor urgeat, ne scilicet inglorii & inulti cadant: itaque ex pudore ira atque audacia. Qui verò socordiae & ignaviae dediti, pusilloque animo, quo magis ex spe decidere, eò torpidiores frigidioresque evadunt.

LXVI.

Cur senex semper querulus, & antè acti temporis laudator?

An quòd admirationi vulgò esse studet, quòd imbecillis illa, & indecora ætas, in qua non levis quoque dementia suspitio est, decori reputetur, neque contemptui sit, quasi nullius usus?

LXVII.

Cur si consuetis gaudere naturam, sapienter dictum est, vulgatum tamen est, novis subinde nos delectari?

Solemus profectò præsentia spe melioris fastidi-

re, & nova semper inquirere, primoque illo occurſu cupidè amplexari. Verùm hæc quoque tanta eſt humana levitas, quamprimum ædium afferunt, brevi que ad conſueta lubentiſſimè relabimur. In ſueta enim, quò minus delectare queant, etiam offendere ſolent. Rectè igitur dictum eſt, Conſuetis gaudere naturam: nec minus verum eſt, quod jactari ſolet. Nova ſemper expeti: quando in his quæ adhuc abſunt, plus voluptatis ſperare eſt, invenire nequaquam.

LXVIII

Cur furari viros, adulterari verò mulieres adeò dehoneſtet, ut ad poſteros quoque dedecoris nota perveniat?

Atqui ſunt alia longè graviora crimina: ut homicidia, excidia urbium, perjurya: quæ tamen dedecori nemo ducit. An vitia ea præcipuè turpia judicant, quæ quòd admodum præter naturæ inclinationem ſunt, excuſari nullo pacto nequeunt? Igitur avaritiam in juvene, in ſene verò libidinem ap-primè oderimus: non alia ſanè ratione, quàm quòd à ſui natura longè abſunt. Fœminis itaque timiditatem, ac proinde avaritiam nemo vitio vertit: quòd ſexus proprietatem inſequatur. Cùm verò per naturam minus in Venerem concitentur, ſiquidem pudicitiam ſuam prostituunt, ſola animi deſpectione, atque ſordicie id videntur committere.

Nemo iterum in mare ſalacitatem & adulteria adeò notet: hoc enim quamquam vitium, attamen à maris natura alienum non eſt. At furari, ignavia & puſillanimitas ſuadet. Quæ cum non ex ſexu, non ætate proveniat, perpetua naturæ ipſius comes eſſe cenſetur. Quam ſanè indolem matrem excremur, atque oderimus. Quæ verò ratione majorum decora poſteros nobilitare ſolent, quòd in iis virtutum quæſi feminaria quædam ſuperariſſe credimus: ea ſanè & dedecora poſteri hæreditant.

LXIX.

Cur fieri dixeris, ut cùm in brutis fœminis præ maribus

ribus ferè mutæ videantur (garrunt enim mares, canunt, vociferantur, & omnino foeminis sunt vocaliores) in homine contra, mulier viro loquacior, solentque mulieres proverbio loquacitatis taxari?

Loquacitas vocalitasque omnis aliàs naturæ impetu provenit, quibus scilicet multus circa præcordia gliscit calor, quo sanè hilaritas & promptitudo, & omnino mobilitas paritur. Cùm itaque mares calidiores sint, nil mirum si ad voces edendas promptiores quoque fuerint: præcipuè cùm ad Venerem concitantur: nam calore tunc temporis plus abundant. Idcirco castrata ilicò obmutescunt, quasi refrigerata torpescant. Hanc sanè differentiam præcipuè in avibus observamus, quòd hoc genus animantium cæteris vocalius esse videatur, quod loculentissimè Lucretius cecinit, cùm inquit:

*Aeris primum volucres te diva: tuumq;
Significant initium, percussa corda suavi.*

In homine verò, siquidem tenellos, neque adhuc rationis repagulis coercitos consideres, masculos itidem foeminis vocaliores esse comperies: neque id iis, quòd natura insit, vitio vertitur. At procedente ætate viri, quoniam diutius pensitant, voluntque animo: consultius quoque ac serius verba exprimunt, quæ antea mente conceperunt. Quòd si ingenio leves fuerint (quod vitium ferè bili ascribitur) nullis mulierculis loquacitate secundi erunt: quæ res, utpote præter virilitatem, odiosa omnibus existit. Igitur mulier de puerili illa garrulitate nihil demit, ob insitam ingenii levitatem: multa enim & varia semper animo versat, celerimeque deliberat, quare plurima quoque ad manus habet, quæ loquatur. Cæterùm sicuti modicè tarda eloquutio venustatem affert & commendari solet: ita quæ modum excedit, ruditatis nota esse videtur.

LXX.

Cur pueri & mulieres ad lachrymas promptissimi sunt, proximè hos decrepiti, minimè omnium viri;

ita ut illachrymari ea ætate indignum videatur?

Lachrymæ pluribus de causis oriri videntur. In his enim qui aut sternutantes, aut solem inconcinnitibus oculis inspicientes lachrymantur, expressione quadam fieri dixeris, cum caput noxium quippiam tentans propellere, unâ excrementitias humiditates exprimit. Qui verò effusè rident, aut vehementer tussunt, eò quòd spiritum contineant, lachrymantur: inde enim effervescit sanguis, caputque inflammatur: quare excrementa funduntur, ac desiliunt. Cur verò in cærentibus lachrymæ obortantur, non satis apertum est. An tunc demum illachrymatur, cum quos misericordia prosequimur, affligi videmus, præsertim si his malis propulsandis nequiquam satis esse possumus? Si enim aut ira subrepat, aut auxilii spes aliqua, tantum abest ut lachrymas fundant, ut potius ulcisci querant, vel de præsidio consultent. Cæteri cum auxilii pariter & cõsili inopes sumus, cernimusq; nobis charissimi nos dolere, statim lachrymæ oboriuntur: ea sanè ratione, quòd animus noster cõsentiat, atq; unâ affligatur. Itaq; cerebrum intelligentiæ sedes, unâ patitur, nec dissimilem efficit motionem, quàm mali quippiam propellere tentaret exprimitque unâ lachrymas. Nam quòd animus noster imaginatione mali sæpe cõsentiat, ita ut illiusmet affectus quædam ceu imago in ipso generetur, multa sanè monstrant: læti enim nos quoque exhilarant, mœsti mœrentes reddunt. Nec minus in corpore motio quædam inde sæpe apparet. Si quando enim acerba aut acida mandentem inspeximus, proriturus saliva, atque omnino quid simile lingua patitur. Sic ubi oscitantem inspeximus, aut meientem utriusque desiderium non rarò irrepit, quanquam per naturam ea excretionem corpus minime egeat. Cur verò pueri, & mulieres, & omnino viribus imbecilli præcipuè illachryment, animi mollicies in causa esse videtur, ob quâ statim concidunt, & desperant, eaque veluti nota, mœrorum & misericordiam præferunt. Porro viros lachrymæ dedecent;

dent: & misereri quoque, si Stoicis credimus. Neque enim animi despondere facile debet, qui viribus & consilio pollent. At si inevitabile malum urgeat, lachrymas fortis non funditur, neque dolori cedit: verum oblectatur ad eò, ut angoris ejus notæ nulla ex parte in corpore elucescant. Sic de Aenea Virgilius:

Spem vultu simulat, premit altum corde dolorem.

LXXI.

Cur si lachrymæ dolore animi excidunt, multos tamen videas præ læticia lachrymarum?

An hi inter cæteros mollissimo animo censendi sunt: siquidem præteriti tantummodo mœroris & lachrymarum recordatione, sui misericordia commoventur, atque illachrymant:volvunt enim illico animo quandiu anxerint sese exoptatæ rei desiderio, quantumque fuderint lachrymarum.

LXXII.

Cur velox augmentum nota est vitæ brevioris? Sic enim Aristoteli placet, qui cum de cervi vitæ fabulosas quasdam narrationes refelleret, ita inquit: *ἡ γὰρ ἀθανάτων καὶ ἀμύμων τῶν κελῶν οὐ μόνον οὐδὲ ἀνεπαύσιον ἔσθ' ἔσθ' ἔσθ' ἔσθ'.* Idem experientia quoque compertum: Arborea enim quæ celerrimè a dolent, ut persica, ut prunus, ut cerasus, cito quoque intereunt. At pinus, abiesque, & annosa ulmus, multa vitam (ut ait ille) durando secula vincunt.

An quia humidum innatum dilutum, & omnino aquosum sortita sunt? quod enim ejusmodi est, sicut ut brevi extenditur, ita celerrimè diffilatur atque arefcit. Contrà quæ oleosum aut resinofum humidum obtinent: quòd lentore suo serò extenditur, non nisi longo temporis spacio arefcit. Ita enim in externis fieri videmus: Aquea namque corpora celerrimè igne consumuntur: at resina, aut pix, aut oleum diu perdurant, nec facile absumi queunt.

LXXIII.

Cur masculini fetus celerius in utero perficiuntur: cum ab ortu femine citius & adolefcant?

& ad ætatis vigorem perveniant?

An quia semen, ex quo fœmina concipitur, humido quidem præ eo ex quo mas gignitur, abundat, sed calore vincitur? itaque pusillus ille calor conceptionis initio humoris multitudine ferè opprimitur, neque concoquere & perdomare materiam potest, è qua fœtus conformatur. At ubi postmodum adoleverit fœtus, sensim emergit, & viget: itaque extendere, & augmentum facere satis valet. Celerius profectò quàm in mare: quoniam humidum ipsius plus aqueæ naturæ præferat: inde enim universim augmenti celeritatem fieri dicebamus. Quòd verò humidum ex quo fœmina concipitur, tenuius sit, & aquosius, non modò naturæ spectatores in semine observarunt: sed & inde conjicitur, quòd tota vita maribus humidiores cum sint, citius quoque arescunt: senectus enim siccatio quædam esse videtur.

LXXIII.

Cur pone aquæ phialam, quæ ad solem convertatur, multa exurantur: quæ verò candorem egregium habent, nihil læduntur? Quòd exustio radiozum coalitum fiat, cava nimirum specula satis monstrant; nisi enim qua parte radii concidunt universi quod ignem concipere debet, admoveas, minimè incenditur. Siquid igitur in sese incidentes luminis radios cogit ac congregat, id proculdubid exuri necesse fuerit: quod verò fundit, disgregatque, ut quæ plana superficie sunt, præsertim si lævore participant, & quæ egregiè candicant, ea sanè de causa vim solis non admittunt.

LXXV.

Cur sulphur sicco calore liquefiat, humido nequaquam?

Non sulfur modò, sed & alia quamplurima ejus naturæ videntur, ut sicco duntaxat calore fundantur. Rursus alia & à sicco & ab humido. Quæ igitur prioris generis sunt, ut sulfur & metalla omnia, com-

mu-

munem aliquam naturam nacta sunt, ob quam ab humido exurente non liquentur, quam sanè scrutari oportet. Sunt igitur nonnulla solidiore concretione producta, in quibus nimirum, fusile humidum plurima terrestri portione obruitur, ac detinetur. Atque hæc non nisi à sicco funduntur, eò quòd acrior vis ejus sit, qua validius, penitiusque imprimat, & segreget. At quæ posterioris, ut cera & resina omnis, molli concretione coalescunt, minusque terræ obtinent, molem quæ laxiorem, ita ut à debiliore calido fundi possint. Cur verò in utroque genere, alia celerius, alia serius liquecant, ex humidæ portionis quantitate evenire purandum, unà & mollis densitudine. Etentui fusio, latentis humoris evocatio est.

LXXVI.

Cur cera facilimè oleo confunditur, non vino, non aqua?

An quòd simile simili facilè admiscetur? Cera igitur, & quæcunque pingui atque aereo humido abundant, ut resinæ, & plantarum succi, qui facilè ignem concipiunt, cognata oleo sunt, ideo & statim unà coalescunt. At quæ natura dispari, oleo confundi nequeunt, quale papaveris succus, & hypocistidis, qui tamen vino aut aqua facilimè permiscuntur.

LXXVII.

Cur cadavera eorum, qui absorpti aquis perierè, primùm quidem ima petunt, mox tertio vel quarto die in summa sensim attolli incipiunt?

An tunc attollitur primùm, cum putredinem sentiunt? quo fit, ut hyeme serius hoc accidat. Putredo verò ea ratione corpora leviora facit, quòd calorem adjunctum habeat: qui quidem dum corpora dissolvit, flutuoso spiritu cavitates omnes cadaveris replet: unà & aquæ subsidere nequit.

LXXVIII.

Cur grues dum volant, pyramidem semper describere visuntur?

An quia graves cū sint, immensa tamen aeris spacia prætervolant? quo igitur minus defatigentur,

sele in omnem volandi facilitatem componunt, protenduntque crura in averfa: (neque enim ut cæteræ aves, ea contrahere, ob longitudinem possunt) collumq; exerunt. figuram demum eam toto agmine depingunt, qua veluti cunco quodam objectum aerem facillè dividant.

LXXIX.

Cur edulia quædam dulci sapore cum sint, si præsumantur, vinum gustu insuave reddunt: quædam contra adaugent suavitatem? Porro potores, non hæc sanè de causa, mellis aut saccari condimenta à mensis arcent.

An quia, quæ exactam illam dulcedinem obtinent, tum laxare linguæ meatus, tum aded altè descendere queunt, ut diu his imbuta lingua, nil exactè sentire queat, videanturq; omnia ea de causa amarore, & insuavitate participare? Dulcia verò, quæ vinoso quodam succo abundant atque unà adfrictionis plus minúsve secum ferunt, neque altè descendunt ut meatus oppleant, quin potius si quid limosum putridumve linguæ inhæsit, detergent, eamque ita præparant, ut exactissimè postmodum gustet. Hanc dotem cum multa ex pomis obtineant, omnium tamen suavitatem, qui nunquam pro meritis æstimantur, Pepon longè exuperat.

LXXX.

Cur oriente sole stellæ omnes delitescunt, quam prope occasum longè à sole sint sitæ?

An quia nimia lux oculis circumfula, ea quæ paulò obscuriora sunt, abscondit? Ita enim usu evenire cernimus, ut qui ex tenebrosiore loco prospicit, acrius quæ in lumine versantur discernat. Neque enim solis fulgor, (uti quis fortasse crediderit) eas obscurat. Noctu enim innumeræ soli multò propinquiores perspicuè fulgent: cum tamen neque terræ umbra tollere possit, quin solis luce tunc temporis suffundantur, ut Mathematici demonstrant. Nulla ergo in re ipsa differentia esse videtur, verum in oculo duntaxat. Argumento est, quòd
quæ

quæ paulò antè sub auroram sydera conspiciebantur
eadem mox oriente sole delitescunt.

LXXXI.

Cur qui longa validaq; exercitatione resiccati sunt,
fri gida epota siti minimè levantur?

An quia aqua resiccatis solidis particulis, vtilem ma-
dorem restituere nequit? at dilutum vinum potest,
quoniam vim alimenti obtinet. Merum enim non
modò sitim non leuat, sed stranguiat aliquàdo: quod
in his compertum est, quia longò cursu merum
potarunt.

LXXXII.

Cur culices, non æquè omnes morfu impetunt?
quosdam enim nec attingunt quidem: at muscæ sine
discrimine omnia, tum homines tum bruta affligunt?

An quia sapores quosdam lubens prosequitur, quosdã
verò respuit? Porro dũce odoratu brutã pascentur:
qua enim alia via in multiplici illa herbarum varia-
te non ingratas modò, verum & lethiferas quòque se
cernerent? Gaudet autem præcipuè acidis culex, vt
vñsus mōstrat, & Aristoteles observavit. Fructus enim
non attingit, priusquam corruptione acorem contra-
xerint. Quibus igitur sanguis purus, & minimè pu-
tidus, hos culex non insectatur: musca verò omnivo-
rum animal est, & dulcibus maximè oblectari solet:

LXXXIII.

Cur lateres, vbi igne excocti fuerint, ponderosi-
ores evadunt, quàm cum duntaxat sole resiccati erãt?

Cum nihil quod materiam gravitatis adaugere pos-
sit, accessisse videatur: mole enim minores evadunt.

An quia igne lapidescunt, & solidiores fiunt? Quare
meatus, quos sol produxerat, dum levi illa calefacti-
one rarefacit, quique vapore aut aere replebantur, vi-
gnis validissima connivent, corpusq; vñiversum de-
satur. Quare quicquid aeræ vel vaporosæ substan-
tiæ inerat, vñã extruditur.

LXXXIIII.

Quamobrem quibus cornua sunt, altero dentium

III

ordine careant, materię inopiam causatur Aristoteles: quicquid enim terrestre ea parte inerat, abit in cornua. Hunc locum Caius Plinius taxat: quoniam (inquit) cerva altera dentium serie caret, & cornibus. Cæterum (pace sua dixerim) minus scitè Aristotelè reprehendit Plinius: est enim quod pro exemplo affert, haud equidem naturæ defectus, sed sexus occasione contingit, cervam cornu carere: tentavit enim & in ijs quoq; natura, quod speciei erat proprium. Verùm materia caruit. quoniam in omni animantium genere, minus sanè terrei recrementi fœmina obtinet. Quamobrem & generosiores in ovium specie cornutę habètur, quod scilicet ad marium naturam, corporis habitu propius accedunt: proinde & ambientis iniurias, melius ferunt. Cerva igitur quædam veluti cornuum rudimenta habet, quæ tamen ob eam quæ diximus causam perficere natura nequivit.

F I N I S.

INDEX OMNIVM
CAPITVM QVÆ IN
HOC OPERE DE PAR-
ticularibus morbis tra-
ctantur.

<i>Capita</i>	<i>Charta</i>
I	Methodus vniuersalis cognoscendi affe- ctus atque eorum sedes 1
II	De Cephalea, Cephalalgia & Hemicra- nia 20
III	De cura phlegmonose lasitudinis in capite 31
IIII	De cura cephalalgia à bile 48
V	De antiquo capitis dolore 56
	De prauisione 59
VI	De Scotomatico affectu 74
VII	De Phrenitide 88
VIII	De lethargo, quod Rasus de capite Suberbi comprehendit 111
IX	De Apoplexia 123
X	De paralyfi 140
XI	De stupore 153
XII	De Tremore <i>ibid.</i>
XII	De Convulsione 155
	De Crisibus appendix 167
XIIII	De Epilepsia 170
XV	De Melancholia 186
XVI	De Ophthalmia 1991
XVII	De Ulceribus oculorum 208

I N D E X.

XVIII	De Epiphoria	214
XIX	De Suffusione	216
XX	De Aurium affectibus, ac primùm de earum dolore	220
XXI	De Aurium inflammatione	224
XXII	De Ulceribus aurium	228
XXIII	De Tinnitu aurium	230
XXIII	De Graui auditu	236
XXV	De sanguinis è naribus proflauio	239
XXVI	De Narium vlceribus	247
XXVII	De Polypo	250
XXVIII	De Grauedine	253
XXIX	De Oris vlceribus	ibid.
XXX	De Gargarione, seu Columella	260
XXXI	De Angina	264
XXXII	De Coriza, seu grauedine	279
XXXIII	De Brancha	283
XXXIII	De Tussi	286
XXXV	De Asthmate	295
XXVI	De Sanguinis sputo	303
XXXVII	De phthisi	324
XXXVIII	De cura vlceris in pulmõe parulèti	332
XXXIX	De pleuritide	336

INDEX CAPITVM SE-
cundæ partis.

XL	De Cordis tremore	357
XLI	De Syncope	367
XLII	De Cholera morbo	386
	De	

XLIII	De affectibus stomachi, à quibus vitia- tur concoctio	402
XLIII	De abolita appetentia	432
XLV	De doloribus stomachi	439
XLVI	De phlegmone ventriculi	446
XLVII	De iocinoris phlegmone,	457
XLVIII	De iocinoris scirrho	464
XLIX	De obstructionibus iocinoris	471
L	De iocinoris intemperaturis	477
LI	De ictero	482
LII	De Hydrope	490
LIII	De Lienis phlegmone & dolore	504
LIII	De Scirrholienis	507
LV	De Colico dolore	511
LVI	De Ileo morbo	523
LVII	De Leuitate intestinorum	526
LVIII	De Dysenteria	533
LIX	De Tenefmo	542
LX	De Procedentia ani	545
LXI	De Diarrhœa	ibid.
LXII	De Urina suppressione	551
LXIII	De Stillicidio urinae & mictu inuo- luntario	560
LXIII	De Lapide renum & vesicae	561
LXV	De Mictu sanguinis & puris	569
LXVI	De Suppressis mensibus	572
LXVII	De Profluuio mensium	583
LXVIII	De Fluore, vel profluuio muliebri	589
LXIX	De yterinis Symptomatibus	593

LXX	De Gonorrhœa	599
LXXI	De Mola	600
LXXII	De Hamorrhoidibus	603

INDEX CAPITVM IN
Methodo præcognoscendi con-
tentorum.

I	Quis sit præcognitionis vsus, quot sine præcognoscenda, & qua medicum prænosse expediat	sol. 3
II	De his qua circa morbi naturam considerantur	4
III	De signis qua ab extremorum qualitate sumuntur	7
IIII	De his qua ab vrinarum differentijs indicantur	8
V	De Alui excrementis	12
VI	De his qua è pectore excreantur: spua appellant	13
VII	De his qua per nares & palatum excernuntur	ibid
VIII	De his qua in morbis superuenire dicuntur, seu de superuenientibus symptomatis	14
IX	Qua in æstimanda horum symptomatum prauitate animaduertere oportet	17
X	De his qua secundariò vel ex accidenti significant	19
XI	Qui circa symptomata ab his qua præ-	

I N D E X.

	<i>uum morbi morem significant distinguamus</i>	20
XII	<i>De morbi temporibus dignoscendis & status praecognitione</i>	21
XIII	<i>Quae praedicentem cauere opus sit</i>	25
XIII	<i>Num ager euasurus sit coniectura</i>	27
XV	<i>Quis nam futurus sit collationis modus</i>	28
XVI	<i>Quando nam Crisim expectare oporteat</i>	29
XVII	<i>Qualem Crisim expectare oporteat</i>	30
XVIII	<i>Quo pacto natura motum praesentiae quò tendat</i>	33
XIX	<i>Exitiales morbos incertos motus facere</i>	35
XX	<i>Cui nam dici accepta referri crisis debeat</i>	36
XXI	<i>Morborum differentiae ex motus qualitate accepta</i>	37
XXII	<i>In quo morbi genere critici motus expectandi sunt, qualesq; expectandi</i>	38
XXIII	<i>Catalogus Criticorum dierum, & eorū inter se comparatio</i>	39
XXIII	<i>Quosnam dies indices nuncupemus, & eorum vires</i>	41
XX	<i>Qua ratione dies in morbis numerandi sint</i>	42
	<i>Prothesis</i>	85
	<i>Antithesis</i>	87

INDEX IN LEONARDI IACHINI MEDICI EXCELLENTISSIMI COMMENTARIA IN NONVM RASIS ad Almanforein Regem vt ilis, notatu solùm necessaria continens.

A

	BSCE S ^s	acerba omnia exasperare
	sus ante con	206
	coctiones in	acerba quibus sint quali-
	utiles 168	tatibus 263
	abscessus ad aures in para-	acetum quas partes offen-
	lysi et lethargo vtilis	dat 70
	169	acetum nervosas partes
	abscessus semper per rectū	ledere 455
	fieri 145	aceti facultates 117
	abstergentia 517	aceto tepido vti in lethargo
	abstergens decoctū ibid.	go ibid.
	absynthium & eius com-	acidus sapor, frigoris sobo-
	paratio ad reliqua.	les 395
	455	acidum eructantium a-
	absynthij cum alijs deco-	phorismus ibid.
	ctum 69	acres humores vt sanen-
	absynthij boni conditio-	tur 520
	nes 52	actio quando varietur
	acacia succus ad anginā	173
	276	actio lesa primò occurrit 6
		actio

aetio omnis ab immoderata tis leditur 404	aer phreniticis preparatus 109
aetio laesa vt sedem demostret 8	aer quomodo preparatus dus lethargicis 119
aetiones animales vnde fiant 130	aer asthmaticis aptus 299
aetivae qualitates faciliores curatu 407	aer motum conceptum longè diffundit 230
acutorum morborum distinctio habenda in principio & cur 101	aeris qualitas potest asthma causare 298
acutos morbos sanguinè mitti postulare 104	aeris in auribus congeniti Aristotelis sententia 233
adeps vulpinus resolvit 227	aerem congenitum moventes causa 231
adipem coactum à frigiditate conferuari 523	aeris aeruginis vis 229
adenes qua parte imbecilla 50	Aetius cur taxatur 531
aeger quando in tuto versetur 135	Aetij sententia de ilei morbi causa 525
egrotus quando integra inedia servandus 311	etas vt indicet 17
aer purulento vlceri pulmonis auxilio est. 333	etas declinans melancholicū humorē generat 128
aer maxime pulmones alterat ibid.	etas senilis pituitosum humorem gignit. ibid.
aer siccus cicatrici firmāda confert 316	etatem inclinantem consistentia à Galeno appellari 187
	affectio à Rasi descripta 28

I N D E X.

affectionis modus	8	aloe lota oculorum ulcer	
affectus primarius & se-		conueniens	210
cundarius	13	aloe lotione acritudini	
affectus ex fluxione duos		deponit	427
scopos habet	399	aloe non habet vim vl-	
affectus per consensum		tra iecur	428
vbi eueniat	60	aloe vt melancholicis	
affectus exigui vt sanen-		prosit	196
tur	263	aloe flauam bilem pur-	
affectus per consensum		gat	ibid.
salubriores	374	aloe à cibo sumptum il-	
affectuum complicatorū		lum corrumpere	151
regule	429	alteratio omnis conta-	
affecta pars vt agnosca-		ctu fit	404
tur	7	aluū quæ emolliant	151
affluxus exiguus vt di-		aluum ducentia quæ	
gnoscat	263		472
agarici vis extenuans		aluum ducons medica-	
	581	mentum	464
agaricum leuiter pituitā		aluum deqcientia prima	
ducere	64	mensa exhibenda &	
alica ex quo fiat	377	quæ sint	84.184
aliena quæ dicantur		alui profluuium quando	
	393	ledat	168
alimentum leue quid ap-		alni profluuium quan-	
pellat Rasis	389	do inutile	ibid.
alimenta quæ celeriter		alui profusia vnde fiant	
renutrient qualia			472
	418	alteratio à calore fit	
aloe & amara omnia bi-			404
fariam purgare	428	alterationem quæ non	
		fa-	

facile patiantur	520	anastomosis signa	241
amara vim deterforiam		anastomosis curatio	571
habere	470	angina	5
Amazonum pastillus à		angina quid	266
Gal. descriptus	401	angina quæ perniciosa	268
amygdalarum dulciam		anginae species obstructi	
olei vis	520	onis	269
amygdalarum diluta vis		angina quæ remedia di-	
inest deterforia	284	uersa requirat	629
anacardi vis	278	anginae nomine quid in-	
anacardina confectio		telligatur	265
vim habet siccandi pi-		anginae duæ species	268
tuitam	151	anginae signa	267
anagallidis succus pitu-		anginae magnitudinem	
itam extenuat	66	signans	268
anastomosis vt fiat	569	anginae prognosticū	267
anastomosis vt à diapede-		anginae curatio	276
desi distinguatur	308. 569	anginae uictus ratio qua-	
anastomosis à causa pro-		lis conueniat	279
catartica	584	anginam curationem	
anastomosis & diapede-		vel præuisiones expa-	
sis curatio	323	scere	269
anastomosis osculi ve-		Anglus interpret Gale-	
narum apertio	240	ni licentiosus (Linac-	
anastomosis causa prima		rum intelligit)	422
ibid.		anhelitus creber	295
anastomosis causa secun-		anhelantes ex angustia	
da	ibid	vasorum	297
anastomosis causa tertia		anhelantes ex caloris	
ibid.		multitudinis	ibid.

aniprocidentia curatio	animalem vim lumini
545	assimilatam' 124
animi deliquium 370	animales actiones unde
animi deliquium fluxu	fiant 130
sanguinis patienti-	anserina pinguedo 227
bus 312	Antipatri casus 362
animi motus fluxum	antiquorum in vertigi-
sanguinis patientibus	ne remedium 83
interdicendus 311	aorta quæ & arteris
animi mollities depra-	magna 358
uata appetentia cau-	apertionis vasorum cau-
sa in quibus 437	sa 307
animæ instrumentum	Aphrica terra siccissima
125. 367	& cur 334
animæ primum instru-	appetentia frigidi vëtris
mentum 75	culi proprium 403
animæ deliberatio ubi	appetentia vitiosa ut ab
necessaria, ubi nō 132	humorum vitio cau-
animæ principes facul-	setur 436
tates loco & subiecto	appetentia cur hyeme
distinctæ 92	augeatur. 433
animæ principes faculta-	appetentia eadem caus-
tes interdum simul	sa potest iuuari & de-
ledi ibid.	strui 435
animalis spiritus ut con-	appetentia acida pituita
seruetur aut disperga-	excitatur 407. 436
tur 124	appetentia elixis magis
animalis spiritus vbi cō-	quàm asis sedatur
tineatur ibid.	439
animalis virtutis lesio	appetentia à febre putri-
vbi fiat 115	da vitiatum 436
	ap-

I N D E X.

appetentia pituita cruda tollitur	407	appetentiam facit melancholicus humor	436
appetentia doloribus tollitur	437	apoplexia quid latinis	123
appetentia in febris cur tollatur	ibid	apoplexia iuxta Gal. 124	
appetentia cur aestate tollatur	433	apoplexia duplex ut dicitur	125
appetentia immodico frigido destruitur	406	apoplexia ut à sapore distinguitur	127
appetentia terebinthina non lota tollitur	414	apoplexia à congelato sanguine in venis ut dicitur ab Hippoc. 126	
appetentia minima ex plurima corporis dissolutione	436	apoplexia & paralysis affines morbi	140
appetentiae deprauatio	433	apoplexia quibus signis ab alijs affectibus distinguitur	132
appetentiae deprauatio ex quo affectu	ibid.	apoplexia qua mulieres capiuntur	129
appetentiae deprauatae causa	438	apoplexiae natura	124
appetentiae deprauatae in mulieribus & pueris causa	ibid.	apoplexiae definitio	126
appetentiae signa causam distinguunt	436	apoplexiae momentaneum augmentum & principium	129
appetentiae deprauatae curatio	438	apoplexiae causa	127. 128
appetitina vis in cholericâ affectione valde deicitur	392	apoplexiae prognosticum	132
		apoplexiae imminētis signa	129
		apoplexiae praesentis signa	ibid

apoplexiæ curatio ut au spicanda 136	corripi <i>ibid.</i>
apoplexiæ succedit para- lysis 140	apoplexiæ unde fiant. 127.128
apoplexiæ quando conve- niat venæ sectio 182	apoplexiæ quando potiss- imum fiant 128
apoplexiæ cuius venæ as- pertio conveniat <i>ibid.</i>	apoplecticorum optimum signum 136
apoplexiam bifariam cõ- tingere 125	apoplecticorum curatio longa <i>ibid.</i>
apoplexiam nõ esse cere- bri intemperiem 127	apoplecticorũ potius 140
apoplexiam cerebri in- temperiem esse 126	apoplecticis cur conveni- at venæ sectio 137
apoplexiam velocissimè vigere 129	apoplecticis et lethargicis eadem victus ratio 140
apoplexiam cerebri intẽ- periem comitari 127	apophlegmatismi ex qui- bus parentur 67
apoplexiam quæ sympto- mata præmõstrèt 130	apophlegmatismis quan- do uti debeamus 214
apoplexiam humoris ge- nerantis causæ 128	apri vrina cum vesica de- siccata vim habet ad vermes necãdos 184
apoplexia cerebrum as- ficit 124	aqua ad unguem tempe- rata ut intelligendũ 412
in Apoplexia non vtens- dum repellentibus & cũr 139	aqua salsa cuius virtutis 470
apoplexia cũr pueri non capiantur 128	aqua sulphurea quando optima 152
apoplexia iuvenes nõ ni- si à fortissima causa	aqua sulphurea epota quos morbos curet <i>ib.</i> aqua

aqua quando per se bus meffet 412	aqua sponte nata iuxta Paulum 72
aqua ex floribus roris marini oculos roborat 215	aqua sulphurea ad cora pus siccandum 500
aqua carnis vt conficia tur 377	aqua sulphurea & nia trose uentriculo fris gido profunt 445
aqua carnis celeriter nu trit ibid.	aqua quæ nam vim has beant astringoriam. 72
aqua à calida intempe rie nō gignitur 495	aquarum qualitas vnde babeatur 152
aqua modice calida quod remedium sit 388	aquarum sponte nata potius veteribus con suetus 445
aqua cochlearum destils latarum cuius virtu tis 481	aquarum dulcium & fr gidarum usus 249
aqua ex germinis rubi os culis prodest 215	aquis quibus vtimur in calidiorē fluxione 73
aqua vitæ ut flatu dis cutiat 444	Arabes Galenum lege bant in contrarium 353
aqua calidæ potus ad quid valeat. 399	Arabum error de Maraf mo 328
aqua balnei apparatus 411	Arabum sententia de caue sa tinnitus 233
aqua fortis cum aqua plantaginis ad nasi vl cera 249	Archigenis & Ruffi bio era 64
aqua quæ oculos roborat 215. 216.	arenulas in colore vas riare pro ratione bus moris 568
aqua sponte nata vim siccatoriã habent 72	

arenarum vsus ad siccan- dum corpus apud ve- teres 499	res remedium unicta in diuturna fluxione 215
argumenta de reuulsio- ne, & responsio 45: 46	arteriarum soluta conti- nuitas difficulter sana- ri potest 242
argumenta diluta 43	artifex coniectura proce- dit 178
ari radix 302	artus confricare syncope affectos iuuat 379
Aristotelis sententia de potu auium 553	asari decoctum ad vrinā ciendam 499
aristolochiæ rotundæ ra- dix 302	ascites hydrops à qua cau- sa Auerrouis & Auicen- næ sententia 492
aristolochiæ vsus ad pars- tum facilitadum 603	ascitis generatio 490
arteria magna, Aorta dicitur 358	ascitis propria curatio. 500
arteriæ asperæ incisio 278	ascitis cum affectu calido curatio 503
arteriæ asperæ quæ io	ascitis hydropis causæ: 492
arteriæ magnæ vsus 358	ad Ascitem pilulæ de mè- zæeon 504
arteriæ post aures quan- do aperiendæ 83	Asclepiades ut uocet calo- ris opus 448
arteriæ & venæ maiores qua parte nares attin- gant 239	asse fœtidæ vis 180
arteriarum motus natu- ralis 132	asthma quid 297
arteriarum post aures ses- elionis qui memine- rint 83	asthma vnde sumptū 295
arteriarum sectio post au-	asthma eiusdē generis cū tussi 296
	asthæ

I N D E X.

asthma à tussi quid differat	ibid.	paretur	54
asthma aeris qualitate posse causari	298	astringentia	25
asthmatis causa	295	astringentia iuvare innatum calorem	275
asthmatis caussarum distinctio	297	astringentia raro esse partium tenuiarum	455
asthmatis per consensum curatio	303	astringentia non obesse concoctioni	275
asthmatis cura in ipsa accessione	300	astringentia cum levi calfactione quæ	149
asthmatis cura	299	atrophia quando evenit	469
asthmatis prognosticum ex adiunctis affectib.	299	attractionem trifariam fieri	449
asthmatis prognostica	298	athletarum victus ratio	417
asthmatis signa	298	atrumentum sutorium	260
asthmatici non debent siticulosi manere	302	auditus sensum facile affici	79
asthmaticis aer conveniens	299	auditus gravitas iuxta Galenum à pituita	237
asthmaticis quale vinum conveniat	ibid.	auditus gravitas unde fiat	236
asthmaticis victus ratio conveniens	300 itē in accessione	auditus minus in die quā in nocte iuxta Anaxagoram	233
asthmaticis quid conducatur	202	auditus organum apud Aristotelem	231
astringendi vis cui vnguenti inst.	314	auditus organum iuxta	
astringens decoctum ut			

I N D E X.

<p>Galenum ibid.
 aversio quid 39
 aversionis remedium in
 angina 270
 avis descripta ab Aetio
 pro calculosis 568
 aves palustres melanco-
 liam generare 189
 animum genus cur siccitas
 tibus & squaloribus
 gaudeat 553
 animum petus iuxta Ari-
 stotelem ibid.
 avellanae magnitudine
 quantum intelliga-
 tur apud medicos 381
 Averrois opinio de tym-
 panite 493
 Auerroem in Galenum
 temerè invehi 370
 Avicenna varius inmit-
 tendo sanguinè 270
 Avicennae sententia de
 causa spasmi 158
 opinio de medulla ex-
 ploditur 145. prece-
 ptum de expectanda
 fame, suspectum 431
 doctrina de secunda
 saphena in angina im-
 probatur 270. verba
 de angina obscura ib.</p> | <p>error de statu pbren-
 nitidis 35 & 92. res
 prehensio 15. confu-
 sio in apoplexia 96
 & 128. recta pbreni-
 tidis definitio 89. sen-
 tentia 38
 auris tuberculi suppurati-
 o quibus signis cog-
 noscat 227
 aures sonorae quibus a-
 grotis fiant 232
 aures cur frigoris magis
 quàm caloris iniurie
 expositae 221
 aurium tinnitus proxi-
 ma causa 221
 aurium tinnitus causa
 & concausa ibid.
 aurium affectus cur diso-
 ficilis cura 220
 aurium suffitus ex quib-
 221
 aurium pblegmones sig-
 na 225
 aurium doloris ab intè-
 perie salida curatio
 222
 aurium tinnitus cause
 230
 aurium pblegmones 224
 aurium rem edioram va-
 rio</p> |
|--|---|

I N D E X.

ria materia 222 aurium doloris causa. 220 aurium doloris à frigida intemperie cum materia curatio 222 aurium dolori quæ conveniant 227 aurium doloris ab intemperie frigida curatio 221 aurium doloris causa. 220 aurium suppurati tuberculi methodus curativa 228 aurium pblegmones methodus curativa 226 aurium pblegmones caussa 225 in aurium pblegmonie uene sectionem conuenire 226 aurium ulceris fetidi & putridi curatio 229 in aurium tinnitu sonorum diversitas 232 de aurium inflammatio: ne tractatio 224 auribus ut profint & qui simpliciũ succi 229	auribus conueniens medicamentum 227 auribus modi varij applicandi remedia 221 auribus quæ salubriter applicentur 224 austerus sapor temperatus 263 austera moderatè astringere ibid. austera & astringentia vetriculum roborant 71 austera qua vi prædita 321 austrosos flatus vertiginos facere 85 author primus usus est areusto ad hydropicos 501 authoris diligentia in observandis eventibus ægrorum 493

B

- B**alneum moderatè calidum meatus aperire 411
- balneum aquæ temperate ibid.
- balneum aquæ dulcis quo tempore utendũ affectis morbo 388

n n z

I N D E X.

<i>balneum aque dulcis ad quid pro sit</i> <i>ibid.</i>	<i>vim habet pituitam extenuandi</i> 60
<i>balneum dulcis aque capiti calida intēperie laborāti prodest</i> 215	<i>bilis à qua morbus regius</i> 480
<i>balneum ad provocandos menses</i> 583	<i>bilis non est apta ad flatus gignendos materia</i> 480
<i>balneum pro calculosis</i> 56 6	<i>bilis ad ventrem confusus quando incurus bilis</i> 411
<i>balnei usus</i> 412	<i>bilis quando vacuanda</i> 88
<i>balneo quibus conditionibus utēdum in stomachi intēperie sicca</i> 410	<i>bilis utraque à quo purgetur</i> 64
<i>balneo utēdi occasio</i> 412	<i>bilis rubea apud Avicennam</i> 90
<i>balnea tēperata ad melancholiam curā facere</i> 195	<i>bilis pallida mitissima & secundum naturā</i> 94
<i>balnea que vim refrigerandi habeant</i> 73 <i>paraliticis que convenient</i> 841	<i>bilis citrina apud Avicennam</i> 90
<i>balnea Pisana et Corsenae vim refrigerandi habere</i> 73	<i>bilis ut cerulea evadat</i> 485
<i>balneādi methodus</i> 152	<i>bilis porracea in ventre gigni</i> 407
<i>basilicum ut paretur ad aurium dolorem</i> 227	<i>bilis flava</i> 94
<i>barbitones mollis carnis</i> 418	<i>bilis flava & pallida in iocinore gignitur</i> 407
<i>barbarorum Enema</i> 314	<i>bilis preassata</i> 94
<i>beta pravi succi & stasulentia</i> 185	<i>bilis exusta furores cruciat</i> 178
<i>beta radicum succus</i>	<i>bilis</i>

<i>bilis atra</i>	94	<i>xantur moderni</i>	52
<i>bilis atra non reperitur in bene affecto corpo- re</i>	190	<i>bili utriusque inesse acri- tudinem</i>	534
<i>bilis atra cuius coloris, cui similis</i>	ibid.	<i>bilem sinceram in capi- te non reperiri sed mi- stram</i>	83
<i>bilis atra propriè à vete- ribus dicta</i>	ibid.	<i>bilem à scammonio tras- bi</i>	520
<i>bilis atra à quibus purg- getur</i>	64	<i>bilem atram purgat epi- thymum</i>	196
<i>bilis atra epilepsiae cau- sa</i>	172	<i>bilem flavam purgat a- loe</i>	ibid.
<i>bilis atræ proprius color</i>	94	<i>bilem à scammonio valè- ter purgari</i>	64
<i>bilis fusio</i>	483	<i>bilem purgantia quæ</i>	481
<i>bilis effusio non semper ab eadem causa</i>	ibid.	<i>bilem testantia</i>	83
<i>bilis effusionis causæ</i>	484	<i>biliosus humor sincerus malum signat</i>	341
<i>bilis humoris facultas</i>	56	<i>biliosa fluxio ad ventri- culum ut curanda</i>	430
<i>bilis abundantia icteri- tiae causa</i>	485	<i>biliosa materia plus alte- ratur quàm evacuari possit</i>	110
<i>bilis toto corpore abun- dantis signa</i>	425	<i>biliosi febre correpti quo cibandi</i>	423
<i>bilis propria symptoma- ta</i>	79	<i>biliosis abstinentia à ci- bo nocere</i>	431
<i>bilis acrimoniam vino albo frangi</i>	85	<i>biliosis quæ simplicia cõ- veniant</i>	259
<i>bilis acritudo ut retun- datur</i>	107	<i>biliosis mulsæ adversas</i>	n. 3
<i>in bilis vacatione ta-</i>			

tur 110
 biliosis quæ victus ratio
 conveniat 431
 boleti choleram generat
 395
 bolus Armenus emplasti
 cum dicitur 315
 bolum Armenum ad tus-
 sum 339
 bradipessia quid 402
 brachypotæ 97
 branchus qui morbus.
 280
 branchus & raucedo idē
 284
 branchus & raucedo à
 quibus causis ibid.
 Branchi tractatio 283
 symptomata 280 cu-
 ratio ex causa frigida
 284 à causa calida cu-
 ratio ibid.
 brassica pravi succi &
 flatulenta 185
 buglossum ut melancho-
 licis profit 198
 buglossi radicum cortices
 in vino infusas ut le-
 tificent ibid.
 bulimus morbus unde or-
 riatur 435
 bulimi morbi nomen ib.

trachatio ibid. cura
 difficilis ibid. causa
 ibid.
 buprestem & litbargyriū
 venena 526

C

Cachexia quid sit
 474
 cachexia mole succedere
 602
 cacochymum corpus pur-
 gationem requirit.
 258
 cacochymum cur redda-
 tur corpus 596
 cacochymi corporis vi-
 res debiles 106
 calamenti pulvere status
 discuti 444
 calcantum 260
 calculum lacte caseoso ge-
 nerari 414
 calculosis quæ profus.
 568
 calculosis scorpionum ole-
 um prodesse ibid.
 calculosis amara propio-
 nanda 567
 calculosos quæ iuvent
 manifesta qualitate
 568
 calfacientia strenuè 27
 cali

calidum ambiens pituitae causa per accidens	129	cappares cum oleo prima mensa mentrem lenis unt	446
calidum ex accidenti consistipare	412	caput quibus firmetur	69
calida ut ad colicum dolorem valeant	515	caput duplici ratione firmari	68
calor ut in membris excitetur	417	caput quibus herbis firmetur & roboretur	118
calor natus ut debilitetur	130	caput quando fascia astringendum	86
calor & siccitas melancholici augmenti cause	187	caput à pulmone promptè recipere & ab utero	100
calor capitis Symptoma	31	caput calidum vacat excrementis	283
calor immodicus sitim destruit	406	caput quo nam pacto ab utero recipiat	70
caloris opus ut Asclepiades appellet	448	caput duplici ratione infirmari	68
campora nostra calida	51	caput cum perfunditur, quomodo parandum	108
campora nostra non eadem cum antiqua ibid		ad caput siccandum & refrigerandum lavacrum	249
cani rubi dicuntur rose sylvestres	376	capitis gravitas	30
cantarides occipiti applicate	87	capitis humorum causa	94
cantarides cui effectui profuit	ibid.	capitis crassities ut excutitur	224
cancris proprie note	251		
cancris in naso curatio	252		

capitis humores contumaces quibus tolluntur	67	capitis antiqui doloris curatio	56
capitis qualis affectio cum capilli uix tangi possunt	59	capitis dolor quando curandus	59
capitis siccitas ut temperanda	239	capitis dolores ab utero	70
capitis dolor à vaporibus ut fiat diuturnus	62	capitis locus affectus ut distinguatur	59
capitis excrementa que siccant	67	capitis aestus	77
capitis dolor ut à vaporibus excitetur	59	capitis doloris reditus unde fiat	58
in Capitis dolore vena in naribus apperienda	66	de capitis doloribus diuturnis tractatio ibid.	
capitis dolores in veterati Cephaleæ nomine comprehendendi apud Galenum	58	capitis materia ut trochiscis evacuetur	69
capitis dolores à iocinore	44	capitis partium internarum & externarum communitas	38
capitis dolor à vino ut curetur	73	capitis providentia in quibus consistit	431
capitis frigida & humidida intemperiei signa	239	capitis profusiones ut paranda	67
capitis affectuum signa ostenduntia	86	capitis profusiones ad tollendas materie reliquias	ibid.
capitis plenitudinis nota	29	capitis doloris curatio à causa calida	24
		capitis purgatio per nariviva	67
		capitis cui parti ferrum candens applicandum	40

capitis

- capitis dolori ut applican-
dum oxyrodini 82
- capitis vacuatio quibus
peragitur 259
- capitis vertiginosi sym-
ptomata 82
- capiti frigido & humido
quomodo providendū
431
- capiti remedia adhiben-
do quæ consideranda
107
- capiti quæ affundenda
ad somnum inducen-
dum 108
- capiti laboranti calida in-
temperie balneum dul-
cis aquæ prodesse 215
- capiti malè affecto ut bal-
neum proficit 283
- capiti ut adhibeantur lo-
calia in phrenitide.
107
- capiti toto sinapismus ap-
plicandus 139
- capite dolentes cur lumē
refugiant 98
- capite laborante prima-
rio affectu quæ vena
secanda 84
- cardialgia quid veteris
bus 439
- cardiaca quod mali ge-
nus 442
- carus qui affectus 111
- carus quando intemperi-
es 120
- carus quando instrumē-
tarius morbus ibid.
- carus quibus affectibus
similis 121
- carus sine febre 120 à le-
thargo in quo distat
ibid.
- carus ab apoplexia in
quo differat 121
- cari nomen 119
- cari materia frigidior
quàm lethargi 121
- cari curatio 120
- carum à varijs causis ex-
citari ibid. &
121
- carum per consensum pos-
se fieri 120
- carum per consensum ve-
tricoli & uteri fieri
112
- carum à lethargo differ-
re ibid.
- caro & lac sanguinis n. s.
turam sequi 414
- caenis densitas plenitudi-
nis causa 43

caros que melancholia generent	189	catarrhi erodentis histo- ria	318
carotida apud veteres	126	catarrhi & pleuritidis si- gna distinguuntia.	343
cartilago narium septum dici	247	catarrhi concocti in pes- tore color	330
cartilagine nutriti me- lancholico humore.	187	catarrhi concocti & pu- ris in pectore color si- milis	ibid.
caseus vetus durus cibus	395	cataphora ut fiat	120
castia an ventriculo las- boranti phlegmone propinanda	456	cataphora vigil	122
castia ut colica ab aposte- mate conveniat	521	cataphora vigil medius affectus lethargi & phrenitidis	ibid.
castia que opthalmicis propinanda & quan- do	206	cataphora ut à Caro dis- ferat	120
castorei vis	180	cataphora quando adfit	111
castorei usus optimus in preparando humore	118	cataphoram à catoble- differre	122
cataplasma ad iecur ca- lidum	477	cataphora tractatio	122
cataplasma ad lienem.	506	cataphora que	112
catarrhus quando dica- tur	280	cause externae	11
catarrhus cum febre cū dolore circa latera.	340	cause moventes non ges- nerantes epilepsiam	180
		cause remotae ut cognos- cantur	79
		cause remotae rei natus- ram non declarant	367

cause

- causae procatarticae epilepsiam excitantes*
 176
causae tres sanguinis fluxus à divisione continui 311
causae doloris aurium 222
causae phlegmones aurium 125
causae convulsionum 158
causae humoris generantis apoplexiam 126
causae epilepsiam excitantes 180
causas distinguendas 79
cauterij instrumentum, & eius forma 182
cauterium quo puer ab epilepsia pservatur ibi.
cauam venam stelechieam dici 552
centaureum maius & rhabonticum idem
 316
cephalalgia apud autores
 20
cephalalgiae cura 48
cephalea 20
cephalea quid apud Galenum 57
cephalica quando eligatur 43
cephalica in quo affectu aperienda 105
cephalica vena in quo statu morbi secanda 88
cephalica cum ingulari coniunctio 44
cephaleae & emicraniae caput idem 20
cetacea omnia melancholicum humorem generare 189
ceratum myrtinum ad lyenteriam & ulcera
 532
cerati compositio ad ventriculum frigidum et humidum 424
cerebrum universale omnium principium.
 142
cerebrum principium à quo vis motrix ibid.
cerebrum custodiri in medicamentis postulat
 67
cerebrum ut dicatur imbecillum ibid.
cerebrum & cor officijs concertare 125
cerebrum in pbrenitide cum membranis afficitur 90

I N D E X.

apoplexiæ curatio ut au spicanda 136	corripi <i>ibid:</i>
apoplexiæ succedit para- lysis 140	apoplexiæ unde fiant. 127.128
apoplexiæ quando conve- niat venæ sectio 182	apoplexiæ quando potiss- imum fiant 128
apoplexiæ cuius venæ as- pertio conveniat <i>ibid</i>	apoplecticorum optimum signum 136
apoplexiam bifariam cõ- tingere 125	apoplecticorum curatio longa <i>ibid:</i>
apoplexiam nõ esse cere- bri intemperiem 127	apoplecticorũ potius 140
apoplexiam cerebri ins- temperiem esse 126	apoplecticis cur conuent- at venæ sectio 137
apoplexiam velocissimè vigere 129	apoplecticis et letbargicis eadem victus ratio 140
apoplexiam cerebri intẽ- periem comitari 127	apophlegmatismi ex quĩ- bus parentur 67
apoplexiam quæ sympto- mata præmõstrèt 130	apophlegmatismis quan- do vti debeamus 214
apoplexiam humoris ge- nerantis causæ 128	apri vrina cum vesica de- siccata vim habet ad vermes necãdos 184
apoplexia cerebrum as- ficit 124	aqua ad vnguem tempe- rata ut intelligendũ 412
in Apoplexia non vtens- dum repellentibus & cũr 139	aqua salsa cuius virtutis 470
apoplexia cũr pueri non capiantur 128	aqua sulphurea quando optima 152
apoplexia iuuenes nõ ni- sĩ à fortissima causa	aqua sulphurea epota quos morbos curet <i>ib.</i> aqua

I N D E X.

aqua quando per se bu- mettet 412	aqua sponte nata iuxta Paulum 72
aqua ex floribus roris marini oculos roborat 215	aqua sulphurea ad core- pus siccandum 500
aqua carnis vt conficiat- tur 377	aqua sulphurea & nis- trose uentriculo fria- gido profunt 445
aqua carnis celeriter nu- trit ibid.	aqua quae nam vim ha- beant astringentiam. 72
aqua à calida intempe- rie nō gignitur 495	aquarum qualitas vnde babeatur 152
aqua modice calida quod remedium sit 388	aquarum sponte natura potius veteribus cons- uetus 445
aqua cochlearum destil- latarum cuius virtu- tis 481	aquarum dulcium & fri- gidarum usus 249
aqua ex germinis rubi oo- culis prodest 215	aquis quibus utimur in calidiorē fluxione 73
aqua vitæ ut flatu dis- cutiat 444	Arabes Galenum lege- bant in contrarium 353
aqua calida potus ad quid valeat. 399	Arabum error de Maraf- mo 328
aqua balnei apparatus 411	Arabum sententia de cau- sa tinnitus 233
aqua fortis cum aqua plantaginis ad nasi vl- cera 249	Archigenis & Ruffi bio- era 64
aqua quae oculos roborat 215. 216.	arenulas in colore vas- riare pro ratione bus- moris 562
aqua sponte nata vim siccatōriā habent 72	

I N D E X.

arenarum vsus ad siccan- dum corpus apud ve- teres	499	res remedium unicum in diuturna fluxione	215
argumenta de reuulsio- ne, & responsio	45:	arteriarum soluta conti- nuitas difficulter sana- ri potest	242
argumenta diluta	43	artifex coniectura proce- dit	178
ari radix	302	artus confricare syncope affectos iuuat	379
Aristotelis sententia de potu auium	553	asari decoctum ad urinã ciendam	499
aristolochiæ rotundæ ra- dix	302	ascites hydrops à qua cau- sa Auerrois & Auicenni- næ sententia	492
aristolochiæ vsus ad pars- tium facilitadum	603	ascitis generatio	490
arteria magna, Aorta dicitur	358	ascitis propria curatio.	500
arteriæ asperæ incisio	278	ascitis cum affectu calido curatio	503
arteriæ asperæ quæ io		ascitis hydropis cause:	492
arteriæ magnæ vsus	358	ad Ascitem pilulæ de mè- zoreon	504
arteriæ post aures quan- do aperiendæ	83	Asclepiades ut nocet calo- ris opus	448
arteriæ & venæ maiores qua parte nares attin- gant	239	assie fætida vis	180
arteriarum motus natu- ralis	132	asthmiã quid	297
arteriarum post aures ses- sionis qui memine- rint	83	asthmiã vnde sumptũ	295
arteriarum sectio post au-		asthmiã eiusdẽ generis cũ tussi	296
		asthmiã	

I N D E X.

asthma à tussi quid differat	ibid.	paretur	54
asthma aeris qualitate posse causari	298	astringentia	25
asthmatis causa	295	astringentia iuvare innatum calorem	275
asthmatis caussarum distinctio	297	astringentia raro esse partium tenuiarum	455
asthmatis per consensum curatio	303	astringentia non obesse concoctioni	275
asthmatis cura in ipsa accessione	300	astringentia cum levi calfactione quæ	149
asthmatis cura	299	atrophia quando evenit	469
asthmatis prognosticum ex adiunctis affectib.	299	attractionem trifariam fieri	449
asthmatis prognostica	298	athletarum victus ratio	417
asthmatis signa	298	atramentum sutorium	260
asthmatici non debent siticulosi manere	302	auditus sensum facile affici	79
asthmaticis aer conveniens	299	auditus gravitas iuxta Galenum à pituita	237
asthmaticis quale vinum conveniat	ibid.	auditus gravitas unde fiat	236
asthmaticis victus ratio conveniens	300 itē in accessione	auditus minus in die quā in nocte iuxta Anaxagoram	233
asthmaticis quid conducatur	202	auditus organum apud Aristotelem	231
astringendi vis cui vnguento inst.	314	auditus organum iuxta	
astringens decoctum ut			nn

I N D E X.

<i>Galenum</i>	<i>ibid.</i>	<i>error de statu pbren-</i>
<i>aversio quid</i>	39	<i>nitidis</i> 35 & 92. <i>res</i>
<i>aversionis remedium in</i>		<i>prehensio</i> 15. <i>confu-</i>
<i>angina</i>	270	<i>sio in apoplexia</i> 96
<i>avis descripta ab Aetio</i>		& 128. <i>recta pbreni-</i>
<i>pro calculosis</i>	568	<i>tidis definitio</i> 89. <i>sen-</i>
<i>aves palustres melancho-</i>		<i>tentia</i> 38
<i>liam generare</i>	189	<i>auris tuberculi suppur-</i>
<i>animum genus cur siccitas</i>		<i>tio quibus signis cog-</i>
<i>tibus & squaloribus</i>		<i>noscat</i> 227
<i>gaudeat</i>	553	<i>ures sonore quibus a-</i>
<i>avium petus iuxta Ari-</i>		<i>grotis fiant</i> 232
<i>stotelem</i>	<i>ibid.</i>	<i>ures cur frigoris magis</i>
<i>avellanae magnitudine</i>		<i>quàm caloris iniuriæ</i>
<i>quantum intelliga-</i>		<i>expositæ</i> 221
<i>tur apud medicos</i>	381	<i>aurium tinnitus proxi-</i>
<i>Averrois opinio de tym-</i>		<i>ma causa</i> 221
<i>panite</i>	493	<i>aurium tinnitus causa</i>
<i>Auerroem in Galenum</i>		<i>& concausa</i> <i>ibid.</i>
<i>tenterè indebi</i>	370	<i>aurium affectus cur diso-</i>
<i>Avicenna varius inmit-</i>		<i>ficilis cura</i> 210
<i>tendo sanguinè</i>	270	<i>aurium suffitus ex quib-</i>
<i>Avicennæ sententia de</i>		221
<i>causa spasmi</i>	158	<i>aurium pblegmones sig-</i>
<i>opinio de medulla ex-</i>		<i>na</i> 225
<i>ploditur</i> 145. <i>præcep-</i>		<i>aurium doloris ab intè-</i>
<i>tum de expectanda</i>		<i>perie calida curatio</i>
<i>fame, suspectum</i>	431	221
<i>doctrina de secunda</i>		<i>aurium tinnitus causa</i>
<i>saphena in angina im-</i>		230
<i>probatur</i> 270. <i>verba</i>		<i>aurium pblegmones</i> 224
<i>de angina obscura</i>	<i>ib.</i>	<i>aurium rem ediorum va-</i>
		<i>ria</i>

I N D E X.

- ria materia* 222
aurium doloris causa.
 220
aurium doloris à frigida
intemperie cum mate
ria curatio 222
aurium dolori quæ con-
veniant 227
aurium doloris ab intem-
perie frigida curatio
 221
aurium doloris causa.
 220
aurium suppurati tuber-
culi methodus cura-
tiva 228
aurium phlegmones me-
thodus curativa
 226
aurium phlegmones ca u-
se 225
in aurium phlegmone ue-
næ sectionem conve-
nire 226
aurium ulceris fetidi &
putridi curatio 229
in aurium tinnitu sono-
rum diversitas 232
de aurium inflammatio-
ne tractatio 224
auribus ut profint &
quis simplicium succi 229
auribus conveniens me-
dicamentum 227
auribus modi varij appli-
candi remedia 221
auribus quæ salubriter
applicentur 224
austerus sapor tempera-
tus 263
austera moderatè astrin-
gere *ibid.*
austera & astrictoria ve-
triculum roborant 71
austera quæ vi prædita
 321
austrinos status vertigia-
nes facere 85
author primus usus est
æreusto ad hydropicos
 501
authoris diligentia in
observandis eventibus
ægrorum 493

B

- B**alneum moderatè ca-
 lidum meatus aperi-
 re 411
 balneum aquæ temperate *ibid.*
 balneum aquæ dulcis
 quo tempore utendū
 affectis morbo 388

z

I N D E X.

balneum aque dulcis ad quid pro fit ibid.		vim habet pituitans extenuandi	66
balneum dulcis aque cas- piti calida intēperie laborāti prodest	215	bilis à qua morbus regi- us	486
balneum ad provocans dos menses	583	bilis non est apta ad fla- tus gignendos mate- ria	487
balneum pro calculosis	56 6	bilis ad ventrem confus- us quando incur- bilis	431
balnei u us	412	bilis quando vacuanda	88
balneo q uibus conditio- nib. utēdum in stoma- chi intēperie sicca	410	bilis utraque à quo pur- getur	64
balneo utēdi occasio	412	bilis rubea apud Avicen.	90
balnea tēperata ad melā cboliæ curā facere	195	bilis pallida mitiſſima & secundum naturā	94
balnea que vim refrige- randi habeant	73 pā	bilis citrina apud Avi- cennam	90
raliticis que conve- niant	841	bilis ut cerulea evadat	485
balnea Pisana et Corsenā vim refrigerandi ha- bere	73	bilis porracea in ventre gigni	407
balneādi metho dus	152	bilis flava	94
basilicum ut paretur ad aurium dolorem	227	bilis flava & pallida in iocinore gignitur	407
barbit ones mollis carnis	418	bilis præassata	94
barbarorum Enema	314	bilis exusta furores cru- sat	178
beta pravi succi & flas- tulentia	185	bilis	
beta radicum succus			

<i>bilis atra</i>	94	<i>xantur moderni</i>	52
<i>bilis atra non reperitur in benè affecto corpo- re</i>	190	<i>bili utriusque inesse acri- tudinem</i>	534
<i>bilis atra cuius coloris, cui similis</i>	ibid.	<i>bilem sinceram in capi- te non reperiri sed mi- stam</i>	83
<i>bilis atra propriè à vete- ribus dicta</i>	ibid.	<i>bilem à scammonio tras- bi</i>	520
<i>bilis atra à quibus pur- getur</i>	64	<i>bilem atram purgat epi- thymum</i>	196
<i>bilis atra epilepsie cau- sa</i>	172	<i>bilem flavam purgat a- loe</i>	ibid.
<i>bilis atræ proprius color</i>	94	<i>bilem à scammonio valè- ter purgari</i>	64
<i>bilis fusio</i>	483	<i>bilem purgantia quæ</i>	481
<i>bilis effusio non semper ab eadem causa</i>	ibid.	<i>bilem testantia</i>	83
<i>bilis effusionis causæ</i>	484	<i>biliofus humor sincerus malum signat</i>	341
<i>bilis humoris facultas</i>	56	<i>biliofa fluxio ad ventri- culum ut curanda</i>	430
<i>bilis abundantia icteri- tiæ causa</i>	485	<i>biliofa materia plus alte- ratur quàm evacuari possit</i>	110
<i>bilis toto corpore abun- dantis signa</i>	425	<i>biliofi febre correpti quo cibandi</i>	423
<i>bilis propria symptoma- ta</i>	79	<i>biliofis abstinentia à ci- bo nocere</i>	431
<i>bilis acrimoniam vino albo frangi</i>	85	<i>biliofis quæ simplicia cõ- veniant</i>	259
<i>bilis acritudo ut retun- datur</i>	107	<i>biliofis mulsæ adversas</i>	n. 3
<i>in bilis vacatione tas</i>			

- tur 110
 biliosis quæ vittus ratio
 conveniat 431
 boleti choleram generat
 395
 bolus Armenus emplasti-
 cum dicitur 319
 bolum Armenum ad tus-
 sim 239
 bradipeffia quid 402
 brachypota 97
 branchus qui morbus.
 280
 branchus & raucedo idē
 284
 branchus & raucedo à
 quibus causis ibid.
 Branchi tractatio 283
 symptomata 280 cu-
 ratio ex causa frigida
 284 à causa calida cu-
 ratio ibid.
 bratica pravi succi &
 flatulenta 189
 buglossum ut melanchol-
 licis proficit 198
 buglossi radicum cortices
 in vino infusas ut le-
 tificent ibid.
 bulimus morbus unde or-
 riatur 435
 bulimi morbi nomen ib.
 trachatio ibid. cura
 difficilis ibid. causa
 ibid.
 Suprestem & lithargyriū
 venena 526
 C
 Cachexia quid sit
 474
 cachexia mole succedere
 602
 cacchochymum corpus pur-
 gationem requirit.
 258
 cacchochymum cur redda-
 tur corpus 596
 cacchochymi corporis vi-
 res debiles 106
 calamenti pulvere status
 discuti 444
 calcantur 260
 calculum lacte caseoso ge-
 nerari 414
 calculosis quæ profunt.
 568
 calculosis scorpionum ole-
 um prodesse ibid.
 calculosis amara propis-
 nanda 567
 calculosos quæ latent
 manifesta qualitate
 568
 calfacientia strenuè 27
 cali

calidum ambiens pituitae causa per accidens 129	cappares cum oleo prima mensa mentrem leniunt 446
calidum ex accidenti consistipare 412	caput quibus firmetur 69
calida ut ad colicum dolorem valeant 515	caput duplici ratione firmari 68
calor ut in membris excitetur 417	caput quibus herbis firmetur & roboretur 118
calor natus ut debilitetur 130	caput quando fascia astringendum 86
calor & siccitas melancholici augmenti cause 187	caput à pulmone promptè recipere & ab utero 100
calor capitis symptoma 31	caput calidum vacat excrementis 283
calor immodicus sitim destruit 406	caput quo nam pacto ab utero recipiat 70
caloris opus ut Asclepiades appellat 448	caput duplici ratione infirmari 68
camphora nostra calida 51	caput cum perfunditur, quomodo parandum 108
camphora nostra non eadem cum antiqua ibidem rari dicuntur rose sylvestres 376	ad caput siccandum & refrigerandum lavacrum 249
cantarides occipiti applicatae 87	capitis gravitas 30
cantarides cui affectui profunt ibid.	capitis humorum causa 94
canceri propriae notae 251	capitis crassities ut excutiat 224
canceri in naso curatio 252	

I N D E X.

capitis humores contumaces quibus tolluntur	67	capitis antiqui doloris curatio	56
capitis qualis affectio cum capilli uix tangi possunt	59	capitis dolor quando curandus	59
capitis siccitas ut temperanda	239	capitis dolores ab utero	70
capitis dolor à vaporibus ut fiat diuturnus	62	capitis locus affectus ut distinguatur	59
capitis excrementa que siccant	67	capitis aestus	77
capitis dolor ut à vaporibus excitetur	59	capitis doloris reditus unde fiat	58
in Capitis dolore vena in naribus apperienda	66	de capitis doloribus diuturnis tractatio	ibid.
capitis dolores in veterati Cephalæ nomine comprehendendi apud Galenum	58	capitis materia ut trochiscis eracuetur	69
capitis dolores à iocinore	44	capitis partium internarum & externarum communitas	38
capitis dolor à vino ut curetur	73	capitis providentia in quibus consistit	431
capitis frigide & humidæ intemperiei signa	239	capitis profusiones ut paranda	67
capitis affectuum signa ostendentia	86	capitis profusiones ad tollendas materie reliquias	ibid.
capitis plenitudinis notæ	29	capitis doloris curatio à causa calida	24
		capitis purgatio per nartiva	67
		capitis cui parti ferrum candens applicandum	40
			capitis

capitis dolori ut applican- dum oxyrodini	82	cardiaca quod mali ge- nus	442
capitis vacuatio quibus peragitur	259	carus qui affectus	111
capitis vertiginosi sym- pt omata	82	carus quando intemperi- es	120
capiti frigido & humido quomodo providendū	431	carus quando instrumē- tarius morbus ibid.	
capiti remedia adhiben- do quæ consideranda	107	carus quibus affectibus similis	121
capiti quæ affundenda ad somnum inducen- dum	108	carus sine febre	120 à le- thargo in quo distat ibid.
capiti laboranti calida in temperie balneum dul- cis aquæ prodesse	215	carus ab apoplexia in quo differat	121
capiti malè affecto ut bal- neum proficit	283	cari nomen	119
capiti ut adhibeantur lo- calia in phrenitide.	107	cari materia frigidior quàm lethargi	121
capiti toto sinapismus ap- plicandus	139	cari curatio	120
capite dolentes cur lumē refugiant	98	carum à varijs causis ex- citari	ibid. & 121
capite laborante prima- rio affectu quæ vena secanda	84	carum per consensum pos- se fieri	120
cardialgia quid veteris bus	439	carum per consensum vē- triculi & uteri fieri	112
		carum à lethargo differ- re	ibid.
		caro & lac sanguinis n.s. turam sequi	414
		ca rnis densitas plenitudi- nis causa	43

caros que melancholiã generent 189	catarrhi erodentis histo- ria 318
carotidæ apud veteres 126	catarrhi & pleuritidis se- gna distinguentia. 343
cartilago narium septum dici 247	catarrhi concocti in pes- tore color 330
cartilaginee nutrirî me- lancholico humore. 187	catarrhi concocti & pu- ris in pectore color si- milis ibid.
casus vetus durus cibus 395	cataphora ut fiat 120
castia an ventriculo las- boranti phlegmone propinanda 456	cataphora vigil 122
castia ut colica ab aposte- mate conveniat 521	cataphora vigil medius affectus lethargi & phrenitidis ibid.
castia que ophthalmicis propinanda & quan- do 206	cataphora ut à Caro dis- ferat 120
castorei vis 180	cataphora quando adsit 111
castorei usus optimus in preparando humore 118	cataphoram à catoble- differre 122
cataplasma ad iecur ca- lidum 477	cataphora tractatio 122
cataplasma ad lientem. 506	cataphora que 112
catarrhus quando dica- tur 280	causæ externæ 11
catarrhus cum febre cū dolore circa latera. 340	causæ moventes non ges- nerantes epilepsiam 180
	causæ remotæ ut cognos- cantur 79
	causæ remotæ rei natus- ram non declarant 367

causæ

causae procatarticae epilepsiam excitantes	176	cephalica in quo affectu aperienda	105
causae tres sanguinis fluxus à divisione continui	311	cephalica vena in quo statu morbi secanda	88
causae doloris aurium	222	cephalica cum ingulari coniunctio	44
causae phlegmones aurium	125	cephalicae & emicraniae caput idem	20
causae convulsionum	158	cetacea omnia melancholicum humorem generare	189
causae humoris generantis apoplexiam	126	ceratum myrtinum ad lysteriam & ulcera	532
causae epilepsiam excitantes	180	cerati compositio ad ventriculum frigidum et humidum	424
causas distinguendas	79	cerebrum universale omnium principium.	142
cauterij instrumentum, & eius forma	182	cerebrum principium à quo vis motrix ibid.	
cauterium quo puer ab epilepsia pservatur ib.		cerebrum custodiri in medicamentis postulat	67
causam venam stelechiam dici	552	cerebrum ut dicatur immobile	ibid.
centaureum maius & rhaponticum idem	316	cerebrum & eor officijs concertare	125
cephalalgia apud autores	20	cerebrum in pbrenitide cum membranis afficitur	90
cephalalgiae cura	48		
cephalica	20		
cephalica quid apud Galenum	57		
cephalica quando eligatur	43		

cerebrum qua parte imbecille	50	phrenitide consenti	100
cerebrum ledi ex consensu ventriculi quæ ducia habeat	161	cerebri passio calida & sicca in phreniticis refrigeranda	109
cerebrum consentire nervosis partibus inflammationis	165	cerebri carnem pati phlegmonem iuxta Avicennam	90
cerebrum ledi solere per consensum ventriculi	160	in cerebro tumorem fieri	ibid.
cerebrum in apoplexia affici	124	chalaistica quæ dicantur	452
cerebrum per nares iudari	27	cbalybis usus ad deobstruendum	472
cerebri & cordis opera	359	cbilosi fluxus tractatio	546
cerebri opera cordis operibus meliora	ibid	cbilosi fluxus altera causa	547
cerebri corpus non dolere	23	cbilosi fluxus curatio	548
cerebri temperies facultatis eiusque primum instrumentum	193	chirurgia ad scyrrum lienis quomodo utendum	510
cerebri frigida intemperies quid generet	281	chirurgiam bifariam fieri	502
cerebri humida intemperies multas humiditates generat	ibid.	cibus modicus qui dicitur	419
cerebri partes dolorose	23	cibus cur à ventriculo non amplexetur	406
cerebri partes nervosae in		cibus cholera affectis qualis	392
		cibus	

I N D E X.

- cibus & potus dysenteri-
cis conueniens 538
- cibus pbreneticorum
109
- cibi genera duo tempore
Hippocratis in pleuris-
tide 344
- cibi & potus quantitas
in sicco ventriculo
419
- cibi & potus exacta qua-
ntitas ibid.
- cibi corruptio à quo fiat
405
- cibi corruptio duplex
ibid.
- cibi quibus transmutati-
onibus vertantur in
alias qualitates 394
- cibi qui in calido ventri-
culo bilem aceruant
426
- cibi actu & potestate fri-
gidi qui sint 423
- cicatrix dura & invetera-
rata in oculo non cu-
randa 211
- cicatrix qua victus rati-
one firmetur 316
- cicatrix tenuis in oculo
ut curetur 211
- cicatrix in pupilla 210
- cicatrix in cornea ibid.
- cicatrici firmande con-
fert siccus aer 316
- ciceris magnitudine
quantum intelligatur
381
- cichorium iecori gra-
tissimum 480
- ciclamini vis maxima
extergendi & incin-
dendi 510
- Cleonis medicamentum
ad ulcus oculorum
210
- clysmā ad dysenteriam
540
- clysmata ubi deligenda
117
- clysmata totum corpus
evacuare posse 137
- clysmata siccandi vira
habentia ex quibus
constent 499
- clysmata multum à cao-
pite revellere 137
- clysmata ex qua mate-
ria parāda in lethar-
go 117
- clyster pro colica affe-
ctis 517
- clyster quomodo pare-
tur in pbrenitide 106

I N D E X.

<i>elystere quando uti non liceat</i>	<i>ibid.</i>	<i>cho lera morbus à quibus fiat</i>	387
<i>elysteres colicis injiciendi</i>	517	<i>cholera morbo qui facile capiuntur</i>	396
<i>coagulum leporis & bœdii vim dissolvendi habere</i>	315	<i>cholera morbi descriptio à Rase</i>	387
<i>cochleæ marinæ aut montanæ eligendæ ad hydropes</i>	502	<i>cholericæ passio quid.</i>	292
<i>cochlearum carnis usus ad calidum iecur</i>	481	<i>cholericæ affectio quibus declaretur</i>	387
<i>cochlearum destillatarum aqua quas vires habeat</i>	<i>ibid.</i>	<i>cholericæ affectio toto genere periculosa.</i>	397
<i>coctio quiete perfici</i>	416	<i>cholericæ affectionis uberior tractatio</i>	392
<i>coctio propriè in membris non dici, sed denominari</i>	417	<i>scopi duo 390: altera descriptio 392 Symptomata</i>	289
<i>coctioni quid proffit ad Coctionem bonam quid sequatur</i>	168	<i>cholericæ affectionis curanda intentio</i>	396
<i>coctiones in somno fieri</i>	395	<i>signa ibid. cura 398 prognosticum</i>	397
<i>coctiones in somno meliores fieri, ut intelligendum</i>	417	<i>in cholericæ passione utilis frigida</i>	391
<i>cæna ex quibus cibis consistet</i>	423	<i>coli intestini situs</i>	511
<i>cholagogon medicamẽ</i>	49	<i>colicæ affectus communis vomitus</i>	517
<i>cholagogi medicamenti exemplum</i>	<i>ibid.</i>	<i>colicus dolor à quibus</i>	512
		<i>colicus dolor cur videtur ventriculi dolor</i>	513

colicus

I N D E X.

- colicus dolor ab apostema
te venæ sectionem ex
poscere 521
colicus dolor à frigido hu-
more cur magis 57
colicus dolor præcedente
dysenteria 514
colici doloris tractatio 511
generatio à quo hu-
more 512 scopus 517
colici doloris & venulis
similia Symptomata
513
colici doloris distinguen-
tia signa à renali 513
colici doloris varias cau-
sas signa distinguetia.
513 prognosticum
514 curatio ibid. cū
febre notabilis curatio
159 ab apostemate cu-
ratio 521 ab acris hu-
more provenientiis cu-
ratio 519 medicamen-
ta 515
colico dolori ut conducāt
calida 515
colico dolori ab apostema
te que conueniant.
521
colicum dolorem aliquan-
do in rupturam perito-
nei desinere 514
colicum dolorem inter-
dum in paralyfim de-
sinere ibid.
colico laborantis steruus
513
colicis que potiones pro-
sint 519
colicis remedia præsen-
tanea ibid.
collis Fesulanus 314
collis Massetanus Ta-
biensis similis ibid.
collis Tabiensis descri-
ptio 333
colliquationum curatio
550
color rubens maxilla-
rum quid signet in
color splendens atra bil-
lis proprius 479
colocyntidis vis 64
colunnella improprie no-
ua dicitur 261
colunnella morbus 260
quid ad curam re-
quirat 262
colunnella inflammata
que venæ secante
ibid.
colunnella affecta que
nictus ratio ibid.

I N D E X.

columelle tractatio	261	taureo maiori	316
incisio	264	conditura negotium fa-	
usus pri-		cit ventri	418
mus & secundus	261	confectio anacardin a	
ad columellam inflam-		vim habet siccandi	
matam localia medi-		pituam	151
camenta	264	confectio ex radice tus-	
coma pervigil in letbari		silaginis ubi proficit	
gum facillè mutari		294	
123		confectio ad scirrbum	
comatis tractatio	122	iecoris	470
comatis pervigilis cura.		coniectura artifice dig-	
tio	123	na 235 quib' modis per-	
comata que	112	ficatur	33
comatosi pbrenitici qui		coniectura procedit me-	
122		dicus	178
comitiales magna ex par-		coniectura qua res de-	
te melancholici	172	prehenditur	79
concoctio quid	402	consensus distinctio	14
concoctio à quibus fiat		consensus duplex	61
305 quo calore perfici-		confessus partiù quid	14
atur 228 quibus auxi-		consistentia etas que	
lyis iuuetur ibid. à quo		apud Galenum	187
impediatur 404 qui-		consuetudo familiaria fie-	
bus maxime vitietur		ri	413
402 citam sanitatem		consuetudo ut seruanda	
annunciat	341	in cibo	344
concoctionis bonæ natu-		contentricis debilitatis	
ra 404 nota 341 sig-		causa	527
na ab urinis quando		contentricis debilitatis	
non expectanda 52		causa secunda	528
malæ causæ	404	continuum soluentia 21	
conciliatoris error de cè		conti	

I N D E X.

continui solutionem do-	ratio	166
lor sequitur	in conuulsione oleum lū-	
ibid.	bricorum & hipperis-	
continuitatis soluta fig-	ti optimum	165
na	conuulsiones à morsu os-	
308	ris uentriculi excita-	
contradictio in Galeni	tæ ut sedentur	164
verbis	conuulsionum cause	158
338	conuulsis ex repletionem	
conuulsio quid	quæ conferant	166
155. quid	conuulsis quæ victus ra-	
minetur	tio conueniat	167
164. affe-	coprogoga medicamen-	
ctio musculorum pro-	ta	54
prie non fit	cor ex propria substans-	
157. per	tia calidum	357
consensum non conti-	cor siccius cæteris visce-	
ntia	ribus	358
162	cor cur carnosam habeat	
conuulsio ex siccitate, le-	structuram	ibid.
thalis	cor quibus uitalem vim	
389	impertiat	359
conuulsioni ex siccitate	cor ut attrahat	358
quæ auxilia debeantur	cor & cerebrum mutuis	
167	officijs concertare	125
conuulsionis signa perqui-	cor roborantia quæ	197
runtur methodo ab	cordis natura	357. situs
authore	358 morbi	ibid.
162	cordis & cerebri opera	
conuulsionis cura compē-	ibid.	
diaria	cordis motus naturalis	
164	133	
curatio		
165		
conuulsioni quibus mede-		
antur		
401		
conuulsionem ex vini po-		
tu fieri		
159 à phleg-		
mone		
ibid.		
conuulsionem senisimã		
in uigore quartam nõ		
transire		
167		
in Conuulsione uacuandi		

cordis operationem, omnibus quoad vitam, prestare	359	coriza que obstructio	ibid.
cordis colligentia ad alias partes	358	coriza cur granedo	ibid.
cordis cavitates due	ibi.	coriza antecedens causa	280
cordis morbi per consensum	359	coriza causarum externarum distinctio	ibi.
ad cor quatuor uasa terminantur	358	Symptomata	279
corde male affecto cur alia partes male habeant	ibid.	ratio à causa procatat	etica 282
corpus quibus rationibus siccandum	430	corize curatio in quo consistat	ibid.
corpus cur cacochymum reddatur	506	ad corizam suffitus	282
corpus ut uacuetur, quomodo distinguendum	63	ex coriza duo Symptomata oriri	279
corporis plenitudo secundo ut minuenda	82	erassum quid	255
corporis male affecti signa	258	crassiora que fiant	187
corporis preparatio ad purgationem	183	crisis per que fiat in lethargicis	115
corpora calidiora occurrunt inborrescere	411	crises unde eueniant quomodo eueniant	168 394
corpora humida quibus notis dignoscuntur	250	crises symptomatice	168
coriza morbus	279	in morbo lethali	169
		crisibus symptomaticis euenientibus quid medico faciendum	170
		crocus concoquit & non nihil astringit	277
		cruditas simpliciter dicta	395
			crudi

cruditas trifariam accidit	402	cucurbitula usus ad flatus discutendos	443
cruditas neutrum signū	341	cucurbitula ut auertat	376
cruditatis cuiusq; cause	ibid.	cura præseruatiua ab epilepsia in pueris	182
cruditates ubi in primis uenis abundet	498	cura rationalis per narcotica	522
cruditates famose quæ.	395	cura doloris capitis à uino	73
cruditates uentriculi iecur non corrigit	ibid	cura ulcerum oris in pueris	257
cruda quæ generent mala	170	cura phrenitidi ex permutatione conueniens	110
crudorum multitudo à calore agitata quid faciat	114	cura tussis ex distillatione	292
crudorum multitudinē habentes neque lauādi, neque exercitandi	473	curatio unde ordiri debeat	62. 103
crurum scarificatio	34	curationis initium	103
crurum scarificatio ad menses prouocandos	582	curatio intemperiei cū materia causantis paralysism	148
crubiti ueno secanda quādo	145	curatio calidæ intemperiei iocinoris	477
cucumeris asinini uirtus	69	curatio intemperiei facientis paralysism	148
cucurbitula coxis affixa ad prouocandos menses	583	curatio methodica epilepsie	186
		curatio epilepsie ex acquisito habitu	181
		curatio epilepsie cū rto-	

ta in præuisione con-	385
stet	180
curatio lienis laxi tumo-	380
ris	507
curatio lienis dolentis	
ob flatu	506
curatio lienis pblegmon-	
ne laborantis	505
curatio pleuritis in	
quo primùm consistat	344
curatio icteritiæ ab im-	
becillitate uesciæ.	489
curatio apoplexiæ ut au-	
spicienda	136
curatio apoplecticorum	
longa	ibid.
curatio epilepticorum	
grandiorum	183
curatio siccitatis uentri-	
culi	409
curatio pblegmonis in	
uigore	207
curatio pblegmones uen-	
triculi mixta cum	
præuisione	451
curatio pernigilis coma-	
tis	123
curatio erisipelatis uen-	
triculi	457
curatio syncopes ab ex-	
tincto calore	385
curatio syncopes post ac-	
cessionem	380
curatio syncopis excessio-	
nis bifariam diuidit-	
tur	378
curatio ulceris ex catarr-	
ho	322
cura ulceris ex catarrho	
facti in præuisione cõ-	
sistit	ibid.
curatio palpitationis à	
quo incipere debeat	364
curatio uentriculi dolen-	
tis cum febre	445
curatio uentriculi ex	
materia sumente affe-	
cti	429
curatio uentriculi bile	
affecti	ibid.
curatio uentriculi calidi	
de & humidæ intes-	
periei	424
curatio uentriculi calidi	
tate cum siccitate af-	
fecti	421
curatio uentriculi affe-	
ctus ex fluxione	454
curatio anastomosis	571
curatio diapedesis	572
curare internos pectoris	
affectus	

affectus ut asthmatis	198
cos, error	303
curandi ratio methodica	51
curatio doloris aurium	221
ab calida intemperie	222
curatio surditatis ex ob-	238
structione	249
curatio ulcerum nasi me-	252
thodica	334
curatio canceri in naso	600
cura pulmonis ulceris qui	605
bus peragitur	576
curatio gonorrhoeae	244
curatio haemorrhoidarum	319
astriictarum cum dolore	311
curatio suppreSSIONUM	482
menstruorum a debilitate	489
expultricis	482
curatio profluvij sangui-	489
nis a soluta continuitate	482
curatio sanguinis fluxus	482
ex catarrho	482
curatio sanguinis fluxus	482
a diuisione continui	482
curatio bipocondriaci af-	482
fectus	482
curatio iccoris pblegmo-	482
nes	482
curatio conuulsionis	482
curatio colici doloris cum	482
febre notabili	482
curatio palpitationis ab	482
aquositate	482
curatiui scopi unde mo-	482
derandi	482
curatio melancholice cum	482
furore	482
curatio melancholici affe-	482
ctus qui proprie sit in	482
cerebro	482
curatio melancholici affe-	482
ctus per consensum	482
curatio inherens uir-	482
ge lapidis	482
curatio tussis ab asperis-	482
tate	482
curatio tussis materia e-	482
xistente frigida	482
curatio uentriculi duri-	482
tie laborantis	482
curatio tussis a frigidita-	482
te	482
cuscuta ueteribus igno-	482
ta	482
cutemarefacientia	482
cyphos compositio ad ie-	482
cur frigidum	482

- D
- D**ebile aliquid ut dicatur 175
- decoctio dissecans & extenuans pituitam & crassam bilem in toto & in capite 63
- decoctio incidens, extenuans & calfaciens 150
- decoctio qua nasi ulcera lauari debent 249
- decoctum discutiens ex quibus fiat 264
- decoctum abstergendi vim habens 517
- decoctum melancholicis utile 196
- decoctum ad oris ulcera 260
- decoctum ficuum & glycyrrhizae 294
- decoctum uisci quercini epileptico propinquant autem cum utilitate 186
- decoctum ligni Indici cur epilepticis conueniat. 185
- decoctum nigri veratri pro melancholicis 158
- defectio sincera ut intellegendis 534
- deiectio inuoluntaria in epilepticis ut fiat 177
- deiectiones praeue ille si morbi symptoma 524
- deicientia aluum melle sumenda 184
- δευτερογενής 14
- deliquium animi 370
- delirare quid 90
- delirij diuersa nomina 89
- deliria ubi habent causam ibid.
- deliria cum febre & sine febre ibid.
- deliria quaedam intermittere, quaedam non ibid.
- deliria à uentris doloribus excitari 442
- delirantium urinae praeue quae 99
- demonstrationum Galeni epitome de trahentis & recipientis natura 448
- densa fortia 273
- deobstruentia quae 475 fortia 473
- deriuatio quid 39
- deri.

deriuationis exemplum
ibid.

deriuatione in qua pble
gmone utendum 351.
in Deriuatione quid no
tandum 48

desperatio à quo humore
190

destillationes lettales à
cerebro quibus con-
tingant 126

diaciminum, stomacho
flatuoso conduens.
424

diacolocynthidis exa-
minatio 63. & 64
diacolocynthidis dosis.
64

diacoliba non uirtus 532
diapibeniconis laudes.
444

diapedesis ut fiat 570
diapedesis sanguinis per
colatio 240

diapedesis quam uenam
secundam poscat 572
diapedesis ab anastomas
sicut differat 469

diapedesis & anastomo-
sis curatio 323
cause 242 signa
ibid. & 571 curatio

572

diarrhodon Abb atq; de.
obstruit 476

diarrhœ tractatio 545.
549

diarrhœ nomine quid
dicatur 545

diarrhœ quando iu-
uant 549

diarrhicus fluxus an
lymptoma sit ibid.

diarrhicus fluxus non
semper restringendus
550 semper fluens ut
intelligendus ibid.

diarrhica excretiones
ubi euenire soleant.
547

diarrhicis fluxionibus
à causa calida facile
tabem succedere 551

diaspermaton uis re fric-
gerandi 318

diatrion & diacalamē-
ti usus 300

dieresis uenarum diuis-
sio 240

dieresis cause ibid.
dieresis signa 242. 571

dispepsia quid 402

diuretica à mense mo-
uentibus ut diffi-
004

- rant 577
 doctrina de phlegmone
 uentriculi communis
 multis partibus 449
 dolor quid 19. 161
 dolor quando fiat 22.
 164
 dolor capitis à causa frigi
 da 26
 dolor capitis à materia
 58
 dolor nullus per consensu
 61
 dolor flatuosus circa late
 ra 340
 dolor exiguus in pulmo
 ne 307
 dolor ut imbecillas par
 tes reddere soleat 68
 dolor à materia 28
 dolor signum solute con
 tinuitatis 308
 doloris cause 21
 doloris causa apud Gales
 num ibid.
 doloris capitis à causa fri
 gida scopi curatiui 26
 doloris sedandi ad curam
 syncopes 380
 doloris sedationem trifas
 riam fieri ibid
 doloris locus in pleuritis
 de docet purgandi
 ne, an uena secanda
 348
 dolorem non attrahere,
 sed transmittendi
 occasionem esse.
 449
 dolorem humores uala
 de combuere in
 partes que laborant
 586
 dolores cur à frigore et
 calore 22
 dolores pectoris quan
 tum differant cur
 perdiscendum 339
 dolores ab utero quam
 partem capitis infe
 stent 70
 doloribus uentris post
 frigida potum quida
 periere. 442
 dorica musica mæstiti
 am excitare 195
 dossum antiquarum ex
 empla 65
 dosibus antiquis deberi
 et hoc tempore uti
 ibid.
 dragonis radix 302
 dropaces ad lienteriam
 ex causa frigida 533
 dubi-

I N D E X.

dubitatio consideratione digna 320	riclitentur & senes 536
dubitatio pulchra 377	dysenteriae causa 534
dubitatio circa usum fo- mentorum 350	dysenteriae cur fiant in aestate & autumno 534
dubitatio de distinctio- ne remediorum 350	dysenteriae affecta par- tis signa 535
dubitatio de medicamen- to purgante in pleuri- tide 351	dysenteriae signa affec- tum locum osten- dentia 535
dubium pulcherrimum ad hydropem perti- nens 496	dysenteriae prognosticū 536
dubium contra anginæ definitionem 268	dysenteriae curatio 537
dubium in uerbis Gale- ni 338. 480	dysenteriae curatio ul- ceri prospiciens 539
dubitatio de terminis purgationis 352	dysenteriae remedium utile 391
dura diuersimodè fieri 449	dysenteriae affectus sis- miles 533
dysenteria est ulcus inte- stinorum 533	dysenteriae superuenis- sentia Symptomata. 536
morbis comm unissi- mus ibid.	dysenteriam interdum sequi, interdum fe- bres præcedere 535
dysenteria cruenta 533	dysenterici ulcus cra- entum quo curetur 539
dysenteria & teneismus in quo distent ibid.	dysentericis infessio ab autore inuenta. 541
dysenteria ab atra bile insanabilis 536	
dysenteria cur pueri pe-	

dysentericis ut conducatur omentum castratorum	540	ellebori nigri usus radicis cum	64
dysentericis quæ victus ratio conueniat	538	ellebori radix purgat ut tranque bilem	64
dysentericis an purgatio conueniat	537	ellebori radix ut propinas- tur	ibid.
dysentericis quando dan- da aqua frigida	539	elleborifimos à ueteribus potari	138
		ematiationis causa in pal- pitatione	364
		embrochæ ex sponte nat- is aquis	152
		embrochis quando & quo modo utendum	153
		embrochis ex sponte na- tis methodus utendæ	152
		empiricæ unde diste.	1
		empiricos experimentis uti	ibid.
		emplastrum Galeni ad corroborandum uent- rem	400
		emplastrum siccandi uim habens	303
		emplastrum ad caput	69
		emplastrum metodo con- fectum pro capite	69
		emplastrum ad anginam	279
		emplastrum ad uentricum & pleegmona	455
		empla.	
E			
Electuarium de succo rosarum	53		
electuarium de baccis lauri ad flatus discuti- tiendos	503		
electuarium ex psillio	53		
electuarium de psillio cum turbit ad aquo- sus humores	588		
electuarium de succo ro- sarum ad icteritiam	488		
electuarium Indum pro melancholicis	198		
electuaria caput firmari- tia	70		
elleborus albus ad muli- erum partus	603		
elleborus ut spasmodum causet	161		

I N D E X.

<p>emplastrum ad lienem
 flatuosum 507</p> <p>emplastrum ex cochleia
 ad hydropicos 502</p> <p>emplastrum ex altea mi-
 tigatorium 32</p> <p>emplastrum è galbano
 ad uterina symptoma-
 ta 598</p> <p>emplastrum ex stercore
 caprino ad hydropicos
 502</p> <p>emplastri Rasis ad stomas-
 chum frigidum & hu-
 midum compositio.
 424</p> <p>emplastri ex tapsia usus
 318</p> <p>emplastro ex columbino
 stercore quæ vis insit
 320</p> <p>emplastra rarefacientia
 516</p> <p>emplastra varia ad extra
 bendum fetum mors-
 tuum 605</p> <p>emplastra lienosis conue-
 nientia 510</p> <p>emplastra ad hydropicos
 502</p> <p>emplastica quæ sint 315</p> <p>emplastica quid ab astrin-</p> | <p>gentibus differat ibid.</p> <p>emprostotonos quid 156</p> <p>enema barbarorum de-
 scribitur 314</p> <p>epidermis quid sit 535</p> <p>epilepsia quid 170</p> <p>epilepsia est morbus
 chronicus 183</p> <p>epilepsia morbus pueri-
 lis 174</p> <p>epilepsia laborante insa-
 te purganda nutrix
 181</p> <p>epilepsia mater puerorū
 ab Auicenna dicta
 174</p> <p>epilepsia pueris ex sterna
 contingit ibid.</p> <p>epilepsia à natina intem-
 perie ut sanetur 179</p> <p>curatione non eget
 ibid.</p> <p>epilepsia ut in genere
 morborum instrumē-
 talium 172</p> <p>epilepsia ab apoplexia
 & cæteris capitis
 morbis 177</p> <p>epilepsia vertigini assi-
 milatur ibid.</p> <p>epilepsia leuis à quo ex-
 citetur ibid.</p> |
|---|---|

epilepsia nomen	171	in Epilepsia peonie ra-	
epilepsia natura	ibid.	dix à nonnullis propi-	
epilepsia causæ procatar-		natur	184
etica	176	in epilepsia ter purgatio	
epilepsia leues accessiones		iteranda	ibid.
135		epileptico decoctum ui-	
epilepsia accessiones acu-		sci quercini cum uti-	
ta	183	litate propinavit au-	
epilepsia signa assidentia		tor	186
176		epilepticorum grandio-	
epilepsia prognosticum.		rum curatio	184
178		epilepticis uinum obest	
epilepsia curatio cur. tota		181	
in præuisione consistat		epilepticis cur ligni indi-	
180		ci decoctum conueni-	
epilepsia cûra præseruati-		at	189
ua	182	epilepticus utrum conue-	
epilepsia curatio ex acqui-		niat sanguinis misio	
sito habitu	ibid.	182	
epilepsia curatio methe-		epilepticis conueniens	
dica	179	exercitium quale.	
epilepsiam excitantes		185	
causæ	180	epilepticis quando scyllâ	
epilepsiam à uentriculi		propinat Galenas.	
doloribus excitari	176	182	
epilepsiam ab apoplexia		epilepticis ueratri albi	
differre	172	decoctum dabant ve-	
epilepsiam mouentes cau-		teres	186
se, non generantes.		in Epilepticis ut generes	
180		tur spuma	177
epilepsiam ab inanitione		de epilepticis pueris Ga-	
non euenire	172	leni sententia	179
		epi-	

epiphora lachrymarum fluxus est 212	eruginis aeris vis 229
epiphoræ tractatio ibid.	esulæ radicis cortex ad hy dropicos 502
uaria causa 232 ua- ria curatio 213	esthiomenon græcè ulcus depascens 254
epiphoræ unde proueni- ant 212	euaporatio ad caput qui- bus tollatur 321
epithema astringens & digerens ex quibus constet. 455	euacuationis tempus a- ptum 88
epithematis cura 327	euphorbium pituitax. ex ducere 264
epythimum atram bilē purgat 64. 196	exasperantes causa 200
epythimum ut melans cholicis prodest 196	exasperantia omnia acrio- rem facere ibid.
epithema ex astringens tibus uentriculo cons- ducit 454	excernendi modi 210
epithemata calida sem- per præcordijs appli- care 455	excretio seminis inuoluta ria cuius uitio fiat 177
epithemata ad intempe- riem calidam cordis 366	exasperantia cōtinua sol- uunt 288
epitome eorum quæ ha- bentur primo & ter- tio de locis affectis 60	excrementa omnia in somno retineri præter sudorem 151
erispelatis uentriculi cu- ratio 457	excrementa capitis quis bus siccantur 67
erui farina abstersiua 269	excrementa alia à spūto ex accidenti significas re pectoris morbos 342
	excrementa non trahens da ad affectam partē 521
	excrementa infixæ quo proritentur 399

excrementa ut affectam sedem ostendant	8	tum intelligatur	381
excrementorum qualitas consideranda	9	fabula de psyllio ex Ade sue	32
excrementis uacat caput calidum	283	facies quid sit	378
exercitium quale uentri culo profit	446	facultatis cuiusq; pri- mum instrumentū	93
exercitium epilepticis cō- ueniens quale	185	facultatis debilitas ster- tore cognosci	133
exercitij demissio quid generet	129	fame corpora ficcari	438
exercitij commoditates	417	faucium partes inflam- mate gulam attra- bere	267
experientia quæ noscans tur	3	febris necessariò pblego- moni uentriculi ad- iungi	450
experientia ut fiat ibid.		febris in pleuritide non semper ab apostema- te	342
experimentum Pauli à muliere acceptum	69	febris hectica quando facile sanari possit	409
extrema frigere maligna- rum febrium sympto- ma	524	febris putrida ut appe- tentiam uitiet	437
extenuantia quæ sunt.	443	febres acute cum lienis pblegmonæ cur fiant	505
extenuantia & incidens citra multum calo- rem	86	febres ex pblegmonæ di- cuntur putridæ	447
extenuandi quæ vim has beant	224	febres ex pblegmonæ e- phemere	ibid.
exusta nigriora fieri	187	febr-	
F			
Fabæ magnitudine quæ			

- februum malignarū sym-
 ptoma 524
 febricitates necessario 29
 ferri squama quæ ab in-
 cude decidit vis desica-
 cendi 229
 ferri squamæ potio lieno-
 sis propinanda 310
 Fesulanus collis 334
 ficum aluum lenire 185
 ficum pinguium deco-
 ctum 264. 278
 filum sericum tinctum
 ex purpura ex propri-
 etate ad anginam ua-
 lere 279
 flammula herba acerri-
 ma 500
 flatus à qua materia fiat
 506
 flatus quæ discutiāt 443
 flatus ut gignatur 440
 flatus ut à uentre auertā-
 tur per clysteres 444
 flatus bifariā fieri 443
 flatus à trochiscis de tap-
 parib. discuti 507
 flatus in tunicis uentric-
 uli difficillimè euacu-
 ari 440
 flatus à tepidis gigni non
 est uerum sine disci-
 mine 442
 flatus à calore extraneo
 gigni, fabula 441
 ad flatus discutiendos
 quæ 444
 ad flatus discutiendos cu-
 curbitulæ usus 443
 in flatus qui facillè mu-
 tentur 515
 flatuum noxa lacte case-
 oso generari 414
 flatuum causa agens:
 440
 flatuum materia crassi-
 or pituita ibid.
 flatuum materia pituita
 234
 fluxus uentris in pleuri-
 tide non omnino ma-
 lum 342
 fluxus ad partes quanto
 diu duret 274
 fluxio per quæ sistatur.
 226
 fluxio biliosa ad stoma-
 chum ut curāda 430
 fluxionem quæ inbibeāt
 452
 in fluxione cōtinua reme-
 dium unicum 215
 fluxio acris raro à cerebro
 213

- fluxiones ex catarrho
 quo siccentur & sistā-
 tur 320
 fluxiones somno sedari
 401
 fluxionum cobibens præ-
 sidium 451
 fluxus hepaticus quid.
 533
 fluxus sanguinis quibus
 simplicibus sistatur.
 244
 fluxus sanguinis curatio
 244
 fœmi næ aliorum anima-
 lium ab homine cur-
 molam non patian-
 tur 601
 fomentum ad roborandū
 uentriculum 398
 fomentum probatum ad
 uentriculum frigidū
 & humidum 424
 fomentū ad capitis cras-
 sities excutiendam
 224 ad vesicam cal-
 culo affectam 566.
 ad lienem pblegmo-
 ne affectum 505. &
 506 protensio in
 causa frigida 544
 fomentum ex sale pitu-
 itoso humori utile.
 348 ex mlio siccat, sã
 guineo humori mas-
 gu utile ibid. ex cr-
 uo, barded & posca
 ad coquendum hu-
 morem ibid
 fomenta calorem auget
 421
 fomenta ad remittens-
 dam tensionem, ex
 qua materia 207
 fomenta flatuum discu-
 tientia 443
 fomenta calida primò
 ordine relaxantia
 popriè dici 380
 fomentis quousq; uti de-
 bemas 348
 fontana medij Veris fri-
 gida qualitas 422
 fontana qualitas medi-
 um inter tepidum
 & frigidum feriens
 ibid.
 fontana qualitas la-
 etis qualitate tepida
 or. 422
 fontium aque peculiaris
 re quam fluuior-
 rum ibid.
 feniculū urinam ducit.
 475

I N D E X.

- 475**
fœnugræci succus ut oculo proficit 207
fœnugræci succi diligens præparatio 207
ad fœtum mortuum extractandum emplastra.
 603
fœtus bifariam iuuat 347
fœtus ex fœnugræco ad lienem 506
ad lienosos 510. ad tenebrum 544
fœtus & irrigationes e-cerrimæ ex qua materia. 139
fœtum exempla 347
frictio & lotio quibus nõ conueniant 412
frictiones desiccare 592
ad reuolutionem facere 313. *aspera letbar-gisio faciendæ* 117
frigus morbofi somni causa 112
frigus ut profluvia sanguinis adaugeat 586
frigoris operatio 376
frigoris soboles acidus sapor 395
frigidum ambiens pituitæ causa 129
frigida nonnulla cur odorata, sed ignauo odore 58
frigida quando & quibus conditionibus exhibentur 66
frigida potum uentris doloribus quidã perire
 442
frigidis remedijs quando utendum in cholericâ passione 391
frontis uena incidendâ quando 108
fructus cur noceant 183
fructus uim infrigerant di habentes 480
fundamenta ab autore posita suis lectionibus
 6
furfuris suffitus ad corozam 282
furores bilis exusta generat 178
G
G *Allarum decoctum ad oris ulcera* 260
Galenus sectæ rationalis perfectior 3. cur obscurus 6. quid obseruet in eligenda uena 353.
à cõtradictione uedicatur ibid. quibus pituita
P P

I N D E X.

- itam uitream excers
 nat 444 ab insuffici
 entia uendicatur 578
 quam appellet consi-
 stentiae etatem 187
Galeni Canon de non tra-
bendis excrementis
 ad partem lesam 537
 sententia de mittendo
 sanguine in melanco-
 lia 196 de amaris cal-
 culosis propinandis.
 567. de urinae suppres-
 sione 554. de puerulâ
 epilepticis 179. præ-
 ceptum de usu fomen-
 torum 350. præceptû
 in cholico dolore 915.
 uerba de temporibus
 morbi exponuntur
 275. uerba explicata
 72. ratio de uterinis
 symptomatibus explo-
 ditur 595. dictum 4
 de San. raenda 103
 locus in cura uxoris
 Boethi perperam ab
 interprete intellectus
 422 defensio in causâ
 sa doloris 21
Galeni hiera uentris hu-
mores purgat 427
Galenum pblebotomiâ
 in pleuritide cur præ-
 eligat 356
 galliæ compositio multi-
 plex 391
 gallinacea pinguedo 227
 gargareonis causæ 199.
 261 causarû distinctio
 262 curatio ibid.
 ad Gargareonis affectû
 localia medicamenta
 264
 gargarismus ad gargares
 onis affectum ibid.
 garyophyllatum aromas-
 ticum ad lienteriam
 ex causa frigida 432
 genituram retentam pos-
 sîma causare sympto-
 mata 595
 genitalia pectori consen-
 tire 298
 gingiuae erosa & sangui-
 nem fundentis reme-
 dia 260
 glaucio cum hodie carea
 mus quid substituen-
 dâ 207
 glycyrrhizæ decoctam
 quomodo parandû.
 264
Grisdy medici cholere
morbo

I N D E X.

morbo nomen primum	477	hepatici apud veteres ibid.
imposuerunt	387	hepaticorum prognosticū
goby mollis carnis	481	479
gonorrhœa quid	579	hepatica dysenteria unde
gonorrhœa ut à pudendo-		fiat
rum exulceratione di-	ibid.	ibid.
stinguatur		hepaticæ excretiones.
gonorrhœa causa & cura	600	479
tio		Hærophili dictum
grauedo in puerulis ut cu-		15
randa	253	berysipelas refrigerari po-
grauedinis nocivitas &		stulat, & maiori indi-
curatio	ibid.	gere refrigeratione
gravidis ex tenesmo peri-		quàm phlegmone.
culum imminere	543	106. 107
Græci expositores taxan-		in Hærysipelate cur sana-
tur	360	guinè non mittit Gæ-
gula læsa, læditur trachea		lenus
289		105
guttur primum instru-		hiera unde vim purgan-
mentum uocis	268	tem habeat 428. ut
gutturis asperitas unde		ualeat ad pituitosam
387		materiam 63 bilioso
		stomacho quo nam pa-
		cto propinanda, &
		qua dosi docetur 429
H		hiera Galeni purgans hu-
Hæctica febris quando		moros uentriculi 427.
facile sanari possit		hiera in electuario ex mel-
409		le quo pondere detur.
herbae quæ apte roborant		428.
& calfaciunt	118	hiera compositio uaria.
herbae uim refrigerandi		427.
habentes	480	hiera magne purgantis
hepatici affectus unde		

fortiora 63
 biera debiliores quam Ga-
 leni 64
 Hippocrates inuentor ra-
 tionalis medicinae 2
 Hippocratis & Galeni de
 phrenitide sententia
 iuxta authorem 90
 Hippocratis verba sexto
 Epid. declarata 38. se-
 tentia de priisana 53 de
 surditate exposita 237
 de aromatibus caput
 grauātibus 283. pro-
 gnosticū de epilepsia u-
 bi ueritatē habeat 178
 hirudines post aures appli-
 cande 108
 hirundinum cinis usus
 278
 historia quam ueteres ad-
 mirantur de catarrho
 318. nobilis cuiusdam
 49. iuuenis suffocati
 ab emplastro astringen-
 te 314. iuuenis tussien-
 tis ex refrigeratione
 pectoris 318. profocati
 cuiusdam 343. quarta
 narij 385. cuiusdam
 qui citissimē attonitus
 abiit 129. laborantis

ileo morbo ab Hippo-
 crate posita 523. cui-
 usdam qui post qua-
 tuor horas cibum e-
 uomebat 424. sicci-
 tate uentriculi labo-
 rantis ab autore cu-
 rati 410 laborantis
 colica ab acribus hu-
 moribus 519 ab au-
 thore curati à synco-
 pe Lucae 382. malio-
 ris sterilis quam au-
 tor curauit 583. pu-
 ella Lucensis ab auto-
 re curata 480 de
 furnaria 324 uxoris
 Boethi 550
 hædi coagulum quam-
 uim habeat 315
 hæmorrhoides bifariam
 accidere 604
 hæmorrhoidis astrictæ
 curatio ibid.
 hæmorrhoides cecæ que
 ibid.
 ad hæmorrhoidum cu-
 rationem que faciāt
 605
 hæmorrhoidum astrictæ
 orum cū dolore mag-
 no curatio & apertio
 tia

via medicamenta ibid	morbi	169
hemorrhoidibus astricta	humores uentriculi in-	
rum cum dolore mag-	temperiem cansan-	
no, curatio, & aperien-	tes	405
tia medicamenta ibid.	humores qua ferantur	
hemorrhoidibus abundā	ad caput	40
tioribus hydrops succ-	humores acres ut sanen-	
cedit	tur	520
604	humorum fluxus ut in-	
hordeum ut incoquendū	telligatur	50
pro lethargiis	humorum uitium tri-	
119	pliciter corrigi	197
humor melancholicus	humorum motus obser-	
quos morbos excitet	uandi	349
190	humiditas solidiarum	
humor melancholicus	partium non restis-	
quando morbos gene-	tui	325
ret 189. terreus, frigi-	humiditas ut causa do-	
duus & humidus ibid.	loris	13
à qua etate generetur	humida partes	17
128 quando phlegmo-	humida corpora quibus	
nem excitet 28. in qui-	notis dignoscuntur	
bus maximè abundet	250	
188	hydrops tympanites	
humoris generantis apo-	quo pacto curetur	
plexiam causa	494	
128	hydrops in qua intēperie	
humor crassus & uisci-	fieri non possit	496
duus apoplexiæ causa	hydrops ascitis aut tym-	
ibid.	panitis ut syncera di-	
humor niger modis omni-	catur	492
bus insalubris	hydrops ascitis non cura	
341		
humor phrenitidis causa		
90		
humores qui sunt causa		

anr per sudores	500	hydropse ascite affecti	
hydrops anasarca facilis		quibus iuventur	501
curatur	493	hydropicorum prognosti-	
hydrops tympanites a ca-		cum	496
lido fit	495	hydropicis urinã interdũ	
hydrops per vicinitatem		rufescere	495
492		hydropicis purgantibus uti	
hydrops ascitis alteratio-		lia	499
nẽ non admittit	500	hypochondria quæ sint	
hydrops per consensum ut		194	
generetur	491	hypochondriacus affectus	
hydrops hæmorrhoidibus		ibid.	
plus iusto fluentibus		hypochondriaci affectus	
succedit	604	causa & symptomata	
hydrops molæ succedit		ibid. curatio	198
602		hypochima latinis suffu-	
hydrops ascitis calidis mor-		sio	216
bis succedit, nunquam		hypochimatis affecta se-	
comitatur	495	des	ibid.
hydrops sanguinis proflu-		hyposarca laboranti quæ	
uis succedit	491	victus ratio conuenis	
hydropis tractatio	490.	at	498
species tres ibid. cuius		hyposarca uenæ sectione	
q̄ generationis modus		indiget	497
ibid. causas & signa		hyposarca laborãti ulces	
distingui	496	ra qua parte instigen	
hydropis cura ut præcedat		da	500
495		hyposarcæ generatio.	
hydropem suppressos men-		493	
se insequi	432	hyposarcæ hydropis cura	
hydropem fieri affecto io-		tio propria quæ sit.	
cinore	490	497	

- I** Aspice ex proprietate sanguinem sistit 146.
 314
 icteritia in febribus eueniens ante septimam malum 483
 icteritia laborantis prognosticum 485
 icteritiæ causa ibidē
 icteritiæ causa coniectura artificiali cognoscitur 484
 icteritiæ cause due, & que 483
 icteritiæ ab imbecillitate uesticæ curatio. 489
 icteritiæ curatio 487
 icteritiæ que conducant 489
 icteritiæ rusticorū que conueniant 489
 icteritiam sanguinem mittere non posse 488
 icteritiam sepe ad colicū dolorem succedere. 487
 icterus nomen qualitatis 482
 icterus quas causas sequatur ibid.
 icterus etiam fit à calida iecoris intemperie 483
 icterus euenire potest ex solo affectu uesticæ fellis 484
 ἰκτερίτις 14
 iecur septo transuerso iungitur 459
 iecur quam substantiā habeat 458
 iecur cum quibus consortiū habeat 459
 iecur malè affectum occasio ferè malorum omnium ibid.
 iecur non corrigit prauas uentriculi cruditates 396
 iecur dulcibus delectatur 463
 iecur scirrho laborans in hydropem uenire 469
 iecur lupinum ad calidum, iecur confert 481
 iecoris situs ubi 459
 iecoris affectus qui quid generent 483
 iecoris magnitudo unde

I N D E X.

cognoscatur	476	ad iecoris scyrrum pilu-	
iecoris gibbae laboranti		le	470
ox ymel conueniens.		iecori laboranti frigida	
463		intemperie	482
iecoris gibbis quae accidunt		iecori p hlegmona labor-	
461		ranti qualis uictus	
iecoris gibbae tumoris ca-		ratio	477
lidi a sanguine orti fi-		ad iecur calidam cocbleae	
gna	460	conferunt	481
iecoris sima tumoris cali-		ad iecur calidum cata-	
di signa	460	plasma	489
iecoris simis quae accidunt		de iocinoris frigida intem-	
461		perie	481
iecoris ad intemperiem		ad iecoris scyrrum con-	
frigidam unguenta.		fectio	470
482		Ileus morbus latinè uol-	
iecoris p hlegmona non fa-		uulum	523
cile à pleuritide distin-		ileon intestinum circa	
gui	461	umbilicum uolui.	
iecoris p hlegmona labora-		523	
tis imbecilli pereunt		ilei affectus cause	525
462		ilei doloris signa	523
iecoris calidae intemperi-		ilei doloris prognosticam	
ei curatio	479	525	
iecoris p hlegmone labora-		ileosi morbi symptoma	
tis prognosticum	462	524	
iecoris p hlegmones signum		ileosi affectus curatio.	
461		526	
iecoris p hlegmones curas-		imaginatio ex memo-	
tio	462	ratina eadem	132
iecoris crispelatis signa		imbecillitas partium	
462		triplex	50
			imbec.

imbecillitatis cause inue stigantur 68	318
imperatorie semen ut fla tuoso stomacho conue niat 424	indicationes pro occul tis affectibus 11
inanitionis affectus cau se 160	infantis cura per nutri cem 257
inappetentia calidi uen triculi proprium 403	infante epilepsia labo rante nutritrix purgã da 181
inappetentia affectus. 433	infantes hydroceph lim pati 91
incallescere quid 24	infectio pro dysentericis qua antor usus est. 541
incidentia & extenuan tia citra multum ca lorem 87	instrumentum animæ 125. 367
inedia integra quando æ grotum seruare expe diat 311	instrumentum primæ animæ 75. uocis 268. uisus 76
indicatio à causis remotis non sumi 367 à dolo re sumpta 11 à partis distantia sumpta 317. à partis formatione in sanguinis profluuiio sumpta 310	intemperies unde oria tur 24
indicatio phlegmonis iã in uentriculo facta. 452	intemperies duplex ibid.
indicationes à rebus natu ralibus 33	intemperies quando u niuersalis 326
indicationes contrarie ad sanguinem sistendum	intemperies equalis. 24
	intemperies inæqualis genus secundæ causa rum insis 287
	intemperies inæqualis à qua dolor 24
	intemperies quibus in

uetur	ibid.	468
intemperiei materialis cura	28	ad locinoris scirrbum ce- ratum 457
intemperiem frigidam semper affectus fri- gidos gignere	495	ad Iocinoris scirrbum trochiscide rabarba- ra 471
intemperantia naturalis distinctio ab his que præternaturam	406	iocinoris obstructionū tractatio 471
intestinum crassum pitu- itosum	512	iocinoris obstructione qui maximè capiuntur, & cur 473
intestina propter distri- butionem facta	529	iocinoris obstructionū signa ibid.
intestina crassa que con- tineant	511	iocinoris obstructioni medentia 474
intestina uim concentricam habere	529	iocinoris obstructio qui morbis 473
intestina excrementis minus lædi	288	iocinoris deobstruentia remedia 475
intestina in lienteria af- fici	529	in Iocinoris obstructio- nibus uenæ sectio cō- uenit 473
intestinatorum diuisio	511	iocinoris pblegmones tractatio 457
iocinoris facultates	478	iocinoris calidorum tu- morum tractatio 459
iocinoris calidæ intempe- rici tractatio	477	iocinoris pblegmonia si- gna cum pleuritide communis 340
iocinoris calidæ intempe- ries unde fiat	ibid.	iocinoris gibba pbleg- mone laborare 289
iocinoris frigidæ intempe- rici signa	478	
iocinoris scirrbi tractatio	464	
iocinoris scirrbi signa		Ionica

- tonica musica lasciuiam
excitare 195
- irrigationes & fotus ac-
cerimi ex qua mate-
ria 139
- iris, & eius decoctum.
260
- iridis succus faucibus as-
peritatem inducit.
501
- ingulares uenæ ut secan-
de 137
- ius album quomodo pare-
tur 418
- iuleb de ribes ad quid ua-
leat 520
- Iuliani mons inter Pisas
& Lucam Tabiensi si-
milis 323
- iuuantia & nocentia
quæ ostendant 12
- iuuenes non nisi à fortis-
sima causa apoplexia
corripi 128
- interiora quæ situm eun-
dem obtinent 10
- L
- Laborantium uarij sta-
tus 398
- lac & caro sa nguinis nas-
turam sequi 414 pro-
pe paruum excremens
- tosum 415 humidus
cibus 413 quid ex
coctione acquirat.
539 frigido uentre
acescere 415 caseo-
sum status & calcu-
lum generare 414
asninum tenuius hu-
mano 336 asninum
& muliebre non co-
gi ut intelligendum
414 asninu car cæ-
teris animalium præ-
fertur 414
- lac asninum & caprinu
in pulmonis ulceris
cura ualere 334
- lac mulieris in ulceris
cura non ualere 335
cogi bubulo & ouib-
lo maxime consueni-
re 414
- lactis differentia 413
lactis color spectandas
414
- lactis exhibendi occasio
415
- lactis calentis ab ubere
usus in melancholia
commodus 396
- lactis quantitas ex bibo
da 416

lactis exhibendi modus 415	lachrymarum fluxus cu- ratio 213
lactis coctio ut facienda 539	lauacrum ad siccandum & refrigerandum ca- put 249
lactis uis mira ulcus ablu- endi & detergendi 334	lapis in pueris in uesica colligitur 563
Lacti cur & quando sal admiscendum & mel 415	lapis in senibus in reni- bus colligitur ibid.
lacti mel admiscendum in frigido uentre & cur ibid.	lapis ne generetur pro- uidencia 568
lacti mellis quantitas que admiscenda ibid.	lapidis generatio unde fi- at ibid.
lacti ut mel admiscendū ibid.	lapidis generans causa ibid.
lactea qualitas proxima calidis 422	lapidis ad ureteras exis- tentis signa 564
lacertæ Calcidica stercus ad ulcus oculorum 211	lapidis in uesica geniti signa ibid.
lachrymæ quæ ex cere- bro deteriores 213	lapidis iam concreti sig- na ibid.
lachrymarum fluxus epi- phora dici 212	lapidis in renibus geniti signa 563
lachrymarum fluxus du- plex affectus ibid.	lapidis renum prognosti- cum 566
lachrymarum fluxus se- pe à uentre male cōco- quante 214	lapidis renium curatio ibid.
lachrymarum fluxus è capite curatio ibid.	lapidis uirgæ inherens tis curatio 568
	lapidis in uesica curatio 568
	lapidem ubi generetur ex

I N D E X.

- colore non posse colligi 563
 lapide in renibus laborati uena secunda 566
 lapide in renibus existente cur crus eiusdem lateris torpeat 564
 lapidum materia ex cruditatibus gignitur. 569
 lassitudo tensiva à sanguinis copia 29
 lassitudo phlegmonosa 30. in capite uacuari postulat ibid.
 lassitudo phlegmonosa in capite quos gignat morbos ibid.
 lassitudo phlegmonosa quas partes occupet. 38
 lassitudinis phlegmonosae in capite curatio 30. methodica 32
 laxa, imbecilla 273
 lentes frigidi temperamentis 31
 lentes astringentes ibid.
 Leoniceus texatur. 408
 leporis coagulum uim accerrimam dissoluendi habere 315
 lethargus quid 112. quae habeat adiuncta 111
 lethargus cum continua ibid.
 lethargus quando morbis succedat 112
 lethargum apostema phlegmaticis iuxta Aui-cennam 113
 lethargum per consensum non fit: i 112. 110
 lethargum decrepitis non aduenire 121. hyeme potissimum contingere 114. quae febris comitetur 115
 lethargi affectus 111
 lethargi in cura tertius scopus 118
 lethargi eadem cura cum phrenitide in declinatione 108
 lethargi signa 114. inuadentis signa 115
 in lethargo qualis pulsus ibid. cur debeat miti sanguis 116
 lethargici affectus tertius minus 115 curatio. 116
 lethargicis reuulsoria re

- media cur adbibenda 117
 lethargicis aer ut preparandus 119
 lethargicis motus iuuat 119
 lethargicis ut permittendus somnus ibid.
 lethargicis ut psisane succus conficiendus ibid.
 lethargicis uictus ratio. 118
 lethargicis & apoplecticis eadem uictus ratio 140
 in Lethargicis per quae fit at crisis 116
 lithargyrium & buprestes uenena esse 526
 lien cur a natura constitutus. 187
 lien cuius sit natura. 504
 lien non esse membrum primae uolae 504
 lien doloribus ex flatibus afficit 505
 lien phlegmone affectus uenae sectionem poscit ibid.
 lienis laxi tumoris curatio 507
 lienis obstructione quae uina pariant 508
 lienis phlegmone affecti signa 505
 lienis dolentis ob flatibus curatio 506
 lienis phlegmone laborantis curatio 505
 ad Lienis scirrbum ut utendum chirurgiam. 510
 ad Lienem phlegmone affectam fomentum optimum 506
 lienosi qui dicantur. 508
 lienosi incurabiles 510
 lienosis ut propinanda potio ex elleboro nigro 509
 lienosis quando uenae sectio conueniat, quae do non ibid.
 lienosis quae decoctio conueniat ibid.
 lienosis ferri squamae potio propinanda. 510
 lienosis conuenientia emplastra 510
 lienteria 527
 lienteria unde caeni-
 x

at	527	pticis	185
lienteria à quibus intè-		lingua rubens angina	
periebus fieri non pos-		magnitudinem signi-	
fit	528	ficat	268
in Lienteria uera que		lingue tunica, uentris	
afficiantur	529	tunica continua	84
lienterie dicitur cause	527	ligustri succus ad ulcera	
lienterie causa iuxta		depascentia	258
Auicennam	528	linctus ad quos morbos	
lienterie exulcerata		conferant	519
causa	527	linctus ad ulcera oris pu-	
lienterie curatio	530	erorum	257
lienterie curatio metho-		linctus ex melle rosaceo	
dica	530	utilis ad detergenda	
lienteria à causa frigida		pituitam ex nentre	
curatio	532	puerorum	181
lienterie ab exulcerati-		linctum optimum ul-	
one uentriculi cura-		ceri sordido in oculo.	
tio	530	211	
lienterie parulento ul-		linimentum Rasis pro es-	
ceri que conducant.		pite	69
530		linimentum Galeni ad	
ad Lienteriam ex ulcere		frigidiorum materia	
conducentia	ibid.	69	
licio cum sarcinis hodie		linimentum quo uermes	
quid substituendum		necantur & educun-	
207		tur	137
ligatura faciunt ad res		linimentum ex ciclami-	
uulsonem	313	ne & solocynthide	
Linacertaxatur	41	uermes necare ibid.	
ligni Indici decoctum		linimentum ex oleo casti-	
ut conueniat epilep-		no & alijs	119

locus secundi Epidemio- rum corrigitur 149	marasmus cum becti- ca & sine ibid
localia hincipiti applicans da quacunq; capitis parte affecta 93	marasmus frigidus à siccitate uentris se- quitur 408
localia medicamenta ul- cerum oris 257	marasmi diuisio 328
lotio & frictio quibus nō conueniant 412	marasmi siccitas cur spasmm non exci- tet 164
lotio capitis profluuium sanguinis è naribus exci- tatur 170	marasmi iam perfecti signa 311
lotiones caput firmantia 70	mares dextra parte u- teri gigni 42
lumbriorum oleum in conuulsione optimum 165	Massetanus collis 334
lumini uis animalis assi- milatur 124	masticini unguenti uis 389
lupinorum farina abster- sua 260	materia capitis dolorē faciens qualis 159
luxatio in anteriori par- te spine curabilis 148	materia in ore conten- ta ut euacuetur. 257
M	materia non fluente ex capite quid spe- ctandum 81
M Alagma ex meliloto ad uentriculum laborantem duritie. 457	materiam que fistant 284
marasmus genus ad pthi- sim 325	meatus ut aperiantur 84
marasmus triplex 328	meatus aperiendi que uim habeant 224
marasmus proprie ibid.	medicus quid spectare debeat 64
	medicus

medicus coniectura proce- dit 178	medico quæ primò oc- currant ibid.
medici propositum quale 1	medicos in prognostico marasmi errare 331
medici parum experti in mittendo sanguine er- ror 349	medicorum error in cu- ra colici doloris 514
medici nostræ ætatis tax- antur in mittendo sanguine 33	medicinæ omnes cum spodio cur rejicien- da 549
medici moderni cur taxā- tur 65	medicamentū quo nos mine iuuet 49
medici taxantur, quod pharmacis fortiorib. ad expurgandum uē- triculum utatur 427	medicamentum mistū 382
medici à Galeno unde re- media 19	post Adedicamentū pur- gans taxantur, quæ præbent iuscula 53
medici moderni cur tax- entur 179	medicamentum puro gatis propriè attra- bere 352
medici moderni cur sustu- lerint curam magna- rum ægritudinum. 65	medicamentum aluum ducens 464
medici qui taxentur 363	medicamentum leni- ens quando propinā- dum 151
medici iuniores taxan- tur in fluxuum cura- tione 545	medicamentū ex squa- ma ferri & aceto: 229
medici Brachati taxan- tur 493	medicamentum fluxū prohibēs in opthal- mia 207
medico quæ scitu necessa- ria 6	medicamentum ad do- lorem capitis ex cast 9 9

sa frigida	27	non exhibenda à ca-
medicamentum ad duros		na
tumores	457	medicamenta absterfis-
medicamentum ad sisten-		ua oris ulcera
dum sanguinis fluxū		medicamenta siccantia
314		87
medicamentum ad lienē		medicamenta uebemen-
ex flatibus dolentem		ter siccantia; & ad
506		partes remotas pene-
medicamentum urinā		trantia
ducens	464	medicamenta extensa
medicamentum efficacis-		antia
simum ad ciendam us-		medicamenta retundē-
rinam	557	tia acrimoniam sen-
medicamentum optimū		sus
sistendo sanguini	376	medicamenta aperien-
medicamentum ex ma-		tia hæmorrhoidas ad-
lis puniçis ad polypum		strictas
252		medicamenta localia ad
medicamentum auribus		inflammatam colu-
conueniens	227	mellam
medicamentum Cleonis		medicamenta localia ad
ad ulcus sordidum ocu-		pituitosam materiā
lorum	210	263
medicamenta leuia	64	medicamenta ad bran-
medicamenta fortissima		chum propria
per chysterem adhibe-		medicamenta tenuium
ri	138	partium ubi requi-
medicamenta purgantia		rantur
quando danda cum o-		medicamenta ad siccā-
pio	381	da capitis excremen-
medicamenta purgantia		ta
		67
		medio

I N D E X.

medicamenta oculis ad-	methodus cognoscendi
mouenda quae	affectam partem pri-
medicamenta dysenteriae	marid
ulceri prospicienda	142
medicamenta quibus ptis-	methodus cognoscendi
sana incoquitur	affectus in quibus
medicamenta colici dolo-	paralyfis excitetur.
ris	146
medicamenta quando res-	methodus educendi li-
suis exhibenda	quida ab auribus.
medicamenta nunquam	222
a cena propinari ibid.	methodus curatiua phle-
medicamenta somnum	gmones aurium
inducuntia	226
medicamenta suffusioni	methodus obseruandi
conuenientia	concoctionis signa et
medicamentorum astringen-	cruditatis
tiam census	141
medicamentorum purgan-	methodus applicandi re-
tium mensura	media faucium &
medicamentis utendi ra-	pectoris morbis
tio in sanguinis profu-	393
sione	methodus cognoscendi
medicatio quartum ge-	in qua spine uertes
nus lussis	bra sit affectus
methodus curatiua com-	143
munis	methodus inuestigandi
methodus cognoscendi af-	affectus quibus san-
fectas partes	guinis effluxus exci-
methodus Rasis curan-	tatur
da melancholiae ex-	308
ploditur	methodus in qua Galea-
196	nus uult inuenes ex-
	erceri
	15
	methodica curatio in ce-
	phalea
	62
	melancholia unde pro-
	ueniat
	192

- melancholia quanam in temperies sit* 190
melancholia est insania sine febre 186
melancholia à quibus uis ta studijs generetur. 189
in Melancholia lactis usus commodus ab ubere calentis 196
melancholie uocabulum quibus commune 186
melancholie caput *ibid.*
melancholie generatio ut necessaria 187
melancholie ubi aggregetur, coniectura uniuersali cognosci 193
melancholie curande methodus Rasis exploratur 196
melancholie sanande re media 194
melancholie cum furore curatio 199
melancholiam sanguineam imaginari, uanū. 192
melancholicus humor terreus, frigidus siccus 188
melancholicus humor quando morbos generet 189
melancholicus humor à quibus carnibus generetur *ibid.*
melancholicus humor à quibus generetur. 190
melancholicus affectus quando curam recis pere possit 192
melancholicus humor quos morbos excitet 188
melancholicus humor quando in atram bilem uertatur 504
melancholicus humor in quibus maxime abundet 188
melancholicus humor appetentiam facit. 463
melancholicus humor in cerebro solo continetur 193
melancholicus sanguis cur mittendus 430
melancholici humoris augmenti cause que 187
melancholici comitiali facillo

facile probendūtur	172	conducat	197
melancholici affectus signa	190	melancholicis aloes usus ut profit	196
proprij affectus & cōfirmati signa	ibid.	melancholicis ut profit epithimum	ibid.
melancholici affectus qui in cerebro sit curatio	194	melancholicis utile decoctum	ibid.
melancholici affectus per consensum curatio.	196	mel plurimum coctum abstergens	317
melancholici furiosi qui deplorati	199	mel habet nim discussoriam	276
melancholicum humorē uini fecem imitari.	504	mel uim modicē calfaciendi habet	419
melancholicum humorē plurimum terra participare	ibid.	mel coctum ad purgandum peccus	322
ab Melancholico humore metus mæstitia, desperatio	190	mel calido uentri aduersum	422
melancholico humore que nutriantur	187	mel lacti ut admiscendum	416
melancholicis plurimum conuenire uenæ sectionem	183	melle condite res in prima mensa uentrem lenire	446
melancholicis uenæ sectio prodest	196	melinum oleum & costoneorum idem	198
melancholicis deploratis que propinanda	199	membra que redduntur debilia & cur.	175
melancholicis que potio		membra lassa quando scarificanda	355
		membrana coniunctiua unde ortum habet	199

- membranarum dolor. 337
 membranas à frigido hu-
 more non facile affici,
 & cur. 57
 memoratiua & imagi-
 nariua eadem 133
 mentha uiridis astringit
 390
 mentha uiridis uentri gra-
 ta ibid.
 mentha sicca acrior uiride
 66
 mentha sicca uentrem
 firmat ibid.
 menses mouere quid sit.
 582
 menses ducentia 578
 menses à uenæ tali secti-
 one ex accidenti. mo-
 ueri 582
 menses suppressos que in-
 sequantur symptoma-
 ta 573
 menses suppressos hydro-
 pem sequi 574
 mensum suppressio qui-
 busdam cur eueniat.
 576
 mensum suppressio seor-
 dum aut præter natu-
 ram 573
 mensum suppressio ste-
 rilitalis una causa.
 573
 mensum suppressianis
 ab obstructione ue-
 naxum curatio 580
 mensum suppressionis
 tractatio 572
 mensum suppressiones.
 à debilitate expultri-
 cis curatio 579
 mensum suppressionum
 inutilium cause.
 575
 mensum suppressorum
 curatio 577
 mensum profuuium
 bifariam contingere
 583
 mensum profuuium
 uenæ sectionem po-
 scere, & quando 587
 mensum profuuij proe-
 gnosticum 585
 mensum profuuij com-
 fertim facti curatio
 586
 mensum superfluo proe-
 fluuiio qui morbi suc-
 cedere soleant 585
 mensum profuuiio qui-
 bus trachiceis uten-
 dam

- dum 587
 metus à quo humore. 190
 Mesue error notatur. 355
 Mesue pulvis albus pro ophthalmicis ut parari debeat 208
 mictus sanguinis causa. 569
 mictus operatio naturalis & uoluntaria. 554
 mirobalanorum decoctum ad purulentum ulcus in lienteria 531
 miua aromatica ad stomachum frigidum & humidum 424
 modus applicandi ex situ 25
 moderni scriptores taxantur 361
 modernorum opinio de causa tremoris 155
 mæstitia à quo humore 190
 mola quid 600
 mola ex quo fiat ibid.
 mola ad quod genus reducatur. 602
 mola cur à mulieribus non concumbentibus gi natur 601
 mole curatio 602
 mole qui morbi succedere soleant. ibid.
 molam cur femina alic ab homine non patientur 601
 molam habentes es mulieres grauidæ que patientur ibid.
 mollientia que sint natura 467
 mons sancti Iuliani inter Pisas & Lucam Tabiensis similis. 323
 morbus quando secundarius & quando per consensum 60
 morbus quando dicatur esse magnus. 26
 morbus in consistentiâ quid requirere soleat 108
 morbus cum à morbo fouetur considerandus 60
 morbi magnitudo postulat uena sectio 994

onem	205	curet Galenus	19
morbi magnitudo quibus capitibus comprehenda- tur	346	morbis uaria ratione no- mina imponi	386
morbi magnitudinem sig- nificantia etiam more significare	178	motus interdicens pa- tientibus sanguinis fluxum	311
morbi uelocitas unde cog- noscat	343	motus animi interdico- sus fluxum sangui- nis patientibus ibid.	
morbi mos morbi exitum ostendit	101	motus uelocitas in mora bo unde cognoscat	101
morbo comitiali quando co- aeniat uene sectio	183	motus uoluntarij unde	555
morbi plethorici ut fiant	128	motus ad musculorum concoctionem facere	417
morbi qui sanguinem miti- ti postulent	104	motus omnis pbrenetis co uitandus	110
morbi etati conuenientes minus periculosi, tamē incurabiles	147	motus in paralyfi ali- quando perire	141
morbi ut à natura conco- quantur	ibid.	motrix facultas quando imbecilla	154
morbi qui ab humore melā- cholico excitari solent.	190	mulieris profluuij diffe- rentie	589
morbi qui à pituita gene- rantur	175	mulieris sterilis historia quam auctor fecū- dam reddidit	583
morbi qui lienem insequun- tur	504	mulieres que aquose di- cantur apud Hippo- cratem	574
morborum tussim causan- tium curatio	291	mulieres aquose preba- mide	
morborum differentias ut			

humida *ibid.*
mulieres symptomata uterina patientes per periodos ut preservanda. 598
mulieres molam habentes ea patiuntur quae gravidae 601
mulieres cur crudi sanguinis copiam acervent. 572
mulieres cur periclitentur ab ortu 586
mulieres quae apoplexia capiuntur 129
mulieres quae podagra capiuntur *ibid.*
muliebri profluvium quibus mulieribus accidat 589
muliebri profluvium virginibus raro evenire. *ibid.*
muliebris profluvij curatio *ibid.*
in Muliebri profluvio quando astringentibus utendum 592
mulsa ut biliofis adversa 119
mulsa condita cinamomo cui conveniat 87

musicam magnam videri habere ad letitiam & merorem 195
musicam Doricam maeritiam, Ionicam vero lasciviam parere. *ibid.*
musculi ut inepti fiant ad sensum & motum 142
musculi inutiles in generatione *ibid.*
musculorum triplex ordo hepatis super tendi 460
musculorum mollitiae circa hypocondria quid intelligatur. 590
musculorum capita quae dicantur 156
musculorum venter. *ibid.*
muscularum opera quae do utamur 130
musculorum motus voluntarius 133
musculorum concoctio quo fiat 417
myrrha discussoriam vim habet 277
myrtillorum vinum ad

anginam	276	ta	247
N		nasi ulceræ curatio me-	
Arcotica frigida & sic		thodica	249
cca	522	nasi ulcerum curatio.	
narcotica quando per sedē		248	
infundenda	541	ad Nasiulcera unguenta	
narcoticorum natura &		ibid.	
usus	522	natura quæ sunt, seruari	
narcoticorum usus quibus		se postulant	16
obst	ibid.	natura sine cognitione	
narcoticis modicè ad oculo-		quando agat	394
los uti debemus	208	natura ut morbos conco-	
nardini unguenti uis	383	quat	147
nares destinatas purgan-		nausea quid	416
do cerebro	248	nausea per consensum.	
nares scarificandæ quando		171	
198		nerui ex quo alantur.	
nares eadem siccantia fe-		144	
runt, quæ aures	250	neruosa partes quæ	158
narium cartilago septum		neruosa partes quibus	
dicitur	247	affectibus conuollan-	
narium sensus faciliè affici-		tur	158
79		nigelle Creticæ usus.	
narium ulcerum tractas-		282	
tio	247	nigræ papaueris succus	
naritiuis quando uti debe-		ubi ualentissimus.	
mus	214	381	
nasi maligna ulcera	278	nitri & sulphuris vis.	
nasi ulcera qua decoctione		277	
lauanda	ibid.	nucum uiridium phars-	
nasi ulcerum causæ	248	macum	276
nasi ulcerum symptoma-		nutrix purganda labo-	
		rante	

- ante infante epilepsia* 181
nutricis providentia in cura infantis 257
sux muscata ut statum discutiatur 444
Q
Biectio de secunda vena in melancholia 196
obstructio morbus infantilis 471
obstructio iocinoris qui morbus 475
obstructionis iecoris magnitudo ut cognoscatur 476
obstructionis cause in iecore 483
obstructionis signa 469
obstructionis in iecore curatio 476
oculis quibus aquis roborentur 215
oculorum tunice ubi ortum habeant 59
oculorum pustulis uales puluis albus Rasis 211
oculorum pustulis medicamentum mitissimum ibid.
oculis que medicamenta admoenda 206
oculorum medicamentorum materia ibid.
oculorum ulceri sordida linctum optimum. 211
oculorum ulceri sordido conueniens medicamentum 209
oculorum ulcera ab interna causa ibid.
oculorum cicatrix que curari possit 210
ad Oculorum ulcus sordidum medicamentum ibid.
odores non facile uerbis exprimi 395
odorata naribus applicata quid efficiant. 379
oxyperi ceratum ad os uteri emolliendum 603
oedematodes tumor pituitosa sanguinis soboles 590
oleum dulce ad capitis humores tollendos 67
oleum conferens paralyticis ex causa frigida. 148
oleum rutaceum ad colicam

I N D E X.

<p>cum dolorem 516 oleum melinum & cotone orum idem 398 oleum ex blattis 222 oleum ex asellis hydriarū ad quid valeat ibid. eius confectio ibid. oleum camemelinum ad idem 222 oleum sesaminum ut pare- tur ad concoctionem. 228 oleum scorpionum calculo sos tuare 568 oleum lumbricorum in cō uulsione optimum 165 olei amygdalarum dulciū uis 520 olei dulcis perfusio dolorē & tensionem mitigare 165 oleo dulci statim à balneo inungendum corpus. 412 olea germina tantum eo stringere 66 omentum castratorum ut dysentericis conducat 540 omphacinum rosaceum ut paretur. ibid. opthalmia latinis lippitu</p>	<p>do 199 opthalmia maxima. 200 opthalmia sequitur ul cera 208 opthalmia quid 199 opthalmia causa 200 opthalmie caput 199 opthalmie nomē unde ibid. opthalmie principium 200 opthalmie augmentū ibid opthalmia status ibid. opthalmie prognosticū 203 opthalmie curatio methodus 204 opthalmie curatio ibid. opthalmie reprimitia in principio adhiben da 207 in Ophthalmia quādo vena secunda 206 in Ophthalmia adesse prauum succum unde dignoscatur ibid. in Ophthalmia que sicā tia & abstergentia & coquentia 580 in opthalmie curatione scopus</p>
---	--

scopus secundus	206	ad Oris ulcera decoctum	
ophthalmicis que cassia pro-		260	
pinanda, & quando.		ossa nutrir melancboli	
ibid.		cohumore	187
ophthalmicis quis pulvis &		oua que putredini oba-	
ut paratus proficit	208	noxia	394
opium extremo ordinis fri-		oua recentia sanguinis	
gidum	51	fluxum patientibus	
opium ut pro auribus pare-		conuenire	245
tur	227	oua elixa pro dysenteri-	
opi gr. 2 ingenti aurium		cis	539
dolori profunt	ibid.	oribafum que mensus	
opiniones varie de qualita-		ra	344
te uini syncope prebens		oxymel simplex ad quid	
da	377	ualeat	63
opistotonos quid	156	oxymel scylliticum ad	
oris partes calide & bus		quid ualeat	ibid.
mide	256	oxymel aquosum ad ui-	
oris partes reliquo corpore		scidos humores in pe-	
humidiores	256	ctore	293
oris ulcerum causa	258	oxymel sub qua qualita-	
oris ulcere absterfua me-		tu exhiberi pleuriti-	
dicamenta	759	cis debeat	346
oris ulcerum signa	255	oxymel phreniticis non	
oris ulcera curatu diffici-		prodesse	110
lia	253	oxymel ad lecoris gibba	
oris ulcerum cura in pue-		laborantem	463
ris	257	oxymel scylliticum cum	
oris ulcerum curatio unde		scolopendrij decocto ad	
oriatur	ibid.	lienofos	409
oris ulcerum localia medi-		oxymel Iuliani quando	
camenta	ibid.	dandum melancbo-	

- lictis 197
 oxymelli quæ incoquenda
 ad incidendum, exten-
 nuandum & detergen-
 dum 302
 oxymelli & rhodomelli
 nullus inest calor, aut
 paucissimus 422
 oxyrodinum capiti quomo-
 do applicandum 31
 oxyrodinum ut capiti con-
 ueniat 81
 oxyrodinum in dolore ca-
 pitis ut applicandum
 ibid.
 oxyrodino frigido quando
 utendum 84
 oxyrodina uaria 66
 P
 Palatum quibus constet
 partibus 256
 palatum ut humidum ibid.
 palpitatione ut dicatur Sym-
 ptoma 360
 palpitatione à quo morbo.
 361
 palpitatione in quo genere
 motus 360
 palpitatione & tremore à quo
 fieri possint 362
 palpitatione & tremore non
 fiunt à uenis ibid.
 palpitatione & tremore
 quo anni tempore
 maxime contingant
 365
 palpitationis Galenus
 meminit 360
 palpitationis causa 361
 palpitationis & tremo-
 ris differentia 361
 palpitationis prognosti-
 cum 364
 palpitationis & tremo-
 ris à crassitie & leno-
 tore sanguinis signa
 363
 palpitationis ex aquositate
 in pericardio signa
 364
 palpitationis curatio à
 quo incipere debeat
 365
 palpitationis & tremo-
 ris curatio apud Galen-
 um 361
 palpitationis curatio ab
 aquositate 364
 palpitatione detenti &
 mnes cum Symptome
 pereunt 266
 paregorica 35. 380
 paralysis quid 144
 paralysis & apoplexia
 affines

I N D E X.

affines morbi	140	etū aliquo prouenit	67
paralysis leuis quæ	144	partis quæ afficitur signa	225
paralysis apoplexiæ succedit	140	partem aliquam affici per consensum	60
paralysis nomen undè	141	partes solidæ quæ	329
paralysis affectus inuestigari	143	partes neruosa quæ.	158
paralysis & tremoris causa	144 & 154	partes ossuosa sicciores	256
in Paralysis quæ partium diuersitas affici solet.	141	partes quæ in uentrè transmittunt	426
in Paralysis aliquando motum & sensum perire.	ibid.	partes ut dolore imbecillæ redduntur.	68
in Paralysis uacuandi ratio	143	partes multifariam purgari	453
in Paralysis curatione qui primus scopus	180	partes quæ ad inuicè communicant ut transmittant humores	61
paralysem per consensum nunquam accidere	142	partes quæ in phthisis generatione trahantur in cōsensum	326
paralysem non succedere epilepsiæ	127	partiū situs considerāndus, & partiū colligātia spectāda	18
paralyticis quòd oleum conferat	148	partiū omniū principiū quæ sub cerebro sunt	124
paralyticis quæ balnea conferant	149	partiū quarūdam cōs	
pars aliqua quo affectu laboret	13		
pars ut per consensum afficiatur	ibid.		
partis imbecillitas ex affe-			

- Jeusio* 13. & 142
partium solidarum bumiditas restitui nequit.
 325
partium Symptomata ut proprios affectus declarent 60
partium diuersitas in paralyfi quæ affici solet 141
ad Partum facilitandum remedia 603
passarum uvarum decoctum extergere & astringere
 456
pastilli nimis siccandi habentes 293
Paulus in cura lienteria taxatur 531
Paulus & Actius gonorrhœam cum Venere in somnijs confundentes taxantur 600
Pauli & Actij opinio de uinciendis cruribus in profluuio mensium.
 587
Pauli sententia de aquis sponte natis 72
pectus cocto melle purgari
 321
pectus ueteri theriaca purgari *ibid.*
pectoris intemperies quo tollatur 318
pectoris morbi quibus excrementis significentur 342
pectoris ulcera magna facile sanari 309
pectoris uenæ ad genitalia communes.
 586
pectoris dolores quentum differant cur perdiscendum 339
pectoris fistulas diuturnas tabes sequitur 326
pectoris expurgationem quæ impediât
 293
peonia radix in epilepsia propinari 184
pepsi ad mensium profluuium 587
pepsi ad uterum in praefocatione parandi
 597
pharmaca fortia ut spasmodum causent.
 161
philonium ad quid inuentum 381
philonij usus ad icterum
 481

- 481
phlebotomiam in pleuriti-
de cur praeligat Galen.
 356
phlegmone à Thessalyis ut
dicebatur 450
phlegmone qui morbus.
 204
phlegmone prava ut fiat.
 353
phlegmone quod febrem fa-
cit 337
phlegmone iuxta naturā
sui quid indicet 273
phlegmone ut sic quibus cu-
retur 347
phlegmonis tempora unde
sumantur 202
phlegmonis temporum sup-
putatio 271
phlegmonis curandæ scopi
 204
phlegmonis in vigore cu-
ratio 207
phlegmonis diuersitas un-
de sumenda 203
phlegmonis internæ signa
 450
phlegmoni uentriculi fes-
bris necessario adiungi
ibid.
phlegmonem factam quid
indicet 452
in Phlegmone partim
genita deriuatione
& uacuatione uten-
dum 350
phrenitis quid 19
phrenitis iuxta Paulū
 91
phrenitis affectus acus-
tissimus 92
phrenitis quando fiat.
 90. 95
phrenitis ut generetur
à sanguine 90
phrenitis obscura quæ
 103
phrenitis statum habet
intra primam septi-
manam 92
phrenitis cum febre 90
phrenitis quando exiti-
alis 100
phrenitis comatosa quæ
 99. 100
phrenitis per quæ resol-
uatur 104
phrenitis in quos mor-
bos non uertatur.
ibid.
phrenitis perpetuo febrē
habet adiunctam 88
phrenitidis motus 107

I N D E X.

phrenitidis nomen unde.

ibid.

phrenitidis definitio 89

*phrenitidis in alios morbos
uerso* 102

*phrenitidis causa humor
triplex* 90

*phrenitidis distinctio unde
capienda* 94

*phrenitidis affectus ab Ra-
se optimè pertractari.*
98

*phrenitidis uariis termi-
nus per historias* 101

phrenitidis signa 96

*phrenitidis signum per con-
sensum* 100

aliud fallax *ibid.*

phrenitidis let bale signum
99

*phrenitidis signa confuse
ab Auicenna tractari*
ibid.

*phrenitidis signa in morbo
existentis* 97

*phrenitidis signa in uigore
existentis* *ibid.*

*phrenitidis aduentantis &
presentis signa* 92

phrenitidis cura methodica
103

phrenitidis curatio in quo

primum consistat.

344

*phrenitidis & lethargi
in declinatione eade
cura* 109

*phrenitidi ex permuta-
tione quæ conueni-
at cura* 110

*phrenitidi uene sectio
deberi* 105

*phrenitidi remedia in
consistentia* 108

*phrenitidem breuem
fore unde conijci-
mus* 101

*phrenitide affectis ut
preparandum cubi-
culum in æstate.*
109

*phrenitide agrotantiũ
exempla* 95

*in Phrenitide quæ mo-
rem significant* 101

*in Phrenitide ut loca
lia adhibeantur ces-
piti* 106

*in Phrenitide prognos-
ticum* 101

phrenitici comatosi qui
122

*phrenitici ubi habeant
delirij causam* 89

phrenis

Phreniticorum urinae praue 99
 phreniticis vitandi omnes motus 109
 phreniticis qualis uictus ratio ibid.
 phreniticis qualis cibus debetur 110
 phreniticis nares stillare lethale 101
 in Phreniticis cur magnus & rarus spiritus 97
 in Phrenitide cerebrum cum menstruis affici 91
 phthisis quid 325 quid signet ibid. Latinis tabes ibid.
 phthisis uia ad marasimum 329
 phthisis contagio afficit. 317
 phthisis quos morbos sequitur 327
 phthisis nomen ibid
 phthisis occulta causa 32.
 phthisis contra obesum distinguitur 325
 phthisis totius signa 327
 phthisis contagione neminem perisse ibid.
 in Phthisis generatione quae partes in consensu

trabant 326
 pilula Cocchie fetidis ut similes sunt 138
 pilula Cocchie Rasis. 64
 pilula aurea ad materiam biliosam & calidam 63
 pilula aureae quae addiducenda pituitosa excrementa 53
 pilula Rasis pro melancholia 197
 pilula quos Galenus uesperis exhibet 151
 pilula ex aloë cum scamonio 52
 pilula de mezereon. 504
 pilula de Rhabarbaro Rasis ibid.
 pilula ex tragacantha & alijs ad raucedinem 285
 pilula ex lapide cyaneo pro melancholicis. 198
 pilula ad tussim ex materia calida 292
 pilulas de assa fetida euacuare & reuelleret 138

<i>pilulas de assa fœtida calfa-</i>	<i>teria</i>	440
<i>cere & uehementer sic-</i>	<i>pituita quibus simpli-</i>	
<i>care</i>	<i>cibus euacuetur.</i>	
	118	
<i>pinguedo anserina & gal-</i>	<i>pituita ut detergetur</i>	
<i>linacea laxat & euapo-</i>	<i>ex puerorum uens-</i>	
<i>rare facit</i>	<i>tre</i>	181
227	<i>pituitæ causæ</i>	122
<i>piper & Zingiber sternuta-</i>	<i>pituita multitudo som-</i>	
<i>tionem excitare</i>	<i>ni morboſi cauſa.</i>	
379	112	
<i>piſces ſaxatiles qui</i>	<i>pituita uitreæ præſens</i>	
418	<i>tiam ſigna monſtrâ</i>	
<i>piſces qui ſint mollis carnis</i>	<i>tia</i>	396
<i>ibid.</i>	<i>pituitæ ſputum ſe col-</i>	
	<i>ligit in globum &</i>	
<i>pituita quos morbos gene-</i>	<i>rotunditatem</i>	330
<i>ret</i>	<i>pituitæ plenitudo quid</i>	
175	<i>cauſet</i>	57
<i>pituita craſſa epilepſiæ cau-</i>	<i>pituita à capite in uen-</i>	
<i>ſa</i>	<i>trem deſcendenti</i>	
172	<i>ut prouidendum.</i>	
<i>pituita flatuum materia.</i>	431	
234	<i>pituitæ generandæ con-</i>	
<i>pituita acida appetentiam</i>	<i>traria</i>	450
<i>excitat</i>	<i>pituitam quæ ſiccet</i>	
436	300	
<i>pituita ſalfa ſuo lentore hæ-</i>	<i>pituitam generantia</i>	
<i>ret</i>	113	
534	<i>pituitam quæ extenu-</i>	
<i>pituita acida appetentia ex-</i>	<i>ent</i>	66
<i>citatur</i>	<i>pituitam ſalfam aliquã</i>	
407	<i>do in</i>	
<i>pituita longiori inedia in</i>		
<i>ſanguinem uertitur.</i>		
430		
<i>pituita quo tempore euacu-</i>		
<i>anda</i>		
88		
<i>pituita à quo educatur</i>		
64		
<i>pituita quibus ſiccetur.</i>		
151		
<i>pituita craſſior flatuū ma-</i>		

I N D E X.

do in capite gigni 534	prium 29
pituitam vitream quibus excernat Galenus.	plenitudinis signa 162
444	plenitudinis totius in- dicia 78
pituita affecti uentriculi curatio 426	pletboricum corpus ue- nae sectionem requi- rit 258
pituita cruda appetentia tollitur 407	pletborici morbi ut si- ant 128
pituitosus sanguis somni morboſi causa 112	pleuritis quid 336
pituitosi sanguinis soboles 576. 590	pleuritis quibus signis distinguat ^r ab a- lyſ pectoris dolorib. 340
Placentini opinio de ute- rinis ſymptomatibus.	pleuritudis causa 338
594	pleuritudis duplex ge- nus 337
plantæ à quo transmuten- tur 567	pleuritudis nomen unde 336
plantaginis uel equiſetiſuc- cus ad lienteriam 532	pleuritudis cauſarum di- ſtinctio 339
plenitudo vera 78	pleuritudis apoſtematis tempus eruptionis. 344
plenitudo multis modis va- cuatur 32	pleuritudis & catarrhi ſigna diſtinguentia 343
plenitudo corporis ſecundo ut minuenda 82	pleuritudis ſigna 337
plenitudinis affectus 29	pleuritudis curatio in quibus potiſſimum conſiſtat 353
plenitudinis copia ex quo cognoſcatur 437	pleuritudem neceſſario
plenitudinis magnitudo ut deprehendatur in apo- pleti cis 137	
plenitudinis causa 433	
plenitudinis ſymptoma pro	

- tuſis ſequitur 338
 pleuritides quando & à quibus fiant 339
 in Pleuritide conſideranda quot 340
 in Pleuritide urina cur inſpicienda 342
 in Pleuritide quando expectanda ſuppuratione 343
 in Pleuritide purgandum. na 355
 in Pleuritide nõ ſemper febris ab æpoſtimate 342
 in Pleuritide uena interna ſecanda, & quare. 349
 pleuritico uentris fluxus ſuperueniens non omnino malum ibid.
 pleuritice ſub qua qualitate oxymel exhiberi debeat 346
 podagra que mulieres caſpian tur 229
 polypus quid bid.
 polypus piſcis 50
 polypus propriè diſtus ibid.
 polypus ubi naſcatur ibid.
 polypus qui incurabilis. 251
 polypus ut excindatur. ibid.
 polypi curatio 252
 polypi nomen unde. 250
 polypi cauſa 251
 polypi prognosticum. ibid.
 polypi curatio ut chirurgia perficiatur ibid.
 polypi per medicamentam curatio 252
 ad Polypum medicamentum ibid.
 polipodium atram purgat 64
 poligoni ſuccus ad ſiſtendum ſanguinem 316
 portulaca uiridis ſuccus ad ſiſtendum ſanguinem 316
 porrum ex ſapa coctum 284
 poſca utendi tempus 314
 poſca ut applicata ſanguinem ſiſtat 246
 potus in patientibus ſanguinis fluxum 310
 potus apoplecticorum. 149
 potio ex elleboro nigro ut proſ

ut propinanda lienosis	509	sum necessario à iocū	
potiones pro colicis	519	nore	47
patio ad lienem pblegmone		profluuij tres modi.	
affectum	506	545	
potio ad lienosos conueni-		profluuia alui unde.	
ens	509	472	
patio ex epithymo melan-		profluuia ex sanguinis	
cholicis danda	197	exuberantia unde	
præcognitiones in acutis		47	
morbis cur incertæ	170	prognosticum anginae	
præcepta notanda in lactis		267	
usu	335	prognosticum de vena	
præcipitati usus ad nasi ul-		triculi pblegmone	
cus	249	451	
præcipitati usus ad dysen-		prognosticum iecoris	
tericos	542	pblegmone laboran-	
præparatio corporis ad pur-		tis	462
gationem qualis	183	prognosticum in phre-	
præsidium cobihens fluxis		nitide ex uniuersa	
ones	451	li methodo	101
præuisio quibus debetur.		prognosticum epilepsiae	
69		178	
præuisio in quibus consistit		prognosticum palpita-	
60		tionis	364
primarij in cerebro affe-		prognosticum de pati-	
ctus signa	79	ente paralysem	147
procidentiae ani curatio.		prognosticum dysente-	
545		riae	536
profluuium alui quando in		prognosticum ex san-	
utile	168	guinis fluxu ex con-	
profluuium ventris copios-		tinui solutione.	
		242	

I N D E X.

prognosticum de fluxione 281	ptissana cur à forti me- dicamento detur. 151
prognosticum sanguinis flu- xus per inundationem 243	ptissana quando uti de- bemus 344
prognosticum de breuitate & longitudine pleuriti- dis 343	ptissanae vis deterforia inest 284
prognosticum laborantis icteritia 485	ptissanae tremore quan- do uti debemus. 344
prognosticum hepaticorū 479	ptissanae beneficio qui careant ibid.
prognosticum hydropicorū 496	ptissanae succus pro le- thargicis 119
prognosticum cholericæ pas- sionis 391	pueri ablactati non sūt natura dimittendi 182
prognosticum polypi 251	pueri dysenteria affecti cur periclitentur. 536
prognosticum de uentricu- lo affecto 407	pueri ex ira in epilepsi- am incidunt 174
prognosticum tussis ex ads- iunctis 291	item ex fletu & ira ibid.
prognosticum tussis ex cau- sis ibid.	pueri ut capiantur dy- senteria 534
prognostica effluxus san- guinis 308	pueri cauterio ab epi- lepsia præseruatur 182
prognostica signa 163	pueri cur apoplexia nō capiantur 128
propellendi vis & non ad- mittendi idem 68	pulli gallinacci lacte alti
principum partium robur seruandum 17	
ptissana lactis loco interdū conuenit 335	

alti cibus humidus	418	da	381
puerorum urina cur crassa		purgandumne in pleu-	
563		ritide	355
ad Puerorum oris ulcera		purgandi tempus à ma-	
linctus	257	teria biliosa	70
pueris quæ iuuent ad pitui-		à materia frigida.	
itam detergendam	181	ibid.	
pueris epilepticis remedia		pulmo quid	289
ibid.		pulmo quando afficia-	
de Pueris epilepticis Gale-		tur	ibid.
ni sententia	139	pulmo qua parte imbe-	
puellis quid utile sit ad de-		cillis	ibid.
tergendam pituitam.		pulmo non per se moue-	
181		ri, sed ad pectoris mo-	
purgatio primò per leuiora		tum	289
63		pulmonis uenæ	10
purgatio ut venas inaniat		pulmonis bronchy	ibid.
352		pulmonis tussis unde	
purgatio per quas vias fa-		290	
cienda	86	pulmonis ulcus non	
purgatio ad lienem flatuo-		posse ad sanitatem	
sum	506	perduci	333
purgatio in angina	271	pulmonis ulceri puru-	
purgatio in epilepsia ter-		lento aer auxiliatur	
iteranda	184	ibid.	
in Purgatione omni quæ		pulmonis ulcera ni sa-	
exploranda sint	65	nentur, incurabilia	
purgationes leues per quæ		fieri	324
fiant	150	pulmonis ulceris cura	
purgantia fortiora	63	333	
purgantia medicamenta		pulmonis ulceris signa	
cum opio quando dan-		329	

pulmonis ulceris cura quibus
 lactib. perficiatur 334
 pulmones aere maximè al-
 terantur 333
 pulsus formicans 154
 pulsus in syncope 121
 pulsus in lethargo quales
 114
 pulsus uelocitas non sine
 magnitudine, & unde
 48
 pulsus magnitudo unde.
 ibid.
 pulsus in caro 121
 pulsus & respirationes à
 quo fiant 364
 pulsus diuersitates arterijs
 obstructis 474
 pulsus signa essentialia 49
 pulsus magni qui 30
 pulsus insensibiles formi-
 cantes uocari 369
 pulsatilis vis in quibus im-
 becilla 474
 pus quid sit 331
 pus & catarrhi concocti
 in pectore colore similia
 330
 pus non est sine fœtore &
 cur ibid.
 pustula in cornea & in cõ-

iunctiua ut appare-
 at 211
 putredo ubi facilè sistas-
 tur 309
 putredo maligna 255

Q

Qualitates actiue
 passiuæ curatu
 faciliores 407
 quies ad uiscerum con-
 coctionem facit.
 417

R

Radices omnes fla-
 tulentæ 184
 rara euentu sub arte
 non comprehendi
 170
 Rases optimè tractat
 phrenitidis affectus
 98
 Rases diuturnitatem
 affectus obseruat.
 409
 Rases ubi mancus 387
 Rases eiusq; sequaces
 curtaxentur ab au-
 thore 518
 Rases taxatur de tu-
 moribus iocinoris
 præternaturam.
 459

Rases

I N D E X.

- Rases notatur in cura oris
exulcerati 54. & in li-
enteria 400
- Rases in cura ulceris &
pustularū in oculis no-
tatur 211
- Rasis doctrina interpretē
quē requirat 28 præ-
ceps 549
- Rasis methodus in curan-
da melancholia explo-
ditur 196
- Rasis intentio in capite de
cordis tremare 361
- Rasis opinio de secanda ve-
na in ophthalmia cōfu-
tatur 205
- Rasis opinio de apoplexia
non admittenda 141
- Rasis de palpitatione tra-
ctatus examinatur.
427
- Rasis textus de exhibitio-
ne colocyntidis deprau-
tus 532
- Rasis expositores taxantur
556
- Rasis expositorum error.
56
- Rasis pilula de rhabarbara
503
- Rasis pilule pro melanchas-
lia 197
- Rasis trochisci cur in
palpitatione suspe-
cti 366
- Rasis emplastrum ad
stomachum affectū
frigido & humido
424
- Rasis pulvis albus ut
parari debeat pra
ophthalmicis 208
- Rasis medicamentum
ad ciendam urinam
efficacissimum 557
- Rasis ulcerum nasi cur-
ratio 248
- Rasis curatio in cepha-
lalgia 49
- Rasis taxatur, mit-
tens sanguinem in
phlegmone urina-
rie fistula 559
- Rasim cur author in-
terpretetur 19
- Rasim diligentissime
Galenum legisse.
363
- Rasim absq; ratione in
scotomatico affectu
adhibere capiti oxy-
rodinum 89
- Rasim empiricum a gea

re	28	expertum	400
rationalis sectæ præstantia		remedy adhibendi mo-	
medicus & uia	2	dus capiti	35
raucedo à quibus causis.		remedia valida vel im-	
285		becilla unde sumas	
raucedinem diuturnam ad		tur	25
phtisim delabi	282	remedia ad sopitã nas-	
raucedinem quid faciat.		turam excisandam	
285		598	
restitudo in vena secunda		remedia quibus Empi-	
semper seruanda	354	rici utebantur non	
refrigerandi tempus	26	negligenda	421
refrigerandi mensura unde		remedia omnium siccis	
sumatur	25	tatum eadem	409
refrigerandi vim habentia		deobstruentia	475
480		diuersoria	138 in re
regius morbus unde	486	missione morbi	26
regius morbus à qua bile.		quæ conueniant in	
ibid.		secunda parte status	
remediũ antiquorum præ-		108 localia	36 ad par-
stans in vertigine	82	tẽ affectã ex materia	
remediũ unicum in diutar-		frigida	292 partem
na fluxione	215	affectã ex calida	
remediũ auersionis in an-		materia in tussi.	
gina	270	ibid	
remedium præstantissimũ		remedia applicãdi me-	
in angina ex hirundinũ		thodus faucium &	
cinere	278	pectoris morbi	293
remedium ad dysenteriam		phrenititi conuenis-	
utile & expertum	391	entia	108 ad ven-
remedium ad uentriculum		triculum roborans	
roborandũ ab authore		dũ intrinsecus	400
		extrins	

- extrinseca ad roborandum uentrē ibid. plurima ad epilepticos pueros 182. quibus autor utebatur ad colica laborantes cum febre 519.
- remedia plurima & optima ad colica affectos ibid. pro calculosis 568
- intemperiem derelictā lethargicam 119 somnū inducentia 108 ad partum facilitandum 603
- remediorum usus 24
- remediorum in cholericā affectione materia qualis 391
- remediorum aurium varia materia 222
- renum vis in attrahendū aquosum sanguinem. 552
- renum attractricis debilitatis curatio 557
- renum venę late 570
- renum obstructorum à pituita curatio 558
- repellendi tempus 26
- repellentia quę 25
- repellentia simplicia ibid.
- repellentia quando administranda 32
- ad Repellentia quando confugiendum 36
- repellentibus solūm quādo uti oporteat 271
- repellentibus & discutientibus quando uti debeamus 272
- repellentibus ubi utamur 119
- repellentibus non usendū in apoplexia, & cur ibid.
- repellentium usus 37
- repercussiva à Galeno descripta 36. ubi nocent 452. fluxionem inhibere ibid.
- repercussivis quando utimur 452.
- repletionis affectus ut spasmus faciat. 158
- resolventibus in angina quādo uti debemus 277
- respiratio sublimis spiritus ab Hippocrate dici 133
- respiratio per quos mensatus fiat ibid.
- respirationes & pulsus

I N D E X.

à quo fiant	364	444
respirantes difficulter diem obisse	135	rosa sylvestres sunt cas nirubi 376
repulsio in principio phleg- monis in tribus casibus prohibetur	272	rosaceum ex oleo acer- bo 25
retractio & deriuatio quid differant	39	roris marini florum a- quam ad oculos ro- borandos vitm ba- bere 215
retractionis in fluxione es- xemplum	40	ruetus ut fiant 443
reuulsio ut inuenta	353	Ruffi & Archigenis hieræ 64
eius conditio	40. 45	ruta agrestis cum ace- to uirtus epilepticos excitandi 180
quando ea utendum	353	rutaceum oleum ad co- licum dolorem 516
reuulsoria remedia in tri- plici differentia	45	S
reuulsoria lethargicis ap- plicanda	117	Sacharum spontè ora- tum ut Auicen- næ dicatur 456
reuellere quid	29	sacharum non adeò dul- ce ibid.
reuellendum à qua parte ibid		saccharum rosatum ad tussim 293
rhabarbari infusio laborã- ti hypofarca conuenit.	498	sacchari rosacei ex pur- pureis rosis vis 335
rhaponticum & centaures um maius idem	316	sanlarace fumus que ex iunipero ad asth- maticos 302
rhodomelli nullam calorẽ aut tenuem inesse	422	salsa & acria uapora- re faciunt 85
rbois succus	276	salus
rigor per consensum à qui- bus causis	171	
robur ubi consistat	68	
roluar uentris terebinthi- næ nõ lotæ usu tollitur		

salus sine coctione non exspectanda	342	non mittitur Galeno	105
salita carnes melancholicæ cum humorem generat	189	sanguis unde mittendus in ophtthalmia	208
sambuci radicis & corticis succus ad hydropicos.	501	sanguis ex crure mittendus in pblegmonæ urinariæ fistulæ	559
saniei acritudo quibus toleratur	248	sanguinis è naribus profluxu tractatio	239
sanguis quando putrescit.	29	sanguinis fluxus quibus sistatur	316
sanguis ut sistatur posca applicata	246	sanguinis mutatio aliter in febris, aliter in pleuritide attendenda	349
sanguis fluens ut sedandus	244	sanguinis pituitosi saboles	576
sanguis sistitur iaspide.	246	in Sanguinis profluvio quæ uena secanda.	312
sanguis aquosus quid significet	243	sanguinis effluxus methodo quærentur affectus	308
melancholicus cur omnino mittendus	430	sanguinis profluvij tria genera	584
pituitosus somni morboşi causa	112	sanguinis quantitas in venæ sectione unde metienda	205
in lethargo cur mittendus	116	sanguinis nulla excretio naturalis nisi	
spumofus quod signum	305		
e uasis pulsionis exiens non spumans	306		
sanguis si confertim fluat quale signum	307		
sanguis ut pleuritidem generet	90		
sanguis in erysipelate cur			

qua per menses	304	243	
sanguinis trombus quo dis-		sanguinis fluxus per	
soluatur	315	exundationem cu-	
sanguinis sputum sympto-		ratio	ibid.
ma' quod	303	sanguinis fluxus ex ca-	
sanguinis extractio, cum		tarrho curatio	319
uacuare multitudinem		sanguinis à diuisione	
est animus	34	continui tres cause	
sanguinis crassescētis cau-		311	
sarum distinctio	478	sanguinis profluuium	
sanguinis profluuiū è naris		ut sistendum	ibid.
bus ex lotione capitis		sanguinis fluxum pa-	
excitari	170	tientibus' quid pro-	
sanguinis nihil à uentricu-		sit	ibid.
lo excerni nisi per uomi-		sanguinis fluxus ab	
tum	305	erosione uix curam	
sanguinis sputum à quibus		admittit	242
partibus euenire possit		sanguinis fluxum pa-	
304		tientium potius	311
sanguinis profluuij causa		sanguinis fluxus qui-	
239		bus simplicibus si-	
sanguinis mictus causa.		statur	244
569		sanguinis missio an e-	
sanguinis fluxū patienti-		pilepticis conueniat	
bus qui somnus conue-		182	
niat	311.	sanguinis fluxum si-	
et corporis interdicens		stans medicamen-	
diu	ibid.	tum	314
sanguinis fluxus progno-		sanguinis fluxus per	
sticum	242	apertionem osculi	
sanguinis fluxus per inun-		curatio	245
dationem prognosticū		sanguinis missionem	
		ualde	

<i>sanguineis simplicia conuenientia</i>	259	<i>signa</i>	468	<i>curatio.</i>	466
<i>sanguinea corpora curbiliosa</i>	52	<i>scirrbo in iecore laboranti quæ victus ratio conueniat</i>	470	<i>scirrhos in uentriculo factos incurabiles.</i>	459
<i>sanguificatio quid</i>	457	<i>scopus in libro Galeni <small>κατά τὸν</small></i>	19	<i>scopus curandi uentriculi siccitatē</i>	409
<i>sanguificandi uitium</i>	490	<i>scopus secundus in cura lethargi, & tertius</i>	117	<i>scopus tertius in curatione paralyfi</i>	150
<i>sapa ut auribus conueniat</i>	227	<i>scopi syncopes curanda</i>	374	<i>scopi secundum & contra naturam</i>	16
<i>scammonium ualenter bilem purgat</i>	64	<i>scopi cur neutri</i>	ibid.	<i>scopi curatiui</i>	15. 16
<i>scammonium bilem trahere</i>	520	<i>de moderādi</i>	104	<i>scolopendri decoctum ad lienem affectum phlegmone conducit</i>	506. 509
<i>scirrbus quid</i>	466	<i>scotodinon & uertiginosum ut differant</i>	74		
<i>scirrbus repletionis affectus</i>	ibid.				
<i>scirrbus exquisitus incurabilis</i>	ibid.				
<i>scirrbus ex lienis imbecillitate</i>	469				
<i>scirrbi natura</i>	495.				
<i>generatio duplex</i>	ibid.				
<i>diuersa causa</i>	467				
<i>scirrbi exquisiti motio unde habeatur</i>	469				
<i>sanādi difficultas ex quo metiatur</i>	ibid.				
<i>distinctiuum signum</i>	ibid.				
<i>diuersa remedia</i>	468				
<i>scirrbi & uiscerū obstructionis eadē signa</i>	469				
<i>scirrbi permutatione facti</i>					

scotoma.

I N D E X

<i>Scotomaticus affectus quid</i>	<i>secundinae retentæ cuius</i>
77. unde 86. quot	ratio 603
<i>symptomatibus depre-</i>	<i>secundinam extrahē-</i>
<i>bendatur</i> 75	<i>dā emplastris ibid.</i>
<i>Scotomaticus affectus Ra-</i>	<i>sedes affecta diuersimo</i>
<i>si ab utraque causa ibid.</i>	<i>dē & ut cognosca-</i>
<i>Paulo à materia frigi-</i>	<i>tur</i> 7
<i>da ibid. Galeno à ma-</i>	<i>seminis inuoluntaria</i>
<i>teria calida ibid.</i>	<i>excretio cuius uitio</i>
<i>Scotomatici affectus causa</i>	<i>fiat</i> 177
<i>à rei natura uenatur</i>	<i>senium quid</i> 325
<i>ibid. signa ibid. signa</i>	<i>senes cur dysenteria pe-</i>
<i>per consensum à uentris</i>	<i>riclitentur</i> 536
<i>culo 86. signa ex sang-</i>	<i>senum tusses non ma-</i>
<i>uine prouenientis 80.</i>	<i>turari, sed ad mortē</i>
<i>curatio ibid.</i>	<i>comitari</i> 291
<i>Scotomatico affectui quan-</i>	<i>senioribus destillatio-</i>
<i>do conueniat sanguinis</i>	<i>nes lethales à cere-</i>
<i>missio</i> 86	<i>bro contingere</i> 126
<i>in Scotomatico affectu</i>	<i>sensus in quo consistat</i>
<i>quæ uena aperienda</i> 81	146
<i>Scorpionum oleum calculo-</i>	<i>sensus in paralyfi ali-</i>
<i>fos iuuare</i> 568	<i>quando perire</i> 142
<i>Screatio liuens & uiridis</i>	<i>serpentariæ succi uir-</i>
<i>& nigra quid signet.</i>	<i>tus</i> 252
342	<i>serum caprinum ad pi-</i>
<i>Scriptores de angina taxā-</i>	<i>rulentum ulcus in</i>
<i>tur</i> 264	<i>lienteria</i> 531
<i>Scylla à Galeno quādo epi-</i>	<i>sesaminum oleum ut</i>
<i>lepticis propinetur</i> 182	<i>paratum iuuet con-</i>
<i>secretum maximū ad pue-</i>	<i>coctionem</i> 228
<i>ros</i> 541	<i>sessiones ad partum</i>
	152

<i>facilitandum</i>	602	<i>lidarum</i>	328
<i>siccitas consummata quā-</i>		<i>signa magnitudinem</i>	
<i>do</i>	167	<i>morbi significantia</i>	
<i>siccitas & calor melanco-</i>		<i>etiam morem signi-</i>	
<i>lici augmēti causā</i>	187	<i>ficare</i>	278
<i>siccitas capitis ut temperā-</i>		<i>signa quibus affectus</i>	
<i>da</i>	239	<i>& pars affecta depre-</i>	
<i>siccitatis frigiditati iuncta</i>		<i>benditur</i>	92
<i>curatio</i>	419	<i>signa mala habent lati-</i>	
<i>siccitatū omniū remedia es-</i>		<i>tudinem</i>	341
<i>adem</i>	409	<i>signa malè affecti cor-</i>	
<i>siccū supputare uetat</i>	141	<i>poris</i>	258
<i>siccæ partes</i>	17	<i>signa frigida & humi-</i>	
<i>sicca non putrescere</i>	273	<i>da intemperiei</i>	239
<i>sicca uebementer humida</i>		<i>signa à Rase posita in</i>	
<i>attrahere</i>	449	<i>cholericæ affectione</i>	
<i>siccantia sine calore quæ</i>			403
<i>sint</i>	283	<i>signa notissima chole-</i>	
<i>siccantia quæ</i>	410	<i>rica affectionis</i>	396
<i>siccantia absque indurati-</i>		<i>signa pituitæ uitrea</i>	
<i>one materia</i>	151	<i>presentiam ostendēs</i>	
<i>siccandi quæ uim habeant</i>		<i>tia</i>	ibid.
	224	<i>signa obstructionum.</i>	
<i>signum letbale phrenitidis</i>			469
	101	<i>signa ostendentis et</i>	
<i>signum à sputo sumptum</i>		<i>humor in uētris spa-</i>	
<i>in sanguinis reiectione</i>		<i>cio an in tunicis con-</i>	
<i>inefficax</i>	304	<i>tineatur</i>	426
<i>signa primi status</i>	398	<i>signa plenitudinis</i>	162
<i>signa sanguinis in corpore</i>		<i>signa inanitionis</i>	163
<i>abundantis</i>	425	<i>signa distinguētia ca-</i>	
<i>signa siccitatis partium so-</i>		<i>tarrbi sputū et pleu-</i>	
		<i>ritidis</i>	

ritidis 343
 signa pleuritidis 337
 signa distinguentia pleuriti-
 ritide ab alijs pectoris
 doloribus 340
 signa propria & inseparas-
 bilia pleuritidis 338
 signa prognostica in pleu-
 ritide 340
 signa pblegmonis interna
 450
 signa pblegmones audito-
 rij instrumenti 225
 signa, appetentia signa dis-
 stinguentia 437
 signa lienis affecti pblegmo-
 nis 505
 signa obstructionis causas
 ty paralysem 147
 signa intemperie facientis
 paralysem ibid.
 signa apoplexie imminen-
 tis 129
 signa praesentis apoplexie 132
 signa epilepsiae 176
 signa melancholici affe-
 ctus propria 191
 signa melancholici proprij
 affectus & confirmati ibid.
 signa inuadentis lethargi 115
 signa anginae 267
 signa colici doloris 512

signa distinguentia co-
 licum dolorem à re-
 nali 513. 514
 signa phtisis totius.
 327
 signa iecoris erysipelatis
 462
 signa iecoris tumoris ca-
 lidi à sanguine orti
 459
 signa ulceris pulmonis
 329
 signa marasmi iam péro-
 facti 331
 signa anastomosis 571
 signa diapedesis 571
 signa tussis 290 tussis
 à morsu ibid. tussis
 ab intemperie ibid.
 tussis ab asperitate
 ibid. tussis leso pul-
 mone 291. tubercu-
 li facientis asthma.
 298. uteri malè af-
 facti 162 uentricu-
 li cuiusq; intemperis
 es 406. intemperie
 uentriculi sine mas-
 teria 403 calide in-
 temperie uentricu-
 li 406 pblegmones
 uentriculi 450. uerò

- tricoli male affecti. 162
 signa concoctionis materiei anginam facientis 277. uentriculi calidi 403. surditatis ex obstructione instrumenti 237. surditatis ex obnubilatione interni aeris 238
 signa tinnitus cause 234
 tinnitus ab acrimonia ibid. ulcerum oris 255. callosi ulceris in fistula urinaria 559
 similitudines peritos decipere 3
 similia similibus seruari. 16
 simplicia vim siccandi habentia 334 pit uitam uacuantia 118. quibus fluxus sistitur 244. que biliosos conueniunt. 259. quibus tolluntur humores contumaces capitis 67. ad materiam sanguineam ac pituitosam 259. quibus uulnus agglutinatur. 244
 sinapisimus toto capiti applicandus 139
 singultus unde ueniat 443
 sitis cur molestior in febris 434
 sitis molestia in febris cur aliquando non sentiat ibid. sitim immodico calore destrui 406
 smirnum seu olusastrum cur uitandum 184
 soldanella est brassica marina, eius succus ad hydropicos ualeat 501
 sonus quid 230
 sonorum diuersitas in auris tinnitu 232
 somnus naturalis quid 111
 somnus altus quando lethargus ibid.
 somnus qui conueniat patientibus sanguinis fluxum 311
 somnus altus ex duplici causa 112
 somni naturalis et morbofi cause ibid.
 somni morbofi a frigore

72	ibid.	tiri	20
Somni morboſi altera cauſa	ibid.	Sopor apoplexia nunciuſ	127
Somno largo uifcera grauari, & excrementa detineri	129	Soporem ab apoplexia diſtingui	ibid.
Somno fluxiones ſedari.	401	Soporem ſapere apoplexiam	ibid.
Somnum inducentia	108	ſpasmus quid	156
Somnum conciliantia ubi non ſuſpecta	55	ſpasmus à flatibus	159
Somnum inducentia medicamenta	ibid. & 401	ſpasmus à ſanguine ut à materia	ibid.
Somnum conciliare quibus modis poſſumus	55	ſpasmus ab inanitione	ibid.
ad Somnum conciliandum Syrupus de papauere.	ibid.	ſpasmus ut à pharmacis fortibus cauſetur.	161
ad Somnum conciliandum peruſio	55	in Spasmo muſculi quid patiantur	157
ad Somnum conciliandum trochiſci	ibid.	Sperma quæ minuuntur	598
Somni ab humore melancholico non fieri inexorabiliſ	113	ſpinalis medullæ partium ſub cerebro principium	142
Sonchus ut cichorium abſterſiuum	480	ſpinalem medullam continuã eſſe, & diuiſionem non ſemper pati	145
Sonchus cicorio frigidior	ibid.	Spiritus animalis ubi primum gignatur.	368
Sophiſtæ reprehenduntur	288	Spiritus animalis tenuiſſimus	124
Sophiſtas pro ſuis ſectis mēto			

- Spiritus animæ instrumentum* 368
Spiritus animalis primum animæ instrumentum 75. ut animæ instrumentum 125. in qua sit ut in fonte 124. ut seruetur 125
Spiritus animalis primum uisus instrumentum. 76
Spiritus animalis generatio ex quo fiat 368
Spiritus animalis substantia 367
Spiritus aere ali 375
Spiritus animale dispargi nisi continue genere tur 124
Spiratio parua in pleuritis de unde 337
Spodium quid sit ignorari 530
Spodium quid promoueat 345
Sputum saniosum cur dispargatur magis 330
Spuma lethale signum 135
Spuma quomodo generetur in epilepticis 177
Spuma in apoplepticis quid signet 135
Sputum pituitæ se colligit in globum 330
Squama ferri vim desiccandi habet validam 229
Squama ferri lienosus potio propinanda. 510
Status varij laborantiæ 398
Status in angina primi requirit disquisitionem 275
Status primi signa 398
Stercus calcidica lacerata ad ulcus oculorum 211
Sternutatio à qua materia excitetur 279
Sternutationes que excitent 279
Sternutamenta quid sint 175
Stertor ex debilitate matricis fit 131
Stertoris due causa 134
Stertentex ex crassitie *ibid.*
Stertentex inter dormiendū ex capitis humiditate *ibid.*
Sterilitatis causa una.

573	<i>Stomachus in cholera passi-</i>	<i>sudorem scientia</i>	489
	<i>one cur molestetur</i>	<i>sudores ut prouocentur</i>	500
	394		
	<i>Stomachi doloris tractatio</i>	<i>sudores inter initia</i>	
440		<i>morbi quid significet</i>	168
	<i>Stomacho effectuum tra-</i>	<i>suffusio falsa unde</i>	217
	<i>ctatio</i>	<i>suffusio uera à falsa ut</i>	
401		<i>distinguat</i>	218
	<i>Stomacho frigido & humis</i>	<i>suffusio confirmata cus</i>	
	<i>do ac flatuoso conducē-</i>	<i>ram non recipit.</i>	
424		<i>ibid.</i>	
	<i>Stomacho flatuoso uictus</i>	<i>suffusio cur probè distis</i>	
	<i>ratio que conueniat.</i>	<i>guenda est</i>	217
	<i>ibid.</i>	<i>suffusio Græcis hypochi-</i>	
	<i>Stupha sicca ut præparentur</i>	<i>ma</i>	216
152		<i>suffusionis tractatio.</i>	
	<i>Stupor quid</i>	<i>ibid.</i>	
153.	<i>à para-</i>	<i>suffusionis nomen</i>	<i>ibid.</i>
	<i>lysi quid differat</i>	<i>suffusionis natura</i>	<i>ibid.</i>
	<i>ibid.</i>	<i>suffusionis affecta sedes</i>	
	<i>Stuporem non facere obs-</i>	<i>ibid.</i>	
	<i>tructionem</i>	<i>suffusionis tempora.</i>	
127		217	
	<i>Stupefacientia que</i>	<i>suffusionis symptomato</i>	
380		<i>ibid.</i>	
	<i>Stupefacientibus quando</i>	<i>suffusionis falsa & ve-</i>	
	<i>utendum</i>	<i>re curatio</i>	219
381		<i>suffusioni similis affe-</i>	
	<i>Suctionis abolita causa.</i>	<i>ctus</i>	217
433		<i>suffusioni conuenientia</i>	
	<i>Succi qui pituitā extenuāt</i>	<i>medicamenta</i>	219
66			
	<i>Succi qui facile in flatum</i>		
	<i>mutantur</i>		
515			
	<i>Succos crudos non nutrire</i>		
384			
	<i>Succos bifariam putrescere</i>		
	<i>in parte aliqua</i>		
89			

<i>suffusioni venae sectionem non conuenire</i>	<i>ibid.</i>	238	<i>surditatis signa ex obnubilatione interni aeris</i>	<i>ibid.</i>
<i>suffitus ad tenesmū</i>	544		<i>surditatis signa ex obstructione instrumenti</i>	237
<i>suffitus ducens muliebria</i>	583		<i>surditatis ex obstructione curatio</i>	238
<i>suffumigia ad lethargum ut parentur</i>	118		<i>surditatis cura cur difficilis</i>	220
<i>sulphur non habere euidētem saporem, ut nitru & alumen</i>	152		<i>suppurationes</i>	14
<i>sulphuris & nitri vis</i>	277		<i>symptoma ut opus naturale euadat</i>	584
<i>sulphurea aqua quando optima</i>	152		<i>symptoma ex symptomate oriri</i>	393
<i>sulphurea aqua epota quos morbos curet</i>	<i>ibid.</i>		<i>symptomata triplicia</i>	11
<i>sulphurea aqua quam intemperiem tollant</i>	88		<i>symptomata à morbo prouenientia</i>	286
<i>suppuratio quando expectanda in pleuritide.</i>	343		<i>symptomata deteriora genituram retentā causare quā menstrua</i>	594
<i>suppositorium ex rutba ad hydropicos</i>	503		<i>symptomata uaria ab utero prouenientia</i>	593
<i>superpurgationes quomodo eueniant</i>	394		<i>symptomata quae sequuntur ad uentris dolorem</i>	442
<i>surditas diuturna à quacūque causa uel difficulter, uel non sanatur omnino</i>	239		<i>symptomata cholericā affectionem sequentia</i>	
<i>surditas quem locam tenet</i>	220			
<i>surditatis ex obnubilatione interni aeris curatio</i>				

- tia 389
 Symptomata dysenteriae sua
 peruenientia 536
 Symptomata quae apople-
 xiam imminere mon-
 strant 130
 Symptomata quae phlegmo-
 nem iocinoris comitan-
 tur 340
 Symptomata in urinae ex-
 cretione contingentia
 554
 Symptomata quae suppressa
 menses insequuntur
 573
 Symptomatibus à cholericò
 affectu quibus subuenie-
 atur 401
 Sinapismus ad occipitium
 292
 Synciput uenis abundat 26
 Synciput arterijs abundat
 ibid.
 Syncipitis satura & os 25
 Syncope à materia veneno-
 sa 385
 syncope quid 369
 Syncope ab ebibito venena
 386
 Syncope à uenenis fit 385
 Syncope quos morbos præ-
 cedat & comitetur 371
 Syncope quæ in primo
 paroxysmorum eue-
 nit 372
 Syncope ab odoribus
 malis 386
 Syncope ab omni mole-
 stia cordi communi-
 cata 372
 Syncope descriptio 369
 Syncope ut à timore acci-
 cersetur 385
 Syncope tractatio cur-
 difficilis 367
 Syncope symptomati
 ut obuiandum 392
 Syncope curandæ scopi
 375
 Syncope ab alteratione
 spirituum curatio 385
 Syncope accessionis cu-
 ratio bifariam diuidi
 378
 Syncope à suffocatione
 curatio 382 à causa
 frigida euenientis 385
 Syncope ab extincto
 calore curatio 382
 Syncope curatio post
 accessionem 380
 Syncope curatio apud
 Auicennam 380
 Syncope curatio 374

I N D E X.

tabes totius morbus	325	teneſmi ſedes affectus	542
tabes de parte non dicitur		eta quae	542
ibid.		teneſmi difficiles à pituita ſalfa	543
tabes peſtoris fiſtulas ut ſequitur	326	teneſmi cura uaria pro affectus uarietate	544
tabes quae & phthiſis	327	teneſmo in cauſa frigida quod fomentum proſit	ibid.
tabis ſigna communia & particularia	331	teneſmo urinae ſtillicidium ſuperuenire.	243
Tabia	323	teneſmum grauidis periculum minari.	ibid.
Tabienſis collis deſcriptio	333	tepida uentris robur diſſoluunt	388
tactus index calidi & frigidi	357	tepidae nomine quid Paulus intellexit	ibid.
temperies naturalis quib. gaudeat	24	terebinthina peſtas expurgat & aluum	301
temperamentum acquiſitiuum quando naturalis loco habendum	17	terebinthina cum ſaccharo ad ſcirrhum in iecore	469
temperamentum naturale ſimilibus ſeruandum	258	terebinthinae uſus.	301. 444
temperamēta ſenſim mutata 579. uictus ratione mutari	ibid.	therebinthinae non late incommoda	444
tempus euacuationis aptū	88		
tempora quando pulſant	23		
teneſmus quid	542		
teneſmus à cauſa frigida leuior & facilior curatur	543		

I N D E X.

theriaca quando optima.		tinnitus ab acrimonia	
520		sensus curam nō res	
theriaca uetus pectus pur-		cipit	ibid.
gat	321	tophi articularum ui	
theriaca duorum mensū		medicamentorū in-	
exhiberi potest	322	curabiles	466
theriaca noua siccādi vim		tophi articularum chi-	
habet	293	rurgia non incuras	
theriaca recens somnum		biles	ibid.
inducit, siccāt & leni-		torpor membri, leuis	
ter incrassat	131	paralysis	144
thoracis inferna pars à qua		torpor & stupor à cere-	
nutriatur	352	bri intemperie	127
thrombi per quæ medica-		tragachantum ut moli-	
menta tolluntur	558	liendi uim habeat.	
Thessaly ut pblegmonem		285	
dicebant	450	tragacanthi saccas.	
tetanus quid	157	294	
tetrapharmacum aurium		trahere fortius quando	
dolori conuenire	227	42	
timor ut syncopem accers-		transpiratus in toto cor	
sat	385	pore per arterias ex-	
tinnitus causa iuxta Ara-		ercetur	135
bes	233	translatio quid dicatur	
tinnitus cause signa	234	278	
tinnitus continuus ab sens-		transmutationes quib.	
us acrimonia, & signa		cibi in alienam quas-	
ibid.		litatem uertuntur	
tinnitus à uaporum mul-		394	
titudine curatur	235	transmittentis & res-	
tinnitus à flatibus curatio		cipientis natura.	
ibid.		448	

tremor

tremor quid 153. 154. unde nascatur 154 quando dicatur 360 quis affectus 154
 tremor & palpitatio non fiunt à uenis 362
 tremor & palpitatio à quo fieri possint ibid.
 tremor qui incurabilis 155
 tremoris causa 362
 tremoris causæ opinio modernorum exploditur. 155
 tremoris natura non bene ab expositoribus declarata 360
 tremoris & palpitationis differentia 361
 tremoris & palpitationis curatio apud Galenum ibid.
 tremoris & palpitationis signa à qua causa proueniunt 364
 tremoris curandi methodus 155
 tremoris & paralysis causæ 154
 tremore correpti ibid.
 trixago & scordion idem 509
 trochisci pro calida capitis

intemperie 69. ad tussim ex calida materia 292 ad hemi-craniam 26. ad soporandum 531
 trochisci stellæ ad somnum conciliandum parati 55
 trochisci stellæ ut ualeant ad capitis materiam euacuandam. 69
 trochisci Rasis cur in palpitatione suspecti 366
 trochisci Ramich ex quibus componantur 391
 trochisci de capparibus status discutunt. 507
 trochisci de amygdalis amaris ad deobstruendos, &c. 473
 trochisci de spodio cur nobis inutiles 520
 trochisci de rhabarbaro ad scirrbum iocinoris 469
 trochisci de terra sigillata astringunt 315
 trochisci de corallio la-

- lapide astringētes ibid.
 trochisci de charabe 294
 trochisci de thure cur uen-
 trem roborent 290
 trochiscis de charabe uten-
 dum in mensum pro-
 fluuio 587
 turbiditas in auribus unde
 fiat 236
 tburis pollen ad exiccā-
 dum & detergendum
 ulcus in oculo 210
 tussis quid 286
 tussis alia definitio 289
 tussis cause 287
 tussis causarum secundum
 genus ibid.
 tussis à Galeno definita.
 286
 tussis quartum genus 288
 tussis sicca unde 290
 tussis tenuis quid denotet.
 305
 tussis quandoq; destillati-
 onis soboles 286
 tussis affectuum recapitu-
 latio 290
 tussis à uermibus in pueris
 irritatur per consensū
 291
 tussis in epilepsia unde.
 171
 tussis prognosticum ex
 etate, ex adiunctis
 & causis 291
 tussis signa 290. signa
 à morsu & à lesō
 pulmone 291. sig-
 na ab asperitate &
 intemperie 290
 tussis curatio ab intem-
 perie frigida 295
 tussis curatio frigida
 existente materia
 294
 tussis cura ex distilla-
 tione 292
 tussis curatio ab aspe-
 ritate 295
 tussim necessariō pleu-
 ritidem sequi 308
 tussim curaturus quō
 respicere debeat.
 291
 tussis, quatenus symptō-
 ma est, curatio non
 debetur 289
 de Tussi tractatio 286
 ad Tussim ex materia
 calida quæ valeant
 292
 in Tussi pectus, an pul-
 mo patiatur 289
 tusses fenum non mas-
 turari.

maturari, sed ad mortē
comitari 291
tusses infantium deterri-
ma ibid.
tussiens ex refrigeratione
318
tumor præter naturā quid
indicit 103
tumores ubi suppurentur
454
tympanias unde generetur
492
tympaniæ cura 503
tympania affectis uictus
ratio qualis ibid.

V

Vacuatio quid 39. 40
uacuatio in cura lethar-
gi per quæ fiat 116. quā-
do procuranda, & quā-
do non ibid. quæ auersio-
ne fit, cui rei conferat
591.
uacuatio primū uniuersa-
lis, deinde particula-
ris molienda 130
uacuatio in omni magno
morbo requiritur 62
uacuatione in qua phleg-
mone utendum 350
uacuandi modi uarij 34.
& tempus ibid.

uacuādi mensura 33
uacuandi ratio in con-
uulsione & paraly-
si 166
uelocitas morbi unde
cognoscatur 260
uelocitas motus in
morbo unde cogno-
scatur 101
uapores ut capitis do-
lorem excitent 59
uena cur transfuersim
incidi debeat 197
uena quando in oph-
thalmia 205
uena ubi secari probi-
beatur 497
uena cephalica in oph-
thalmia secanda.
206
uena cephalica ubi a-
perienda 8
uena cephalica hume-
ralis & externa is-
dem 13
uena basilica à uentri-
culo uacuat 454.
à iocinore reuellit
ibid.
uena arterialis cur ita
dicatur 358
uena sub lingua quā-
t t

- do secari debeat 277
 uena interna cum quibus
 uenis communitatem
 habeat 348
 uena interna secanda in
 pleuritide, & cur ibid.
 uena quæ secanda in dia-
 pedesi 572
 uena quæ secanda, cum re-
 uellendum est 35
 uena quæ secanda in pro-
 fluio sanguinis 312
 uena cubiti quando secan-
 da 245
 uena in naribus quando as-
 perienda 66
 uena frontis quando inci-
 denda 108
 uena sub talo num incidē-
 da ad prouocandos mē-
 ses 581
 uena secandæ dubitatio.
 39
 uenæ sectio quando lieno-
 sis conueniat 503
 uenæ sectio qua ratione at-
 trahat 351
 uenæ sectio celerrimum
 remedium 105
 uenæ sectio melancholicis
 conuenit 196
 uenæ tali sectionem ab us-
 tero deriuare 582
 uenæ tali sectio ex ac-
 cidenti menses mo-
 uet ibid.
 uenæ tali quæ in mens-
 sum suppressione
 est incidenda 581
 uenæ sectio suffusioni
 non conuenit 219
 uenæ sectio in comiti-
 ali morbo & apoa-
 plexia in Vere faci-
 enda 18-
 uenæ sectio in cura pos-
 tlypi non necessaria
 252
 uenæ internæ sectio
 qua uacuet 365
 uenæ sectio facillimū
 remediū 105
 uenæ sectio an cepha-
 lalgie conueniat 51
 uenæ sectio in icteritia
 quando facienda.
 488
 uenæ sectionē in pbleg-
 mone aurium con-
 uenire 226
 uenæ sectionem morbi
 magnitudo postulat
 205
 uenæ sectio in pleuri-
 tide

- vide præeligenda 352
 uenæ sectionem phrenitis
 di deberi 105
 uenæ sectio ut apoplecticis
 conuenire soleat.
 137
 uenæ sectio si vires ferāt
 in obstructionibus iocis
 noris 469
 uenæ causæ partitio 44
 uenæ iugularis cum cepha
 lica iunctio ibid.
 uenæ secundæ primus
 scopus & secundus 35
 in Venæ sectione unde me
 tiēda sanguinis quā
 titas 205
 uenam faciliē distendi &
 cur 200
 uenam tanam stelebicam
 dici 552
 uenæ unde sanguificandi
 facultatem habeant.
 458
 uenæ & arteriæ quæ par
 te narēs attingunt ma
 iores 239
 uenæ iugulares quot &
 quæ 44
 uenæ iugulares ut secans
 de 137
 uenæ iugulares quæ ab
 Arabibus appelles
 tur 125
 uenæ mesaraicæ in
 quam partem coe
 ant 458
 uenæ distributionis
 gratia ibid.
 uenæ renū latæ 570
 uenæ à purgatione ut
 euacuentur 352
 uenæ quæ aperiendæ
 in præseruatione
 ab apoplexia 183
 uenæ inferiores in quo
 statu morbi euacu
 andæ 88
 uenæ ureterum exis
 les 570
 uenæ pectoris ad ge
 nitalia communes
 386
 uenarum generatio
 hepatis generatio
 nem præcedit 458
 uenas retro aures tun
 dere, suspectū 80
 uenas post aures secā
 das quæ coniectura
 deprehendatur 85
 uenarum ruptionis
 causa 570
 uenena quæ ratione
 t t 2

- diuersas partes adorian
 tur 596
 uenenorum proprium 359
 uenenosus humor ut in
 corpore gignatur 595
 uenti humidum unde ad Es
 trufcos ferantur 334
 uenter ut non appetat un
 de oriatur 432. quibus
 remedijs extrinsecus ro
 boretur 400. empla
 stro Galeni roboratur
 ibid.
 uentris oris consensus ad
 cor & cerebrum 442
 uentris solutio & uomitus
 eodē tempore quid de
 clarent 387
 uentris robur tepidis labe
 fit ibid.
 uentris fluxus pleuritidi
 superueniēs non om
 nino malum 342
 uentris dolorem quae sequā
 tur symptomata 442
 uentri conditura negotiū
 facit 418
 uentrem roborantia 84
 uentres in somno calidior
 res fieri 416
 uenterculus ut cibū trās
 mutet 402
 cur cibum non amō
 plexetur 405
 ad quas partes coniū
 gatur & affinis sit
 397. quot modis in
 temperiem morbum
 patiatur 402. qua
 nam intemperie affi
 ciatur vomitus ostē
 dit 406. per inter
 ualla dolens ut praes
 seruetur 446
 uentriculi descriptio, fi
 tus, orificia duo 397
 uentriculi os arteria
 nō communicare 291
 uentriculi oris dolores
 epilepsiam & deliria
 causat 442
 uentriculi affectus pri
 cipem corporis partē
 offendit 386
 uentriculi male affecti
 indicia 78
 uentriculi doloris à cau
 sa frigida tractatio
 440.
 uentriculi dolores à fla
 tuosa materia uebe
 mentissimi 439. à
 causa calida ibid.
 uentriculi cruditates
 395

I N D E X.

- 395
 uentriculi frigidi appeten-
 tia proprium 403. ca-
 lidi proprium in appe-
 tentia ibid.
 uentriculi robur cur seruā-
 dum 454
 uentriculi scirrhosus tu-
 mor 447
 uentriculi tumorum præ-
 ter naturam generatio
 446
 uentriculi intemperiei cau-
 se 402
 uentriculi intemperies à
 quibus humoribus caus-
 setur 403
 uentriculi sicca intemperis
 es. difficilius humida
 corrigi 408
 uentriculi dolores præci-
 pui à soluta unitate.
 439
 uentriculi malè affecti sig-
 na 162
 uentriculi doloris à flatis
 bus signa 443
 uentriculi intemperiei sine
 materia signa 403
 uentriculi pblegmones sig-
 na 450
 uentriculi cuiusq; intempe-
 ric signa 406
 uentriculi calidi signa
 403
 uentriculi calida intem-
 periei signa 406
 uentriculi pblegmona
 pericalosa 448
 uentriculi pblegmones
 generatio 447
 uentriculi pblegmones
 prognosticum 451
 uentriculi pblegmones
 curatio multi est ara-
 tificij 448. 451.
 453
 uentriculi indicationes
 454
 uentriculi pblegmoni
 febris adiungitur
 necessariò 450
 uentriculi caliditate cū
 siccitate affecti cura
 tio 421
 uentriculi calida uel frī-
 gida intemperie cu-
 ratio 423
 uentriculi calida &
 humida intemperis
 ei curatio ibid
 uentriculi pituita affe-
 cti curatio 426. bis
 le affecti 429. ma-
 t t 3

I N D E X.

teria affluente affe-	ramenti aquae ful-
cti	pbureae & nitrosae
uentriculi intemperiei cu-	profunt 445
ratio 424	uentriculo calido mel
uentriculi dolentis cum fe-	aduersatur 421
bre curatio 445	uentriculo bilioso ut
uentriculi eryspelatis cus-	propinanda biera.
ratio 448. 457	428
uentriculi affectus ex flu-	uentriculo accidere, &
xione curatio 454	liorum gratia agero
uentriculi frigidae & hu-	404
midae intemperiei cu-	uentriculo emplastra
ratio 424	cerata, fomenta fri-
uentriculi siccitatem cura-	gido & humido affe-
di scopus & curatio.	cto cõducentia 424
402	uentriculo quando cõ-
uentriculi doloris à flatib.	ueniat granatorum
curatio 443	uinum 456
uentriculi intemperiei ma-	uentriculo quod epishe-
terialis curatio 426	ma conducat 454
uentriculi commune reme-	uentriculum in liente-
dium ex frigiditate af-	ria affici 530
fecti 423	uentriculum quae robo-
uentriculi duritie laborã-	rent 71
tis curatio 456	uentriculum quibus re-
uentriculo qui cibi aggre-	medijs intrinsecus
gent bilem 426 quale	roboretur 400
exercitiũ prodest 446	uentriculum sanguinẽ
phlegmone affecto quae	sine uomitũ non ex-
uictus ratio conueniat	cernere 305
456	uentriculũ remedio ab
uentriculo frigidi temper-	autore experto robo-
	rari

I N D E X.

rari	400	mentum conueniens	566
ueratrum album uomitiuū		uesicæ & ureterum uasâ.	
198		556	
ueratri nigri decoctum pro melancholicis	ibid.	uesicæ fellea à quo insit attrahendi vis	459
ueratri albi decocto utebatur ueteres ad epilepsiâ.		uesicæ ubi committantur ureteres	565
186		uesicam urinariam non attrahere, sed recipere	553
Ver aptum tempus euacuationi	88	uesicam recto intestino adiacere	543
Vere potissimum fieri apoplexias & cur	128	uisus obtenebrationis causa	76
uermes quo linimento necentur & educantur.		uisus primum instrumentum	76
137		uisus obtenebratio	ibid.
uermes apri urina necari.		uisorius spiritus ab obiecto circumagi	ibid.
284		uia qua uesica expurgat sua excrementa, in fœminis breuior quàm in masculis	565
uertiginis causæ omnes	82	uigilia unde oriatur	96
uertiginis à frigidis & uiscidis curatio	85	uictus tenuis & extenuans	223
uertigini quot remedijs succurratur	82	uictus extenuans quibus constet	366
uertigines unde fiant	29	uictus ratio siccans & calfaciens	282
uertigines à quibus flatibus fiant	85	uictus ratio succos	
uertigines apoplexiæ comites	ibid.		
uertiginosum quid differat à scotodino	74		
uesica receptaculum urinae	552		
uesica calculo affecta fo-			

- extenuans 580
 uictus ratio in primario
 & secundo capitis
 affectu 85
 uictus ratio hemicraniam
 patientibus 71
 uictus ratio in dolore ca-
 pitis a causa frigida 27.
 in pleuritide usq; ad sta-
 tum 352. in aurium cu
 ratione 237
 uictus ratio phreniticis.
 109. ad firmandā cicatri-
 cem 316. palpitationi
 conueniens 365. apop-
 plecticis 140. lethargi-
 cis 118 & 140
 uictus ratio tympania la-
 borantium 503
 uictus ratio in sanguinis
 reiectione 311. in pul-
 monis ulcera curatio-
 ne 335. scirrbo laborā-
 ti in iecore quæ conue-
 niat 469. quæ flatuos
 so stomacho conuenit.
 424
 uictus ratio in conuulsis
 167
 uini qualitas in syncope
 præbenda 378
 uinum quod uentriculo
 gratum 418
 uinum oligophorum
 ibid
 uinum album bilis a-
 crimoniam frangit
 85
 uinum uetustum ca-
 lidum magis 419
 uinum quo tempera-
 batur ueteribus.
 378
 uinum quid in calidis
 natura excitet 73
 uinum calidum quan-
 do dandū syncope
 affectis 384
 uinum quid in frigi-
 dis & humidiorib.
 agat 73
 uinum succo granato-
 rum admistum 391
 uinum granatorum
 quando uentriculo
 utile 456
 uinum myrtillorū ad
 anginam 276
 uinum quale asthma-
 ticis congruat 299
 uinum epilepticis no-
 cet 181
 uinum quod dandum
 syncope affectis 278
 à Vino

à Vino abstinendi conditi- ones	ibid.	ad sanitatem per- duci	332
uina tempore austeritatē deponere	419	ad Vlcus sordidum ex- tergendum	588
uina nigra & crassa que pariant	508	ulceris callosi in fistula urinaria signa	317
uis vitalis ut moueat	359	ulceris pulmonis signa	329
uires non constare in ma- gno succorum uitio.	197	ulceris pulmonis puris lenta cura, in quo maximè consistit.	333
uirium habenda ratio in affectus magnitudine	166	ulceris cura	337
uiscerum concoctio	417	ulceris fetidi & putri di in auribus cura- tio	229
uiscerum caro	10	ulceris asperæ arteriæ ex catarrho curatio	323
uisçi quercini decoctum ex pileptico propinauit au- thor cum utilitate	186	ulceris sordidi in oculo medicamen	210
uisçidi humores in pectore oxymelle aquoso expur- gari	293	ulcere in thorace siue pulmone existente astringentibus so- lum non utendum	317,
ad Viscidos & crassos hu- mores autoris composi- tio	294	ulcera cruenta agglutia nationem requirere	244
uisçalis uis ut natura, non ut anima mouet	359	ad Vlcera depascentia ligustri succus cum melle	258
uitium humorum triplici- ter corrigi	197		
uitriolum	260		
ulcus omne humidum sic cari postulat	209		
ulcus pulmonis non posse			

- ulcera pectoris etiam magna sanari posse 309
 ulcera ex sputo agnosci 323
 ulcera quæ ophthalmiam sequuntur 208
 ulcera cruenta pulmonis in tabem transire 324
 siccantia in oculis primi ordinis esse debere 209
 ulcera oculorum ab interna causa *ibid.*
 ulcera ut sanari debeant in oculis *ibid.*
 ulcera si in cornea oriuntur, plus est periculi. 208
 ulcera oris difficilia curantur 245
 ulcera maligna nasi 149
 ulcerum nasi cause 248
 ulcerum nasi curatio à Rase *ibid.*
 uoluptas quid 22
 uoluntarij motus unde. 555
 uolsulus ileus morbus. 523
 uomitus per consensum. 171
 uomitus quo præsidio sistatur maximo 401
 uomitus quando proficit 45
 uomitus ostendit quam nam intemperie uentriculus afficiatur 406
 uomitus colica affectus commodus 517
 uomitus quibus prouocandus 117
 uomitus difficilis cur non excitandus. 302
 uomitus ileo morbo magis proprius quàm colico 253
 uomitus quibus et quando prouocandus 84
 uomitus et uentris solutio eodem tempore quid declarent. 387
 uomitum prouocantia 86
 uomitoria leuia 398. 427
 uomitoria fortiora. 427
 uox ut intercipiatur. 280
 urgere, est periculum afferre

I N D E X.

- afferre 429
 unguentum Mesue ad
 quid ualeat 502
 unguentum de arthamisa
 ta ad hydroxicos & uer
 mes ibid.
 unguentum ad lienem af
 fectū phlegmone 506
 unguentum picationis.
 420
 unguentū ad uentrem ros
 borandum 398
 unguentum nardini &
 mastichini vis 382
 unguenti nardini vis 420
 unguenti nardini & spi
 cacei usus ad syncope af
 fectos 379
 unguenti nardini præpa
 ratio 420
 unguenti picationis com
 positio ibid.
 unguento Aegyptiaco ut
 utendum 542
 unguenta ad hydroxicos
 501
 unguenta quibus salubri
 ter applicata 224
 unguenta ad nasi ulcera.
 249
 urina pauca & tenuis
 quid significet 524
 urina puerorum cur
 sit crassa 563. lapi
 de renum laborans
 tis quæ 513. colico
 laborantis ibid. quā
 diu in uestica contis
 neatur 552. turbi
 da cuius signū 114.
 quo medicamēto du
 catur 464. asari
 decocto prouocari.
 499. cur inspiciē
 da in pleuritide 342
 apri utilis ad uers
 mes necandos 184
 urina receptaculum,
 uestica 552 stillici
 dium tenesmo super
 uenit 543. stillicis
 di tractatio 560.
 suppressæ causæ 554
 urina suppress
 æ per adnata circa
 urinariam fistulam
 558. à lapide in colo
 lo uesticæ curatio.
 559. ex uesticæ para
 lysi curatio 560. à
 uitio renū signa 556
 urina inuoluntarij e
 xitus curatio 561
 urinā ducētia sine mora

I N D E X

<i>urina</i>	531	<i>pit, cause</i>	576. ul-
<i>urina</i> ducentia	578	<i>ceris curatio</i>	588
<i>ad Urinam</i> ciendam deco-		<i>malè affecti signa</i>	
<i>ctum</i>	471		162
<i>urinae turbidae</i> ex Hippo-		<i>uterum errare cum uis</i>	
<i>cratis sententia</i>	99	<i>olenter per corpus</i>	
<i>urinae pravae deliratiū</i>	99	<i>mouetur</i>	595
<i>urinas non posse esse demō-</i>		<i>uterinorum Symptoma</i>	
<i>stratius signa p̄breniti-</i>		<i>tum causa</i>	ibid.
<i>dia</i>	ibid.	<i>ab Utero quae Symptoe</i>	
<i>urinarum turbidarum</i>		<i>mata promeniāt</i>	593
<i>causa</i>	114	<i>ad Uterina Symptoma</i>	
<i>urinary meatus unde ortū</i>		<i>ta emplastrum</i>	598
<i>habeant</i>	552	<i>uterinis Symptomatib.</i>	
<i>urinalium instrumentorū</i>		<i>actū existētibz ut</i>	
<i>structura</i>	551	<i>succurratur</i>	596
<i>ueteres ubi committantur</i>		<i>uuae acerbæ succus ut</i>	
<i>uesicae</i>	565	<i>spissetur</i>	519
<i>ueterum & uesicae uasa</i>		<i>uuum pensilem aluum</i>	
<i>556. uenae exiles</i>	570.	<i>lenire</i>	185
<i>fitus necessarius scitu</i>		<i>uuarum passarum des</i>	
<i>558. obstructarum sig</i>		<i>coctum extergere</i>	
<i>na</i>	557.	<i>& astringere</i>	456
<i>ueteris ut fugiat tetros o-</i>		<i>uulnus in pectore cur</i>	
<i>dores, & sequatur gras</i>		<i>non faciliè aggluti</i>	
<i>tos</i>	597	<i>netur</i>	309
<i>uteri mola Rasi quid</i>	600	<i>uuluae ceruicis uenae</i>	10
<i>uteri praefocatio quae</i>	596	<i>uulpinus adeps</i>	227
<i>quomodo ab alijs affe-</i>			
<i>ctibus distiguatur</i>	ibid.	Z	
<i>uteri affectionis quibus</i>		<i>Zingiberis & piperis</i>	
<i>sanguinem non susci-</i>		<i>sternutatio</i>	379
		<i>conditi usus</i>	424
			In lib.

IN LIBRUM DE RATIO

nali Arte, Index.

A ccessionis anticipatio quid demonstret 64	artis prima pars 74
actio quarum partium sit 49	instrumēta ibid.
actio partium unde manet ibid.	artifex perfectus 77
actu tale quid dicatur 68	articulorum uulnera cur magna 60
acutus morbus quis 62	Auerrois consilium de usu contrariorum. 72
extreme qualis 65	Auicennam rationale artem cœpisse, non perfecisse 46
acutum in morbis 61	Casu fieri 74
acuti morbi à principio co- gnoscendi ibid.	causa interna 57. ex- terna 56. procatar ctica ibid.
quando degeneres 65	causam continentem non dari 57
lethales & salubres cur cito finiantur 63	causæ procatarticae cur externæ 56
acutorum morborum lati- tudo 65. gradus ibid.	causarum diuisio 56
ætatis consideratio cui pro- fit 79	cerebri vis in ægris 78
animæ primum instrumē- tum 49	consuetudinē vim indi- candi habere 79
apoplexia morbus magnus 66	consulto fieri 74
Armena gleba ueneno ut aduersetur 68	contrarium multis mo- dis dici 67
ars rationalis methodus di- citur 44. quibus libris comprehendatur à Gas- leno ibid.	contrarij ratio ibid.
artis totius medicæ finis 46	contraria contrarijs re- medio esse 67. curas ri 69
	contrariorum differenti-

tie	67. 68	instrumēti præstantia	
tonualescentes	55	80	
corporis uniuersæ sanitas.		instrumenta artis	74
48		instrumentaliū parti-	
corporis partium duo gene-		um sanitas	49.
ra	48	differentiæ	50
cucurbitulae usus	75	iocinoris facultas	78
Definitio rei indemonstra-		scyrbus	54
bilis	48	Magnitudo morbi à	
distinctio utilissima ad in-		Galeno definita.	
telligendas morborū de-		61. quæ dicatur	58
fnitiones	60	medicina propriè dis-	
Empiricæ sola experientia		cta	72
contenti	75	medicinæ prima pars	
experientia quid	74. 75	73	
tionem inuat	75	medicus in morborū	
Febres quæ magni morbi.		cognitionē ut duca-	
60		tur	47
Gallianchones latinè Anci		medici finis	47. 73
53		primum quæsitū.	
Hippocrates rationalis artis		Quid agendum	76
primus inuentor	46. in	medicū efficientes cau-	
quo laudetur à Galeno.	46. 58. eā Galenus ab	sas cōsiderare	47
46. 58. eā Galenus ab		morbis quid	50
soluit	46	morbis & sanitas in	
Hippocratis libri ut legen-		is dē generibus uer-	
di	44	santur	51
hydropem & tabē magna		morbis magnus	59.
symptomata habere	63	in sua specie ibid.	
Indicatio	75	medico considerā-	
indicantia	78	das	58
inediæ actiones malæ	67	morbi motus æqualis	
		uel in-	

I N D E X.

uel inaequalis	6	quibus cōponatur	49
morbi motum Symptomas		actio partiū	ibid.
ta ostendere	5	physiologia quæ contē-	
morbi magnitudo & mos,		pletur	72
diuerſa &c. à Galeno dif-		Refrigerantiū differēs-	
finita	60	tiae	76
morbo actiones laedi	50	remedy quantitatē	
morbi sunt affectus & ac-		non poſſe ſtatui	77
cidentia	57	remediōrū inuētio	45
morbōrū diſtinctio 60. ci-		Sanitas quid	47
entes cauſæ 56. curatis		ſanitas ut definiēda	49
ones ut explicentur	46	ſimilariū partiū	ibid.
morbos finales cauſam nō		inſtrumentaliū	48
habere	56	ſanōrū latitudo	ibid.
motus uelocitas in morbis		ſcopi curatiui	76
unde	64	ſenum naturalia quæ	
mutatio in morbis legiti-		corrigi poſſunt	7
ma 7. illegitima	ibid.	Symptomātū differen-	
præter Naturam	67	tiae 58. diſtinctio	
naturæ intemperatæ quo		57	
morbo laborent	72	Temperamētum	48.
naturā cōſuetis gaudere	65	optimum ſimilibus	
in diuturnis morbis tor-		ſeruari, non itē ui-	
pere	62	tioſum	69.
Occaſio à medicis quid di-		transitum ad inſucta	
catur	77	ledere	66
Partis laborantis robur	80	Vnitatem ad bonam	
partes ut uariant, etiā re-		actionem facere.	
media 79. ſimilares ex		49	

F I N I S.